T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI AİLE DERGİSİ'NİN AİLEDE DİN EĞİTİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Elif GENÇ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Elif Hilal KARAMAN

İZMİR-2024

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Diyanet İşleri Başkanlığı Aile Dergisi’nin Ailede Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

…/……/2023

Elif GENÇ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Diyanet İşleri Başkanlığı Aile Dergisi'nin Ailede Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi

Elif GENÇ

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

Felsefe ve Din Bilimleri Programı

Toplumda aile konusu her dönemde ehemmiyetini koruyan bir özelliğe sahip olmuştur. Bu nedenle de her dönemde aile üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış ve aile yapısı ve işleyiş özellikleri araştırmalara konu olmuştur. Ancak süreli yayınlarda aileyi inceleyen yeterli sayıda araştırmaya rastlanmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu araştırma için, ´yayımlandığı dönemde aileye yönelik etkin bir role sahip olan Diyanet Aile Dergisi seçilmiştir. Dergide aileye dair belli başlı konular ele alınıp incelenmiştir. Ailenin din eğitimi başta olmak üzere; eğitim, inanç, ibadet, ahlak, ailedeki toplumsal sorumluluk bilinci, ailenin yapısı ve gelişmesi ve aile iletişimi üzerinden ailenin konumlandırıldığı yerin neresi olduğu Diyanet Aile Dergisi örneklemi özelinde araştırılmış, ulaşılan bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Bu doğrultuda; derginin 2013-2021 yıllarını kapsayan dönemdeki sayıları dergi çalışmaları ve aile konusu açısından ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Dergilerde yer alan konuların, okuyucuya ekseriyetle doğrudan ve didaktik olarak verildiği ve bazı konularda da yazıda geçen karakterlerle temsili olarak, düşündürüp buldurma yöntemi ile okuyucuya dini bilgi aktarımı yapıldığı tespit edilerek; Diyanet Aile Dergisi'nin incelenen tüm sayılarında en fazla din eğitimine yer verildiği, bunu da ahlak eğitimi, aile hayatı, toplumsal sorumluluk, aile içi iletişim ve birey psikolojisi (çocuk, genç, yetişkin) konularının izlediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: **Aile, Aile dergisi, Gençlik, Ahlak eğitimi, İbadet bilinci.**

ABSTRACT

Master's Thesis

Evaluation of the Presidency of Religious Affairs Family Magazine in Terms of Religious Education in the Family

Elif GENÇ

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Philosophy and Religious Sciences

Philosophy and Religious Sciences Program

The issue of family in society has had a feature that maintains its importance in every time period. For this reason, various studies have been made on the family in every time period and family structure and function have been the subject of research. However, it has been observed that there are not enough studies examining the family in periodical publications. Therefore, Diyanet Family Journal, which had an active role in family, was chosen for this research. In the journal, certain issues related to the family were discussed and examined. Especially the structure and development of the family; education, belief, worship, morality, social responsibility awareness in the family, religious education in the family, and where the family is located through family communication were investigated in the case of Diyanet Family Journal, and the findings were defined and interpreted. In this direction, the journal studies and the family issue in the period covering the years 2013-2021 were examined in detail.

It has been determined that the topics in the journals are mostly given directly and didactically to the reader, and that religious information is transferred to the reader by the method of making people think and find out on some subjects as a representation of the characters in the article; religious education is given the most place in all the examined issues of Diyanet Family Magazine; moral education, family life, social responsibility, family communication and individual psychology (child, youth, adult) were followed.

Keywords: Family, Religious education, Family magazine, Youth, Child, Psychology, Moral education, Worship awareness

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI AİLE DERGİSİ'NİN AİLEDE DİN EĞİTİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRMESİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI ii
YEMİN METNİ iii
ÖZET iv
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vii
KISALTMALAR ix
TABLOLAR LİSTESİ x
EK LİSTESİ xi

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
AİLENİN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1.AİLENİN TANIMI 11
1.1.1.İslam'da Aile 13
1.1.1.1. Kur'ân'da Aile 15
1.1.1.2. Hadislerde Aile 18
1.2.AİLENİN İŞLEVLERİ 21
1.2.1.Ailenin Eğitsel İşlevi 27
1.2.2.Anne Baba Tutumları 29
1.2.3.Ailede Din Eğitiminde İlke ve Metotlar 38
1.3. AİLENİN KURUMSAL YAPISI 49
1.4. CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE TÜRK TOPLUMUNDA AİLE 52

İKİNCİ BÖLÜM
DİYANET AİLE DERGİSİ'NDE AİLEDE DİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ TEMALAR

2.1. AİLE 57

2.1.1. Aile Hayatı ve Gelişimi 58

2.1.2. Ailenin Korunması 62

2.1.3. Ailede İletişim ve Anne Baba Tutumları 64

2.1.4. Hadislerle Aile ve Hz. Peygamber'in Ailede Örnek Ahlakı 70

2.2. AİLEDE DİN EĞİTİMİ 77

2.2.1. Ailede Çocuk Gelişimi ve Çocuk Psikolojisi 80

2.2.2. Ailede Mahremiyet Eğitimi 87

2.2.3. Ailede Çocuğun Din Eğitimi 93

2.2.4. Ailede İnanç ve İbadet Eğitimi 97

2.2.5. Ailede Çocuk Eğitiminde Güncel Sorunlar 103

SONUÇ VE ÖNERİLER 112

KAYNAKÇA 120

EKLER

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
DKAB	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
DİTİB	Diyanet İşleri Türk İslam Birliği
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
Hz.	Hazreti
HÜNEE	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsü
s.	Sayfa No
s.a.v.	Sallallâhu Aleyhi ve Sellem
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
vb.	Ve benzeri

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Diyanet Aile Dergisi 2015 ve 2021 Yılı Ön Kapak Konuları s.8
Tablo 2: Diyanet Aile Dergisi'nde Aile Hayatı ve Gelişimi ile İlgili Bazı Konu Başlıkları s.61
Tablo 3: Diyanet Aile Dergisi'nde Ailenin Korunmasıyla İlgili Bazı Konu Başlıkları s.63
Tablo 4: Diyanet Aile Dergisi'nde Ebeveyn Çocuk İlişkisi ile İlgili Bazı Konu Başlıkları s.67
Tablo 5: Diyanet Aile Dergisi'nde Ailede İletişimle İlgili Bazı Konu Başlıkları s.69
Tablo 6: Diyanet Aile Dergisi'nde Hadislerde Aile ile İlgili Bazı Konu Başlıkları s.71
Tablo 7: Diyanet Aile Dergisi'nde Hz. Peygamber'in Ailede Örnek Ahlakı ile İlgili Bazı Konu Başlıkları s.74
Tablo 8: Diyanet Aile Dergisi'nde Ailede Din Eğitimiyle İlgili Bazı Konu Başlıkları s.79
Tablo 9: Diyanet Aile Dergisi'nde Ailede Çocuk Gelişim ile İlgili Bazı Konu Başlıkları s.81
Tablo 10: Diyanet Aile Dergisi'nde Çocuk ve Ergen Psikolojisi ile İlgili Bazı Konu Başlıkları s.84
Tablo 11: Diyanet Aile Dergisi'nde Mahremiyet Eğitimi İlgili Bazı Konu Başlıkları s.91
Tablo 12: Diyanet Aile Dergisi'nde Çocuk Din Eğitimi ile İlgili Bazı Konu Başlıkları s.95
Tablo 13: Diyanet Aile Dergisi'nde İnanç Eğitimi İlgili Bazı Konu Başlıkları s.98
Tablo 14: Diyanet Aile Dergisi'nde İbadet Bilinci İlgili Bazı Konu Başlıkları s.101
Tablo 15: Diyanet Aile Dergisi'nde Çocuk Eğitiminde Güncel Sorunlar İle İlgili Bazı Konu Başlıkları s.104
Tablo 16: Diyanet Aile Dergisi'nde Bağımlılık ile İlgili Bazı Konu Başlıkları s.108

EK LİSTESİ

EK 1: Diyanet Aile Dergisinde 2013-2021 Yılları Arasında İşlenen Tüm Konular

GİRİŞ

A. Araştırmanın Problem Durumu

Türkiye'de din hizmetleri, Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı'nın uhdesinde yürütülmektedir. Bu kurum, toplumun dini ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 3 Mart 1924 yılında kurulmuş olup, tarihsel süreç içerisinde toplumun dinî ve kültürel yapısına önemli etkilerde bulunmuştur. Diyanet İşleri Başkanlığı, din hizmetleri alanında sadece camilerde sunulan ibadet hizmetleriyle sınırlı kalmayarak, din eğitimi gibi önemli bir alanı da kapsamına almıştır. Bu alanda yapılan din eğitimi faaliyetleri, toplumun temel yapı taşı olan aileye ve ailenin bireylerine yönelik önemli bir role sahiptir. Başkanlık bu hizmeti sunarken; süreli ve basılı yayınlar olan güncel vasıtaları da uzun yıllardır etkili bir şekilde kullanmaktadır. Ancak yapılan din eğitimi faaliyetleri ve din hizmetlerinin netliği, kapsamı ve etkinliği konusunda çeşitli sorunlar ve eksiklikler bulunmaktadır.[1]

Aile, din eğitiminin temel taşıyıcısı ve aktarıcısı olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla aileye yönelik din eğitimi hizmeti büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ailede din eğitimi hizmetlerinin en etkili şekilde sunulması için kullandığı araçlardan biri "Diyanet Aile Dergisi" olarak öne çıkmaktadır. Ancak, bu derginin ailenin din eğitimindeki yeri, önemi, etkinliği ve içeriği konusunda net bilgilere sahip olmak ve bu derginin etkili bir din eğitimi aracı olarak işlevini değerlendirmek gerekmektedir.

Bu araştırma, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın din eğitimi alanındaki hizmetlerini özellikle "Diyanet Aile Dergisi" perspektifinden ele alıp, ‘Diyanet Aile Dergisi’nin ailenin din eğitimine yaklaşımı nedir?’ sorusu üzerinde durarak derginin, ailede din eğitimi açısından rolünü ve etkisini incelemeyi amaçlar. Bu soru, ailenin genel olarak din eğitimindeki işlevini ve toplumun dinî ve kültürel değerlerinin aile aracılığıyla nasıl ve hangi konular üzerinden aktarıldığını araştırmayı hedefler. Böylelikle Türkiye'de ailede din eğitimi alanındaki önemli bir hizmet aracı olan Diyanet Aile Dergisi'nin rolünü ve etkisini ele alıp vardığı sonuçları bilimsel bir

[1] Dördüncü Din Şurası’nın sonuç kararları için bkz: www.diyanet.gov.tr

şekilde değerlendirir. Bu çalışma aynı zamanda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ailede din eğitimi alanına yönelik çalışmalarının hedefine ulaşıp ulaşmadığının ve derginin bu çalışmalarının ailenin din eğitimine katkısının olup olmadığının tespitini sağlayacaktır.

B. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, 2013-2021 yıllarında Diyanet İşleri Başkanlığı Aile Dergisi tarafından yayınlanan eserlerin, ailede din eğitimine yönelik bakış açısını tespit ederek değerlendirilmesi ve elde edilen sonuçların ortaya çıkarılmasıdır. 2000'li yıllardan itibaren ailenin öneminin daha iyi anlaşıldığı ve toplumsal etkileşimin daha az görüldüğü bir dönemde, aile değerleri ve ailede din eğitimi konuları giderek daha fazla tartışılmaya başlamıştır. Toplumda din ve geleneklerle ilgili bilinçli veya bilinçsiz yapılan yorumlar[2] ile dini sorumluluklar ve bu yorumlar arasında sıkışan ailelerin dinin rehberliğine ihtiyaç duyması, süreli yayınlar gibi kaynaklara yönelmelerine yol açmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı Aile Dergisi, bu ihtiyacı karşılamak amacıyla önemli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır.

Genel itibariyle birçok toplumsal sorunun, din konularındaki bilgi eksikliği ve din eğitimindeki yetersizliklerden kaynaklandığına inanılmaktadır.[3] Toplumda gözlenen bozulma, artan şiddet olayları, aile kurumunun zayıflayıp çözülmesi, suç oranlarının artışı, gençlerin dini değerlerden uzaklaşması, bireycilik ve minimalist yaşam talepleri gibi tehditler, aile içi din eğitimine olan ihtiyacı daha da vurgulamaktadır.[4] Dolayısıyla, din eğitimindeki eksiklikleri tanıyarak bu alanda neler yapılabileceğini anlamak ve çözüm üretmek bir gereksinime dönüşmektedir. Kitle iletişim araçları, din eğitimi konusunda etkili bir araç olmanın yanı sıra, din eğitimini yaymak için önemli bir araç olarak kabul edilen dergiler de incelenmelidir.[5] Dergiler,

---

2 Yusuf Batar, "Türkiye"de Din Eğitimi ve Toplumsal Beklentiler", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 4,** 2012, ss. 133-134.

3 Emile Durkheim, **Din Hayatının İbtidâî Şekilleri**, Çev. H. Câhid, Tanin Matbaası, İstanbul, 1924, c. 1-2, s. 408.

4 Yusuf Batar, "Türkiye'de Din Eğitimi ve Toplumsal Beklentiler", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi,** Sayı 4, 2012, ss. 146-147.

5 Murat Aslan, "Kitle İletişim Araçları, Medya ve Din İlişkisi Üzerine", **Birey ve Toplum**, 2016, Cilt: 6, Sayı 11, ss.9-15.

güncel olmaları ve toplumun inanç ve değerlerini yansıtmaları bakımından önemlidir.[6]

Bu çalışma, Diyanet Aile Dergisi'nin ailede din eğitimine yaklaşımını incelemeyi amaçlamaktadır. Dergi, aile konusunu ele alan süreli yayınlar arasında önemli bir yer tutmaktadır. Ancak, din eğitimi açısından incelenen Diyanet Aile Dergisi'nin içeriği, ailede din eğitimine odaklanan bir tez tarafından daha önce ele alınmamıştır.

Bireyin davranışları ve bu davranışların altında yatan nedenler hakkında bilgi sahibi olmak, eğitim öğretim etkinliklerinin verimli bir şekilde yürütülebilmesi için gereklidir. İnsan davranışlarını anlamaya, anlamlandırmaya çalışan psikoloji bilimi ile insan davranışlarını istendik yönde değiştirme, geliştirme hedefinde olan eğitim biliminin yakın ilişki içerisinde olması kaçınılmazdır. İnanma duygu ve eğiliminin kendine has özelliklerinin güçlenip beslenmesi için de ayrı bir bilim alanı olan din eğitimine ihtiyaç vardır. Bu çalışma, insanların inançlarını doğru bir şekilde geliştirmelerine ve yanlış inançlardan kaçınmalarına yardımcı olarak dini inançları, ibadetleri ve duyguları ahlaki temellere dayandırarak geliştirmeyi hedefleyen 'Ailede Din Eğitimi' alanına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, aile bireylerinin din eğitimine katkısını açığa çıkarmak ve bu katkıyı kavramsallaştırarak akademik literatüre kazandırmak da hedeflenmektedir. Daha önce Diyanet İşleri Başkanlığı'nın dini süreli yayınlarına yönelik bazı çalışmalar yapılmış olsa da "Diyanet Aile Dergisi" üzerine yapılan çalışmaların sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle, aile bireylerinin din eğitimini ve ailenin huzurunu hedefleyen, güçlü toplumların mutlu ailelerden neşet ettiğinin ve aile olmanın ince bir muvazeneyi gerektirdiğinin bilincinde yayınlarını sürdüren bu derginin;[7] bu amacını gerçekleştirmek için yaptığı çalışmaların değerlendirilmesi önemlidir. Aynı zamanda, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın genel din eğitimi çerçevesinde sunduğu süreli yayınlardan biri olan Diyanet Aile Dergisi'nin tanıtılması ve içeriği ile amaçları değerlendirilmektedir.

Bunun yanı sıra bu çalışma; aile problemlerinde görülen artış sebebiyle aileyi koruma ve aile değerlerini yaşatma uğruna çaba göstererek, yuvaların birer cennet

---

[6] Salih Aybey, "Diyanet Aile Dergisi' nin Aile Bireylerinin Din Eğitimine ve Huzuruna Katkısı Açısından Değerlendirilmesi", **Diyanet İlmi Dergi,** Sayı 58, 2022, ss. 357-394.

[7] Elif Arslan, "Editör Yazısı", **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı 1, Ocak 2019, s. 3.

bahçesi, çocukların da dünya ve ahiret mutluluğu olmasına mütevazı bir katkı sağlamak amacıyla yayına başlayan Diyanet Aile Dergisi'nin,[8] aile üyelerinin din eğitimine, huzur ve mutluluğuna nasıl katkıda bulunabileceğini, hangi konuları ele alırken hangi yönlere odaklandığını ve derginin ailede din eğitimi alanındaki rolünü ve yaklaşımını açığa çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışmamız ayrıca, toplumun temel birimi olan aileyi inceleyen bir aile dergisi olarak Diyanet Aile Dergisi'nin, din eğitimi kaynakları arasındaki yerini vurgulamaktadır. Son olarak bu araştırma, derginin ailede din eğitimi alanına katkı sağlayıp sağlamadığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

C. Aratırmanın Yöntem ve Sınırlılıkları

Bu araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Nitel araştırma yönteminin uygulandığı bu çalışmanın türü; doküman incelemesidir. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen konular hakkında bilgi içeren belgelerle veri sağlayan analiz yöntemidir."[9] Bu yöntemin hem avantajları hem de birtakım sınırlılıkları vardır. Zaman kullanımı açısından verimli bir yöntem olması, örneklemin büyük olması, düşük maliyet, tekrar tekrar kullanılması, bireysel ve özgün olması, kesinlik, kolay ulaşılamayacak verilere ulaşma gibi yararları vardır. Dokümanlarda eksiklik, belgelerde taraflılık/yanlılık olması, kimi materyallere ulaşamama gibi sınırlılıkları da mevcuttur.[10]

Diyanet Aile Dergisi'nin sayılarının eksiksiz olarak temin edilmesinin ardından, dergilerin muhteviyatındaki konular ayırt edilmeksizin okumalar yapılmıştır. Söz konusu derginin, Diyanet Aylık Dergisi'nin eki olarak yayımlanmaya başladığı ve iki ayda bir yayımlandığı 2013 Ocak ayından başlayarak, tüm sayıları ve müstakil olarak yayın hayatına başladığı 2019 Ocak ayından da devam ederek, 2021 yılına kadar 102 sayısının basıldığı tespit edilmiştir. Yayımlanmaya başladığı ilk dönemlerde Diyanet Aylık Dergisi eki olarak çıkarılan derginin, o dönem sayılarında dergi sayı numaraları bulunmadığından dipnotlarda sayı bölümüne yayımlandığı ay adı yazılarak belirtilmiştir. Ele alınan tüm sayıların içerik, başlıkları ve yazarları tek

---

8 Yüksel Salman, "Başlarken", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 265, Ocak 2013, s. 3.

9 Ali Yıldırım-Hasan Şimşek, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s.187.

10 Yıldırım- Şimşek, s. 193.

tek tespit edilerek, araştırmanın konusuna en fazla hizmet edecek metinler alt başlıklar halinde belirlenerek inceleme daha da derinleştirilmiştir. Diyanet Aile Dergisi'nde yer alan bu metinlerdeki değerleri analiz etmek amacıyla "Betimsel Analiz Yöntemi" kullanılmıştır. Betimsel analiz, elde edilen verilerin belli bir çerçeveye bağlı olarak tasnif edilmesi, özetlenerek yorumlanması ve bu suretle ilgili kavram ve ilişkilere ulaşmayı sağlayan analizdir. Dolayısıyla Diyanet Aile Dergisi'nin araştırmanın evrenini oluşturan 102 sayısı baştan sona incelenerek, 20 konu alanı tespit edilmiştir ve bunlardan araştırmaya önemli katkı sağlayacak olan 11 konu bu yöntemle analiz edilmiştir. Söz konusu dergiler ayrı ayrı okunarak, din eğitimine doğrudan değinildiği, dolaylı değinildiği ya da sezdirildiği iletiler belirlenmiştir. Dergilerdeki tüm bölümler belgesel tarama metodu ile taranarak, yayımlandığı yıl, ay, yazar adı, metin başlığı, konusu şeklinde kategorize edilerek tablo haline getirilmiştir.[11] Bu detaylı tablodan oldukça büyük oranda faydalanılarak, din eğitimi içerikli konuların ne sıklıkla ele alındığı da bu tablo sayesinde belirlenmiştir.

Bunun akabinde, tüm sayılardaki makaleler gözden geçirilip değerlendirildikten sonra, iç konu kategorilerine ayrılmıştır özellikle araştırmamızda bize yardımcı olacak dergideki bu konular, yayımlanmaya başladığı tarihten itibaren araştırmaya aldığımız dergileri bir tümlük içerisinde değerlendirebilmek için, dergi içindeki her bir makale kategorize edilip, konu özelinde alt tablolar oluşturularak, araştırmamıza kolaylık sağlayan bu tablolarla konu detayları incelemesi derinleştirilmiştir.

Ancak dergide ele alınan bu konuların çeşitliliği ve bir makalenin konusunun birden fazla konu içerisinde bulunabilme özelliği, sınıflandırmayı güçleştirmiştir. Bu nedenle, benzer bazı kategoriler, birbiri içerisinde yerleştirilerek taslaklar elde edilmiştir ve elde edilen bu taslaklar, ailede din eğitimi ile alakalı konu başlıklarından

---

[11] Diyanet Aile Dergisi'nin 2013-2021 yılları arasındaki araştırmanın konusu olan 102 sayısı tek tek taranarak incelenmiş tüm dergiler; yıl, ay, yazar adı, yazının başlığı ve yazının konusu şeklinde sınıflandırılıp araştırmaya ışık tutacak ve araştırmanın istifadesini arttırmaya vesile olacak bir ana tablo elde edilmiştir. Ailede din eğitimine yapılan katkının belirlenmesi bu tabloya göre gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra derginin dini yönden aileye bakış açısının nasıl bir çerçevede olduğu ve ailede din eğitimine olan katkısının hangi yoğunlukta olduğunun genel tespitinde yapılan bu kapsamlı tablo, araştırmanın daha iyi anlaşılmasında açıklayıcı olmuştur. Derginin okuyucu kitlesine nasıl bir perspektif sunduğunu tablo sayesinde anlamak oldukça kolay hale gelmiştir. Ele alınan konuların toplu olarak değerlendirilmesi için hazırlanan tabloya çalışmanın sonunda ek-1'de yer verilmiştir.

seçilip oluşturulan tablolar içerisine yerleştirilmiş ve bu tablolar üzerinden detaylı değerlendirmeler yapılmıştır.

Derginin incelendiği zaman aralığının uzunluğu, ilk yıllarda değişen dergi düzeni ve yazar kadrosu, derginin şekil incelemesini güç hale getirmiştir.

Araştırma sürecinde, Derginin 2013-2021 yılları arasındaki sayılarının kullanımının yanında, aile ve ailede din eğitimi alanında yazılmış kaynaklardan, Diyanet İşleri Başkanlığı eserlerinden oluşan kaynaklardan ve İSAM kütüphanesinden istifade edilmiştir. Dergi sayılarının temini için; Diyanet işleri Başkanlığı Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü Süreli Yayınlar ve Kütüphaneler Daire Başkanlığı, İl ve ilçe müftülükleri kütüphane ve arşivlerinin yanı sıra TDV yayınevlerinden de yararlanılmıştır. Detaylı okumalar ve tespitlerin yapılmasının ardından, 2013-2021 yıllarındaki aile kurumunu daha verimli analiz edebilmek için aile konulu belgesellere de başvurulmuştur. Dergide; ailenin dini yapısına yönelik yapılan değerlendirmelerde dini kaynaklar referans alınarak karşılaştırmalar yapılıp yorumlama yoluna gidilmiştir.

Söz konusu derginin, aile üyelerine dönük kayda değer mühim başlıklarla donatılmış, neredeyse tamamında; akademisyen, doktor, yazar, tarihçi vb. şeklinde alanlarının ehli olanlardan istifade edilerek yazılmış yazıları ile ailede din eğitimi alanına katkısı oldukça değer arz etmektedir.[12] Derginin daha önceki yazıları incelendiğinde İslami ilimlere oldukça fazla yönelinildiği görülürken, sonraki dönemlerde aile temelli başlıklara yoğunlaşıldığı fark edilmektedir.[13]

2013 yılının ocak ayı sonrası birer ay arayla ek şeklinde yayımlanan dergi; 2014 yılının ocak ayı sonrasında aralıksız biçimde Diyanet Dergisi'nin eki olarak yayımlanmaya devam etmiştir. 2019 yılından sonra da bağımsız şekliyle yayın hayatını sürdürmektedir.

Derginin sayfa sayısının, yayın sürecinde ivedilikle çoğaldığı ve kapsamındaki konuların da türlerinin değiştiği gözlenmektedir. 2013 yılındaki yayımlarında, 32 sayfa olan dergi, 2014 yılında 48 sayfa yayımlanırken 2019'da 80 sayfaya yükselmiştir. Bağımsız olarak yayımlanmaya başladığı tarihten sonra derginin her

---

[12] Salih Aybey, "Diyanet Aile Dergisi"nin Aile Bireylerinin Din Eğitimine ve Huzuruna Katkısı Açısından Değerlendirilmesi", **Diyanet İlmi Dergi**, Sayı: 58, 2022, s. 369.

[13] Lokman Arslan, **Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu Peygamberimiz ve Aile**, Diyanet İşleri Başkanlığı"nın Aileye İlişkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 1137.

sayısına numara verildiği görülmüştür. Dergi yayımcılığı ilk sayıda Yüksel Salman ile başlamış, 2018 yılının aralık ayına kadar Dr. Faruk Görgülü ve sonrasında 2022 yılının ocak ayına değin Dr. Elif Arslan tarafından yürütülmüştür. Son olarak da 2022 Şubat ayından itibaren Dr. Lamia Levent editörlük faaliyetini sürdürmektedir. Dergideki her sayıda editörün yazdığı takdim adlı başlık yazısında, dergi kapsamındaki konu başlıklarının tanıtımının yapıldığı görülmektedir.

Diyanet Aile Dergisi'nin sayfa sayısının yanında muhtevasının da iyileştiği ve farklı köşeler oluşturulduğu izlenmektedir. Dergi sayılarına bakıldığında, yazıların sekiz başlık altında toplandığı ve bu başlıkların aileyle ilişkili olan metinlerin yanında, İslami ilimlerin her biri ve sağlık, tarih, gezi, kültür, gelenek, hikâye gibi başlıklar olduğu görülmektedir. Sayılan bu başlıkların yanı sıra da her dergi sayısının sonunda bulmaca ve su doku gibi bölümlere rastlanmaktadır.

Aile bireylerinin tamamına hitap eden yazılara yer verilen ve bir nevi gösterişsiz aile okulu [14] şeklinde değerlendirildiği görülen dergide, aile temalı farklı ifadelerde de [15] derginin ailenin tüm bireylerine yönelik yayın yapıldığının altını çizer özellikte olduğu anlaşılmaktadır. Dergi, sahada aile odaklı olarak neşredilen tek dergi olması özelliğindedir. Aboneliğinin kolaylığının yanında, ücretinin her yıl belirlenmesi ve abone olunmaksızın belirlenen aylık fiyat ile de derginin temini mümkündür. Ayrıca derginin bütün sayılarına web üzerinden de ulaşılabilme imkânı mevcuttur.

[14] Elif Arslan, "Mütevazı Bir Aile Mektebi: **Diyanet Aile Dergisi**", Diyanet Aile Dergisi, Sayı: 300, Aralık 2015, ss. 38- 41.

[15] Mesut Özünlü, **Diyanet Aile Dergisi**, Arka Kapak, Sayı: 265, 2013.

Tablo 1: Diyanet Aile Dergisi 2015 ve 2021 Yılı Ön Kapak Konuları

Aylar	2015 Yılı	2021 Yılı
Ocak	Mahremiyet ve Aile	Irkçılığın Yeni Maskesi İslamofobi
Şubat	Mülteci Kadın Olmak	A'dan Z'ye Bağımlılık
Mart	Modern İnsanın Çıkmazı Yalnızlık	Zaaf Avcılığı Popüler Kültür
Nisan	İyilik İnsanlık Sanatı	Nebevi Miras: Her Can İçin Merhamet
Mayıs	Zamanın Ruhu ve Gençlik	Öze Dönüş
Haziran	Ramazan Mektebi	Mescid-i Aksa'ya Kandil Olmak
Temmuz	Tatil Kültürü	Çağları Aşan Yoksunluk Yetimlik
Ağustos	Merhamet Bağı	Hayat Kesintisiz İmtihan
Eylül	Mekândan Daha Fazlası Ev	Güzel Ahlakın Özü Edep ve Hayâ
Ekim	Ailece Tasarruf Ediyoruz	Bir Yaşam Tarzı Olarak Vefa
Kasım	Boşanma	Yeni Nesil Hurafeler
Aralık	Gaye-i Hayat	Sosyal Ağlara Tüneyen Şeffaf Kötülük

Tablo 1'e bakıldığında; Dergiye 'ayın dergi teması' konmaya başlandığı tarih olan 2015 yılı ve araştırmanın baz aldığı son yıl olan 2021 yılı dergi kapak tema konularının karşılaştırıldığı görülmektedir. Derginin yayım tarihindeki ilk ve son dönem konuları bu tabloya göre incelendiğinde, ilk dönemde çoğunlukla ailenin temeline yönelik; huzurlu evlilikler, sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi, kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarımının sağlanması ve aile içi değerler bilinci kazanımı konularının ön planda olduğu görülmektedir. Son dönem konularına bakıldığında ise; aile bireylerinin kültür, değer, inanç, ibadet, ahlak ve sorumluluklar konularında, eğitime yönelik oldukça güncel ve önemli konuların işlendiği gözlenmektedir. Dergide mevcut olan yazılar bu şekliyle, muhatap okuyucularına ailevi, dinî, ahlâkî öğretiler sunmaya yönelik bir içerikle donatılmıştır.

Derginin genele yakın metinlerinde, canlandırma ve görsellerin çoklukla yer aldığı gözlenmektedir. Böylece muhatap okuyucu kanadından ilgi toplayıcı özellik edindiği, iletilmesi hedeflenen mesajın, daha tesirli ve pratik şekilde muhatap kitlelere

ulaştırılmasında oldukça etkin olduğu belirlenmiştir. Çünkü eğitim kapsamında kelimelerle ifade güçlüğü çekilen düşüncelerin açıklanması ve bu düşüncelere inanç kazandırılmasında, okuyucudaki sanata ve fikre ait konularda farkındalığın ortaya çıkmasında, estetik ve görsel algının ilerlemesinin sağlanmasında, fotoğraf ve çizimlerin çok önemli katkısı vardır.[16]

Dergi, kamu yayını olması hasebiyle hiçbir reklama yer vermemektedir. Kullanılan görsel ve sözel dil haricinde tüm gündelik uygulamalar, spor, siyaset, sanat, eğlence gibi bireyin içinde şekillendiği toplumsal oluşumları ve yeniden ürettiği toplumsal olguları anlamlandırmakta ve tanımlamaktadır.[17] Aile bireylerinin din eğitimine, dini bakımdan gelişmesine ve mutluluğuna dair konular, derginin ön kapağında ana tema olarak belirtilmiştir. Dergi arka kapağında ise 2019 yılına kadar dergi muhtevasında bulunan farklı farklı şairlerin şiirlerine ve özdeyişlere yer verilirken, 2019 yılından sonra, derginin arka kapağının sade olduğu ve düz bir renkle boş bırakıldığı, ancak derginin son inceleme yılı olan 2021 yılından sonra da kitap tanıtımlarının yer aldığı gözlemlenmektedir.

Çoğunluk itibariyle akıcı, anlaşılır dille yazılan dergi metinleri, ilim ve değerleri ulaştırmada dini referansları baz alarak hakiki bilgi odaklı yayın anlayışı gütmüştür. Ahlaki hassasiyetleri önemseyerek tüm okuyucuyu kuşatan yayımlarını sürdürmeye devam ettiği görülmektedir.

D. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı

Türkiye'de ve dünya genelinde son yıllarda sosyal hayatta hızlı bir değişim yaşanmaktadır.[18] Bu değişimler, aile kurumunun önemi ve varlığı üzerine yapılan tartışmaları güncel kılmaktadır. Aynı zamanda, ailede din eğitimi için çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmaların bir parçası olarak, aile konularını ele alan basılı yayınlar önemli bir rol oynamaktadır.

---

[16] Güliz Şahin, **Okul öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyaran Olarak Resim**, Turkish Studies, 2014, ss. 1309-1324.

[17] Ahmet Oktay, **Medya ve Hedonizm**, Yön Yayınları, İstanbul, 1995, s. 169.

[18] Tunca Özgişi, "Türkiye"de Toplumsal Değişimin Siyasi Katılıma Etkisi", **Tesam Akademi Dergisi,** Cilt: 1, Sayı 1, 2014, s. 53.

Bu çalışma; Türkiye'de ailede din eğitimi konularını ele alacak ve bu konuların Diyanet Aile Dergisi tarafından 2013-2021 yılları arasındaki yayınlarında nasıl işlendiğini inceleyecektir. 2000'li yıllardan itibaren, aile yapısındaki değişim ve dönüşüm yoğun bir şekilde tartışılarak günümüze kadar gelmiştir.[19] Bu nedenle, bu dönemde ailenin yapısındaki değişimi süreli yayınlar aracılığıyla izlemek, dergilerin kendi dönemlerini yansıtma yetenekleri nedeniyle önemlidir.

Araştırmamızda Diyanet Aile Dergisi'ndeki, aile hayatı ve gelişimi, ailenin dini bakımdan korunması, ailede iletişim ve anne baba tutumları, Hadislerle aile ve Hz. Peygamber'in ailede örnek ahlakı, ailede çocuk gelişimi, ailede mahremiyet eğitimi, ailede çocukların din eğitimi, ailede çocuk eğitiminde genel sorunlar ve ailede inanç/ibadet öğretimi temaları ailede din eğitimi açısından incelenecektir. Bu kapsamda, aile bireylerinin din eğitimi, ailede ebeveyn ve çocukların rolleri, aile içi iletişim ve ailenin sosyo-kültürel çevresiyle etkileşimi gibi alanların yanı sıra, ailenin gelişim serüvenine dair bulgulara da odaklanarak ailede din eğitimi başlığı ele alınacaktır. Bu nedenle, 2000'li yıllardaki ailenin hızlı değişim sürecini[20] 10 yıl boyunca sayfalarına taşıyan ve aylık olarak yayınlanan Diyanet Aile Dergisi, bu araştırma için önemli bir kaynak olacaktır.

---

[19] Bkz: Yunus Macit, "Türkiye"de Aile ve Kültürel Yapıda Meydana Gelmesi Düşünülen Değişimlerin Yaşlanma, Yoksulluk ve Evlilik Kurumu Açısından Değerlendirilmesi" **Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2020**; Cilt 1, Sayı 3, 152; Alpaslan Çobanoğlu, "Türk Aile Yapısında ve Kültüründe Yakın Gelecekte Önem Kazanacağı Öngörülen Değişimler" **Journal of Social Sciences and Humanities**, 4 (2), 68-80; Ali Bayer, "Değişen Toplumsal Yapıda Aile", **Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 4 / 8 (Aralık 2013): 101-129.

[20] Yunus Macit, "Türkiye"de Aile ve Kültürel Yapıda Meydana Gelmesi Düşünülen Değişimlerin Yaşlanma, Yoksulluk ve Evlilik Kurumu Açısından Değerlendirilmesi", **Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi,** Cilt: 1, Sayı 3, 2020, s.155.

BİRİNCİ BÖLÜM
AİLENİN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. AİLENİN TANIMI

Ailenin tanımlanmasında farklı bilimlerin kendi çalışma alanlarına göre farklı tanımlamalar üzerinde durdukları görülmektedir. Genel olarak aile; "bir evde ikâmet eden evli eşler ve çocuklar"[21] şeklinde tanımlanır. TDK'ya göre aile; "evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik"[22] olarak tanımlanır.

Hz. Peygamber'in; "insan ailesi, malı, nefsi, çocuğu ve komşusu ile sınanır; oruç, namaz, sadaka ve iyiliği emredip kötülükten sakındırma işte bu sınanma esnasındaki kusurlarına kefaret olur"[23] hadisinde kişinin sınanma sebebi olarak belirtilen aile; baba, anne ve çocuk ekseninde kurulmuş hassas dengeler olarak tanımlanmaktadır. İlişki temelli olan ailenin varlığının sevgi ve şefkat öğelerine bağlı olduğu söylenebilir. Nitekim Kur'an'da "sevgi" ve "şefkat" unsurları şu şekilde geçmektedir; "Kendileri ile huzur bulmanız için size türünüzden eşler yaratması ve aranızda sevgi ve merhamet var etmesi de O'nun (varlığının) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen toplum için ibretler vardır."[24] Bu ayetin, mutlu toplumların varlığının huzur, sevgi ve merhamet temelli ailelerin varlığıyla mümkün olabileceğine işaret ettiği söylenebilir. Kur'an'a göre; insanın hayati düzen ve huzurunun temelinde ailenin rolü büyüktür. Allah, insan neslinin devamını aile ile ikmal ederek, Kur'an ayetleri ile örnek modeller üzerinden aile konusunda birçok mesajlar vermektedir. Dolayısıyla Kur'an perspektifinden aile; değerler eğitiminin merkezidir. Diğer yandan Hz. Peygamber'in "Nikâh benim sünnetimdendir. Kim benim sünnetimi uygulamazsa benden değildir. Evleniniz, ben diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla iftihar ederim."[25] hadisi, ailenin kişinin huzur bulduğu ortam olmasının yanında, neslin devamı konusunda vesile oluşunu ortaya koyması bakımından ailenin fiili tanımı

---

21 M. Şakir Ülkütaşır, "Aile (Türklerde aile)", **İslâm-Türk Ansiklopedisi, İstanbul**, 1941, Cilt: 1, ss: 186-187.
22 **Türk Dil Kurumu Sözlükleri**, https://sozluk.gov.tr.
23 Müslim, Fiten, 26.
24 Rum 30/21.
25 İbn Mâce, "Nikâḥ", 1; ayrıca bkz. Miftâḥu künûzi' s-sünne, "nikah" md.

konusunda açıklayıcı mahiyettedir.

Aile aynı zamanda ilişkiler sistemidir. Kişiler arası ilişkileri soyut anlamda barındıran aile, belli kuralları olan bir düzendir. Bu kurallar; aile içindeki bireylerin birbirleriyle olan iletişimlerini ne yönde ilerletmeleri gerektiğini bildiren ve aile içi etkileşim standartlarını belirleyen bir sistemdir.[26] Bireylerin aile içinde kimlere karşı sorumlulukları olduğunu bilmesi ve payına düşen yükümlülüklerin ifa edilmesi noktasında bu hususa dini açıdan yaklaştığımızda, uhrevi sorumluluklardan kurtulmak için de gerekli olan bir sistem oluşu karşımıza çıkmaktadır. Aile fertlerinin birbirlerine karşı olan sorumlulukları aynı zamanda dini sorumluluklar arasında da sayıldığından,[27] aile bütün dinlerde özel önem kazanmıştır. Bu yönüyle de aile; dini değerlerin paylaşıldığı, dini duyguların yansıtıldığı, farklılıklardan yekpareliğin tesis edildiği, gelecekteki nesillere aktarımının sağlandığı güçlü bir kurum olarak, toplumun temel taşı olma fonksiyonunu en etkin şekilde yerine getiren en küçük birliktir. "Aile; anne- baba ile evlatlar ve yakın akrabalardan oluşan sosyal bir kurum ve toplum çekirdeğidir"[28]tanımı ile ebeveyn ve çocuklardan oluşan aile bireylerinin karşılıklı iletişime dayanan etkileşim sisteminin, bireyin fizyolojik yapısı kadar, psikolojik ve sosyolojik yapısını da şekillendirdiğine değinilmektedir.

Kelime açısından bakıldığında aile, Arapça bir kelimedir. Kök anlamı itibari ile muhtaç olmayı ifade eder. "Sen ihtiyaç içindeyken seni bulup da zengin etmedi mi?"[29]ayeti kerimesinde "âil" kelimesi, "ihtiyaç içinde olan, muhtaç durumda olan" anlamında kullanılmıştır. Kelimenin kök anlamı muhtaçlığı anlatmaktadır. Gerçekten de gerek eşler birbirlerine karşı ve gerekse diğer aile üyeleri belirli oranlarda birbirlerine her zaman muhtaçtır. Yüce Allah, insanı bu ihtiyaçla yaratmıştır. Aile, maddi, biyolojik ve fiziki ihtiyaçların yanı sıra sevgi, alaka, yalnızlığın giderilmesi

---

[26] Görgün Baran, Türkiye'de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı 1, 2004, s. 34.

[27] Aile fertlerinin birbirlerine karşı görevleri ile ilgili hadisler için bkz. Riyazü's-Salihin, Cilt: 1, s. 318, 323, 329, 331, 347.

[28] Mustafa Çağrıcı, **İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi,** Editör: İbrahim Kâfi Dönmez, İFAV, Cilt:1, İstanbul, 2006, s.75.

[29] Duha 93/8.

gibi, insanın ruhsal ve psikolojik gereksinimlerinin karşılandığı kurumdur.[30] Dolayısıyla aile bireyleri âdeta bir kale içindekilerin birbirine olan muhtaçlığı gibi, başta mahremiyet açısından olmak üzere; koruyuculuk işlevi, dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı savunma mekanizmaları, eğitim, dayanışma ve dini değerler kazanımı gibi önemli işlevlerde birbirlerine olan ihtiyaçlarını aile kurumu çerçevesinde gidermektedirler.[31] Farklı anlayışlar ve farklı dinler tarafından insanlık tarihi boyunca şekillenen aile;[32] bireyin hem huzur bulduğu ve sevgi ihtiyacını tatmin ettiği mekân, hem neslinin devamı açısından güvenilir bir sığınak, hem de bireyi hayat sürecinde karşılaşabileceği tehlikelerden koruma görevini üstlenen en küçük kurum olması hasebi ile toplumun temel taşı vasfı ile adlandırılabilmektedir.

1.1.1.İslam'da Aile

İnsanlık tarihinde, toplumun en temel yapı taşı olan aile, insanın varoluşuyla neredeyse eş zamanlı olarak ortaya çıkmıştır. İnsanın yaratılış amacının bir parçası olarak, Allah tarafından yaratılan ilk insan, yalnız bırakılmamış; kısa bir süre sonra eşiyle bir araya getirilerek ilk aile birimi oluşturulmuştur.[33] Bu ilk insan, varlığının başlangıcından itibaren Allah'ın iradesiyle aile kavramının içinde bulunmuş ve yalnızlıktan uzak bir yapı içinde yer almıştır. Bu durum, insanın aile içinde doğup büyüyerek hayatını sürdürmesinin ve bireyin tek başına değil, toplum içinde yaşamasının temel olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla aile, bireyin yaşamındaki temel bir birim olarak kabul edilir ve insanın sosyal ilişkiler içinde var olmasının, aidiyet duygusuyla birlikte neslini sürdürebilmesinin aile kurumu ile sağlanacağı düşüncesini beraberinde getirir.

---

30 Ekrem Keleş," Aile Bir Kaledir Aslında", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, s. 9; Yusuf Ceylan, "Din Eğitimine Pragmatist Bir Yaklaşım". **Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 47, Ağustos 2018, s. 148. 139-159.

31 W. Fielding Ogburn, "The Changing Functions of the Family" Selected Studies in Marriage and The Family USA: Rinehart and Winston Inc. Akt. Bulut I., Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi, **Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları**, Ankara, Yayın No. 74.

32 Faruk Turğut, "Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar", **Medeniyet ve Toplum Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 1, 2017, s. 94.

33 Nisa 4/1-2.

İnsanın varoluş amacının, yüce Allah'a yönelik bilgi sahibi olup O'na kulluk etmek ve ibadet etmek olduğu düşünüldüğünde, ailenin amacı ve görevi, bu yaratılış amacıyla uyumlu olmalıdır. Aile, bireylerin manevi, duygusal ve fiziksel gelişimini destekleyerek onları Allah'a yönelik bilinçlendirme, ahlaki değerleri aşılama ve ibadet bilinciyle yetiştirme sorumluluğunu üstlenmelidir.[34] İnsanlık tarihi boyunca, dinin temel ilkeleri ve aile yapısının oluşturduğu temel değerler birbirleriyle iç içe geçmiş ve birlikte var olmuştur. İlahi öğretiler, aile kurumunu düzenlemek, ahlaki değerleri pekiştirmek ve toplumun sağlam bir yapıya sahip olmasını sağlamak adına önemli bir rol üstlenmiştir. Bu sebeple, din ve aile kavramları, insanlık tarihinin başlangıcından beri birbirlerini tamamlayan ve birlikte var olan önemli yapı taşları olmuştur.[35]

İslam'da, günlük yaşamın düzenlenmesi çoğu zaman Kur'an ve Hz. Peygamber'in sözleri olan sünnet esas alınarak, zamanın ve şartların gerekliliklerine göre toplumun takdirine bırakılmıştır. Ancak, evlilik ve aile konularını ilgilendiren hükümler genellikle doğrudan Kur'an tarafından belirlenmiş ve bu hükümler Hz. Peygamber tarafından da uygulanmıştır. Bu durum, İslam'ın evlilik ve aile meselelerine özel bir önem atfettiğini ve bu konuların özel bir hassasiyetle ele alındığını göstermektedir.[36] Bu bağlamda, evlilik ve aile konularına dair İslâmî hükümler, özellikle Bakara ve Nisa surelerinde sıkça vurgulanmıştır.[37] Bu surelerde yer alan ayetler, evlilik, aile hayatı, eşler arası ilişkiler, miras hukuku gibi konularda detaylı hükümleri içermekte ve Müslüman toplumun bu konulardaki davranışlarına rehberlik etmektedir.

Sonuç olarak, İslam perspektifinde aile, toplumun temel yapı taşı olarak kabul edilmekte ve dinî öğretiler, aile içindeki ilişkilerin düzenlenmesi, bireylerin sorumlulukları, hakları ve toplumsal yaşamın sağlam temeller üzerine kurulması için rehberlik sağlamaktadır. Kuran ve sünnet, evlilikten başlayarak aile hayatını, ebeveynlik sorumluluklarını, eşler arası ilişkileri ve aile içi dinamikleri detaylı bir

---

[34] Zâriyât 51/56.

[35] Hüseyin Esen, "İslam Hukukunda Aile", **İlahiyat Akademi Dergisi**, Sayı 11, 2020, s. 22.

[36] Ahmet Rifat Geçioğlu-Ertuğrul Döner, "İslâm'da Evlilik ve Aile Bağlamında Günümüzde Tartışılan Konular Üzerine Psiko-Sosyal Bir Değerlendirme", **Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:19, Sayı 2, 2019, s. 606

[37] Bakara 2/187-221-222-223-228-229-230-233-234-235-236-237-240-241, Nisâ 4/4-20-21-22-24-25-35-128, Mâide 5/5, Mümtehine 60/10, Talâk 65/1-2-4-6-7, İsrâ 17/32, Nûr 24/2-30-31-33, Furkân 25/68, Ahzâb 33/49

biçimde ele almaktadır. Bu dinî öğretiler, aile birliğini ve dayanışmasını güçlendirerek toplumun sosyal denge ve huzurunu desteklemeyi amaçlar. Aile, İslam'ın vurguladığı bir ortamda, manevi gelişim ve toplumsal yapıyı koruma açısından kilit bir rol üstlenir. Bu temel değerler, ailenin sağlam bir yapı oluşturmasına ve toplumsal iyilik için önemli bir dayanak noktası olmasına yardımcı olur.

1.1.1.1. Kur'ân'da Aile

Kur'an'a göre ilk sosyal birlik ailedir.[38] Karı koca ve çocuklardan oluşan aile örneği ilk kez; ilk insan Hz. Âdem, eşi Havva ve çocuklarında görülmektedir. Bu sosyal birliğin en üst yönü ile Kur'an; adalet, sevgi, merhamet, saygı, iyilik, yardımlaşma, doğruluk ve Allah korkusu gibi değerler ile aile yapısının ayakta tutulmasını hedeflemektedir.[39] Aile içinde adaletin sağlanmasını emreden Kur'an, özellikle miras konusunda adaletin sağlanmasını aile içi huzurun teminatı olarak gösterir.[40] Aile huzurunun devamının saygı ile kazanılacağını ifade eden Kur'an; anne ve babaya saygı gösterilmesini emreder. "Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana babaya iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti."[41]

Aileyi Kur'an ve sünnetin telkinleriyle bireyler arasında dini bir bağ kurarak yüksek bir temele oturtan İslam dini[42], ailenin önemini vurgulayan birçok ayet ve hadisle bu konuda rehberlik eder. Kur'an, aile hayatını düzenleyen prensiplerle doludur ve bu prensipler, bireylerin hem dünya hayatında hem de ahirette mutlu ve başarılı olmalarını sağlamak için vardır. Kur'ân'da iyi bir aile oluşturmak için verilen bazı öğütlerin başında, eşler arasındaki ilişkilere özen gösterilmesi gelmektedir. Kur'an, eşler arasındaki ilişkiyi; "onlar sizin için bir elbise, siz de onlar için bir elbise"[43] şeklinde tanımlar. Bu ayetle, eşlerin birbirlerine karşı koruyucu, sıcak ve sevgi dolu olmaları gerektiği vurgulanmaktadır.

---

38 Nisa 4/1

39 Celal Kırca, "Kur'âna Göre Ailenin Psikolojik Temelleri", **Diyanet İlmi Dergi**, Sayı 2, 1991, s. 40-41.

40 Nisa 4/11-12.

41 İsra 17/23.

42 Metin Doğan, **Kur'ân Peygamber ve Toplum**, Yediveren Yayınları, Konya, 2003, s. 56

43 Bakara 2/187.

Sağlam nesiller, huzurlu bir aile muhitinin eseridir.[44] Geleceğimiz olan çocuklara verilecek en güzel hediye, onların güzel ahlak ve terbiye ile süslenmesi olacaktır. Din eğitimi açısından aile, bireylerin İslam'ı doğru bir şekilde öğrenmeleri ve yaşamaları için temel bir ortamdır. Ailede sağlam bir din eğitimi alındığında, bireyler toplumda daha bilinçli ve sorumluluk sahibi olurlar. Lokman Suresi'nde Hz. Lokman'ın oğluna verdiği öğütler, çocukların din eğitimi ve çocukların eğitiminde anne ve babanın rolü hususunda bir rehber niteliğindedir. Bu öğütler, aşağıdaki gibi bir sıralama ile sunulabilir:

- Allah'a ortak koşmamak; "Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma. Şirk, gerçekten büyük bir zulümdür."[45]
- Anne babaya iyi davranmak; "Biz insana, anne ve babasına iyi davranmasını tavsiye ettik. Annesi onu zayıflık üstüne zayıflıkla taşır, sütten kesilmesi de iki yıl içindedir. (Ona şöyle dedik:) Hem bana hem de anne ve babana şükret. Dönüş banadır."[46]
- Namazı dosdoğru kılmak; "Yavrucuğum! Namazı dosdoğru kıl, iyiliği emret, kötülükten sakındır ve başına gelenlere sabret. Çünkü bu, azmedilmesi gereken işlerdendir."[47]
- Kibirden uzak durmak; "Yüzünü insanlardan çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü Allah, her kibirli, övüneni sevmez."[48]
- Orta yolu tercih etmek: "Yürüyüşünde ölçülü ol, sesini de alçalt. Çünkü seslerin en çirkini eşek sesidir."[49]

Bu ayetler, Hz. Lokman'ın oğluna verdiği öğütlerin sadece bir kısmıdır ve insanların hayatları boyunca takip etmeleri gereken evrensel değerleri ve prensipleri içermektedir. Bu öğütler, aile bireylerine, sabır, şükür, adalet, merhamet gibi erdemleri çocuklara aşılamada nasıl bir rehberlik sunulabileceğini öğretirken, ibadetin ve doğru

---

[44] Mansur Tayfurov, "Kur'ân-ı Kerim'de Aile Yapısı", **Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Sayı 3, 2014, s. 196.
[45] Lokman 31/13.
[46] Lokman 31/14.
[47] Lokman 31/17.
[48] Lokman 31/18.
[49] Lokman 31/19.

davranışların aile içinde nasıl yaşanması gerektiği konusunda da önemli ipuçları içermektedir.

Aile içi iletişimin önemine dair İslam dini, bireylerin birbiriyle iyi ilişkiler içerisinde olunmasını, affedici özelliklerin benimsenerek, iyilikte yardımlaşılıp kötülüğe karşı çıkılmasını, nezaket kuralları içerisinde karşılıklı haklara saygı göstererek yaşamların devam ettirilmesini tavsiye etmektedir.[50] Kur'an'da aile fertlerinin birbirleriyle açık ve dürüst iletişim kurmaları teşvik edilir. İletişimdeki doğruluk ve dürüstlük ilkeleri birçok ayette örneklendirilmiştir. Bunlardan bazıları şu şekilde sunulabilir: Doğru sözlü olmak; "Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin."[51] Doğru şahitlik; "Allah'ın ahdini, verdikten sonra bozmamanızı, verdikleriniz sözleri, Allah'ın huzurunda bağlandığınızı bilerek bozmamanızı ve Allah'ın şahitlerini haktan saptırmamanızı emrediyor."[52] Yalan yere yemin etmemek; "Allah, sizi, yeminlerinizde kasıtlı olmadığınız şeylerden dolayı sorumlu tutmaz; ancak yemin edip de kasıtlı olarak yerine getirmediğiniz şeylerden dolayı sizi sorumlu tutar."[53] Doğru sözlü olmanın ödülü; "İşte bu, onların doğru sözlü oldukları için mükafatlarıdır. Allah, onların hesaplarını bağışlar ve onlara cömertçe rızık verir."[54]

Bunun yanı sıra Kur'an'da, aile bireylerinin kendi aralarındaki olumsuz kişiliklere de örneklerle atıfta bulunduğu görülmektedir.[55] Verilen örneklerden yola çıkarak Kur'ân'ın istediği, tavsiye ettiği aile modeli[56] ve bu modelin günümüz ailesine yansımasının nasıl olabileceği hususlarına netlik getirilmiştir. Peygamberler bulundukları toplumlarda önemli etkiye sahip olarak hayatın her alanında örnek modellerdir.[57] Toplumlarda onların önderlik ve örneklikleri esas alınır.[58] Kur'ân, aileyi ve geniş perspektifte toplumu inşa ederken rol modelliği bazen peygamberler örnekleminde sürdürürken, bazen de ailede çok önemli bir rolü olan salih insanlar

---

50 Muhammed Esad, **Kur'ân Mesajı**, Çev. Cahit Kaytak- Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, 2001, s. 350
51 Ahzab 33/70.
52 Nahl 16/91.
53 Bakara 2/225.
54 Ahkaf 46/16.
55 Kasas 28/9, Ankebût 29/32
56 Hüseyin Çelik, **Kur'ân'da Aile Modelleri,** Tebeşir Yayınları, Konya, 2015, ss. 147-170.
57 Mustafa Öztoprak, "Umran Kuramı Çerçevesinde İbn Haldun"un Peygamber Tasavvuru", **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi,** Cilt: 4, Sayı 10, 2017, ss. 12-34.
58 Ahzâb 33/21, Mümtehine 60/4- 6.

üzerinden devam ettirmektedir. Bunlar ya Kur'ân'ın öngördüğü aile tipleri olarak karşımıza çıkmakta ya da bu aileler içerisinde çok önemli bir figür olan olumlu veya olumsuz örnekler şeklinde tanımlanmaktadırlar.[59]Kur'ân üslûbunun gereği olarak sadece bir peygamberin aile yapısını, yaşam şeklini tamamıyla anlatmak yerine, farklı peygamberlerin aile hayatlarından öne çıktıkları ideal yönlerine dikkat çekmektedir.[60]

Sonuç olarak, Kur'an-ı Kerim, bütün konularda olduğu gibi aile hakkında da insanın yaradılışına en uygun hükümleri sunmuştur. İslam Dini, aile hayatını belli bir düzene oturtarak, o istikrar ölçüsünde gitmeyi sağlamıştır. İnsan fıtratının gereksinimlerini dikkate alarak, aile kurmayı bireylere elzem görmüştür. Dolayısıyla ayet ve hadislerle Müslümanları aile kurmaya teşvik ederek, bu konuda birçok hükümler koymuştur. "Sizin için onlarla ünsiyet edesiniz diye, kendi cinsinizden zevceler yaratması, aranızda (dostluk) sevgi ve merhamet var etmesi de O'nun kudret alametlerindendir"[61] ayetiyle de Kur'an, aile hayatının huzur ve mutluluk ile sürdürülmesinde rehberlik etmektedir.

1.1.1.2. Hadislerde Aile

Aileyi ve medeniyetleri kuranlar insanlardır. İslam dinine göre aile olmanın temel şartı evliliktir. Kur'an'da "Allah size kendi nefislerinizden eşler yarattı, eşlerinizden de sizin için oğullar ve torunlar yarattı ve sizi temiz gıdalarla rızıklandırdı. Onlar hâlâ bâtıla inanıp Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?"[62] ayetiyle evliliğin fıtri oluşu ifade edilmiştir. İslam dini gerek ayetler gerekse hadisler ile insani ve fıtri olan aile yapısının kurulması, düzeni ve idamesi için bazı önerilerde bulunmuştur. Evliliğe teşvik de aileden önceki süreç açısından mühimdir.

Kur'an'da evlilik, ağır sorumluluk "misâk-ı galiz" olarak nitelendirmektedir.[63] Ancak hem neslin devamı hem de dünya hayatının mutlu ve huzurlu olarak yaşanması için zorunludur. Diğer yandan Hz. Peygamber, evliliği peygamberlerin ortak sünneti

---

59 Ahmet Küçük, "Günümüzde Aile ve Kur'ân"dan Örnek Aileler", **Tefsir Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 3, Sayı 2, 2019, s. 425.
60 Hüseyin Çelik, **Kur'ân'da Aile Modelleri**, Tebeşir Yayınları, Konya, 2015, s. 147.
61 Rum 30/21
62 Nahl, 16/72
63 Nisâ, 4/21

ve ortak tavsiyesi olarak görmektedir.[64] "Nikâh, benim sünnetimdir. Sünnetimden yüz çevirenler benden değildir"[65] buyuran Hz. Peygamber, evliliğin kendi sünneti olduğunu netleştirmiştir. Ayrıca bu hadiste, evlenerek aile kurmanın nafile ibadetlerden daha faziletli olduğuna işaret edilmiştir. "Ey gençler! Sizlerden hanginizin evlenmeye gücü yeterse evlensin. Çünkü bu, gözü harama düşmekten alıkoyar ve namusu, iffeti daha çok korur. Evlenmeye gücü olmayan oruç tutsun. Zira o, şehvet hissini frenler"[66] hadisi ile evliliğe teşvik eden Hz. Peygamber, iffetin korunmasında evliliğin önemine işaret etmiştir.

Aile, sevgi ve muhabbetin en güzel temsil edildiği yerdir. Bu ulvî duygu, ailede bereket ve huzuru beraberinde getirir. "Sevilmeye en layık nimetlerden biri kadındır"[67] hadisi, sevgide eşe karşı çok cömert olmanın altını çizmiştir. Hz. Peygamber'in eşlerine olan muhabbeti, ailedeki örnek sevginin niteliğini göstermektedir. İnsanın ailesini ihmal etmesi, onların duygularını dikkate almaması, beklentilerine cevap vermemesi veya daha fazla ibadet etmek için onların haklarını ihlal etmesi, bencilce ve empatik olmayan bir davranış örneği olduğu için, Hz. Peygamber tarafından yasaklanmıştır.[68] Birey, hayatının her alanında sorumluluk bilincinde olmalı, ancak ailede üstlendiği sorumluluğunun ihmale gelmeyecek kadar önemli olduğunun da farkında olmalıdır. "Hepiniz birer sorumlusunuz ve hepiniz yönetiminiz altındakilerden mesulsünüz. Devlet başkanı da sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür. Evin beyi de sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür. Evin hanımı da sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür"[69] hadisi ile sorumluluk, genelleştirilmektedir.

İslam dini, ailede eşler arası iletişimi güçlendiren ve ailenin dağılmasını önleyen etkili faktörlerden birinin istişare olduğunu vurgulamaktadır. "Onların işleri, aralarında danışma iledir."[70]Nitekim Hz. Peygamber de "Kendilerini ilgilendiren

---

64 Tirmizî, Nikâh, 1.
65 Buhârî, et-Târîhü'l-kebîr, 6/401.
66 Buhârî, el-Câmiu's-Sahîh, Nikâh, 3.
67 Müslim, el-Câmiu fi'l-hadis, , 263.
68 Cemal Ağırman, "İdeal Bir Davranış Biçimi Olarak Empati ve Hadislerde Empati Örnekleri", **C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt: 10, Sayı 2, 2006, s. 43.
69 Buhârî, İstikrâz, 20. Müslim, İmâre, 20.
70 Şûrâ 42/38.

hususlarda kadınlarla istişare edin."[71] "Kızları hakkında kadınlara danışınız."[72] hadisleri ile kadınlarla istişare etmeyi emrettiği görülmektedir.

İslam dini aile içi tüm düzenlemelerin yanı sıra çocukları da anne ve babanın sorumluluğu alanında görerek, bunun zor bir imtihan oluşuna işaret etmektedir.[73] Çocukların temel ihtiyaçlarının giderilmesinin yanında, onları sevgiyle yetiştirip, ahlaklı bireyler olmalarını sağlamak ebeveynlerin vazifesidir. Ailedeki bu eğitim, manevi dinamiklere göre şekillenmelidir. Hz. Peygamber'in "Ben güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildim"[74] hadisi; kendi hayatından eğitim şekilleriyle modern eğitim imkânlarının harmanlanarak çocukların yetiştirilmesine yön verir niteliktedir. Ayrıca "Bir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha değerli bir şey vermemiştir"[75] hadisi çocuk eğitimde ahlaka verilen önemin göstergesidir. Çocuk eğitiminde anne babanın mesuliyetini vurgulayan Hz. Peygamber, "Her doğan, fıtrat üzere doğar. Sonra, anne babası onu Hristiyan, Yahudi veya Mecusi yapar"[76] buyurarak, ailede din eğitiminde ebeveynin ehemmiyetine dikkat çekmiştir. Dolayısıyla ailede çocukların din eğitiminde, onların yüreklerine dokunarak, dini sevdiren metotlarla yetişmeleri için gayret gösterilmelidir. Nitekim Enes b. Malik, Hz. Peygamber'in ailesine karşı tutumunu "Aile fertlerine karşı, Hz. Peygamberden daha şefkatlisini görmedim."[77]diyerek dile getirmiştir.

Din eğitimi, bireyin hayatında önemli bir yere sahiptir. Bu eğitim, bireyin hayatının ilk yıllarında başlar ve aile, bu süreçte en önemli rolü oynar. İslam'ın temel kaynaklarından biri olan hadislerde de ailenin din eğitimi açısından önemine dair pek çok vurgu bulunmaktadır. Aile, bireyin ilk sosyal çevresidir. Bireyin karakterinin şekillendiği, değerlerinin ve inançlarının temellendirildiği ilk kurumdur. Hadislerde, çocukların eğitimi ve terbiyesi konusunda da aileye büyük sorumluluklar yüklendiğine dikkat çekmektedir. "Çocuğunuza namazı yedi yaşında öğretin; on yaşında yapmazsa

---

71 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/97. 4/192.
72 Ebû Dâvud, Nikâh, 23
73 Diyanet İşleri Başkanlığı, Hadislerle İslâm, 4/18.
74 Malik b. Enes b. Malik b. "Âmir el-Esbahî, Muvatta, thk, Muhammed Fuâd Abdulbâkî, Dâru İhyâi"tTürâsi"l-Arabî, 1406/1985, Hüsnü"l-Hulk, 8.
75 Tirmizî, Birr, 33.
76 Buhârî, Cenâiz, 92, Ebû Dâvud, Sünen, 17, Tirmizî, Kader, 5.
77 Müslim, Fedâil, 62.

onu cezalandırın"[78] hadisi, çocuğun din eğitimine ne zaman başlanması gerektiğini ve bu eğitimin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Aileye çocukların din eğitimi konusunda büyük sorumluluklar yüklediği görülen Hz. Peygamber; "Bir kimse, ailesinin geçimini sağlamak için çalışırsa, Allah yolunda cihad etmiş gibidir"[79] buyurarak, ailenin gerek maddi gerekse manevi ihtiyaçlarını karşılamanın ebeveynlere düşen önemli bir görev olduğunu teşvik ederek işaret etmektedir. Ayetler ve hadisler ışığında ailenin bu konudaki sorumluluklarını yerine getirmesi, bireyin sağlıklı bir din eğitimi almasını sağlayacaktır. Çünkü aile, bireyin dinî değerlerini kazanmasında ve bu değerlere bağlı kalmasında kilit bir role sahiptir. Hz. Peygamber, Kur'ân'ın önerdiği aile modelini şahsileştirerek kendi ailesinde rol model olmasıyla ailenin niteliklerini beyan etmiştir.[80] Hadis literatüründe yer alan aile ile ilgili rivayetler incelendiğinde ortak noktanın, sağlam aile ve güçlü toplum olduğu gerçeği görülmektedir.

1.2. AİLENİN İŞLEVLERİ

Aile; birey ve toplum açısından gerçekleştirdiği işlevler sebebiyle, yeri başka bir kurum tarafından doldurulamayan ve alternatifi olmayan bir müessese olarak kabul edilmektedir.[81] Bireylere biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve ekonomik ilişki örüntüsü sağlayan ailedir.[82] İnsan, diğer canlılara kıyasla daha uzun ve zor bir süreçte yetişmektedir. Bu uzun zaman dilimi onun bakım ve korunmaya muhtaçlık boyutunu artırmaktadır ki bu da aile kurumuna hayati önem yüklemektedir.[83] Aile, bireysel gelişimin yanı sıra toplumsal istikrarın temelini oluşturan kritik öneme sahip bir

---

78 Ebû Dâvûd, Salât 26; Tirmizî, Mevâkît 182. Hadiste geçen "cezalandırın" kavramı, günümüz eğitim bilimleri ve pedagojik yaklaşımlarla çelişir. Ancak bu ifade, tarihsel ve kültürel bağlamda ele alındığında, disiplin ve sınırların önemine dikkat çekmek amacıyla kullanılmış olabilir. Modern eğitim yaklaşımları, fiziksel cezanın yerine olumlu pekiştireçlerin, empatinin ve iletişimin kullanılmasını önerir.

79 Taberani, el-Mu"cemü"l-evsat, 7, 56.

80 Tahsin Kazan, "Ailede Geçimsizlik Problemi ve Hadislerle Çözüm Önerileri", **İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi,** Cilt: 7, Sayı 1, 2021, s. 198.

81 Sefa Saygılı, **Evlilik ve Aile Terapisi, Aile ve Eğitim-Tartışmalı İlmi Toplantı**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2010, s.217.

82 İbrahim Dönmez, **Ailede İletişim ve Etkileşim**, Hegem Yayınları, Ankara, 2009, s.14.

83 Abdullah Özbek, **İslam'da Ail eve Çocuk Terbiyesi**-2, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2005, s. 57.

yapıdır. Çocuk yetiştirme süreci, ailenin toplumun temel dinamiklerini şekillendiren ve sürdüren önemli bir rol üstlendiği bir süreçtir. Aile, taşıdığı değerler ve nesiller arası aktarımıyla toplumu bir arada tutar, sosyal yapıyı korur ve medeniyet oluşumunda hassas bir unsur olarak işlev görür.[84]

Ailenin toplumun yapı taşı olarak görülmesi, yüksek ölçüde onun işlevlerinden kaynaklanmaktadır. Ailenin işlevleri değerlendirmeye alındığında hem toplumsal hem bireysel açıdan kişilik gelişimi ve toplumun sürekliliği üzerindeki etkisinin mühim olduğu görülmektedir. Aile gerek kültürün aktarılması gerekse toplumsal işleyişe fertlerin uyum sağlayabilmesi için hayati önem taşır.[85] İnsanlar mensup oldukları ailenin ve kültürün içerisinde doğarlar. İnsanlar için bu ortam bir anlam dünyası olup, yeni bireyler bu ortamdaki anlamları ancak topluma katılarak elde edebilirler. Bu öğrenme sürecinde çocuklar kültürel anlamlarını ve din eğitimlerini yetişkinlerle gelenek, anlatı, kültür, vb. sosyal aracılarla elde ederler. Bu aracıların başında aile bireyleri ve öğretileri gelmektedir.[86] Aile, sosyolojik açıdan bakıldığında, toplumda birçok işleve haiz olan çok kapsamlı bir yapıdır. Psikolojik açıdan ise, bireyin iç âleminde huzuru yakalaması, ailesine ve vatanına hayırlı nesiller yetiştirebilmesi, yaratılış amacına hizmet eden bir yaşam sürmesi yönünde en etkin temel ögedir. Dolayısıyla insan, tek başına değil, diğer insanlarla yaşayarak ve çevresiyle bağ kurabilmek ihtiyacı, fıtratında yer edinmiş şekilde sosyal bir varlık olarak yaratılmıştır. Bireyin kurduğu sosyal bağların hem korumacı hem de bireyi güçlendirici bir yönü vardır. Yakın bağ kurabilme yetisi ve yakın ilişkileri olan bireylerin; depresyon vb. ruhsal rahatsızlıkların kıskacına girme, zararlı ve kötü alışkanlıkları edinme olasılık oranlarının düşük olması yapılan araştırmalar neticesinde ulaşılan sonuçlar arasındadır.[87] Sosyal bağların en güçlü ve temel formu olan aile, din dışında resmi kimlik kazanmış yegâne bir kurum olarak; bireye verdiği güven, aidiyet ve sevgi

---

84 Resul Duran, "Türkiye Aile Yapısının Geleceğine Yönelik Çıkarımların Değerlendirilmesi", **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 2, Sayı 1,2022, s. 148.

85 Yusuf Ceylan, **Din Eğitimi,** Editör: Şükrü Keyifli, e-kitap, Dokuz Eylül Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, İzmir, 2015, ss. 151-162.

86 Yusuf Ceylan, "Din Eğitimine Pragmatist Bir Yaklaşım", **Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 47, Ağustos 2018, s. 148.

87 I. Ulusal Aile Hizmetleri Sempozyumu (2000'li Yıllarda Aile Hizmetleri), **H.Ü. Aile Hizmetleri Uygulama Ve Araştırma Merkezi Yayın No: 1,** Ankara, ss. 129, 144, 155, 484. Adnan Selman, "Aile-Din İlişkisi ve Aile İçi Roller", **Akademia Sosyal Bilimler Dergisi**, 2018, Cilt:4, Sayı:1, ss. 13-20.

hissiyle bir bakıma bireylerin mükellefiyetinin sürekliliğinin parçası olma işlevini amaç edinmektedir. Aile bireylerinin birbirlerine olan gereksinimleri, ailedeki var olan karakterlerin birbirini tamamlaması ile değer kazanır.

Diğer yandan aile, eşlerin cinsel ihtiyaçlarını meşru yoldan karşılayan ve neslin devamını sağlayan yaşam bilimsel özelliği olan bir kurum olması sebebiyle, toplumun fonksiyonel bir öğesi olarak insanın üremesine yani biyolojik özelliğinin hayata geçirilmesine nikâh sözleşmesi ile hem içtimaî ve hem de kanuni açıdan yasal bir temel oluşturmaktadır. Toplumlarda düzeni oluşturan ve sosyal denetimi sağlayan normlar vardır. Nikâhsız çiftlerin toplumda bir arada yaşaması, dini değer ve kültürel normlarla bağdaşmamaktadır. İşte bu noktada aile, nikâh akdi ile cinsel ihtiyaçları karşılamakta ve eşlerin beraberliğini meşrulaştırmaktadır. Dolayısıyla bu meşruluk, ailedeki bireylerin yaşadıkları toplumun din, ahlak, değer, norm ve kanunlarıyla uyumlu bir yaşam sürdürmesini temellendirmektedir.

Aileyi aile yapan özelliklerin başında kalpler arasındaki ilişkiler gelir. "Evlilik" kelimesinin dilimizdeki karşılığı, betondan, tahtadan, vb. bir eve sahip olmak yahut iki bedenin bir araya gelmesi demek değildir. Asıl olan, kalplerin bir araya gelmesidir ki; Kur'an-ı Kerim evliliği anlatırken, "Allah'ın delillerinden birisi de kendileriyle ülfet edip huzura ermeniz için size kendi cinsinizden yarattığı eşlerle aranıza sevgi ve merhamet vermesidir"[88] ayeti ile aileye bahşedilen sevgi, muhabbet ve sükûnetin ilahi boyutlu olduğunu vurgulamıştır. Allah'ın doğrudan şahidi olduğu nikâh akdi, bu ilahi boyutlu manevi bağın ailede sevgiyi kalıcı kılan hususların ilki olmasıyla önem arz etmektedir. Dolayısıyla aile hayatında eşler, Allah'ın aralarına koyduğu bu ilahi bağı geliştirmeye gayret ederek, bu bakış açısıyla ailede mutluluğun ön şartını yakalamış olacaklardır.

Kur'an tefsirlerinin ortak paydasında; "eş olma hissinin kan bağına bağlı olmaksızın iki ayrı cinsin psikolojik ve biyolojik bağlarla birlerine bağlanması, insana yaraşır biçimde iffet anlayışının bulunması, karşılıklı sevgi ve saygı duygularıyla aile kurumunun bina edilmesi, Allah'ın insanlığa sunduğu en yüce lütuflarından bir tanesidir"[89] şeklinde ifadeler yer almaktadır. Ayetlerin hadislerle de desteklendiği aile

---

88 Rum 30/21.

89 Hayrettin Karaman vd., **Kur'ân Yolu Tefsiri**, I-V, Cilt: 4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2006, s. 303.

kurumunun binası konusunda dinin hedeflediği meşru dairede evliliklerin, neslin devamı ile insanlığın sürmesinin yanında, toplumun büyümesi ve gelişmesine de katkı sunduğu ve bunun ailenin amaçlarının başat unsuru olduğu görülmektedir. Ailenin neslin devamını sağlayan fonksiyonu insanlık tarihi ile başlamış ve insanlık var oldukça da devam edecektir.[90]

Dini literatürümüzde evli kişiler için "muhsan" tabirinin kullanılması oldukça anlam yüklüdür.[91] Arapçada "korumak, menetmek, engellemek" anlamına gelen ihsân kelimesi mastarından ve aynı zamanda "kale koruması gibi güçlü bir şekilde korunmak" manâsındaki "et-tahassun" kelimesinden türetilen, "muhsinin", "muhsanat" terimleri ile Kur'an-ı Kerim'de[92] eşlerin evlilik ve aile sayesinde âdetâ kale gibi korunduğuna işaret edilmektedir. Kaledeki gibi ailenin de koruyucu görevi ve mahremiyeti söz konusudur. Kalenin önlemleri, savunma araçları, sırları, dış tehlikelere karşı dayanışmaları olduğu gibi ailenin de aynı özelliklere hâiz olduğu görülmektedir. Kalenin korunaklı ve koruyucu bir yer olması gibi, aile de en başta çocukların ihtiyaç duyduğu güveni temin eden bir korugandır.[93] Bu mânâlardan ve eşleştirmelerden yola çıkarak evlilik kurumu olan ailenin, bireylerini nasıl güçlü bir koruma özelliği ile işlevine hizmet ettiği anlayışına ulaşmak mümkündür.

Aile bireylerinin fiziki, biyolojik ve maddi ihtiyaçlarının yanı sıra psikolojik ihtiyaçlarının da karşılanması ailenin işlevlerindendir. Çocukların biyolojik açıdan olduğu kadar, psikolojik açıdan da korunması ve bu doğrultuda yetiştirilmesi, sevgi, ilgi ve himaye gibi psikolojik ihtiyaçları yönünde doyurulması ailede ebeveynin öncül işlevlerindendir.[94] Allah'ın evli çiftlere lutfettiği merhamet, ülfet ve sevgi; çocukları da kapsayan bir atmosferle manevi bir koruma eşliğinde aileyi huzur iklimine sürükleyen etken bir rol üstlenir. Bu sebepledir ki; Hz. Peygamber'in, inananları sık sık aile kurmaya sevk etmesi, insanların huzurlu yaşam sürmelerine yöneliktir. Çünkü evlilik bağı ile oluşan aile birliklerinde sevgi, ilgi ve rahmet iklimi, aile bireyleri

---

90 Mustafa Köylü, **Ailede Din Eğitimi**, Editör: Mustafa Köylü- Nurullah Altaş, 2. Baskı, Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara, 2012, ss. 290-320.

91 Yüksel Salman, "Başlarken", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, Ocak 2013, s. 3.

92 Nisa 4/25, Maide 5/5.

93 Keleş, s. 7.

94 Mustafa Köylü, **Ailede Din Eğitimi**, Editör: Mustafa Köylü- Nurullah Altaş, 2. Baskı, Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 294.

üzerindeki en önemli savunma mekanizmasıdır. "Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah'ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır[95]" Ayet-i kerimesi ile Müminlere ailelerini ve kendilerini ateşe götüren her şeyden korumaları emredilerek, ailenin sorumluluğunu taşıyanların, aile bireylerini zararlı her türlü unsurlara karşı korumalarının gerekliliği dini açıdan ifade edilir.

Diğer taraftan, eşler açısından koruması vecibe olarak addedilen iffetin muhafazasının aile kurumunun işlevleri arasındaki payı olduğu da bilinmektedir. "Mümin erkeklere söyle gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar, bu davranış onlar için daha nezihtir, şüphe yok ki Allah onların yaptıklarından haberdardır. Mümin kadınlara da söyle gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar"[96] Ayet-i kerimesi iffetin korunmasına dikkat çekmiştir. Bu İslami hassasiyet en iyi şekilde, evlilik bağı ile kurulan aile kurumu sayesinde gözetilip muhafaza edilecektir.

Hz. Peygamber'in, "Akrabalık ilişkilerinizi sürdürebilmeniz için neseplerinizi tanıyın. Çünkü akrabalık bağlarının canlı tutulması ailede sevgiyi güçlendirir, malı artırır ve ömrü uzatır"[97] hadisi, nesebin bilinmesinin önemli olduğunu gözler önüne serer niteliktedir. Bu ancak İslam'ın gözettiği gayelerin başında gelen meşru bir nikâh akdiyle kurulmuş aile vasıtasıyla temin edilebilir. Gerek nesebin bilinmesi ve gerekse neslin korunması, dinin korumayı hedeflediği temel haklardan biri olup, değerler hiyerarşisinde "zarurât-ı hamse", diğer bir anlatımla insan hayatı için zorunlular mertebesinde yer almaktadır. Kişinin nesebini bilmesi, cahiliyenin kabile taassubunu andıran bir davranış göstererek soy ve sop olgularıyla kibirlenip büyüklenmesi için değil, aile ilişkilerinin ve akrabalık bağlarının güçlendirilip korunması, iletişim dilinin doğru şekilde sürdürülerek karşılıklı olarak mesuliyetlerin yerine getirilmesi için büyük önem taşımaktadır.[98] Dolayısıyla sahih bir nesep ve neslin muhafazasının ve güvencesinin aile kurumunun amaçları arasında önemli bir yer teşkil ettiği görülmektedir.

---

95 Tahrim 66/6.
96 Nur 24/30-31.
97 Tirmizi, Birr, 49.
98 Ülfet Görgülü, "Nesil Emniyeti", **Diyanet Aile Dergisi**, Nisan 2017, s. 6.

Aile toplumsal yapıdaki en temel fonksiyonları üstlenme vazifesindedir. Birey toplum içerisinde her ne kadar bir rolü taşısa da hakiki kimliğini ancak, toplumun diğer bireyleriyle kurduğu sosyal ilişkiler sayesinde oluşturur. Bireye en iyi şekilde bu ortamı sağlayan ailedir. Çocuğun kişilik gelişimi aile içinde başlar. Toplumsal değerlerin ve normların öğrenildiği ailede, bilinçli olarak veya olmayarak ilk beş yılda cinsel roller, temizlik ve tuvalet eğitimi, büyüklere saygı, toplum kuralları gibi birçok temel hayat bilgisi çocuğun öğretiminde yer alır.[99] Ailedeki çocuğun ilk toplumsallaşma dönemi olarak bilinen bu dönem, dolaysız olarak çocuğu etkileyen süreçlerdendir.[100] Toplumsallaşma, bireyin dünyaya gelişiyle başlayan toplum ferdiliğini edinme aşamasındaki evrelerin tamamına denir.[101]Bu sosyalleşme sürecinde en büyük görev anneye düşmektedir. Çünkü çocuk için ilk eğitici ve öğretmen anne sayılır. Bununla birlikte baba, kardeş, akraba ve ailenin yakın çevresi bu görevde yardımda bulunacak bireylerdir. Çocuğun sosyalleşme aşamasında ilk dönemden itibaren aile en etkili unsurdur. Bireyin ailede kazandığı kişilik, yine aile içinde gelişip, şekillenmektedir.[102]

Her toplumun kendi yapısal özelliklerine ait, beslenmeden giyime, barınmadan eğlenmeye farklı tarzı vardır. Tüm bunlar kültürün birer bölümüdür. Kişi toplumsal yaşam sürecinde bu kültürel değerleri pekiştirerek toplumsallaşır.[103] Bireyin, anti-sosyal davranışlarının birincil toplumsallaştığı yer olan ailede denetlenmesi onun toplumsallaşmasını içermektedir. Dolayısıyla bireyin, sosyal benini kazandığı, toplum içindeki diğer kişilerle etkileşim halinde olarak bir sosyal gruba dâhil olduğu, toplumun değer ve normlarını öğrendiği ve üzerine düşen görevleri yerine getirecek bilgi ve tutumları edinerek sosyalleştiği birincil grup ailedir. Diğer yandan aile, bireye doğuştan bir statü sağlamasının yanı sıra yaşam sürecinde de üyelerine statü ve saygınlık kazandırma açısından etkindir. Ailenin sahip olduğu sosyal ve kültürel yapısı, ekonomik düzeyi ve eğitim durumu, üyelerinin konumunu etkiler.

---

99 Engin Aslanargun-Filiz Tapan, "Okul Öncesi Eğitim ve Çocuklar Üzerindeki Etkisi", **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,** Cilt: 11, Sayı 2, 2011, ss. 219-238., s. 222.

100 Mahmut Tezcan, **Eğitim Sosyolojisi**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1985, 4. Baskı, s.159.

101 Mustafa E. Erkal, **Sosyoloji (Toplumbilim),** Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987, 3. Baskı, s. 61.

102 Köylü, ss. 294-295.

103 Münire Erden, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998, ss. 81-83.

Değer ve normları güncel yaşamdan, aileden, akran çevresinden informal yollarla alan birey pekiştirme ve cezalandırma ile öğrendiği bu değer ve normları yaşamında uygulamaya başlar. Değer ve normların ilk öğrenildiği yer olan aile, sosyal kurum kimliği ile informal yaptırımlarla bireyin davranışında sosyal denetim sağlar. Üyelerinin başarılarını maddi manevi pekiştireçler, takdir ve teşekkürlerle ödüllendiren aile, üyelerin hatalarını da informal cezalarla azaltma yoluna gider.[104] Aile içindeki düzen ve denetimin temininde anne ve babanın iyi örnek ve model olmasıyla ailede ve dolayısıyla toplumda denetim ve kontrolün sağlanması ile ailenin en küçük üyesi olan çocukların denetim kurallarını benimseyip hayatlarına taşımalarının ilk aşaması gerçekleşmiş olur.[105]

Bireyin toplumsal normları, değerler yargılarını, beşerî vasıfları benimsediği merkez ailedir. Bireye verilen değere göre ailede; girişkenlik, beceriklilik, bağımsızlık gibi yetilerin kazanımı sağlanacağı gibi, tepkicilik, içe dönüklük, saldırganlık, pısırıklık gibi kalıcı karakter özelliklerinin ediniminin de sağlandığı görülmektedir. Aile bu vasfıyla, toplumdaki temel alt yapı olarak üst gruplara dayanak sağlayan bir güç merkezi olma işlevini yerine getirmektedir.

1.2.1. Ailenin Eğitsel İşlevi

Biyolojik bir varlık olarak dünyaya gelen ve ilk eğitimini ailede alarak sosyalleşip topluma kazandırılan, öz benliğini ölçülü sevgi ve değer anlayışıyla elde eden çocuk; anadilini, tutum ve davranışlarını, toplumsal değer yargılarını ailede kazanmaktadır.[106] Kadın, erkek kavramlarının yanı sıra, cinsel rolleri de ailede öğrenen ve geleceğini belirleyen yaşamının en önemli dönemi olan ilk dönemi ailede geçiren çocuğun, bu dönemdeki bilgisel, duygusal ve beceri yönünden olan kazanımları kişiliğini biçimlendirmektedir. Bütün olanaklarını harekete geçirerek, üyelerinin becerilerine göre eğitmek ve onları yöneltmek de ailenin işlevleri arasında

---

[104] Münire Erden, **Eğitim Bilimine Giriş**, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2007, ss. 43-44.

[105] İbrahim Kır, "Eğitimin Toplumsal Temelleri" **Eğitim Bilimine Giriş**, Editör: Fatih Töremen, İdeal Kültür Yayıncılık, istanbul, 2010, ss. 156-157.

[106] İbrahim Kır, "Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri ", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt. 10, Sayı 36, 2011, s. 386.

yerini almaktadır. Çocuğun eğitiminden aile sorumludur. Her türlü eğitim ailede başlar ve eğitimin temeli ailede atılır. Çocuk ailede aldığı eğitimle hayata hazırlanır.[107] Okul ve çevre ailenin verdiği temel eğitim üzerine bilgilerini bina etmektedir. Çocuk yemeyi, içmeyi, oturmayı, kalkmayı, toplumu düzenleyen temel değerleri, normları ve bütün insani nitelikleri ilk defa ailede öğrenir.[108]

İslam'a göre genel hatlarıyla eğitimin gayesi; bireyin fıtratını koruyarak, kendini çevresine tanıtması, kişiliğini doğru istikamette tutarak gizli kabiliyetlerini ortaya çıkarıp geliştirmesi, iyi insan olabilecek şekilde yetiştirilip topluma kazandırılmasıdır.[109] Ahlak, itikat, ibadet ve muamelat gibi dini bilgilerin yanında yaşam için gerekli olan zaruri temel bilgileri öğretmekle sorumlu olan aileye çocuk bir emanettir.[110] Dolayısıyla aile, üyelerine dini inançları kazandırarak, her bir üyesine dini, ahlaki bilgileri öğreterek, ibadetlerin uygulamasını organize eden ve dini metinleri tanıtan dini bir kurum olarak toplum içinde mühim bir konumda yer edinmektedir.

Din eğitimi, bireyin inançlarını, değerlerini ve yaşam biçimini şekillendiren bir süreçtir. Bu süreçte ailenin rolü, bireyin dini kimliğinin oluşmasında ve dini değerlerin kazandırılmasında kritik bir öneme sahiptir.[111] Ailede din eğitiminin birey üzerinde etkin olması, ailenin dinî değerler ve ilişkiler açısından bir model teşkil etmesinden kaynaklanmaktadır.[112]

Bireyin ilk sosyal çevresi olan aile, bireye ilk değerleri kazandıran kurumdur. Bu bağlamda, ailenin din eğitimi alanındaki temel amaçlarının başında; bireye merhamet, dürüstlük, adalet gibi temel dini değerleri kazandırmak yer almaktadır.[113] Bireyin dini kimliğinin oluşmasına katkıda bulunmayı amaçlayan aile, bireye inançlarını, değerlerini ve yaşam biçimini tanımlamaktadır. Bu süreçte birey, doğru ve

---

[107] Birsen Gökçe, **Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme**, Aile Yazıları I, Editör: B. Dikeçligil- A. Çiğdem Ankara, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Bilim Serisi No: 5/1, ss. 205-223.

[108] İbrahim Kır, "Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,** Cilt: 10, Sayı 36, 2011, s. 395.

[109] Bayraktar Bayraklı, İslam"da Eğitim, Bayraklı Yayınları, İstanbul, 2002, s. 287.

[110] Abdülhalim Oflaz, "Çocuk Eğitimi ve Terbiyesinde Nebevi Metod", **Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** Sayı 11, 2017, s. 288.

[111] Köylü, s. 298

[112] Mustafa Öcal, **Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodlar**, TDV Yayınları, Ankara, 1991

[113] Köylü, ss. 297-299

yanlışı ayırt etmeyi öğrenerek ahlaki gelişimine sunulan katkıyı özümsemektedir. [114] Ailenin din eğitimi alanındaki önemi, birçok farklı boyutta ele alınabilir. Bireyin dini kimliğinin oluşmasında kritik bir role sahip olan ailenin, bünyesinde kazandırılan dini değerler ile bireyin hayatındaki kararlarını alırken ahlaki bir perspektiften bakmasını sağlaması bireysel boyutunu oluşturmaktadır.

Ailenin bireyin toplumla uyumlu bir şekilde yaşamasına katkıda bulunması ve kazandırılan dini değerlerin, bireyin toplumsal normlara ve kurallara uyum sağlamasına yardımcı olması toplumsal boyutunu teşkil etmektedir. Din, bireyin zor zamanlarında duygusal destek bulduğu bir sığınaktır. Ailede verilen din eğitimi ile bireyin yaşamın zorluklarıyla başa çıkarken dini inançlarından güç almasını sağlaması da ailenin din eğitiminin duygusal boyutunu göstermektedir.[115]

1.2.2. Anne Baba Tutumları

Anne baba ile çocuk etkileşimi, çocuğun kişilik gelişimi üzerinde belirleyici bir role sahiptir. Çocuğun kişiliğinin inşası, karakterinin şekillenmesi, rol modeli olan anne babanın kişilik özellikleriyle doğrudan ilişkilidir. Birey, ebeveyninden edindiği varlığının temelini, yine ebeveyninin değerleriyle biçimlendirir.[116] Birey, dünyaya gelişiyle birlikte, çevresiyle iletişim kurmaya çalışarak, yaşamının devamı için barınak ve koruyucu arayışına girer. Bu gereksinimlerini ailesinde giderme yoluna yönelip, davranışlarını anne-babası ile özdeşleştirerek ilk sosyal deneyimlerini bu ortamda edinir. Bu açıdan anne babalar, birer ilk muallim olarak çocuklar üzerinde silinmesi zor izler bırakan etkiye sahiptirler.[117] Aile üyeleri arasındaki ilişkiler bireyin; kendine güvenmesini, kendine ve diğer bireylere sevgi duymasını, kimlik kazanmasını, kişilik gelişimini, sosyal beceriler geliştirmesini, topluma uyum sürecini olanaklı hale getirir. Anne-babanın çocuğuna gösterdiği sevgi ve ilginin azlığı çocuğa olumsuz etkiler

---

[114] Ömer Özdemir, "Ebeveynlere Göre Ailede Çocuğun Din Eğitimi", **Necmettin Erbaka Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Sayı 47, 2019, s. 338.

[115] Süleyman Gürükçüoğlu, "Çocuğun Din Eğitiminde Ailenin Rolü", **KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi, Sayı 1**, 2017, ss. 40-42.

[116] Fatih Özkan, **Çocuğun Din Eğitiminde Anne Baba Etkisi**, Eskiyeni Yayınları, Ankara, 2019, s. 56.

[117] Muhammet Ali Tekin, **Hadis Tekniği Açısından Fıtrat Hadisinin İnşası,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2003, s. 122.

yaparken, aşırı sevgi ve ilgisi de eşdeğerde olumsuz belirtiler doğuran, gelişimde gecikmelere neden olan etkilere sebep olabilir. Gazali ve İbni Haldun, çocuğun temiz bir cevher olarak doğduktan sonra, anne ve babasının onu iyi veya kötü olarak yetiştirilmesindeki sorumluluğunun başladığını ifade ederler.[118] Buradan anne ve babanın çocuğuyla olan ilişkilerinde dikkatli olması ve hassas davranması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Zira Anne ve babaların çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlar, çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini büyük ölçüde etkileyebilir. Tutumlar ve davranışlar, çocuğun ruh hali, özsaygı, benlik saygısı ve genel yaşam tatmini gibi faktörler üzerinde derin etkilere sahiptir. Olumlu ve destekleyici bir ebeveynlik tarzı, çocuğun güven duygusu geliştirmesine yardımcı olur. Bu tarz ebeveynler, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarına dikkat eder, onları teşvik eder, onları sevgi ve kabulle büyütür. Bu da çocukların kendilerine güvenmelerini ve olumlu bir özsaygı geliştirmelerini sağlar. Öte yandan, olumsuz ve kısıtlayıcı bir ebeveynlik tarzı, çocuklarda duygusal problemlere yol açabilir. Bu tarz ebeveynler, çocuklarına sürekli eleştiri ve kısıtlamalar getirerek, onların özsaygısını zedeler ve kaygı, öfke veya depresyon gibi ruhsal problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Ebeveynlerin davranışları çocuklar üzerinde derin etkilere sahip olduğundan, çocukların sağlıklı bir şekilde büyümeleri ve gelişmeleri için olumlu ve destekleyici bir ebeveynlik tarzını sürdürmeleri önemlidir. Bu, çocukların ruhsal uyumlarını ve genel yaşam kalitelerini artırabilir.[119]

Ebeveyn tutumları, birçok farklı etkenin bir araya gelmesiyle ortaya çıkar. Bu etkenler arasında ebeveynlerin sahip olduğu özellikler, kişilik, deneyimler ve kültürel faktörler de bulunmaktadır. Kültürel faktörler, ebeveynlerin sahip oldukları eğitim, inançlar, değerler, normlar ve toplumun beklentileri gibi unsurları içerir. Bu faktörler, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzlarını etkiler. Örneğin, bazı kültürlerde aile değerleri ve çocukların bağımsızlığı arasında denge kurma yaklaşımı farklıdır. Bazı kültürlerde otorite ve itaat daha ön planda olabilirken, diğerlerinde daha demokratik bir yaklaşım

---

[118] Savaş Büyükkaragöz, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Mikro basım Yayım Dağıtım, Konya,1998, 1. Baskı, ss. 31-34.

[119] Serdal Seven, **Çocuk Ruh Sağlığı**, Pegem Net Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 99.

benimsenmiş olabilir.[120] Diğer yandan anne ve baba beklentileri, çocuklarının sayısı, cinsiyeti, çocuğun özellikleri ve anne-babanın kendi çocukluk deneyimleri, ebeveyn tutumları üzerinde etkili faktörlerdir.[121] Bu faktörler, çocuk yetiştirme pratiğini büyük ölçüde etkileyebilir ve her aile için farklılık gösterebilir. Ebeveynlerin bu faktörleri anlamaları ve çocuklarına en iyi şekilde hizmet etmek için uygun stratejiler geliştirmeleri önemlidir.

Ebeveyn tutumları ve çocuk yetiştirme uygulamalarını etkileyen diğer faktörler ise karmaşık bir şekilde birbirine bağlıdır.[122] Bunların başında gelen anne ve babanın eğitim düzeyi, çocuklarını nasıl yetiştirecekleri konusundaki bilgi ve becerileri üzerinde etkilidir. Daha yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynler, genellikle çocuklarının eğitimine daha fazla önem verirler ve daha bilinçli bir şekilde çocuklarını yönlendirme eğilimindedirler. Bunun yanı sıra ebeveynlerin yaşı, çocuk yetiştirme pratiği üzerinde etkili olabilir. Genç ebeveynler, daha enerjik olabilir ve çocuklarıyla daha yakın ilişkilere sahip olabilirken, yaşlı ebeveynler daha fazla deneyime sahip olabilir. Diğer bir faktör olan sosyo-ekonomik durum, çocukların yaşam koşulları, eğitim olanakları ve genel refahlarını etkiler. Daha yüksek gelire sahip aileler, çocuklarına daha fazla fırsat sunabilirler. Ebeveynlerin yaşadıkları toplumun kültürel ve sosyal normları da çocuk yetiştirme uygulamalarını şekillendirir. Toplumun beklentileri ve değerleri, ebeveynlerin tutumlarına yön verebilir. Anne ve baba olmaya duygusal, zihinsel ve sosyal açılardan hazır olmak, çocuk yetiştirmenin başarısını etkileyebilen faktörler arasında görülmektedir. Ebeveynlerin bu yeni rol için hazırlıklı olmaları önemlidir.

Ebeveynler arasındaki iş birliği ve destek, çocuk yetiştirme sürecini kolaylaştırabilir. Eşler arasındaki uyum, çocukların duygusal güvenliklerini artırabilir. Anne babanın zihinlerinde daha önceden oluşmuş şemalar veya inançlar, çocuk yetiştirme yaklaşımlarını etkileyebilir. Örneğin, kendi çocukluk deneyimleri ebeveynlik pratiğini şekillendirebilir. Bunun yanında kendi evlilik ilişkilerinden

---

120 Alyssa Gonzalez, G. Greenwood, Jin WenHsu, "Undergraduate students goal orientations and their relationship to perceived parenting styles", **Collages Student Journal**, Sayı 35, 2001, ss. 182-193.

121 Haluk Yavuzer, **Ana-Baba Okulu**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990, ss. 121-123.

122 S. Armağan Yıldız, "Ebeveyn tutumları ve saldırganlık**", Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt:6, Sayı 3-4, 2004, ss. 131

memnun olmaları, çocukların psiko-sosyal gelişimi üzerinde olumlu bir etki yapabilir. Duygusal istikrar, çocuklar için önemlidir.[123] Tüm bu faktörler, ebeveynlerin çocuk yetiştirme yaklaşımlarını etkileyebilir, ancak her aile farklıdır ve her ailenin dinamikleri farklıdır. Bu nedenle, çocuk yetiştirme yaklaşımları aileden aileye değişebilir ve çocuğun bireysel ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.

Ebeveynlik, çocukların fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimleri üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu için önemlidir. Hangi ebeveyn tutumlarının çocukların gelişimini daha olumlu etkilediğini belirlemek için; sevgi ve ilgi, sınırlar ve kurallar, empati, model davranışlar, özsaygı ve bağımsızlık, sabır, eğitim ve bilinçlilik gibi birçok faktör göz önüne alınmalıdır.[124]

Araştırmacılar ebeveyn tutumlarını farklı gruplara ayırabilirler, ancak bu gruplamaların spesifik olduğu ve araştırmanın amacına göre değişebileceği unutulmamalıdır. Çalışmamızda, ebeveyn tutumlarına dair araştırmalarda tespit edilen bazı gruplamaları genel başlıklar altında şu şekilde sıralamak uygun görülmüştür;

- Otoriter Anne Baba Tutumu: Bu tutumda, ebeveynler çocuklarına sıkı kurallar koyarlar ve davranışları üzerinde sıkı kontrol sahibi olurlar. Çocukların da kurallara uymalarını ve itaat etmelerini beklerler. Ancak bu tutumda yetiştirilen çocuklar, sürekli olarak kontrol altında oldukları için, kendi kimliklerini bulma ve kendi kararlarını verme konusunda zorlanabilmekte, katı kurallara uymaya çalışırken duygusal sorunlar yaşayabilmekte ve bu otoriter tutuma tepki olarak isyankâr hale gelebilmektedirler. Bunun yanında, kendilerine olan saygılarını yitirebilmekte ve sürekli olarak eleştirildikleri veya sıkı kurallara uymaya zorlandıkları için özsaygıları zarar görebilmektedir.[125] Otoriter anne baba tutumu, bazı durumlarda disiplini sağlamak ve güvenli bir ortam yaratmak için kullanılabilir, ancak aşırıya kaçıldığında olumsuz sonuçlara yol açabilir. Sağlıklı bir ebeveyn yaklaşımı, sıkı kuralların yanı sıra çocukların duygusal ihtiyaçlarına da önem veren bir denge sağlar.
- İlgisiz ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu: Çocukların duygusal, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarına gerektiği şekilde yanıt verilmemesi, çocuklarla yeterince

---

123 S. Armağan Yıldız, "Ebeveyn tutumları ve saldırganlık", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt:6, Sayı 3-4, 2004, ss. 133-150.

124 Fatih Aydoğdu - Mücahit Dilekmen, "Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi", **Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 2, 2016, s.570.

125 S. Armağan Yıldız, "Ebeveyn tutumları ve saldırganlık", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt:6, Sayı 3-4, 2004, ss. 138.

ilgilenilmemesi veya onların hislerine önem verilmemesi bu tutumun özelliklerini ifade etmektedir. Bu tür bir anne-baba tutumu, çocukların sağlıklı gelişimini olumsuz etkileyerek ileriki yaşamlarında pek çok sorunun temelini oluşturabilmektedir. Çocuklar üzerinde; duygusal, iletişim ve davranış sorunlarının yanı sıra, okul başarısızlığı, aile ile aidiyet bağı kuramama gibi sorunlara neden olduğu gözlenmektedir.[126] Anne ve baba olarak çocuklara ilgi ve sevgi göstermek, onların ihtiyaçlarına duyarlı olmak ve iletişim kurmak önemlidir. Çocukların duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması, sağlıklı bir gelişim için temel bir gerekliliktir. İlgisiz ve kayıtsız anne-baba tutumu yerine, çocuklarına sevgi, destek ve rehberlik sunan bir tutum, çocukların sağlıklı büyümelerini ve hayatları boyunca olumlu ilişkiler kurmalarını destekler.

- Serbest Anne Baba Tutumu: Bu tutum, çocukların kendi deneyimlerini yaşamalarına ve özgürce kararlar almalarına izin verirken, ebeveynlerin daha az müdahaleci ve otoriter olmalarını önerir. Serbest ebeveynler, çocuklarının kendi kararlarını almasına ve kendi deneyimlerini yaşamasına izin verirler. Çocuklar, kendi ilgi alanlarını seçebilir, hobilerini belirleyebilir ve kendi arkadaş çevrelerini oluştururlar ve duygusal deneyimlerini açıkça ifade etme fırsatına sahiptirler.[127] Disiplin konusunda daha az otoriter olan bu tutum ebeveynleri, çocuklarına fiziksel ceza veya aşırı kontrol uygulamak yerine, onlarla açık iletişim kurmayı tercih ederler. Yanlış davranışlarla ilgili çocuklarını düşünmeye ve sonuçlarına katkıda bulunmaya teşvik ederler. Çocukların sorumluluklarını üstlenmelerine yardımcı olurlarken, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak ve duygusal destek sunmak için hep yanlarındadırlar.[128] Bu tür tutumla büyüyen çocuklar kendi istedikleri olmayınca hayal kırıklığına uğrarlar. Serbest anne baba tutumu, bazı aileler için işe yarayabilirken, diğer aileler için uygun olmayabilir. Her çocuk farklıdır ve bazıları daha fazla sınırlamaya veya yönlendirmeye ihtiyaç duyabilir.

---

[126] Ahmet Kaya, Hasan Bozaslan, Gülten Genç, "Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi", **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,** Sayı 18, s. 210.

[127] Ahmet Kaya, Hasan Bozaslan, Gülten Genç, "Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi", **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,** Sayı 18, s. 30.

[128] Betül Aydın, **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, SFN Baskı, İstanbul, 2002, s. 128.

- Dengesiz ve Kararsız Anne Baba Tutumu: Çocukların gelişimi ve duygusal sağlığı üzerinde olumsuz etkilere neden olabilen bir tutumdur. Ebeveynlerin verdiği kararlar arasındaki tutarsızlık, çocuklar için kafa karıştırıcı olabilmekte ve güvensizlik duygularına yol açabilmektedir. [129] Ayrıca bu tutumda farklı zaman dilimlerinde gözlemlenen ebeveyn kararlarındaki tutarsızlıklarda, ebeveynlerin zaman zaman büyük bir hoşgörü ve serbestlikle hareket ederken, diğer zamanlarda kısıtlayıcı, baskıcı ve ceza verici bir yaklaşım benimsedikleri gözlenmektedir.[130] Ceza verdiklerinde de nedenini açıklamamaktadırlar [131] Bu aile tutumuna maruz kalan çocuklar, davranışlarını hangi durumlarda nasıl sergileyecekleri konusunda içsel bir ikilem yaşamaktadırlar.
- Koruyucu Anne Baba Tutumu: Bu aile içi dinamik, çocukların aşırı kontrol altında tutulduğu ve aşırı bir özene maruz kaldığı bir tutum sergilemektedir. Ebeveynler, çocuklarının yaşamlarını yakından takip etmektedirler, bu da çocukların olaylara pasif bir şekilde yaklaşmasına, kendi kararlarını vermede güçlük çekmelerine, hedeflerine ulaşma konusunda başkalarından destek beklemelerine ve sorunları başkalarının çözmesini alışkanlık haline getirmelerine yol açmaktadır.[132] Bu tür ailelerde büyüyen çocuklar, bağımsız davranma ve özgüven geliştirme yeteneklerini engellemektedirler. Bu durum, çocukların savunmasız hale gelmelerine, çabuk uyum sağlama eğiliminde olmalarına, diğer insanlara aşırı bağımlı hale gelmelerine, dıştan denetim altında yaşama eğilimlerine, güvensizlik duyguları geliştirmelerine ve utangaç bir kimlik kazanmalarına yol açmaktadır. Bu çocuklar, yaşamlarındaki olaylardan sorumlu tutmaları gereken kişinin kendileri değil, başkaları olduğu inancını taşımaktadırlar.[133] Aşırı koruyucu ebeveynler, çocuklarının her türlü gereksinimini fazlasıyla karşılamaya çalışırken, aşırı bir kontrol ve ilgi gösterme eğilimindedirler. Bu ebeveynler, çocuklarının her türlü davranışına ve ilişkisine sıkı sınırlamalar getirirken, çocukları adına tüm kararları kendileri verme eğilimindedirler. Ayrıca,

---

129 Aydın, **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, s. 132.

130 Anna Shvedovskaya ve Tatyana Archakova, "Styles of parent-child interactions in families with preschool-age children", **Psychology in Russia: State of the Art**, Cilt: 8, Sayı 2, 2015, ss. 36-51

131 Aysel Çağdaş, **Anne-baba-çocuk iletişimi**, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, 2003, s.125.

132 Fatma Alisinanoğlu, "Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi", **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 1, ss. 97-107.

133 Doğan Cüceloğlu, **İçimizdeki Çocuk**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2005, s. 65.

çocukların ihtiyaç duymadığı durumlarda bile müdahale etme eğilimindedirler ve çocukların üzülmemesi, yorulmaması veya zorlanmaması amacıyla, çocukların yapması gereken birçok şeyi kendi yerine yapma eğilimindedirler.[134]

- Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu: Bu tür bir tutum sergileyen ebeveynler, kişisel yetersizliklerini, başarısızlıklarını ve içsel rahatsızlıklarını kendi çocuklarında yansıtarak görmeyi arzu edebilirler.[135] Bu yaklaşımda ebeveynler, çocukların yeteneklerinin ötesindeki hedeflere ulaşmalarını, katı bir tavırla talep ederler. Çocuktan her işi mükemmel bir şekilde yerine getirmesi beklenir. Bu baskılar altında çocuk, istenen sonuçları elde edemediğinde başarısızlık ve özsaygı eksikliği duyguları yaşar. Bu ebeveyn yaklaşımı, çocuklarını mevcut halleriyle kabul etmeyen ve onları her yönüyle en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan bir tutumu yansıtmaktadır. Başka bir deyişle, ebeveynler, çocuklarının mükemmel olmalarını, yani en yüksek potansiyellerini gerçekleştirmelerini istemektedirler. Dolayısıyla, çocuklarını kabul etme yerine, onlardan beklenenin ötesinde performans göstermelerini talep etmektedirler. Bu tür aileler için, çocukların yanlış yapma hakkı bulunmamakta olup, çocukların ev içinde belli bir düzeni sürdürmeleri gerekmektedir. Çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimleri özel eğitimlerle telafi edilmelidir. Diğer taraftan, toplumsal ve ahlaki kurallara kesinlikle uymaları beklenmekte olup, arkadaş çevrelerini bile kendileri seçmektedirler.[136]

- Demokratik Anne Baba Tutumu: Bu anne ve baba tutumunda, çocuk bireysel bir varlık olarak kabul edilir, aile içi ve çocuğa özgü kararlarda onun görüşleri dikkate alınır, çocuğun duygu ve düşüncelerine değer verilir. Bu tür aile atmosferi içerisinde yetişen çocuklar, girişimcilik yeteneklerine sahip, yaratıcı düşünme kabiliyetleri gelişmiş, fikirlerini serbestçe ifade edebilen, kuralları sorgulama ve alternatif çözüm yolları üretme yeteneklerine sahip, sağlam bir benlik algısına sahip ve paylaşmaya eğilimli bireyler olarak yetişirler.[137] Tutumlar içerisinde en sağlıklı

---

134 Necla Tuzcuoğlu, **Bir Aile olmak "Anne Baba Olmanın Altın Kuralları",** Morpa Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 39-41.

135 Ümmühan Yamanoğlu, **Çocuk Yetiştirmede Aile Modeli**, Lisans bitirme tezi, Newport Internetıonal Universty, İstanbul, 2009, ss. 305-306.

136 M. Zeki Aydın, **Ailede Ahlak Eğitimi**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2015, s. 45.

137 Raziye Pekşen Akça, "Ana-Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları", **Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi,** Sayı 29, ss. 1-13.

tutumun demokratik tutum olduğu söylenebilir. Aile bireyleri, çocuğa karşı olumlu ve iyimser bir yaklaşım sergilerler. Çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılama konusunda karşılıksız bir tutum benimserler. Aile içerisinde duygusal ve düşünsel ifade özgürlüğüne büyük önem verirler, bu da çocuğun duygularını ve düşüncelerini özgürce ifade etmesine olanak tanır. Aile bireyleri sürekli iletişim halindedir, bu da çocuğun kişisel gelişimini ve davranışlarını olumlu bir şekilde etkiler.[138] Bu tutum, çocuğun memnuniyetini artırır. Demokratik ebeveynler, çocuklarının davranışlarını adil bir şekilde değerlendirirken, olumlu ve olumsuz davranışlarına dengeli bir yaklaşım sergilerler. Ayrıca, çocukların başarılarını takdir ederek memnuniyetlerini ifade ederler. Demokratik ebeveynlik yaklaşımının temelini, çocukların hatalardan öğrenmelerini teşvik etme, yapıcı bir tutumu benimseme ve çocukların doğru kararları bulmalarına rehberlik etme oluşturur.[139] Aile içi etkileşim sürekliliği ve çocuğun söz hakkına verilen önem, çocuğun gelişimine önemli etkilerde bulunmaktadır. Bu aile tutumu atmosferinde yetişen çocuklar, ebeveynlerine derin bir sevgi ve bağlılık duymaktadırlar. Ev ortamı, ciddiyet ve kabul edici bir atmosfer sunar, bu da çocuğun duygusal gelişimini destekler. Bu olumlu aile tutumu, çocuğun girişimci bir ruh geliştirmesine katkı sağlar ve aynı zamanda özgüvenini artırır.

- Helikopter Anne Baba Tutumu: Helikopter ebeveynler, çocuklarıyla aşırı düzeyde ilgilenmeye eğilim gösteren ve çocuklarının karşılaştığı her türlü problemin üstesinden gelmeye çalışan bir ebeveynlik tarzını benimsemektedirler. Bu ebeveynler, çocuklarına, kendi sorunlarını çözme yeteneklerine sahip olmalarına rağmen, sorunlarına müdahale etmekten çekinmeyen bir tutum sergilerler. Ayrıca, çocuklarının okul hayatlarına ve akademik başarılarına yoğun bir şekilde odaklanır, çocuklarının hayatlarını planlar, yönlendirir ve onların adına kararlar alır. Bu bağlamda, çocukların katılacakları etkinlikleri ve kursları seçerken hedefler belirlerler.[140] Helikopter ebeveyn tutumuna sahip anne ve babalar, çocuklarının eğitimleri ile sıkı bir ilişki içindedirler. Kendi belirledikleri eğitim alanlarında çocuklarına özel ders aldırarak en

---

138 Çetin Özbey, **Çocuk Sorunlarına Yapıcı Çözümler**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, s.96.

139 Aysel Çağdaş, **Anne Baba Çocuk İletişimi**, Nobel Yayınları, Ankara, s. 130.

140 Karen L Fingerman, Yen-pi Cheng, Eric D Wesselmann, Steven Zarit, Frank Furstenberg, Kira S Birditt," Helicopter Parents and Landing Pad Kids Intense Parental Support of Grown Children", **Journal of Marriage and Family**, Sayı 74, 2012, ss. 880-896.

iyi öğrenim imkânı sağlamaya odaklıdırlar. Bununla birlikte, çocuklarının eğitimlerinin ötesinde, çocuğun yaşamının farklı alanlarına da müdahale etme eğilimindedirler.[141] Helikopter ebeveynlerin bu tutumları titiz bir şekilde incelendiğinde, bu davranışların temelinde yatan nedenin ebeveynlerin kendi egoistik eğilimleri olduğu literatürde ifade edilmiştir.[142] Bu tür bir tutum sergileyen ebeveynler, genellikle çocuklarının adına konuşmayı tercih ederek "Bugün resim yaptık" veya "Bugün okulda yıldız aldık" gibi çoğul özne kullanımlı ifadelere yer vermektedirler.[143] İletişim biçimini analiz ettiğimizde, görünüşte karşılıklı, derinlemesine ve etkili bir iletişim süreci olarak değerlendirilse de, iletişim içeriği yalnızca çocuktan beklenen mükemmel davranışlar, beklentiler, sorumluluklar ve önerileri içermektedir.

- Reddedici Anne Baba Tutumları: Bu tür aile tutumları genellikle çocuğun fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının gecikmeli olarak karşılanmasına neden olur ve bu durum, olumsuz duygusal tepkilere yol açar. Çünkü reddedici ebeveyn tutumları arasındaki iletişim, aynı derecede yetersiz ve olumsuz bir biçimde tezahür eder. Çocukların ifade hakkı tanınmaz, kişilik yapıları ve zekâ seviyeleri eleştirilir. Çocuğun özgürlük ve bağımsızlık duyguları göz ardı edilerek, ağırlıklı olarak başarısızlıkları üzerine odaklanılır ve çocuğa ağır eleştiriler getirilir. Ebeveynlerin kendi eksikliklerinden kaynaklanan ketum davranışlarına maruz kalan çocuklar, erken yaşlarda kendilerine yeterince değer verilmediğinden dolayı kişisel gelişimlerini sınırlayabilirler ve yetişkinlik dönemine ulaştıklarında ise, erken yaşlarda tatmin edilmemiş ihtiyaçlarını çevresel kaynaklardan karşılama eğiliminde olabilirler.[144] Böyle ailelerdeki iç dinamiklerde, çocuğun olumlu davranışları göz ardı edilmekte, yalnızca olumsuz yönleri vurgulanmakta, yapmadığı eylemler nedeniyle hesap sorulmaktadır. Çevresiyle arasındaki anlaşmazlıklarda suçlu olarak belirlenen kişi genellikle çocuk olarak gösterilmekte ve ebeveynler tarafından uygulanan cezanın

---

141 K.A. Kwon, G. Yoo, G.E. Bingham, "Helicopter Parenting İn Emerging Adulthood: Support or Barrier for Korean College Students Psychological Adjustment", **Journal of Child and Family Studies**, Sayı 25, 2016, ss. 136–145

142 K. G. Odenweller, M. Booth-Butterfield, K. Weber," Investigating Helicopter Parenting, Family Environments and Relational Outcomes for Millennials", **Communication Studies**, Sayı 65, 2014, ss. 407-425.

143 L. Kelly, R.L. Duran, A.E. Miller-Ott, "Helicopter Parenting and Cell-Phone Contact Between Parents and Children in College", **Southern Communication Journal**, Sayı 82, 2017, ss. 102-114.

144 Engin Geçtan, **İnsan Olmak**, Remzi Kitabevi, Ankara, 1994, ss. 32-33.

yoğunluğu çocuğa yönelik olarak artmaktadır.[145] Bu tür koşullar altında yetişen çocuklar, normal gelişim gösteren akranlarından farklı bir duygusal duruma sahip olabilirler ve bu farklılık genellikle sevgi eksikliği kaynaklı duygusal zorluklara yol açabilir.[146]

Sonuç olarak, anne baba tutumlarının çocuklar üzerinde zihinsel, fiziksel, duygusal ve psiko-sosyal yönden gelişimlerini etkileyen kritik bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle çocuğun genel gelişim basamaklarının temellerinin atıldığı ve büyük ölçüde şekillendiği ilk çocukluk döneminin dinî gelişim açısından büyük öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Bu dönemde, çocuklar aile üyelerinden aldıkları ahlâkî tutum ve davranışları, ailelerinin dinsel inançları ve değerlerini ilgi ve dikkatle gözlemleyerek benimsemektedirler. Bunun yanı sıra gençler de davranışlarını oluştururken kaçınılmaz bir şekilde büyüklerini taklit etmekte ve onları kişilik gelişimlerinde birer örnek olarak görmektedirler. Dolayısıyla bu dönemde, ebeveynler çocuklarını yetiştirirken özellikle dinsel iletişim ve kişilik gelişimlerini dikkate almalı ve bu konulara özenle yaklaşmalıdır.

1.2.3. Ailede Din Eğitiminde İlke ve Metotlar

Aile yaşantısının temelini sevgi, ilgi, korunma, sadakat ve karşılıklı anlayış oluşturur. Bu nedenle aile yuvası, çocuğun dini eğitimi için en elverişli ortamdır. Sorunsuz ve dürüst bir aile yaşantısı içerisinde yetişen çocuğun kabiliyetleri, dini değerleri doğrultusunda gelişme potansiyeline sahiptir. Çocuğun temel ve en yakın çevresi, aile birimi tarafından oluşturulan sosyal çevredir. Baba, çocuğun karakteri üzerinde derin izler bırakma eğiliminde daha fazla irade unsuruyla, anne ise daha çok duygu unsuruyla etkili olmaktadır. Çocuğun en yakın ve ilk çevresi ailesi, onun dini inançlarının ve anlayışının şekillenmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Ailenin dini yapısı, çocuğun hangi dine mensup olacağı, dini inançlara karşı duyduğu sevgi, korku veya nefret, dinle ilgisi ya da ilgisizliği gibi temel unsurları bünyesinde barındırmaktadır. Bu temel unsurlar, çocuğun dini inançlarının oluşumunu ve gelişimini etkileyen önemli faktörler arasındadır. Aile içinde sergilenen tutumlar,

---

145 Atalay Yörükoğlu, **Çocuk Ruh Sağlığı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983, s. 143.
146 Engin Geçtan, **İnsan Olmak**, Remzi Kitabevi, Ankara, 1994, s. 45

davranışlar ve yaşantılar da çocuğun din konusundaki tutumunu ve inançlarını şekillendiren temel etkenler olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, aile içinde sağlanan din eğitimi, çocukların dini duygu, düşünce, tutum ve değerlerinin temel belirleyicisi olmaktadır. Bu nedenle, ailede sunulan din eğitiminin, çocukların dini gelişimlerini etkili bir şekilde desteklemek amacıyla eğitimsel bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi gerekliliği üzerinde durulmalıdır. Bu bağlamda, aile içindeki din eğitiminin etkinliğini artırmaya yönelik stratejilerin sürekli olarak incelenmesi ve araştırılması gerekmektedir.

Ailedeki din eğitiminin niteliğini belirleyen temel faktörlerden biri, anne ve babanın çocuk anlayışlarının aile içindeki din eğitiminin amacı, yöntemleri ve disiplini üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu hususudur. Çocukların dini davranışları kabul ettiği veya yetişkinlerin dini anlayışlarına uygun bir şekilde dini davranışları kazandıklarını kabul eden çocukluk anlayışına dayalı din eğitimi, disiplinini özellikle ezberci yaklaşımlara ve tekrara dayandırmaktadır. Ancak, çocukların dini anlayışlarının gelişim dönemlerine bağlı olarak değiştiği ve somut deneyimlerin bu dini kavrayışlara etki ettiği bir anlayışa dayalı olarak, din eğitimi çocukların gelişim özelliklerine göre tasarlanarak sevdirme ve ikna yöntemlerine göre benimsetilmelidir. Dolayısıyla, çocukların kabul edilme biçimi, din eğitiminin önemli bir yönlendiricisi olmaktadır.[147] Ailedeki eğitim faaliyeti, çocukların gelişim dönemleri, pedagojik ilkeler ve öğrenme özellikleri temel alınarak tasarlanmalıdır. Bu bağlamda, aile içinde sunulan din eğitimi etkinlikleri de bu temel prensiplere uygun bir şekilde düzenlenmelidir. Aksi takdirde, etkili ve sağlıklı bir din eğitiminden bahsetmek mümkün olmayacaktır. Bireylerin aile içerisindeki dini eğitimlerini ele alan çalışmalar, genellikle çocukluk döneminde dini gelişimin somuttan soyuta doğru bir seyir izlediğini göstermektedir.[148] Bu dönemde, ailede geçirilen çocukluk yıllarında, çocuklar din kavramını genellikle somut bir şekilde algılar ve anlamlandırırlar. Ayrıca, çocukların dini tasavvurları büyük ölçüde insan benzeri özelliklere sahip olma eğilimindedir. Aile içinde dini öğrenme süreçleri, genellikle taklit etme ve gözlemleme temeline dayanır. Bu dönemde, çocuklar ebeveynlerini dini davranışlarını model

---

147 Yusuf Ceylan, **Din Eğitimi**, Editör: Şükrü Keyifli, 3. Baskı, Dokuz Eylül Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, İzmir, 2015, s. 154.

148 Hasan Dam, "Çocukluk Dönemi Din Eğitimi", **Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi**, Editör: Mustafa Köylü, Nobel Yayınları, Ankara, 2010, ss. 13-62.

alarak dinle ilgili öğrenmeye başlarlar. Ayrıca, kendi perspektiflerine göre bazı dini ritüel ve davranışları taklit ederek dini bilgi ve anlayışlarını geliştirirler. Çocukların dini gelişim özellikleri ile öğrenme yetenekleri dikkate alındığında, ailelerin dini eğitimi bu özelliklere uygun bir şekilde düzenlemesi gerekmektedir.[149] Ailede din eğitiminde dikkat edilmesi gereken bazı ilkeleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Aile içinde dini eğitimde yalnızca çocuğun dini ve manevi gelişimine odaklanmak, diğer gelişim alanlarını göz ardı etmemek önemlidir. Bu gelişimle ilgili temel prensip, çocuğun gelişiminin bir bütün olarak ele alınması gerektiği ve tüm gelişim alanlarının birbirleriyle etkileşim içinde olduğu gerçeğidir. Sadece bir gelişim alanına ağırlık vermek, diğer gelişim alanlarının ihmal edilmesine neden olabilir ve hedeflenen gelişim alanında sorunlar ortaya çıkabilir. Eğer bireyin dini gelişimi vurgulanırken bilişsel, duyuşsal ve ahlaki gelişimlere önem verilmezse, dini gelişim istenildiği şekilde gerçekleşmeyebilir.

2. Aile içi din eğitimi, çocukların gelişimlerini olumsuz etkilememeli ve ruh sağlıklarını koruyucu bir biçimde sunulmalıdır. Aşırı baskıya ve korkuya dayalı disiplin anlayışından kaçınılmalıdır. Allah kavramının öğretilmesi sırasında, Allah sevgisi merkez alınmalı ve çocukların Allah'ın sevgisini deneyimlemeleri teşvik edilmelidir. Çocuklara Allah'ı korkutucu veya cezalandırıcı bir şekilde tanıtmak yerine, Allah'ın sevgi dolu bir varlık olduğu vurgulanmalıdır. Zira bu tür ifadeler, çocukların Allah'tan uzaklaşmalarına neden olabilecekleri için kaçınılmalıdır.

3. Ailenin, din eğitimi konusundaki yaklaşımlarını günümüz eğitimsel anlayışı ve metotlarına uygun hale getirmesi gerekmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek için, yetişkinlerin genel eğitim bilgilerini artırmaları, özellikle din eğitimi konusundaki becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu sürecin etkili bir şekilde gerçekleşmesi, eğitim ve din eğitimi ile ilgili eğitimsel formasyonun sürekli olarak güncellenmesini gerektirmektedir.

4. Ailede din eğitiminde çocukların bireysel farklılıklarına özen gösterilmesi gerekmektedir. Hem gelişim hem de öğrenme özellikleri açısından çocuklar kendine özgü bir profil sergiler. Bazılarının gelişimi ve öğrenme süreçleri hızlı ilerlerken, diğerlerininki daha yavaş olabilir. Bu durum, çocukların dini öğrenme süreçleri için

---

[149] Ceylan, ss. 155-156.

de geçerlidir. Dolayısıyla, her çocuktan aynı standartlara sahip bir dini eğitim alması veya aynı davranışları sergilemesi beklenmemelidir.

5. Aile içi din eğitimine, Peygamberimizin öğretilerine özel bir vurgu yaparak ve ayrıca büyük bir önem atfederek yaklaşılmalıdır. Bu yaklaşım, çocukların dini kavramları somut bir şekilde anlamalarına ve Peygamberimizi gerçek yaşamıyla ilişkilendirmelerine yardımcı olabilir. Peygamberimizin öğretileri, dinin çocukların zihninde daha somut bir şekilde şekillenmesine katkı sağlayabilir. Peygamberimiz'in öğretileri konusunda sadece temel bilgileri, yani adı, doğum yılı gibi soyut bilgileri öğretmek yetersiz bir yaklaşım olacaktır. Daha ziyade, Peygamberimizin çocuklarla olan etkileşimi ve ona duyulan sevgi gibi konular üzerinde odaklanmak daha verimli olacaktır.[150]

Günümüz eğitim anlayışı, öğrenmeyi teşvik eden ve etkili iletişimi destekleyen bir metodolojiyi benimsemektedir. Bu nedenle, ailelerin din eğitimi yaklaşımları da bu prensiplere uygun olmalıdır. Aileler, çocukların din eğitimini etkili bir şekilde sağlayabilmek için eğitim metotlarını ve stratejilerini gözden geçirmeli ve geliştirmelidirler. Din eğitimi, sadece dini bilgilerin aktarılması değil, aynı zamanda değerlerin ve ahlaki ilkelerin kazandırılması sürecini içermelidir. Aileler, çocuklara bu değerleri öğretmek için modern pedagojik yaklaşımları kullanmalıdır.

Dini ve ahlaki değerlerin çocukların gelişimine olan etkisini inceleyerek aile yapısının bu etkilerdeki belirleyici rolünü ortaya koyan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yürütülen bir araştırmada önemli bulgular sunulmuş, özellikle dini bilgilerin, büyük ölçüde aile ve akrabalar aracılığıyla aktarıldığı belirtilmiştir.[151] Bu bulgular, ailenin çocukların değerlerini şekillendirmedeki kritik rolünü vurgulayarak, dini ve ahlaki eğitim açısından ailelerin önemini ortaya koymaktadır.

Aile, çocukların din eğitiminde kritik bir rol oynamakta olup, etkili ve verimli bir din eğitiminin gerçekleşmesi için aynı anda iki önemli koşulu yerine getirmelidir. Birincisi, aile içi ortamın sağlam ve düzenli olması gerekliliğidir. İkincisi ise, aile bireylerinin çocuklarına değerler kazandırmaya yönelik bilinçli bir amaç geliştirmeleridir.[152] Bu nedenle, aile içi din eğitimiyle ilgili bazı temel ilkeler ortaya

---

150 Ceylan, ss. 156-157.

151 TUİK, **Aile Yapısı Araştırması**, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 2006, s.22.

152 Mustafa Köylü, **Din Eğitimi**, "Ailede Din Eğitimi", Editör: Mustafa Köylü- Nurullah Altaş, 2. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 301.

konmaktadır. Mustafa Köylü ideal bir aile ortamının, aile fertlerinin çocuklarının dini eğitimlerine önem vererek katkı sağlamasını, sevgi, saygı, anlayış ve iletişim temelinde sağlam bir yapıda olacağını ifade ederek, aile fertlerinin ailedeki din eğitiminde göz önünde bulundurmaları gereken şu metotları aktarmaktadır:[153]

1. Huzurlu Bir Aile Ortamı Oluşturmak:

Huzurlu bir aile ortamı, çocuklara dini ve ahlaki değerleri kazandırmak için elzem bir unsurdur. Aile içi ilişkilerin çocukların ruh sağlığına ve değer kazanımına olan etkisi büyük önem taşımaktadır. Aileler, çocuklarına dini ve ahlaki değerleri kazandırmak için uygun bir ortam sağlayarak, onların sağlıklı bir şekilde büyümelerine ve gelişmelerine katkıda bulunabilirler. Bu nedenle, aile içi ilişkilerin geliştirilmesi ve aile üyeleri arasındaki sevgi, güven ve dayanışmanın teşvik edilmesi, çocukların değerlerini sağlam temeller üzerine inşa etmelerine yardımcı olabilir.[154] Aile huzuru, bir aileyi oluşturan tüm fertlerin kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirerek, karşılıklı sevgi ve saygı ortamı içerisinde bir ahenk içerisinde yaşayabilmesi olarak tanımlanabilir. Bunun yanında aile üyelerinin rollerini yerine getirme, sorumluluklarını paylaşma ve karşılıklı saygıyı sürdürme sürecini içerir. Dolayısıyla bu, aile üyeleri arasında iletişim, iş birliği ve empati gibi temel faktörlere dayalı bir dengeyi içerir.

Huzurlu bir ailede bulunması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir.

a) Taahhüt-Bağlanma: Taahhüt, aile birliğine gereken önemi atfetme ve aileyi entegre bir bütün olarak değerlendirme duygusunu ifade eder. Bu tür ailelerde, aile bireylerinin tamamı, aidiyetlerini, aile üyeliğine duydukları gururun bir ifadesi olarak kabul ederler. Onlar için, aile birincil öncelik taşır ve zamanlarını ve enerjilerini öncelikli olarak aileleri için harcarlar. Bu nitelik, aile üyeleri arasındaki karşılıklı saygının bir yansıması olarak da görülebilir. Bu tür ailelerin en belirgin özelliklerinden biri, aile üyelerinin karşılıksız sevgi ile birbirlerine bağlanmalarıdır.

b) Zaman Birlikteliği: Mutlu ve huzurlu ailelerin diğer bir temel karakteristiği, birlikte zaman geçirme faaliyetlerine yönelmeleridir. Zaman birlikteliğinin en önemli yönü, niceliğin ötesinde niteliktir. Bu nedenle, çatışma, gürültü ve şikâyetlerin hâkim

---

153 Köylü, ss. 301-320

154 Ratcliff, "Parenting and Religious Education", s. 83; Atalay Yörükoğlu, **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**, Özgür Yayıncılık, İstanbul, 1989, ss. 84-91.

olduğu bir ortamda bir arada geçirilen süre ne kadar uzun olursa olsun, bu unsurlar mutlu ve huzurlu bir ailenin karakteristiği olmaz. Esasen hem zamanın nicelik hem de nitelik açısından birlikte değerlendirilmesi önemlidir.

c) İletişim: Mutlu ve huzurlu ailelerin iletişim pratiklerinin merkezinde samimiyet temel bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bu tür ailelerin üyeleri, olumlu iletişim özelliklerine sahip olma eğilimindedirler; bu, birbirlerini sözlü ve duygusal düzeyde dinleme, dürüst ve samimi bir iletişim kurma, eleştiri ve suçlamalardan kaçınma gerekliliğini içerir. Çünkü eleştiri ve suçlama, savunmacılığı tetikleyebilir ve ilişkilerde rekabetçi bir dinamik yaratabilir, bu da açık ve gerçekçi bir iletişimi engelleyebilir. Bu tür aileler, önemli ve önemsiz konuları ele alarak iletişimlerini zenginleştirirler. Her koşulun ya da problem durumunun çözülemeyebileceği anlar ortaya çıkabilir. Bu tür durumlarda, saygılı bir biçimde "anlaşmama durumu üzerine bir uzlaşma sağlanabilir" ifadesi kullanılabilir.[155]

d) Takdir ve Teşvik Etme: Çoğu insan, genellikle dikkat çekmek ve takdir edilmek amacıyla günlük yaşamlarında birçok eylemde bulunma eğilimindedir. Bu eğilim, aile üyeleri arasında da gözlemlenebilir. Takdir edilme, bir taraftan takdir edilen kişinin öz benliğini desteklerken, diğer taraftan takdir eden kişi ile takdir edilen kişi arasında sağlam bir ilişki kurar. Öte yandan, sorunlu ailelerdeki bireyler, genellikle birbirlerinin olumsuz yanlarına odaklanarak, karşı tarafın öz benliğini ve gururunu incitmeye yönelirler. Bu tür bir durumda, aile üyelerinin birbirlerine karşı olan olumlu öz benlik duyguları hızla azalır. Eleştiriler, davranışların daha fazla bozulmasına ve olumsuz yönde etkilenmesine yol açabilir; bu nedenle aile içi ilişkilerde olumlu duyguların hâkim olmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

e) Rol Performansları: Başarılı bir biçimde işlevselliğini sürdüren aileler, her bir aile üyesi için belirli bir rol tanımlamışlardır. Bu tür ailelerin üyeleri, kendi sorumluluklarını bilir ve yerine getirir; görevler arasında karmaşa söz konusu değildir. Aile içinde rol performanslarına ilişkin diğer kritik bir husus, her iki cinsiyetin kendi özgün cinsel kimlik özelliklerini doğru ve yeterince ifade etmeleridir. Eğer anne ve baba, cinsel kimlikleriyle uyumlu davranışlar sergilemezlerse, çocuğun cinsel

---

[155] Demet Gürüz, Ayşen T. Eğinli**, İletişim Becerileri**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 140.

gelişiminde sapmalara yol açabilecek olumsuz etkiler görülebilir.[156] Rol performansı içinde en belirgin unsurlardan biri de şüphesiz ki güç konseptidir. Aile içerisinde kimin neye karar verdiği ve kararların nasıl alındığı gibi önemli hususları içeren güç dinamikleri, rollerin belirlenmesiyle doğrudan ilişkilidir. Güç dinamiklerinin etkili bir şekilde ele alınmadığı ailelerde, çatışma ve rekabet duygularının ortaya çıkma ihtimali yüksektir.

f) Manevi Ortam: Maneviyatla ilişkilendirilen kavramlar arasında Allah'a iman, dini yaşam tarzı, umut ve iyimserlik duyguları, dürüstlük, sadakat, bilinçlilik, erdemlilik ve öz saygı gibi ahlaki değerler bulunur. Maneviyatın etkisi, öncelikle insanlara hayatın anlamlı ve amaçlı bir deneyim olduğu hissini verme açısından önemli olup, insanların ruhsal deneyimlerini zenginleştirir ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunur. Ayrıca maneviyat, etik değerlere bağlılık ve ahlaki sorumluluk duygusunu güçlendirebilir. İnsanlar, bu değerler doğrultusunda davranarak toplumlarına ve çevrelerine daha olumlu bir şekilde katkıda bulunma eğilimindedirler. Dolayısıyla maneviyat, insanların hayatlarını anlamlı kılar, ahlaki değerlere bağlılık göstermelerine yardımcı olur ve ruhsal denge sağlar. Bu nedenle, manevi bir ortam, insanların psikolojik, duygusal ve ahlaki refahlarını artırabilir.

g) Kriz ve Stresle Başa Çıkma: Mutlu ve huzurlu ailelerin bireyleri, hayatları boyunca üzüntü, öfke veya korku gibi olumsuz duygusal deneyimlerle karşılaşabilirler. Ancak, bu tür olaylarla başa çıkma yeteneklerini geliştirmiş bireylerdir. Bu kişiler, dengeli bir tavır ve davranış sergileyebilme yeteneğine sahiptirler ve aynı zamanda geleceğe dair bir ümit taşırlar. Bu tutumlarının temelinde, her musibetin arkasında bir neden ve bir hikmet olduğuna dair bir inanç yatar. Dolayısıyla mutlu ve huzurlu ailelerdeki bireyler, olumsuz olayları daha pozitif bir bakış açısıyla ele alabilen, duygusal dengeyi koruyabilen ve geleceğe dair umut besleyen kişilerdir. Bu özellikler, onların kişisel gelişimlerini destekler ve olumsuz yaşantıları olumlu bir şekilde yönlendirme konusundaki becerilerini artırır.

---

156 Nevzat Tarhan, **Kadın Psikolojisi**, Nesil Yayınları, Istanbul, 2008, s. 50; Nevzat Tarhan, "Cinsellik ve Toplumsal Hayat": www.mcaturk.com (10.12.2009); Hayati Hökelekli, "Cinsiyet**", TDV İslam Ansiklopedisi,** Cilt: 8, Istanbul, 1993, s. 21.

Kültürler arası birçok araştırma sonucunda Nick ve Nancy Stinnett ve Jon Haris tarafından elde edilen verilere dayanarak, sağlıklı ve mutlu bir aile yapısının sahip olması gereken belirgin özellikler ve huzurlu bir ailenin unsurları bu şekliyle özetlenebilir.[157]

2. Ailede Sevgi ve Güven Ortamı Oluşturmak: Çocuk ebeveyn ilişkilerinin temelini oluşturan unsur olarak sevgi, manevi bir atmosferin aile içinde oluşturulmasının ilk adımıdır. Bu nedenle, sevgi duygusunun ailedeki eğitim süreçlerindeki kritik rolü üzerine odaklanmak, pedagojik açıdan büyük öneme sahiptir. Dini ve ahlaki değerler, insanların zihinsel ve entelektüel temelinin yanı sıra sevgi esasına dayalı bir eğitim çerçevesinde öğretilmelidir. Bu bağlamda, ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkide, güven duygusu en temel unsurlardan birini oluşturmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına sevgi ve şefkatle yaklaşmaları, çocukların kendilerini güvende hissetmelerini sağlar. Bu güven duygusu, çocukların ebeveynlerinin öğretilen dini ve ahlaki değerlere olan bağlılıklarını artırır. Ayrıca, çocuklar, güven duygusuyla daha açık ve dürüst bir iletişim kurarlar, bu da dini ve ahlaki konulardaki öğretilerin daha etkili bir şekilde aktarılmasına olanak tanır. Çocuğun keşfetme güdüsü, birey ile Tanrı arasındaki ilişkinin başlangıç noktasını oluşturacak kadar güvenli bir ortamın gerekliliğini vurgulamaktadır. Yapılan araştırmalar, sağlam ve güvene dayalı bir ebeveyn ilişkisine sahip olan çocukların, daha sağlıklı ve olumlu bir Tanrı inancına sahip oldukları sonucunu ortaya koymaktadır.[158] Eğer çocuk, manevi gelişimini teşvik eden ve destekleyen bir ortamda yetiştirilirse, bu durum zihinsel gelişimi gibi manevi gelişimini de doğal bir şekilde sürdüreceğini ve dini ve ahlaki sorunlara karşı yeterli cevaplar bularak sağlıklı bir dini gelişim sergileyeceğini göstermektedir.

3. Çocuğa İyi Model Olmak: Çocuklara dini değerlerin kazandırılmasında en kritik ve etkili yöntemlerden biri, aile bireylerinin çocuklarına model olma sürecidir.[159] Çocuklar, genellikle sözlü ifadelerin ötesinde eylemler ve davranışlar yoluyla daha fazla etkilenmektedirler. Dolayısıyla, anne ve baba, çocukları için olumlu bir model olma

---

157 Nick Stinnett ve Nancy Stinnett, "Search for Strong Families", **Handbook of Family Religious Education**, Editör: Blake J. Neff and Donald Ratcliff, Alabama, 1995, ss. 167-179., Jon R. Haris, Dysfunction, "Healing and the Family Origin", **Handbook of Family Religious Education**, Editör: Blake J. Neff and Donald Ratcliff, Alabama, 1995, ss.192-194.

158 David Heller, **Talking to Your Child About God**, Bantam Books, Toronto New York, 1988, ss. 16-17.

159 Faruk Bayraktar, "Ailenin Eğitim Görevi", **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı 2, 1995, s.133.

görevini yerine getirmek açısından son derece kritik bir rol üstlenirler. Bu bağlamda, ebeveynlerin kişisel davranışları ve tutumları, sözlü ifadelerinden daha büyük bir öneme sahiptir. Anne ve baba, olumlu ya da olumsuz olsun, çocukları için doğal öğrenme modelleri olarak işlev görmektedirler. Her ebeveyn modelinin etkililiği aynı düzeyde olmayabilir; etkili olabilmesi için bir modelin belli başlı özelliklere sahip olması gerekmektedir.

Çocukların dini değerleri ve davranışları kazanmaları, aile içi modelleme süreciyle sıkı bir ilişkilidir. Anne babalar, çocuklarına iyi bir örnek model olmak için şu temel prensiplere dikkat etmelidirler:[160]

a) Öncelikle, çocuklardan istedikleri dini davranışları sergilemek, anne babaların sorumluluğundadır. Ebeveynler, dini davranışları kendi yaşamlarında uygulamalı ve bu davranışları tutarlı bir şekilde göstermelidirler. Bu, çocuklara dini değerlerin gerçek hayatta nasıl yaşandığını öğretir.

b) Anne babalar, çocukların yapmasını istedikleri dini davranışları kendileri yapmadıklarında, çocukların bu davranışları kabul etmeleri zorlaşır. Çocuklar, aile üyelerinin sözlerini ve eylemlerini dikkate alarak öğrenirler. Ebeveynlerin davranışları, çocuklar üzerinde doğrudan bir etki yaratır.

c) Anne babalar, dini davranışları sergilerken çocuklarını özendirmelidirler. Bu, çocukların dini davranışları pozitif bir şekilde algılamalarına yardımcı olur. Özendirme, çocukların dini değerleri daha olumlu bir şekilde benimsemelerine katkı sağlar.

d) Çocuğa kazandırılacak dini davranış ve değerler konusunda anne babalar tutarlı bir tutum takınmalıdır. Tutarsız davranışlar, çocuklar arasında kafa karışıklığına neden olabilir. Ebeveynler, dini değerleri ve davranışları belirli bir sistematiğe ve tutarlılığa dayalı olarak öğretmelidirler. Bu tutum, çocukların dini değerleri daha iyi anlamalarına ve uygulamalarına yardımcı olur.

4. Dengeli Bir Disiplin Uygulamak: Ailenin temel işlevlerinden biri, aile üyelerini belirli normlar çerçevesinde denetlemek, disipline etmek hatta gerektiğinde cezalandırmak gibi önemli bir kontrol işlevini yerine getirmektir. Dünya genelinde, farklı coğrafyalarda bulunan kültürlerde, anne ve baba figürlerinin çocuklarına disiplin amacıyla cezalar verdiği bir gerçek olarak kabul edilmektedir.[161] Çocuklara

---

160 Ceylan, s. 159.

161 Çocuğa verilen cezalar konusunda bkz. Ratcliff, Parenting and Religious Education, s.69.

uygun disiplin yöntemlerinin uygulanması gerektiği kabul edilse de fiziksel cezanın çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratacağı bir gerçek olarak vurgulanmaktadır. Ebeveynlerin uyguladığı disiplin yöntemleri, çocukların psikolojik gelişimleri yanı sıra, dini inanç ve tutumlarını da etkileyebilmektedir. Çocukların aile yapıları ile Allah inançları arasındaki ilişkiye yönelik bir ampirik araştırma sonucuna göre; sıkı bir disiplin anlayışına maruz kalan çocukların Allah inancı daha katı bir şekilde şekillenebilmekte ve bu çocuklar, en küçük hataları için cezalandıran bir Allah tasavvuruna sahip olma eğiliminde olabilmektedirler. Kayıtsız ebeveynlere sahip olan çocuklar, sıklıkla uzak ve ilgisiz bir Allah tasavvuruna sahip olma eğilimindeyken, tutarsız disiplin anlayışına sahip ailelerin çocukları ise genellikle adil olmayan bir Allah anlayışına daha fazla yatkın olabilmektedirler. Sevgi ve saygının baskın olduğu bir aile ortamında büyüyen çocukların da, genellikle tüm yiyecek ve içeceklerinin verildiği, sevildiği, korunduğu ve hastalıklarının iyileştirilmesine yönelik pozitif yaklaşımda olan bir Allah tasavvuruna sahip olma meylindedirler.[162] Hem çağdaş eğitimciler hem de klasik İslam eğitimcileri, son çare olarak, aşırıya kaçılmamak kaydıyla fiziksel cezanın uygulanabileceğini belirtmektedirler.[163] Ancak, din eğitimi bağlamında fiziksel cezanın etkili bir yöntem olmadığı, aksine olumsuz etkiler yarattığı gözlemlenmektedir. Fiziksel ceza uygulanan çocuklar, yalan söylemeye, hilekarlık yapmaya ve iki yüzlü davranışlara yönlendirilerek, pasif ve saldırgan bir psikoloji içinde kişiliklerini geliştirmektedirler.[164]

5. Aile Bireyleriyle Birlikte Hareket Etmek: Eğitimde başarılı olmanın temel şartlarından biri, davranış birlikteliğidir. Tüm aile bireylerinin, evin düzenini sürdürmek ve çocuklara model olmak amacıyla belirlenen kuralların uygulanmasında tutarlı davranmaları gerekmektedir. Bu durum, kuralların belirleyicilerinin uygulama aşamasında bir arada hareket etmelerini zorunlu kılar ve koydukları kurallara uygun davranış sergilemelidirler. Ebeveynlerin farklı görüşlere sahip olduğu durumlarda, çocuğun anlayabileceği bir dil kullanarak açıklama yapmaları veya bu görüş ayrılıklarını çocuğun yanında tartışmamaları gereklidir. Anne ve baba arasındaki her türlü tartışma, olumlu veya olumsuz sonuçlara yol açabileceği için, bu tür çatışmalar

---

162 Ailede disiplin konusunda bkz. Ratcliff, Parenting and Religious Education, ss. 70-71.

163 Kadri Yıldırım, "İslam Kültüründe Küttap Kültürü Üzere Bir İnceleme", **Diyanet İlmi Dergi**, Cilt: 45, Sayı 3, 2009, ss. 135-136.

164 M. Emin Ay, **Ailede ve Okulda İdeal Din Eğitimi**, Mavi Yayınları, İstanbul, 1997, s. 27.

çocuğa etki edebilir. Bu nedenle, aile içi anlaşmazlıkların çocuğun duygusal ve psikolojik gelişimini olumsuz etkileme riskini azaltmak amacıyla, ebeveynlerin bu konuda dikkatli ve özenli davranmaları önemlidir.

6. Dini Konulara İlişkin Bilgi Vermek: Dini ve ahlaki değerler konusunda çocuğa bilgi aktarırken, bazı önemli hususlara dikkat etmek gerekmektedir. Bu hususlar arasında özellikle kısa öğütlerin verilmesi öne çıkmaktadır. Çocukların dini ve ahlaki eğitiminde, bilgilerin çocuğun gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat edilmesi önemlidir. Bu bağlamda, çocukların olumsuz ve yanlış davranışlarının vurgulanması yerine, doğru, iyi ve güzel olanlara odaklanılması önerilmektedir. Çocuklara yalnızca bireysel ahlaki tutum ve davranışları kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal değerleri de içeren bir eğitim verme gerekliliği vurgulanmaktadır. Çocukluk döneminin ilk yıllarında, anne ve baba tarafından yürütülen dini bilgi aktarma faaliyetinin ne zaman başlaması gerektiği konusunda kesin bir yaş sınırı bulunmamaktadır. Ancak, çocuğun dil gelişimi başladığı andan itibaren dini eğitimin de bu dönemde başlayabileceği ifade edilebilir. Ortalama olarak 3-4 yaşlarına denk gelen bu dönem, hem Hz. Peygamber'in sünnetine hem de çağdaş psikoloji ve pedagoji biliminin verilerine uygun olarak kabul edilebilir. Psikologlara göre bu dönem, çocuğun dini ilgisinin altın çağı olarak kabul edilmektedir.[165] Anne ve baba, çocuklarına yönelik sorumlulukları sadece biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı değildir. Ayrıca, çocuklarına dini ve ahlaki değerleri kazandırmak da önemli bir sorumlulukları arasında yer almaktadır. Bu, çocukların karakter gelişimi ve toplumlarına olumlu katkıda bulunmaları açısından büyük bir öneme sahiptir.

7. Çocuğun Çevresini Kontrol Etmek: Dini ve ahlaki değerleri çocuklara kazandırma sürecinde, olumlu çevre koşulları oluşturmanın yanı sıra, olumsuz etkileyen çevre koşullarından çocukları uzak tutma da önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle çocuklarda, televizyon ve internet kullanımının olumsuz bir sonucu olarak saldırganlık duygularının ve davranışlarının gelişimine neden olma eğilimi vardır.[166] Televizyon ve internetin yanı sıra, çocukların dini ve ahlaki tutum ve davranışlarını

---

165 Kerim Yavuz, **Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişimi**, DİB Yayınları, Ankara, 1987, s. 176.

166 David G. Myers, "Social Psychology", **McGraw-Hill Education**, America, 2019, ss. 440-451.

etkileyen faktörler arasında, okudukları kitaplar da önemli bir rol oynar. Kitaplar, çocukların zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinde kritik bir uyarıcıdır. Bu nedenle, çocuklara yönlendirici ve eğitici değeri olmayan, olumlu davranış değişikliklerine katkı sağlamayan, sanatsal bir değeri olmayan, okuma sevgisi ve ilgisini artırmayan; aksine şiddet içeren materyallerden kaçınılmalıdır.[167] Çocukların eğitiminde göz önünde bulundurulması gereken önemli etmenlerden bir diğeri, arkadaş çevresi olarak adlandırılan dışsal faktördür. Arkadaş çevresi, çocuk eğitiminde hayati bir role sahiptir. Bu konuyla ilgili olarak, Hz. Peygamber tarafından ifade edilen bir hadiste, "Kişi, dostunun dini üzeredir. Öyleyse, kiminle dostluk kurduğuna dikkat etsin."[168] şeklinde önemli bir tavsiyede bulunulmuştur. Bu nedenle, aileler, temel eğitim aşamasındaki çocuklarının fiziksel çevresini ve iletişim araçlarını kullanarak oluşturduğu arkadaş çevresini dikkatli bir şekilde izlemeli ve kontrol etmelidir.

Sonuç olarak, çocukluk dönemi, bireyin geleceğinin şekillendiği kritik bir dönemdir ve bu süreçte en temel unsur aile ortamıdır. Ailenin işlevleri yalnızca biyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik alanları kapsamaz, aynı zamanda eğitimsel işlevleri de içerir. Din eğitimi bağlamında, çocuklara din öğretimi, Müslüman bir aile için sadece bir tavsiye değil, aynı zamanda dini bir vecibedir. Bu bağlamda, her aile, çocuklarını diğer alanlarda yetiştirdiği gibi dini ve ahlaki değerleri öğretmeye, benimsetmeye ve onları birer davranış haline getirmeye özen göstermelidir.

1.3. AİLENİN KURUMSAL YAPISI

Aile, bireylerin bir araya gelerek bir sosyal birim oluşturduğu kurumsal yapıdır. Ailenin kurumsal yapısı, birçok kültür ve toplumda farklılık gösterebilir, ancak genellikle belirli bir yapı ve işlevsel roller içerir. Aile yapısının çeşitliliği ve değişkenliği göz önüne alındığında, farklı kültürlerdeki ailelerin nasıl farklı yapılar ve işlevler üstlendiği de görülmektedir. Aile tanımlamaları literatürde araştırılıp tarandığında; ailenin, sosyal alanda bir grup, birlik, kurum, örgüt ve yapı şekli olarak

---

167 Ayşe İnan Kılıç, **Yüz Temel Eserde Dini ve Ahlaki Değerler** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), OMU Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2009, ss. 216 224.

168 Tirmizi, Zühd, 45.

farklı sınıflandırmalar içerisinde değerlendirildiği görülmektedir.[169] Bu farklı tanımlamaların temelinde var olan, ilmi bakış açılarının farklılığıdır. Bu değişiklik arz eden tanımlamaların kimisinde ailenin eğitim ve toplumsallaştırma özelliği baskındır. Tanımlamaların kimisindeyse, çoğalma fonksiyonu daha fazla yer almıştır. Birçok aile tanımları arasında en fazla görüş birliğine ulaşılan "yapısal fonksiyonel yaklaşım", belirli aile biçimlerinin belirli vazifeleri yerine getirdiğini, belirli vazifelerin aile içindeki ilişkileri, rolleri ve statüleri oluşturarak, aile yapısını biçimlendirdiğini ve yapısı biçimlenen ailenin topluma işlevsel olarak bağlı olduğunu kanıtlamaya çalışmaktadır.[170] Bu durum, aile içindeki ilişkiler ve bundan dolayı oluşan yapısal farklılıklarının yanı sıra da ailenin diğer topluma ait kurum, yapı ve alt sistemlerle olan ilişkilerini içerdiğinden dolayı bütüncül sosyolojik bir yaklaşımdır.[171]

Aile, evlilikle temelleri atılan bir yapı olduğundan, bu yapının çeşitliliğini ve zenginliğini yansıtan önemli unsurlardan biridir "evlilik türleri". En eski ilkel kavimlerde dahi kimin kimlerle evleneceğine dair net hükümler vardır ve her devirde evlilik toplum tarafından ritüellere bağlanmıştır. "Promiscuity" yani cinsel serbestlik sosyal tarihin hiçbir aşamasında gözlenmemiştir. Evlenme şekilleri, iki ayrı grup ve ölçüte göre incelenebilir.[172] Birinci ölçüt olarak çevre ele alındığı zaman iki farklı evlenme biçimi karşımıza çıkmaktadır: Endogami ve egzogami.

Endogami (içten evlenme) grubunda evlilik, kişinin kendi aile grupları içinden evlenmesi ve eş bulmasını öngörürdü. Dünyanın bazı uzak bölgelerinde bu tip ailelerin yaşadığı bilinmektedir. Toplum ilişkileri ve hayat tarzları kapalı bir coğrafi çerçeve içinde yaşanıyordu.

Egzogami (dıştan evlenme) tipinde evlilikte, eşler farklı yabancı kabilelerden alınabilirdi. Bunun da kendi içinde kuralları vardı. Kabileler birbirleri arasında kız alırlardı. Bu hal bir bakıma da ekonomik trampa usulü denilen tarafların karşılıklı olarak birbirlerine bir veya birkaç şeyin teslimi ve mülkiyetini geçirme sözleşmesi

---

169 Birsen Gökçe, "Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme", **Hacettepe Üniversitesi Beşerî Bilimler Dergisi**, Cilt: 8, Sayı:1-2, Ankara, 1976, s. 47.

170 Barlas Tolan "Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru" Aile Yazılar II, Derleyen: Beylü Dikeçligil-Ahmet Çiğdem, Ankara, **Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu**, 1990, ss. 493-505.

171 Serim Timur, **Türkiye"de Aile Yapısı**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları**,** Ankara, 1972, s. 234.

172 Gökçe, s. 48.

ile de paralellik göstermektedir. Bu evlilik türüne dünya üzerinde sosyal tarihte çok rastlanmıştır.

İkinci gruptaki ölçüt sayısı eştir. Bu grupta iki farklı tip olan, monogami ve poligami bulunmaktadır.[173]

Monogami (tek eş ile evlilik): Bir kadının veya erkeğin bir eşle evlenmesi şeklidir.

Poligami (çok eş ile evlilik): erkeğin birden fazla kadınla veya kadının birden fazla erkekle evlenmesi şeklidir.

a. Polijini: Erkeğin, birden fazla kadınla evlenmesidir. Bu evlilik şekli, kadın nüfusun çok olduğu yerlerde veya erkeğin siyasi gücünü arttırma derecesinin ön plana çıktığı hallerde görülmektedir.

b. Poliandri: Kadının, birden fazla erkekle evlenmesidir. Yaşam şartları bu durumu gerekli hale getirmiştir. Murdock'un araştırmasında, 193 ilkel kabilede polijini tipi evliliğe rastlanmasına rağmen yalnızca üç kabilede poliandri tipi evlilikle karşılaşılmıştır.

Günümüz modern evlenme şekli olan monogami (tek eş ile) evliliktir. Sosyal tarih içerisinde tek eşlilik ilkel kabilelerde de görülmüştür. Zamanımızda tek eşlilik, egemen ve genel evlilik şekli olarak görülmektedir.

Asırlardır süre gelen sosyolojik değişim süreci, aile bünyesini fonksiyonel-yapısal değişime zorlamıştır. Sosyal tarih boyunca da değişim, bir gerçek olarak kabul edilmiştir. İlk çağlardan itibaren süregelen sosyal ve kültürel değişmeler orta çağda (Max Weber in ifadesi ile) "latent" (adeta gizli gizli) olup biterek, XVIII. yüzyıldan sonra sosyal gelişme kavramına dönüşmüştür. Bugün de bilinmektedir ki genel olarak ailedeki değişmeler sosyal bünyenin belirmeleridir. Diğer taraftan, kültür; bir yaşam stili ise, toplum da bu yaşam stilini sürdüren insanların adeta organize olmuş bir birimidir denilebilir. Zamanla oluşan sosyal ve kültürel değişimler ile sosyal sistemlerin kendileri, yapıları ve işlevlerinin hem akıl hem de mantığın sosyal teknikleri ile bir gelişime dönüştüğü görülmüştür. Bu değişmelerin neticesinde de günümüzün modern küçük aile birimi oluşmuştur.

---

[173] Gökçe, s. 49.

Coğrafi ve biyolojik bir alan zemininde, sosyal hayat alanının oluşması ve devamını belirleyen faktörler (coğrafi, biyolojik, ekonomik, siyasi, sosyo-kültürel vb.) ailenin bu alandaki oluşum ve değişim sürecini kanalize etmektedir. Bakıldığında bir yapı olarak aile yaşam alanıyla etkileşim halindedir ve etkilendiği kadarı ile de yerine getirdiği fonksiyonlarla yaşam alanını etkiler.

Sonuç olarak, ailenin kurumsal yapısı, toplumun temel birimi olarak büyük bir öneme sahiptir. Ailenin kurumsal yapısının çeşitliliği ve değişkenliği göz önüne alındığında, farklı kültürlerde ve toplumlarda farklı aile yapıları ve işlevleri ortaya çıkar. Toplumsal ve ekonomik değişimler, aile yapısını etkileyebilir ve aile rollerini dönüştürebilir. Aileler, bireylerin yetişmesi, toplumsal değerlerin aktarılması ve toplumsal düzenin sürdürülmesinde kritik bir rol oynarlar. Bu nedenle ailelerin güçlendirilmesi toplumun istikrarı için önemlidir.

1.4. CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE TÜRK TOPLUMUNDA AİLE

Cumhuriyet döneminde Türk toplumunda aile yapısı ve dinamikleri, sosyal, ekonomik ve politik değişikliklere paralel olarak dönüşüm geçirmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra, Atatürk'ün öncülüğünde başlatılan reformlarla birlikte toplumda modernleşme süreci hız kazanmıştır.[174] Bu süreçte aile yapısında da bazı değişiklikler gözlemlenmiştir. Bunların başında nüfus politikaları gelmektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında nüfus artışının teşvik edilmesi amacıyla aile planlaması konusunda herhangi bir politika izlenmemiştir. Ancak 1960'ların sonlarına doğru aile planlaması teşvik edilmeye başlanmıştır.[175] İkinci önemli değişikliğin kadının statüsünde gerçekleştiği görülmektedir. Cumhuriyet döneminde kadın haklarına dair birçok reform gerçekleştirilmiştir. 1930'da kadınlara belediye seçimlerinde, 1934'te ise genel seçimlerde oy hakkı verilmiştir. Bu reformlarla birlikte kadının toplumsal statüsünde önemli değişiklikler yaşanmış, kadınlar eğitim, iş hayatı ve sosyal yaşamda daha aktif bir rol almaya başlamıştır.

---

174 Ayşenur Bilge Zafer, "Cumhuriyet"le Birlikte Değişen Türk Aile Yapısı ve Kadının Durumu", **U.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 14, Sayı 24, 2013, s.131.

175 Emel Başar, **Demografiye Giriş**, Gazi Kitabevi, Ankara,2013, s.29.

Cumhuriyet'in ilan edilmesi ile yürürlüğe giren birçok toplumsal yenilik içerisinde, aileye en fazla tesir edenin, 4 Ekim 1926'da uygulamaya konulan Türk Medeni Kanunu olduğu görülmektedir. Karı kocaya eşit boşanma hakkı tanıyan bu kanun ile çocukların koruma ve himayesini anne babanın her ikisine birden verilmiştir. Ama yine aynı kanun, ikametgâhın seçilimi ve aile reisliğini kocaya verilmesini hükme bağlar.[176] Kanunda yapılan düzenlemelerle birlikte, ekonomik sistemdeki ve toplumsal yapıdaki yeni köklü değişmeler aile kurumunu da desteklemiş, takviye etmiştir. Bu süreç sonunda, aile kurumunda yeni bir yapının ortaya çıktığı çeşitli araştırma bulguları ile ortaya konmaktadır. [177]

Geleneksel aile yapısında belirgin olan cinsiyet rolleri, modernleşme süreciyle birlikte değişmeye başlamıştır. Özellikle kentleşme ve eğitimin yaygınlaşmasıyla birlikte aile içi rollerde esneklik gözlemlenmiştir. 1950'lerden sonra hızla artan kentleşme, aile yapısını ve dinamiklerini de etkilemiştir. Köyden kente göç eden aileler, kentsel yaşamın getirdiği ekonomik ve sosyal zorluklarla karşı karşıya kalmıştır.

Türkiye'de köy ya da şehir düzeyinde yapılan çeşitli çalışmalardan elde edilen birtakım bulgulardan ayrı olarak, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünce (HÜNEE) gerçekleştirilen, 1968 yılı Aile Yapısı ve Nüfus Sorunları Araştırması Türkiye'deki aile tipleri ve aile yapısı konusunda o tarihe kadar ve hatta günümüze kadar olan en detaylı çalışma olma özelliğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın verileri değerlendirilirken hane halkı kitabeti ve aile içi otorite düzeni göz önünde bulundurulmuştur.

HÜNEE' de Serim Timur'un gerçekleştirdiği 1968 yılı araştırması ile; Türkiye'de farklı aile tipleri ve bunların ülke düzeyindeki dağılımı verileri, ailedeki evli çift sayısı, kuşakların kapsamının büyüklüğü ve ailenin reisinin kimliğine göre dört temel aile biçimi belirlenir. Bunlar:

1) Çekirdek aile: Karı, koca ve bekar çocuklardan oluşan aile.

2) Ataerkil geniş aile: Karı-koca, evli çocuklar ve torunların birlikte oturması ile oluşan aile.

---

176 Barlas Tolan, "Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru" **Aile Yazıları 2,** Derleyen: B. Dikeçliğil ve A. Çiğdem, Ankara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Cilt: 5, Sayı:2, 1990, s. 497.

177 Timur 1972, s. 27.

3) Geçici geniş aile: Karı-koca ve anne-babaları (veya bunlardan biri), bekar kardeşleri veya karı-kocanın her ikisinin diğer akrabalarının bulunduğu ev halkı.

4) Parçalanmış aile: Boşanma, ölüm ve ayrı yaşama gibi nedenlerle eşlerden birinin bulunmadığı aile.

Bu araştırmaya göre, aile tipleriyle ilgili kesin bir ayırım yapmak söz konusu değildir. Çünkü Türkiye'de aile biçimleri statik bir yapıya sahip değildir. İlk kuruluşta ataerkil olup, sonrasında çekirdek aileye dönüşen aileler olduğu gibi, ilk kuruluşta çekirdek aile olup, sonrasında geniş aileye dönüşen aileler de bulunmaktadır.[178]

Ankara, İstanbul ve İzmir'de çekirdek aile oranları %68'dir. Bu üç büyük kentten, diğer kent, ilçe ve köylere doğru ilerlendikçe, çekirdek aileye nazaran, geniş aile oranlarının yükseldiği görülmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; bölgelere göre aile biçimlerinin dağılımları incelenirken, ataerkil geniş ailelerin en yoğun olduğu yer Karadeniz Bölgesi; en düşük olduğu yerin de Akdeniz Bölgesi olduğu görülmektedir. Çekirdek aile oranının da en yüksek olduğu yer Akdeniz Bölgesi iken bu oranın en düşük olduğu bölgenin ise Karadeniz Bölgesi olduğu gözlenmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde, çekirdek ailelerin oranının Türkiye ortalamasına yakın seyrettiği görülürken, dağılmış aileler özellikle Batı Anadolu Bölgesi'nde görülür ve tüm aileler içindeki yüzdelik oranı (%12,3) oldukça yüksektir.

Bu araştırma verilerinin ortaya koyduğu en önemli sonuç; şehirleşme-endüstrileşme ile çekirdek aileler arasında mecburi bir ilişki olmadığıdır. Araştırma, ekonomik şartların, özellikle mülkiyet ilişkilerinin ve mesleki bağların farklı aile tiplerini belirlemede esas olduğunu ileri sürmüştür. [179]

Hane halkı büyüklüğü geniş ailelerde yüksek, çekirdek ve dağılmış hanelerde düşüktür. Hane halkı büyüklüğü Batı Anadolu'dan, Doğu Anadolu'ya gidildikçe, hemen hemen bütün aile tiplerinde artmaktadır. Bu farklılaşmada önemli ölçüde, bölgeler arası doğurganlık oranlarının sosyo-ekonomik yapıya paralel olarak farklılaşmasından kaynaklanmaktadır.[180]

---

178 Timur, s. 47.
179 Timur, s. 120.
180 Timur, ss. 36-40.

Toplumun temel yapı birimi olan aile, endüstrileşen dünyada ehemmiyetini günden güne arttırmaktadır. Aile, bireyin temel gereksinimlerine karşılayan ve sosyal gelişim içindeki yaşamın beraberinde getirdiği zorlukların da sığınağı konumundadır. Ayrıca ailenin güçlü olması, millet ve devletin de güçlü olmasının temelini oluşturur.[181] Bu noktada, Türk aile yapısının incelemelerinin temelde mühim bir yere sahip olduğu ifade edilebilir.

Türk ailesinin, yapısı ve işlevleri açısından tarihsel zaman aşamalarında kendine has değer ve kurallar sergilediği söylenebilir. Örneğin, çekirdek aile tipi yaygın olmasına rağmen, Batı tipi çekirdek aile özelliklerini yerine, geleneksel aile özelliklerini sergilemektedir. Dolayısıyla, Türk aile yapısında çevreden soyutlanmış ilişkiler bütünü yerine, başta birinci dereceden akrabalardan başlamak üzere diğer akrabalar çemberine doğru genişleyen ilişkiler bağı kompozisyonu görülmektedir. Bu sebeple Türkiye'deki aile yapısının kendine özgü bir evrim süreci geçirdiği ifade edilebilir. Günümüz Türkiye toplumu, geleneksel ve modern aile yapılarının etkileşimine sahne olan karma bir aile yapısına sahiptir. Bu özel yapının oluşumunda belirleyici faktör değişim sürecidir. Hem kentlerde hem de kırsal bölgelerde, aile hâlâ bireylerin değişen toplumsal düzenle başa çıkmasına yardımcı olan bir rol oynamaktadır.[182] Bu açıdan, Batı toplumlarından farklı olarak, ailenin çocukları koruma ve destekleme işlevi hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Aileler, bireylere güvenlik ve destek sağlama görevini üstlenmektedir. Bu durum, kendine özgü bir çekirdek aile kavramının ortaya çıkmasına yol açmıştır

Aile üyelerinin hak ve sorumlulukları belirlidir. Gerek anne gerekse baba birbirlerini gözeterek sorumluluklarını yerine getirirken, çocuğun da aile içindeki yerinin önemi göz ardı edilmez. Saygı temeli üstüne kurulmuş olan küçük (çekirdek) aile biçimi, eski Türkler'den günümüze gelinceye dek, bu en belirgin özellik ile karşımıza çıkmaktadır.

Son yıllarda, globalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle aile yapısında daha da çeşitlenme ve farklılaşma gözlemlenmektedir. Ancak, geleneksel değerlerin

---

181 Mustafa Erkal, **Sosyal Meselelerimiz ve Sosyal Değişme**, Ankara, 1984, s. 96.

182 Ayşenur Bilge Zafer, "Cumhuriyet"le Birlikte Değişen Türk Aile Yapısı ve Kadının Durumu", **U.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 14, Sayı 24, 2013, s.133.

ve aile bağlarının hâlâ güçlü olduğu bir toplum yapısına sahip olduğumuzu söyleyebiliriz.

İKİNCİ BÖLÜM
DİYANET AİLE DERGİSİ'NDE AİLEDE DİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ TEMALAR

Dergide aileye dair konular başta olmak üzere inanç, ibadet, ahlâk, siyer, tarih, coğrafya, ekoloji, sosyoloji, kültür-sanat, edebiyat, iletişim, ekonomi, sağlık, psikoloji, gibi birçok konunun ihtiva edilmesinin yanında, aktüel konulara da yer verilmiştir. Çalışmamızın sınırları içerisinde sadece "Ailede din eğitimi" konuları cephesindeki çalışmalar ele alınıp irdelenmiştir. Bu minvalde dergide yer alan konular baştan sona ele alınıp tablo haline getirilerek, derginin sonundaki ek-1'de gösterilmiştir. Bunun haricinde çalışmadaki incelenmek üzere belirlenen konuların analizleri yapılmış, ele alınan konular ele alınan ilgili başlığın altında tablolarla gösterilmiştir. Ailede din eğitimine yönelik olarak; aile, aile hayatı ve gelişimi, ailenin korunması, ailede anne baba tutumları, Hadislerde aile, ailede din eğitimi, ailede mahremiyet eğitimi, ailede çocuk gelişimi ve psikolojisi, ailede çocuğun din eğitimi, ailede inanç ve ibadet bilinci eğitimi ve ailede çocuk eğitiminde güncel sorunlar konuları incelemeye alınmıştır.

2.1. AİLE

İnsanlık tarihi ile başlayan aile, toplumların özelliklerini taşıyan çekirdek hükmündedir. Toplumlar, sahip oldukları kültür ve medeniyeti nesillere aile eliyle aktarır. Toplumların eğitimi ve devamı aile ile doğru orantılıdır. Bu sebepledir ki; bütün devletler, dinler ve milletler, aileyi korumayı ve destekleyerek geliştirmeyi önemli bir vazife olarak görmüşlerdir. Örneğin; Hristiyanlığın ilk dönemlerinde ailenin erkeğine Hz. İsa gözü ile bakılır ve saygı duyulur bu yüzden boşanmak, saygısızlık olarak addedilirdi.[183] Yahudilikte de aile kutsaldır. Erkek, aile için muteberdir. Ailede yapılan faaliyetler, havrada yapılan ibadetler gibi kıymetlidir.

---

183 I. Korintliler, 7:27-28. Turgay Üçal ve Derek Malcolm, **Ahlak: Kutsal Kitap"a Göre Etik**, Babylon Kitaplığı, İstanbul, 2003, ss. 141-143; Mehmet Zeki Duman, "Aile Kurumu Üzerine Tarihsel Bir Okuma Girişimi ve Muhafazakâr İdeolojinin Aileye Bakışı", **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi,** 2012, Cilt: 1, Sayı: 4, s. 33.

Nesillerin devamını sağlayan çocuk için büyük fedakârlıklar yapılır.[184] İslâm dini aynı şekilde, aileye en büyük değer vermiş ve korumuştur. Koyulan emir ve yasaklarla aile korunup güçlendirilmiş ailenin devamı için evliliğe teşvik edilmiş ilgili ayet ve hadislerle bireyler bilgilendirilmişlerdir.[185] Aile ve devamı ile ilgili İslam'ın temel kaynağı Kur'an'a baktığımızda, Allah'ın varlığının delillerinden olarak gösteren ve inananları evliliğe teşvik eden bilgiler görülmektedir. Temelde bir gereksinimi içeren aile yapısı, insanın fıtratına yönelik temel bir birlikteliği ifade etmektedir. Bu birliktelik, iki farklı birey arasında başlangıçta yabancılık bulunan durumu evlilik ve aile oluşturma eylemiyle aşarak, yaşamlarına yeni bir yön verme ve çeşitli olumsuz etkenlere karşı korunma imkânı sağlama potansiyeline sahiptir. Dolayısıyla aile, içerisinde acılar, zorluklar, sevinçler ve mutlulukların birlikte paylaşıldığı, dayanışma ve paylaşımın en yüksek düzeye ulaştığı bir sosyal birimdir.[186]

2.1.1. Aile Hayatı ve Gelişimi

Aile, sağlıklı ve güçlü ilişkilerle bireyler arasında kurulan saygı ve sevgi esasları üzerine oturtulmuş bir okul olmalıdır. Koruma ve bakım cihetinden, aile tarafından verilen 0-6 yaş gelişimi, eğitimi, bireyin karakter ve kimliğinin önemli bir yerini oluşturmaktadır.[187] Toplumda gelişme ve ilerlemenin esası, kişilerin kendileriyle barışık olma halidir. Bu ise ailesine karşı aidiyet duygusuna sahip bireylerle mümkün görülmektedir. Çünkü iyi bir iletişim, eğitim ve sorumluluk ancak ailedeki üyelerin başarılı bir kimlik elde etmeleri ile gerçekleşebilir. Kişilerin güçlerinin ve duygularının gelişimleri ancak bilinçli ailelerin doğru bilgilerle oluşturduğu güven ortamlarında gerçekleşir. Ailenin gerek eğitim gerekse iletişim verimleri ne denli nitelikli olursa, toplum bünyesindeki refah, başarı ve huzur, o nispette yüksek olacaktır. Kısaca ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda yaşanan

---

184 Levililer 21/7, 13-14; Hezekiel 44/22; Şeker, Cihat, "Yahudilikte Evlilik ve Cinsellik Anlayışı/Ahlakı", **İLTED**, Erzurum 2015/2, Sayı: 44, ss. 255-257.

185 Detaylı bilgi için bkz. Bilal Esen, "Zina", **TDV Islâm Ansiklopedisi**, Cilt: 44, ss. 440-444

186 Yüksel Salman, "Başlarken", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, s. 2.

187 Rabia Madan-Demet Tekin, "0-6 Yaş Grubu Çocukların Gelişim Takipleri" Programı, Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, **Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı,** Cilt:1, 2015, 641-650.

dünya değişimlerine rağmen aile; sevgi, saygı, iyilik, fedakârlık temelli değer yargılarının öğrenilip benimsendiği bir yapıdır.[188] Dolayısıyla huzurlu bireyler, huzurlu aileyi ve huzurlu toplumu oluştururlar. Ancak diğer taraftan dinin kendine özgü sahip olduğu dinî öğelerimizin göz ardı ediliyor oluşuyla birlikte modern dünyada materyalist ve seküler farklılaşmalarla aileyi çevreleyen normlarda yaşanan olumsuz faktörler, aile kurumunu tehdit eder hale gelmiştir.[189] Bu durum aileyi koruma görevi olan devleti ve toplumu tüm kurum ve kuruluşları ile ailenin korunmasına ve geliştirilmesine sevk etmiştir. Bu amaçla yola çıkıp 2013 yılından itibaren düzenli şekilde yayınını sürdüren Diyanet Aile Dergisi, ana konu olarak aileyi seçmiştir. Derginin ilk sayısından itibaren: "Niçin Aile?", "Günümüz Dünyasında Bir Sığınak: Aile", "Aileyi Besleyen Temel Değerler", "Ailede Güzel Geçim", "Aile Bir Kaledir Aslında", "Ailede Samimiyet", "Sağlıklı Aile Olmak", "Erkek ve Aile" gibi yazılarla ailenin önemine değinilmiştir.[190] Dergide "Ailede Güzel Geçim", "Ailede Sorumluluk Paylaşımı" gibi konularla aile üyelerine düşen sorumluluklar ve aile kurumunu ayakta tutmaya yönelik konular Kur'an ve Sünnet ışığında yazılmıştır. Bu yazılarla İslam'ın aile anlayışı anlatılarak, aile hayatı ve gelişimi, ailede din eğitimine verilen önemle belirtilmeye çalışılmıştır. Ailede din eğitimi ile ilgili konular değer yargıları esas alınarak ele alınmış ve muhatap kitleye adeta nakşedilmiştir. Dergide daha birinci sayıda aileye dair yazının kaleme alınması, aileye verilen önemin ifade edilmesi bağlamında oldukça önemlidir. Mehmet Görmez, derginin amacını, "Aileye dair her türlü konunun fayda sağlanılacak seviyede işlenmesi olan bu yayını, topluma sunulacak en önemli hizmet kabul ettik"[191] ifadesi ile belirtmiştir. Yine derginin editörü Yüksel Salman'ın "Gayemiz, hanelerimizin huzuru ve bireylerin iki cihan

---

188 Orhan Türkdoğan, "Aile Sosyolojisi Modeli", **Türk Aile Ansiklopedisi**, BAAK Yayınları, Ankara,1991, ss. 24-26.

189 Saffet Köse, **Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu**, Mehir Vakfı Yayınları, Konya, 2014, ss.11-16.

190 Mehmet Görmez, "Niçin Aile?", **Diyanet Aile** Dergisi, Sayı: 265 2013, 5; Fatma Bayraktar Karahan, "Günümüz Dünyasında Bir Sığınak: Aile", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 1 2019, s. 8; Ekrem Keleş, "Aile Bir Kaledir Aslında", **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 265, 2013, s. 7; Özge Gökhan Kır, "Sağlıklı Aile Olmak", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 16, 2020, s. 26; Çiğdem Demirsoy, "Erkek ve Aile", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, s. 18; Elif Arslan, "Ailede Samimiyet", **Diyanet Aile Dergisi, Sayı:** 288, 2014, s. 6; Fatma Bayraktar Karahan, "Ailede Güzel Geçim", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 278, 2014, s. 15; Nimet Keseli Ustabaşı, "Ailede Sorumluluk Paylaşımı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 15, 2020, s. 20.

191 Mehmet Görmez, "Niçin Aile?", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, s.4.

saadetini elde edebilmelerinde fayda sağlamaktır"[192] söylemiyle ailenin mutluluğunun hedef olarak belirlendiği anlaşılmaktadır.

Dergideki metinler incelemeye alındığında, aile bireylerinin mutluluğuna yönelik katkı sağlama ve eşler arası problemleri önlemeye ya da çözmeye dair gayret gösterildiği görülmektedir. Bunun için özellikle iletişim alanına ehemmiyet verilerek bu başlık altındaki yazılara sıklıkla yer verilmiştir.[193] Ayrıca şükür, kanaat, sadelik, iyilik, merhamet gibi konulara da yer verilmiştir.[194] Dergideki konular ilgili resimlendirmelerle desteklendiği ve resim ahenginin de dokunaklı olduğu söylenebilir. Genel olarak dergideki aile yazılarının, başta ailenin eğitimi olmak üzere zengin içeriğe sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Aile hayatı ile ilgili yazıların içeriğinde, Müminler için Hz. Peygamber'den daha üstün örnek olmayacağı[195] ayeti istikametinde çokça örneklerin verildiği görülmektedir. Ele alınan diğer konulara baktığımızda; huzurlu ve sağlam yuvaların birbirini tamamlayan aile bireyleriyle bütünlük gösterdiğini,[196] yuvaların çatışma, sürtüşme alanları olmadığını, geçim, mutluluk, sükûnet alanları olduğunu,[197] ailenin güven, samimiyet sahası olduğunu ve burada asla hile, yalan ve ihanete yer olmadığını [198] vurgulayan yazıların olduğu görülmektedir. Bunların yanında ailenin öneminin, Yaratıcıya kulluk yapan insanın eğitiminin gerçekleştiği bir mekteb olmasından kaynaklandığına sıkça dikkat çekilmiştir.[199] Aile hayatı ve gelişimi ile en ilgili olan dergideki yazılardan bazıları aşağıdaki tablo 2'de yer almaktadır.

---

192 Yüksel Salman, "Başlarken", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, s. 3.

193 Nazlı Özburun, "Senden Adam Olmaz mı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 267, 2013, s. 14; N. Nilgün Yıldırım, "Anlaşılmanın Dayanılmaz Hafifliği", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 7, 2019, ss. 34-35.

194 Mahir Kılınç, "Kanaat Zordur, Meyvesi Huzur", **Diyanet Aile Dergisi**, Kasım, 2017, s. 32; Ülfet Görgülü, "Gelinimiz Kızımız Damadımız Oğlumuz", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 282, 2014, s. 35. Nagihan Emiroğlu, "Sahip Olduklarımızla İmtihanımız", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 18, 2020, s. 15.

195 Ahzâb 33/21.

196 Bk. "Kadınlar, erkeklerle birlikte bir bütünü tamamlayan diğer yarıdır." Ebû Dâvûd, "Tahâret", 94.
Emine Demil, "En Güzel Sadaka", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 5, 2019, s. 15.

197 Bk. "Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de Allah"ın varlığının ve kudretinin delillerinden- dir." Rûm 30/21. Fatma Bayraktar Karahan, "Ailede Güzel Geçim**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 278, 2014, s: 15.

198 "Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, namuslarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihtir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır. Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, namuslarını korusunlar." Nûr 24/30-31.

199 "Hiçbir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha kıymetli bir bağışta bulunmamıştır." Tirmizî, "Birr ve sıla", 33.

Tablo 2: Diyanet Aile Dergisi'nde Aile Hayatı ve Gelişimi ile İlgili Bazı Konu Başlıkları

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Aile Kaledir Aslında	Dr. Ekrem Keleş	Ocak-2013
2	Ailede Samimiyet	Dr. Elif Arslan	Aralık-2014
3	Ülfet Huzur Mayasıdır	Dr. Âdem Ergül	Ocak-2015
4	Aile huzuruna İstişare Bereketi	Dr. Âdem Ergül	Haziran-2015
5	Aileyi Besleyen Temel Değerler	Dr. Hatice Kübra Görmez	Mayıs-2017
6	Günümüz Dünyasında Bir Sığınak: Aile	Dr. Fatma Bayraktar Karahan	Ocak-2019
7	Ailede Sorumluluk Paylaşımı	Nimet Keseli Ustabaşı	Mart-2020
8	Huzur Kaynağı Ailemiz	Remzi Eralp	Nisan 2021

Tablo 2'de verilen başlıklarda görüldüğü üzere, ailede eşler arasında sevgi ve muhabbet oluşturmak, aile bireylerinin huzur ve mutluluğuna katkı sağlamak ve ailede oluşabilecek problemleri ortadan kaldırmak amacıyla konular ele alınmıştır. Bunların yanında ailede bulunması gereken temel değerlere de çokça yer verilmiştir. Konular işlenirken metinlerde görsellerle resimlerin başarılı kullanıldığı görülmektedir. Dergide ailenin farklı yönlerini konu edinen yazılar da mevcuttur.

Yazıların içeriğine bakıldığında ise bunların örneklerinden bazıları şöyledir: Ailemiz muhabbet pınarımızdır. Saygı temelinin inşasıdır. Zorlukların, güçlüklerin, neşe ve saadetin bölüşüldüğü, bölüşmenin doruğa yükseldiği ortamın adıdır aile.[200] Evlilik yaşantımız özelinde ise söz edilen bir takım ana hatlar vardır. Esas hususlara ilaveten özrü ve teşekkürü bilerek uygulayabilmek önemlidir. Zira kul ile Yüce Yaratıcı ilişkisi mühim olduğu kadar, insani ilişkilerdeki teşekkür ve özür ilişkisi de o kadar mühimdir.[201] Ailede, "temel değerler sağlıklı bir şekilde yerleştiği zaman ise eşler birbirinin elbisesi olup, birbiriyle hayat bulur."[202] Diyanet Aile Dergisi düzenli, huzurlu ve güvenli yuvaların inşasını Hz. Peygamber'i ve söylemlerini örnek göstererek sevk eder.[203] Kişilerin yıpranmadan saygı çerçevesinde ve biz dili ile

200 Yüksel Salman, "Başlarken**", Diyanet Aile** Dergisi, Ocak 2013, s. 2.
201 Nimet Keseli Ustabaşı, "Ailede Sorumluluk Paylaşımı", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2020, s. 20.
202 Hatice Kübra Görmez, "Aileyi Besleyen Temel Değerler", **Diyanet Aile Dergisi**, Mayıs 2017, s. 6. Pencere
203 Ahmed Ürkmez "Nimetin Tadı İmtihanın Adı", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2016, s. 16.

yaklaşımlarla sürdürecekleri aile içi hayatın mükemmel prensibi güzel geçim vurgusu üzerinde durulur.[204]

2.1.2. Ailenin Korunması

Aile, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda dünyada yaşanan süratli farklılaşmalara karşın, toplumsal hayatın en esas kurumudur. Aile erkek ve kadının, genç ve yaşlının etkileşim halinde bulunduğu, temel insanî vasıfların öğrenildiği ve gelişmesinin sağlandığı ilk öğrenme mekânı olup, bireye ve topluma ait merkezlerdir.[205]

Dine dair olgulara ehemmiyet gösteren toplumlar, ailenin korunmasında, geliştirilmesinde önemli yer alır. Dinden gelen öğretiler, ayetlerin beyanı, sünnetlerin tatbikiyle ailenin devamını insanların saadet ve refahını temel amaç edinmektedir.[206]

İslâm dinine bakıldığında nesli, canı, dini, aklı ve malı korumaya önem verdiği görülmektedir. Bu ilahi değerlerin muhafazasında devlete ve millete belirli görevler düşmektedir. Bu görevlerin başında, insanların yaşantıları esnasında gösterdikleri hal ve tavırları düzene sokan ve inançlarını biçimlendiren ilkeler koymak gelmektedir.[207] Dolayısıyla aile, bireyin inanç yörüngesinin ilk biçimlendiği yerdir. Bu nedenle de aile yapısının muhafazasına önem verilmektedir. Zira aile yapısının korunması, birey ve toplum huzur ve refahının temininde oldukça önemlidir. Modern dünyada dinî inançların ve değerlerin göz ardı edilmesinin yanında, aileyi kuran değerlerde, onu çevreleyen normlarda, ilişkiler ağında ve zihniyet dünyasında meydana gelen farklılaşmaların geniş kapsama ulaşması aile yapısının nasıl bir sorunla karşı karşıya olduğunu net şekilde göstermektedir. Bu durum kamuyu harekete geçirerek aileye yönelik çalışmalar yapmaya, tedbirler almaya sevk etmiştir.

Diyanet Aile Dergisi'nin ana temel konusu aile olduğu bir gerçektir. Ailenin ve ailede huzur ve saadetin muhafazasına yönelik olarak geniş perspektifte yazıların kaleme alınması da bu doğrultudadır. Aileye dair konu başlıklı metinler, yuvaların

---

204 Lütfiye Gülay Bilgin, "Güzel Geçinme Sanatı", **Diyanet Aile Dergisi,** Haziran 2018, ss. 4-9.
205 Çiğdem Kağıtçıbaşı, **İnsan, Aile, Kültür**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998, s. 60.
206 Aybey, s. 380.
207 Nisa Sûresi 93; Bakara, 2/188; Yunus, 10/108; Maide, 5/90.

muhabbet ve sevgi yuvası olması uğrunda gerekli olan özellikler çevresinde, aile değerini ayakta tutabilmeye dair dikkat toplayan başlıklar görülmektedir. Bunun yanı sıra, net ve sadeliği ön planda bir üslupla Kur'an ve Sünnet kaynaklı, metinler kaleme alınmıştır. Metinlerde, aile kurumunun üzerine; psikoloji, sosyoloji, din ve eğitim gibi bilimlerden istifade edilen konular işlenerek ehemmiyeti ortaya konulmuştur. Bu yazılardan en ilgili örneklerden bazıları altta tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Diyanet Aile Dergisi'nde Ailenin Korunmasıyla İlgili Bazı Konu Başlıkları

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Yabancı Bir Ülkede Aile Olmak	Yrd. Doç. Dr. Mustafa Koç	Mart-2014
2	Engelli Ailesi Olmak	Dr. Elif Arslan	Mayıs-2014
3	Hayatın Rövanşı Yok	Dr. Ülfet Görgülü	Ağustos-2014
4	Kendimizi Ve Ailemizi Nasıl Korumalı?	Dr. Bahattin Akbaş	Nisan-2019
5	Allah'ın Emaneti Kadınlar	Dr. Ayşe Gültekin	Eylül-2019
6	Sosyal Hayatın Temeli Olarak Aile ve Nikah Bağı	Fatma Güner	Kasım-2019
7	Zor Zamanlarda Eş Olmak	Serap Kubat	Aralık-2020

Tablo 3'te sunulan başlıklarda görüldüğü üzere, yabancı bir ülkede aileyi koruma, ailede eşler arası sevgi ve saygıyı idame ettirebilme, aile üyelerinin mutluluk ve huzuruna dair yapılabilecekler hususunda yol gösterilmiş, aile içi sorunlara neden teşkil eden durumlara karşı uyarmak ve zor zamanlarda eş olmak gibi konular ele alınarak incelenmiştir. Ailenin mevcudiyetinin devamlılığında önemli rol üstlenen "Aile ve Nikah Bağı" ve "Kendimizi ve Ailemizi Nasıl Korumalı?" gibi yazılar kaleme alınmış olması ailenin korunmasının önemsendiğini ortaya koymaktadır. Yine gurbette yaşayan bir gurbetçi Türk vatandaşımızın sözlerine dergide şu şekilde yer verilmiştir: "Aile üyelerinden anne babalar, kendileri ve çocukları için Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurt-dışı teşkilatı bünyesinde Din Hizmetleri Müşavirlikleri veya Ataşelikleri kanalıyla üretilen din hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmalıdır. Böylelikle, yurt dışında çeşitli dernek ve vakıflarla iş birliği içerisinde yürütülen bu hizmetlerin

üretildiği camiler/mescitler veya dernekler, bu aileler için güvenli limanlar olacaktır."[208]

Dergide bunların yanı sıra ailedeki itikatla ilgili konular "Hayatın Rövanşı Yok" gibi metin başlıklarıyla ele alınarak, kanaat, merhamet, şükür, sadelik gibi mesajlara konular arasında çokça yer verilmiştir. Ayrıca dergideki ailenin korunması ile ilgili ele alınan yazıların resimlerle desteklenmesiyle, içerik ve görsel uyumu oldukça etkileyici hale gelmiştir.

Yazıların muhtevası incelendiğinde, "Yaşantıdaki, Huzur ve Güveni Sağlayan Ailedir" adlı örnek yazıda, Allah Resulü'nün ailenin korunmasına verdiği değer, birçok hadisinde inananları evliliğe yönlendirmesiyle örneklendirme yapılarak sunulmuştur.[209] Peygamberlik dönemi başladığında yaşadığı sıkıntı ve güçlüklerin tesellisini ailesiyle bulan dinin tebliğcisi, zor zamanlarda eş olmanın gerekliliği ile aile birliğinin önemine örnek olarak gösterilmiş ailenin dini bakımdan korunması ve gelişmesi bu tarz yazılar ile güçlendirilmeye çalışılmıştır.[210]

2.1.3. Ailede İletişim ve Anne Baba Tutumları

Aile, bireyin sosyal, psikolojik ve dinî gelişiminde kritik bir öneme sahiptir. Çocuğun dinî değerleri, inançları ve davranışları ilk olarak ailede şekillenir. Ailede din eğitimi, çocuğun dini eğilimlerinin şekillenmesinde iki boyutlu bir süreci içermektedir. Eğitimin kasıtlı davranış değiştirme faaliyeti oluşundan hareketle, ebeveynin, çocuklarının sahip olmalarını istediği dini davranışları kasıtlı olarak öğretmeleri, ailede din eğitiminin birinci boyutudur. Eğitimin kültürleme ve sosyalleştirme faaliyeti oluşundan hareketle, dini kültür unsurlarını, değerlerini, sembollerini ve modellerini yaşarken çocuğun şahit olduğu bu model davranışları kopyalayarak kendi şahsiyetine mal etmesi ve kendi dini kişiliğini inşa etmesi de ailede din eğitiminin ikinci boyutu olarak tespit edilmiştir.[211]

---

208 Mustafa Koç, "Yabancı Bir Ülkede Aile Olmak", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2014, s. 34.
209 Ahmed Ürkmez "Nimetin Tadı İmtihanın Adı", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2016, s. 16.
210 Serap Kubat Tursun, "Zor Zamanlarda Eş Olmak", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 24, 2020, s. 46.
211 Cemal Tosun, **Din Eğitimi Bilimine Giriş**, Pegem Yayınları, Ankara, 2005, s. 172.

Çocukların dini duygu ve düşüncelerinin erken veya geç oluşması, sağlıklı veya sağlıksız gelişimi, ebeveynin dindarlığı ile doğru orantılıdır.[212]Çocuğun iyi veya kötü bir kişilik kazanmasında, ruhen sağlıklı veya sağlıksız olmasında, dindar olarak yetişip yetişmemesinde ailenin ve anne-babanın çocuğa karşı olan tutumlarının çok büyük etkisi vardır.[213] Geleceğin ergen ve yetişkini olan çocuğun kişiliğinin başat etkeni olan anne baba tutumlarına dergide değinen Demet Taşdan, dört aile tutumunu ele almaktadır. Eleştirici, yargılayıcı, baskılayıcı tutumlar gösteren ailelerde yetişen çocukların, büyüdüklerinde yetersizlik ve güvensizlik duygularını kapatmak için, kendilerini kanıtlama çabası içine girdiklerini belirtmektedir. Taşdan'ın aktardığına göre; İlgisiz aile ortamında yetişen çocuklar ile baskıcı ailede yetişen çocukların psikolojileri birbirine benzemektedir. Çünkü iki tutumda da sevgi ihmali söz konusudur. Her iki tutum sonucu çocuk, sevgiyi yanlış yerlerde aramaya kalkarak, saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir. Diğer bir aile tutumu, korumacı tutum üstlenen ailelerdir. Çocuk için değil kendileri için tedbir alan bu aileler, çocuğun sorumluluk aldığında başına bir şey gelmesinden korkmaktadır. Bu ailede yetişen çocukların anne ya da babalarına bakıldığında, ebeveynlerinin de mükemmeliyetçi ya da özgüveni düşük bir kişilik sergiledikleri gözlemlenmektedir. Bu ailelerde büyüyen çocuklar, ailelerine bağımlı hâle gelirler. Bir diğer aile tutumu olarak değinilen aile, sevgi ve saygının olduğu güven veren ailedir. Çocuk bu aile tutumunda sevgi ve saygı görerek, aile içindeki huzuru yakalayabilmektedir. Evde uygulanan kurallar, çocuğun da fikrinin alınarak oluşturulduğunda, bu ailede yetişen çocuk koşulsuz sevgiyle büyüyerek ileride de kendine ve başkalarına karşı saygı ve sevgi duyan, özgüvenli bir birey olarak topluma katılmaktadır.[214] Dolayısıyla anne ve baba tutumları, ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilediği davranış biçimleri ve bu davranışların çocuk üzerindeki etkilerini ifade eder. Çocuğun değer yargılarını ve davranışlarını şekillendiren temel faktörlerden olup, çocuğun din eğitimi üzerinde derin bir etkiye sahiptir.

---

212 Abdurrahman Kasapoğlu, "Kur'an'a Göre Ailenin Din Eğitimi Görevi - İman ve İbadet Eğitimi" **Diyanet İlmi Dergi**, Cilt 44, Sayı 2, 2008, s.10-11.

213 Nurten Kımter," İlgili Seven Anne Baba Tutumları İle Din ve Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine", **Dini Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 18, Sayı 46, 2015, s.14.

214 Demet Taşdan, "Olumsuz Aile Tutumlarının Çocuklar Üzerindeki Etkisi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 3, 2019, s. 26

Ebeveynlerin, çocuklarının dinî gelişimini desteklemek için bilinçli bir eğitim yaklaşımı benimsemeleri gerekmektedir. Toplumun yapı birimi olan aileye, anne baba haricinde yeni üye olarak çocuğun katılımıyla, ailede bazı sorumluluklar da yeni üyenin beraberinde gelmektedir. Çocuğun doğumuyla birlikte başlayan bu sorumluluğu yüklenen ebeveynin, şuurlu bir şekilde hareket etmesi ve yüklendiği bu görevin ehemmiyetinin farkındalığı içinde olarak çocuğuna yönelmesi gerekmektedir. Bilinmelidir ki, anne babanın çocuğu üzerindeki hakları gibi, çocuğun da anne babası üzerinde hakları vardır. Sorumluluğun, kişinin kendi çıkarlarını ön planda tutması değil, kendi dışındaki bireylerin haklarını da gözetmesi anlamına geldiği fikri istikametinde hareket edilmelidir. [215] Ebeveyn olmanın getirdiği vazifelerin, çocukla anne ve baba arasındaki ilişkilerin temel kurallar sistemi olması dolayısıyla, ebeveyn çocuk ilişkisi konusunda oldukça önem arz etmektedir.

Dergide, anne babanın evladı üzerinde öncül mesuliyet taşıdığını, anne baba dışında bu görevi hakkıyla taşıyacak kimselerin veya mercilerin bulunamayacağından bahseden Vehbi Başer; üstlenilen bu vazifeyi ömür boyu taşımalarının gerekliliğine de vurgu yapmaktadır.[216] Diğer yandan derginin "Pencere" adlı bölümünde, anne babaların evlatlarına karşı pozitif yaklaşımlı olmalarının yanında adaletsizlikten kaçınmalarının gerektiğine yer veren Fatma Bayraktar, küçük bireylerin aile içinde edindikleri bu olguları kendi benliklerinde özümseyerek hayatlarına yansıtacaklarını vurgulamıştır. Asrı Saadet'ten Numan b. Beşir ile çocukları arasındaki mal bölüşümü örneğine de değinen yazar, bu mal paylaşımı esnasında adaletli davranmadığı için bir baba olarak Numan b. Beşir'i çocukları arasındaki eşitliği ve adaleti sağlaması için ikaz eden Hz. Peygamber'in adalet olgusu ile ebeveynlerin kendi çocuklarına yaklaşmaları gerektiği üzerinde önemle durmuştur.[217]

Ebeveyn çocuk ilişkisi çerçevesinde dergide değinilen diğer bir bahis ise çocuğun din eğitimi hususunda anne babanın yaklaşımının nasıl olması gerektiğidir. Ebeveynlerin, çocuklarına din eğitimi verme aşamasında yaptığı yanlışlardan biri de verilen din eğitimini ahlak temelleri üzerine oturtmamalarıdır. Daha çok ezber ve şekilci bir eğitim metodunu benimseyerek verilen din eğitimi, şuur ile paralel hareket

---

215 Sema Bayar, "Allah"ın Emaneti Ailenin Göz Bebeği", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 2, 2019, s. 7.
216 Mahir Kılınç, "Vehbi Başer"le Söyleşi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 8, 2019, ss. 40-41.
217 Fatma Bayraktar Karahan, "Ailede Adalet", **Diyanet Aile Dergisi**, Kasım, 2017, ss. 7-8.

etmediğinden zaman geçtikçe çocuk üzerindeki tesirini azaltarak yitirebilir. Bunun yanı sıra da temel insani değerler, çocuğun anne ve babasının davranışlarını izleyerek özümsemesinin önemi yadsınamayacak kadar büyüktür.[218] Konuya dair bu yazılardan en ilgili örneklerden bazıları altta tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Diyanet Aile Dergisi'nde Ebeveyn Çocuk İlişkisi ile İlgili Bazı Konu Başlıkları

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Ailede Adalet	Fatma Bayraktar	Kasım-2017
2	Allah'ın Adaleti Ailenin Gözbebeği	Sema Bayar	Haziran-2019
3	Ebeveyn / Çocuk ilişkisini Güçlendirmede 5 Altın Kural	Dr. Mediha Ürkmez	Şubat -2018
4	Vehbi Başer'le Ebeveyn Çocuk İlişkisi Üzerine	Mahir Kılınç	Ağustos-2019
5	Çocuklarda Motivasyon	Asuman Düzgün	Eylül-2021
6	Çocuklarda Din ve Ahlak Eğitimi	Hürrem Irmak	Mart-2020
7	Nerede Hata Yaptık	Zeynep Demir	Kasım-2018

Yukarıdaki tablo 4'ü dikkate alarak yaptığımız incelemelerde, ebeveynlere düşen en mühim sorumluluğun, çocuğa karşı örnek rol model olması ve bunu gerçekleştirirken de çocukla olan ilişkisini maksimum oranda müspet yönde ilerleterek sürdürmesinin gerekliliğidir. Ebeveyn çocuk ilişkisini güçlendirmedeki önerileri anne baba tutumlarında "5 Altın Kural" başlığında toplayan Mediha Ürkmez, 1. sıraya çocuklarla dost olmak kuralını yerleştirir. Çocuklarımızla ilişkilerimizi istenir hâle getirmekte çok etkili bir tutum da onları düşman gibi görmemektir. 2.sırada yer alan kural, saygı göstermektir. Çocuğa saygı göstermek; onun ihtiyaçlarını, isteklerini, hayallerini önemsemektir. Tekliflerini dinleyerek, yapılabilirse uygulamak, yapılamazsa çocuğa nedenini açıklamaktır. Zevklerini, planlarını, olaylar hakkındaki düşüncelerini ve çıkarımlarını merak edip dinlemek, arkadaşlarını devamlı eleştirmemek, onların eksiklerini söylediğimiz kadar güzel özelliklerinden de söz

[218] Hürrem Irmak, "Çocuklarda Din ve Ahlak Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı:15, 2020, s. 34.

etmektir. 3. kural olarak bir şarta bağlı olmadan sevmek gerektiğini vurgulayan yazar, bunun anne baba ile çocuk arasındaki en güçlü bağ olduğunu ifade etmektedir. 4. kural dürüst davranmaktır. Çocuk hangi şartta olursa olsun kendisine yalan söylenmeyeceğini bilmelidir. Bu ebeveyn çocuk iletişiminde en temel unsur olan güven olgusunu oluşturmakta esas kabul edilmektedir. 5. ve son altın kural güvenmektir diyen yazar, bir çocuğa güvenmenin ve sorumluluk almasına izin vermenin sağlıklı iletişimdeki olmazsa olmaz özellik olarak ebeveyn bilincinde yer etmesinin gerekliliğine vurgu yapmaktadır.[219]

Bunun yanı sıra çocuk ebeveyn ilişkilerinde iktisat ve anlaşma dili hakkında şu ifadelere yer verilir: "Çocuk henüz olgunlaşmamış nefsiyle doğası gereği her gördüğünü isteyecek fakat anne baba sabırla anlatacak ona nelerin ihtiyaç nelerin israf olduğunu hem hâl hem de kâl diliyle" anlatarak örnek olacaktır.[220] "Sevgi ve Saygının Olduğu Güven Veren Ailede: 1. Çocuk sevgi ve saygı görür. 2. Aile içinde huzur vardır. 3. Evde uygulanan kurallar, çocuğun da fikrinin alınarak oluşturulur. Bu ailede yetişen çocuk koşulsuz sevgiyle büyür. İleride de kendine ve başkalarına karşı saygı ve sevgi duyan, özgüvenli bir birey olarak topluma katılır."[221]

Çocuğun maddi manevi gelişiminden mesul olan anne babanın aile içindeki tutumlarının başarısı, çocuğun öz benliğinin sağlam oluşması ve dolayısıyla ailenin huzurunun ve gelişiminin pozitif yönde ilerlemesi için değer arz etmektedir. Bu sebeple dergide, kendisini kıymetli gören çocuğun, ona sevgi ile yaklaşan ebeveynleri ile güçlü iletişim içerisinde olacağı üzerinde durulmuştur.

Bireylerin aile içi değerler edinimi, aile bağlarının öğrenilmesi ve ailede din eğitimi, sağlıklı iletişim ve olumlu anne baba tutumları üzerinden gerçekleşebilecek, içselleştirilmiş bir eğitimle sağlanabilir. İletişimin farklı pek çok yöntemi ile ailede etkili iletişim sağlamak mümkündür. Diyanet Aile Dergisi, insanlar arasında aile bağlarının zayıflaması, insanların değerler hususundaki duyarsızlığı gibi sebeplerle ortaya çıkan iletişim problemlerine dikkat çekmek üzere de birçok yazıya yer vermiştir. Bu yazılardan en ilgili örneklerden bazıları altta sunulmuştur.

---

219 Mediha Ürkmez, Ebeveyn / Çocuk ilişkisini Güçlendirmede 5 Altın Kural, **Diyanet Aile Dergisi,** Şubat -2018, ss. 12-13.

220 Fatma Dönmez, Çocuklara Şükür Bilinci Kazandırma, **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak-2014, s. 13.

221 Demet Taşdan, "Olumsuz Aile Tutumlarının Çocuklar Üzerindeki Etkisi," **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı:3, Mart-2019, s. 26.

Tablo 5: Diyanet Aile Dergisi'nde Ailede İletişimle İlgili Bazı Konu Başlıkları

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Baba Çocuk İletişimi	Dr. Elif Arslan	Ocak-2014
2	Diziler Aile İçi İletişimi Nasıl Etkiliyor	G. Nezaket Maraşlı	Şubat-2014
3	Ebeveyn / Çocuk ilişkisini Güçlendirmed 5 Altın Kural	Dr. Mediha Ürkmez	Şubat-2018
4	Mutlu Evliliğin Anahtarı-Aile İçi İletişim	Binay Annak	Temmuz-2018
5	İstişare- Aile İçi İletişim	Esra Oras	Ağustos-2018
6	Evlilikte İletişim	Betül Yılmaz	Ocak-2020
7	Abartılı Söz Dilde Eğreti Durur	Gülşen Ünüvar	Nisan-2020

Dergide ailenin sağlam yapısını korumada ve varlığını sürdürmede önemli rol üstlenen "aile içi iletişim" alanında pek çok kaleme alınan yazı olması, bu konunun önemsendiğini ortaya koymaktadır. "Ailece" köşesinde, aile üyelerinin iletişim halinde olması ve birbirleriyle kaliteli zaman geçirmesinin aileyi bir arada tutan temel ölçü olduğuna değinilmektedir. Aile bütünlüğünün sağlanmasında iletişimin ve birbirine zaman ayırmanın önemine yer verilmektedir.[222] Bu yazı köşesinde, ailede etkili bir iletişim için empati değerine yer verilmiştir. Ailede, "Sen dili" kullanmanın karşıdakini yaralamak ve yargılamak anlamına geldiği ifade edilerek, ailede etkili bir iletişim için empati değerinin önemi vurgulanmaktadır.[223] "Çocuğum Büyürken" köşesinde, çocuklarla doğru ve sağlıklı iletişim kurabilmenin en etkili yolu olarak, "Ben dili" kullanmak gerektiği, ben dilinin suçlayıcı değil karşıdakini anlayıcı bir dil olduğuna yer verilerek, empati değerinin önemine değinilerek, demokratik anne baba tutumu vurgulanmaktadır.[224]

"Biz Bize" köşesi "Çocuk Kalbi" metninde, çocuklarımıza saygı ve değer çerçevesinde iletişime geçmenin önemine dikkat çekilmiştir. Yetişkinler,çocuklarla

222 Canan Karataş Teke, "Müjde", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 282, 2014, s. 24.
223 Gülşah Akçay Civriz, "Söz Ola Kese Savaşı, Söz Ola Kestire Başı**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 279, 2014, s. 25.
224 Ertuğrul Yaman, "Çocuklarla İletişim ve Ders Takibi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 22, 2020, s. 34.

ilişkilerinde, onların yaşlarının küçük olduğu, değer ve saygı bakımından kendileriyle aralarında bir fark olmadığı gerçeğini unutmamalıdır. Yetişkinlerin, çocuklarla iletişimlerinde onların seviyelerine inerek, göz temasında bulunmaları ve yarının büyüklerine hitap ettiğini hatırlamaları gerektiği anlatılmak istenmiştir.[225]

"Pencere" köşesinde, ergen bireylerin fikirlerine değer verilmesi ve aileyi ilgilendiren konularda kendilerine danışılmasının önemine değinilmiştir. 12-19 yaş aralığındaki çocukların aileleriyle istişare etmede ve iletişim kurmada zorlandığı, bu nedenle aileyi ilgilendiren hususlarda bu yaştaki çocuklarla istişare edilmesinin önemli olduğu anlatılmıştır.[226] "Ergenlik" metninde, ergen bireyle iletişime geçerken dikkat edilmesi gereken esaslar üzerinde durulmuştur. "Ben kimim?" sorusuyla meşgul olan gencin öz saygısının korunması, genci aşağılayıcı, onurunu zedeleyici üsluptan kaçınılması hususuna dikkat çekilmiştir.[227] Bu köşede İslam dininin, ailede güzel geçim için muhabbet, merhamet, mahremiyet, adalet, sorumluluk gibi değerlere önem verdiği, bu değerlerin ihmal edilmemesi gerektiği üzerinde durmaktadır. Bu değerler yanında aile olmak için ön koşulun güçlü ve sağlıklı bir iletişim olduğu vurgulanmaktadır.[228]

2.1.4. Hadislerle Aile ve Hz. Peygamber'in Ailede Örnek Ahlakı

Diyanet Aile Dergisi'nde ailede din eğitiminin temel konularını teşkil eden inanç, ibadet ve ahlâka dair çok sayıda yazıya hadisler ışığında yer verilmiştir. Bununla birlikte müstakil konu başlığını içeren yazılar dergide 2019 yılı ocak ayı sayısıyla "Hadislerle Aile" adlı köşe ile aile odaklı aktüel konular, hadislerin çerçevesinde işlenmektedir.

"Hadislerle Aile" adlı köşede, öncelik aile olmak üzere, evlilik, eş ve çocuklar, günlük hayat ve sıla-ı rahîm gibi mevzulara sıklıkla ver verilmiştir. Yüce Yaratan'ın kulları arasında "el-Adl" ismiyle tecellisinin, hakiki adaletin tezahürü

---

225 Görgülü, "Yıldız Nesil Ama Nasıl", s. 16.
226 Özkan, "Uzmanına Sorduk", s. 10.
227 Fatma Bayraktar Karahan, "Ergenlik**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 20, 2020, s. 9.
228 Fatma Bayraktar Karahan, "Günümüz Dünyasında Bir Sığınak: Aile", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 1, 2019, s. 8.

olduğu açıklanmaktadır. Allah'ın cinsler arasında ayrım yapmadan adaleti gözettiğine yer verilerek, adil olan Allah'ın, aynı hatayı işleyen erkeğe ve kadına aynı cezayı vereceği anlatılmaktadır.[229] Köşede, aile içi saadetin temininde, paylaşımcılığın önemi anlatılmaktadır. Farklı değer yargıları üzerine vurgu yapılarak, evli çiftlerin birbirlerine yardımcı olmalarının yanı sıra, hayatın olumlu olumsuz her alanında paylaşımda bulunabilmelerinin önemine değinilmektedir.[230]Bu açıdan dergide ifade edilmeye çalışılan bu özellikler istikametinde, hadislerle aile ile ilgili çok sayıda yazı kaleme alındığı görülmüştür. Bu metinlerde ailenin dini bakımdan eğitilmesine dair hadisler çerçevesinde başlıklar kaleme alınmıştır. Konuyla en ilgili olan başlıklardan bazıları altta tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Diyanet Aile Dergisi'nde Hadislerle Aile ile İlgili Bazı Konu Başlıkları

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Hadislerle Aile	Kemal Koçer	Temmuz-2019
2	Günlük Hayat Ve Din-Hadislerle Aile	Dr. FatmaKızıl	Ağustos-2019
3	Hadislerle Evlilik	Kamil Yaykan	Ağustos-2019
4	Allah'ın Emaneti Kadınlar	Dr. Ayşe Gültekin	Eylül-2019
5	Ana Baba Cennetin İki Kapısı	Dr. Bahattin Akbaş	Ekim-2019
6	Hadislerle Çocuk	Kemal Koçer	Ekim-2019
7	Sıla-i Rahim- Hadislerle Aile	Dr. Emine Demil	Aralık-2019

Tablo 6'da verilen başlıklardan "Hadislerle Aile" metninde çocuk haklarına özellikle yer verilmiştir. Asrı Saadet'ten birinin evlatları arası miras bölüşümü sırasında Rasulullah'ı çağırarak, O'ndan onay istemesi sonucu adamın yaptığı adaletsizlikten dolayı reddedildiği hadisesi örnek verilir. Anne babaların evlatlarına

229 Şule Yüksel Uysal, "Tek Bir Öz, İki Ayrı Can; Kadını ve Erkeğiyle İnsan", **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 2, 2019, s. 15.

230 Emine Demil, "En Güzel Sadaka", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 5, 2019, s. 15.

adaletle yaklaşımları tavsiye edilir.[231] Ayrıca yazının devamında, ebeveyn ve çocuklar arasında olduğu gibi akrabalar arasında da kuvvetliliğine vurgu yapılmaktadır. Aynı başlık altında, izdivaçlarda eşler arası hukuka adaletle riayet edilmesi üzerinde durulmasının önemine de değinilmektedir.[232]

Konuya değinilen diğer bir başlıkta, çocukların da ebeveynleri üzerinde hakları olduğu ve bu haklara ebeveynlerin titizlikle riayet etmesi gerektiği, merhamet temelli yaklaşımda olmaları gerektiği ifade edilmiştir.[233]

Farklı bir dergi sayısında "Hadislerle Aile" bölümünde, Hz. Peygamber'in ilk dönem Müslümanları arasında kardeşliğin temini için yönlendirmelerinin tüm ümmete yönelik olduğunun ifadesi yer almaktadır.[234] Derginin hikâyeler aracılığıyla okuyucuya mesajlar sunduğu bir bölümünde, insanların birbirlerine üstünlüklerinin olamayacağı ve bu sebeple de aralarında alaya alma, küçük görüp aşağılama gibi kötü hasletli muamelelerden uzak durulması gerektiği uyarısı yapılmıştır.[235] Ayrıca bu bölümde, Hz. Muhammed'in peygamberlik görevi gelmeden de doğru karakterli oluşuna ve bundan dolayı da üstün örnek sahibi hayatına değinilmiştir. Hz. Peygamber'in, Peygamberlik görevi gibi en kutsal görev kendisine tebliğ edildiğinde dahi bunu öncelikli olarak ailesine bildirmesi O'nun örnek şahsiyetinin en üstün örneklerindendir ifadesiyle, dinin ailedeki güvenin ve güçlü bağların nasıl temin edileceğine yön verdiği anlatılmaktadır.[236] Dergide, yemeyip yediren, giymeyip giydiren, çocukları için her fedakârlığı yapan anne ve babaların, çocukları üzerinde çok emeği olduğu ifade edilmiştir. Allah'ın "Önce bana, sonra da ana babana şükret" [237] diye insana buyurmasının sebebi, anne ve babanın çocuklarına karşı fedakârlığı sebebiyle olduğu belirtilmiştir.[238] Dergide aile merkezli ve ailede din eğitimine yönelik ele alınan konuların hemen hepsinde

---

231 Hacer Ayaz, "Göz Aydınlığı Evlatlarımız Arasında Adalet", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 21, 2020, s. 14.

232 Ayşe Gültekin, "Yetimlere Karşı Sorumluluklarımız", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 14, 2020, s. 17.

233 Halil Kılıç, "Duası Müstecab olan Üç Kişi**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 11, 2019, 15.

234 Hacer Ayaz, "Kadın ve Mescit", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 19, 2020, 14.

235 Arslan, Elif, "Türkiye Müftüsü Halil Gönenç Hoca Efendi**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 288, 2014, s. 28.

236 Fatma Kızıl, "Aranızdan Bir Peygamber Günlük Hayat ve Din**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 8, 2019, ss. 14-15.

237 Lokman, 31/14.

238 Ayşe Gültekin, "Haram ve Mekruhlardan Kaçınmak", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 13, 2020, s. 14.

ibadet ve ahlâk bağlamına riayet edildiği her yazıda yazının konusuna göre ya özellikle ya da dolaylı bir şekilde hadislere müracaat edildiği görülmektedir.

Dinî değerleri yüksek toplumlarda, ailenin yapısının ve bütünlüğünün korunması ve idame ettirilmesinde dinin önemli derecede rolü vardır. Zira dinden gelen mesajlar ve öğretiler ailenin korunmasına ilişkin önemli bir yer tutmaktadır.[239] Aileye dair bu öğretiler, Allah'ın ayetlerini ve Rasulü'nün uygulamalarını kaynak olarak alan ve insanlığın ortak refahının teminini hedef gösteren öğretilerdir.

İnsanlara hitap eden İslam dini, bireylerin inançlarını şekillendirip davranışlarını düzenleyen kurallar koymaktadır. Aile inançların ilk şekillendiği yer olması hasebiyle, bu yapının korunmasına İslam dini oldukça önem vermektedir. Dolayısıyla birey ve toplum huzurunun sağlanmasında ailenin korunması şartı yer almaktadır. Böylece mutlu bireyler huzurlu aileyi, huzurlu aileler de mutlu toplumu oluşturacaktır.[240] Ancak, toplumdaki dinî inanç ve değer yargılarının farklı boyutlarda göz ardı edilmesinin yanında, günümüz çağdaş dünyasında ailenin kurulması ve yaşatılmasında etkin olan toplumsal normlarda, aileyi kuşatan ilkelerde, geleneksel prensipler çerçevesinde oluşan değişikliklerin yüksek oranda artması, ailenin yapısal anlamda tehdit altında olduğunun göstergesidir. [241] Bu noktada Hz. Peygamberin örnek hayatına rol model olarak her defasında müracaat etme gereği, Diyanet Aile Dergisi'nde çeşitli yazılarda müstakil olarak ele alınan konular içerisinde okuyucuya aktarılmıştır.

Ailede din eğitimi konusunda örnek şahsiyetlerin özellikle Hz. Peygamber'in rol model oluşu oldukça önem arz etmektedir. Kur'an insanlığın ortak huzurunu sağlamayı amaçlamakta ve bunun için Hz. Peygamber'i insanlığa örnek olarak sunmaktadır.[242] Bunun için hikmet ve merhametle Hz. Peygamber'in ahlakı, tüm

---

239 Handan Erdoğan, "Hz. Halime", **Diyanet Aile Dergisi**, Mayıs 2017, s. 31; Ünal Kılıç, "Hz. Peygamber"in Ahlak"ı ve Güzel Ahlaka Verdiği Önem", **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt:1, Sayı: 13, Haziran 2009, ss. 95-97.

240 Aybey, s. 380.

241 Bk. Saffet Köse, **Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu**, Konya: Mehir Vakfı Yayınları, 2014, ss. 11-16.

242 Ahzâb 33/ 21; Muhammed 47/ 33; Nisâ 4/ 69.Bu durumu Hz. Peygamberin çocukluğundan itibaren görmek mümkündür. Hayatın içinden köşesinde, Hz. Halime"nin konuştuğunda herkesin onu saygıyla dinlediği, sözlerine değer verildiği ve hiç yalan söylemediği ifade edilerek,onun dürüstlüğü ile bu saygıyı elde ettiği vurgulanmaktadır.

Müslüman ailelerde örnek model olarak alınmıştır. Dergi bu bağlamda, İslam dininin kaynakları perspektifinde ailenin yapısını güçlü kılmaya ve ailede din eğitiminin önemine dair muhtevasıyla Hz. Peygamber'in örnek ahlakını ele aldığı konulara yer vermiştir.[243] Dergide yer alan bazı yazılarda Hz. Peygamber'in örnek ahlâkı, özellikle aile bağlamında işlenirken çoğu yazılarda konuyla ilintili olarak yine O'nun örnek şahsiyeti üzerinden yazılar ele alınmıştır.[244] Bu yazılardan en ilgili örneklerden bazıları aşağıdaki tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Diyanet Aile Dergisi'nde Hz. Peygamber'in Ailede Örnek Ahlakı ile Alakalı Başlıklar:

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Peygamberimiz ve Aile Reisliği	Prof. Dr. Cağfer Karadaş	Eylül-2016
2	Hz. Peygamber Ve Çocuk	Zeynep Demir	Nisan-2019
3	Örnek Baba Hz. Muhammed	Hürrem Irmak	Temmuz-2020
4	Değerler Eğitiminde Hz. Peygamber Örnekliği	Sema Yiğit	Ekim-2020
5	Amine Sevgili Peygamberimizin Annesi	Prof. Dr. Huriye Martı	Mart-2021
6	Peygamber Yuvasında Bir Gönüllü Hizmetkar	Hatice Kurt	Eylül-2021
7	Peygamber'imizin Ciğerparesi İbrahim	Ayşe Sağlam	Kasım-2021

Bu yazılarda; Peygamberimiz ve aile reisliği, Hz. Peygamber ve çocuk, örnek baba Hz. Muhammed, çocuklarda din ve ahlak eğitimi, gibi konular işlenerek muhatapların Hz. Peygamber'in ailede örnek ahlakını benimsemeleri, yerilen davranışlardan uzak durmaları şeklinde öğütlerde bulunulmuştur. Hz. Peygamber'in söz ve uygulamalarında evlilik, nefsin korunması ve neslin devamlılığı açısından övülmüştür. Eşler arası iletişimde saygının akabinde mahremiyet çerçevesine dikkat edilerek, eşlerden her birinin ihtiyaç duyduğu konularda istişare yönüyle destek

---

243 Aysel Hacıömeroğlu, **Diyanet Aile Dergisi"nin Değerler Açısından İncelenmesi,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak, 2022, s. 56.

244 Salih Aybey, "Diyanet Aile Dergisi"nin Aile Bireylerinin Din Eğitimine ve Huzuruna Katkısı Açısından Değerlendirilmesi", **Diyanet İlmi Dergi**, Sayı 58, 2022, ss. 376, 380.

alabilmesi ve gizli hallerini, özelliklerini eşine rahatlıkla söyleyebilmesi gibi durumlar anlatılmıştır. Bireye böylesi güven ortamı sağlayabilen bir kurum olarak ailenin kurulmasına teşvik edici metinler dergide ilgi uyandırmaktadır.[245]

"Biz Bize" köşesinde, kişinin ailesine karşı nasıl davranması gerektiği, bir aile reisi olarak Hz. Peygamber'in bizzat kendi yaşantısıyla açıklanmıştır. Hz. Peygamber, "En hayırlınız ailesi için hayırlı olandır. Bana gelince, ben aileme karşı en hayırlı olanınızım" diyerek kendisinin ailesine karşı merhametle, ihsanla ve güzellikle davrandığına değinmiştir. Hz. Peygamber'in ailesine önem veren bir eş, bir baba olduğu vurgulanmaktadır.[246]

"Pencere" yazı köşesinde, ailede hakkaniyet ölçüsüne uyulmadığında ailenin devamının mümkün olmayacağından bahsedilmektedir. Ailede hakkaniyet ölçüsüne riayet etme hususunda Hz. Peygamber'in örnekliğine yer verilir. Hz. Peygamber'in, hiç kimseye haksızlık edilmemesi gerektiğini, aileyi ihmal etmeme ve ailedeki sorumlulukları paylaşma hususunda adil olmanın önemine yaptığı vurguya değinilmektedir.[247] Bunun yanı sıra ailede din eğitiminde de Hz. Peygamber'in örnek hayatından örnekler sunulmaktadır. Örneğin; Allah Rasulü'nün küçüklere şefkatli yaklaşımı, sevgi çerçevesinde "yavrucuğum" diyerek başlarını okşaması ve çocuklara karşı din eğitimindeki hoşgörülü tavırları bunun göstergesi olarak açıklanmıştır. "Çocuğum Büyürken" köşesinde Hz. Peygamber'in çocuklara merhametle davrandığı ve bu yaşantısı ile çevresine örnek olduğu şu hadiseye yer verilmiştir: "Râfi b. Amr, elindeki sapanla hurma ağaçlarını taşlar. Onun bu durumunu görenler yakalayıp Hz. Peygamber'in huzuruna getirirler ve ondan çocuğu cezalandırmasını isterler. Hz. Peygamber onlar gibi acele etmez. Sakince onları dinler. Sonra çocuğa tebessüm ederek, hurmaları neden taşladığını sorar. O'nun şefkatli tavrı, Râfi'yi cesaretlendirir, korkusu geçer ve "-yalnızca yemek istediğim için" cevabını verince, Allah Rasulü; mahcup edayla duran çocuğun başını okşar ve: "-Hurmaları taşlamadan sadece altına düşenlerden ye" buyurur." Bu metinle Hz. Peygamber'in çocuklarla kurduğu iletişimin merhametle örülü olduğuna yer verilerek, onun örnekliği ile çocuklara

---

245 Ayşe Gültekin, "Eşlerin Mahremiyeti", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 7, 2019, s. 15.

246 Emine Gümüş Böke, "Aile Hayatımızda Hz. Peygamber", **Diyanet Aile Dergisi**, Kasım 2017, s.22.

247 Fatma Bayraktar Karahan, "Ailede Adalet", **Diyanet Aile Dergisi**, Kasım 2017, s. 6.

merhametli bir yaklaşım içerisinde olmak gerektiğine işaret edilmektedir.[248]

Yine aynı yazı köşesinde, Hz. Peygamber'in elbisesinin söküğünü kendisinin diktiğine, koyunlardan süt sağdığına ve kendi işlerini kendisinin yaptığına değinilerek,[249] dolaylı olarak öz denetim ve oto kontrol değerlerinin önemi vurgulanmıştır.

Sahabe Hayatları bölümünde, Hz. Muhammed'in, eşi Hz. Hatice'nin vefatından uzun yıllar geçtikten sonra dahi ona olan sevgi ve vefasının devam ettiği, kestiği her kurbandan Hz. Hatice'nin dost ve akrabalarına göndermesine yer verilerek, dostlarımıza karşı vefalı olmanın önemi vurgulanmaktadır.[250] Bu ve benzeri örneklerin verildiği metinlerle Hz. Peygamber'in vefa özelliğine ve örnekliğine davet vurgusu yapılırken, O'nun sevgi ve hoşgörü anlayışının iyiliğe açılan yol olduğu ifade edilmiştir. "Biz Bize" köşesinde yer alan metinde, Allah'ın, Hz. Muhammed'i yüksek bir ahlak sahibi olarak övdüğü, zamanın bütün insanlarının güvenini kazanarak, "Muhammedü'l- Emin / Güvenilir Muhammed" olarak tanındığı ve asla yalan söylemediği belirtilerek, O'nun dürüstlüğü örnek olarak sunulmaktadır.[251]

Özetle; dergide "Hadislerle Aile" köşesinde aileye ve ailede din eğitimine sünnet perspektifinde değinilmiş, konu ilgili resimlerle de zenginleştirilip okuyucuya sunulmuştur.[252] Çünkü ailede din eğitimi, hadislerle desteklenen bir sorumluluktur. İslam dini, insanların hayatlarını yönlendiren kutsal bir rehberdir ve bu rehberlik, ailede başlamaktadır. İslam inancına göre, çocukların dini değerleri öğrenmeleri ve yaşamlarını bu değerlerle sürdürmeleri, ailenin temel sorumluluklarından biridir. Bu önemli sorumluluğu yerine getirirken de İslam peygamberi Hz. Muhammed'in hadislerinden alınan rehberlik büyük bir öneme sahiptir. Aileler, çocuklarını İslam'ın değerleri, ibadetleri ve ahlaki prensipleri konusunda bilinçli bir şekilde yetiştirerek hem dünya hem de ahiret mutluluğuna katkı sağlayabilirler. Ailelerin bu önemli sorumluluğu yerine getirirken hadislerin öğretilerini rehber alması, sağlam bir temel oluşturacaktır.

---

248 Zeynep Demir, "Hz. Peygamber ve Çocuk**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 4, 2019, s. 34.
249 Fatma Kızıl, "Günlük Hayat ve Din", **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 8, 2019, s. 4.
250 Ayşe Esra Şahyar, "İlk Müslüman Hanım Hz. Hatice", **Diyanet Aile Dergisi**, Kasım 2017, s. 44.
251 Bahattin Akbaş, "Hal ve Tavrın En Güzeli", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 21, 2020, s. 22.
252 Keleş, "Aile Bir Kaledir Aslında", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, s. 6.

2.2. AİLEDE DİN EĞİTİMİ

Aile eğitimi, eğitim sürecinin başlangıcı ve temeli olarak kabul edilen önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu eğitim, bireyin tüm yönleriyle ilgili olduğu gibi, bu tümün içerisinde din boyutunu da kapsamaktadır. İnsanın bütünsel bir varlık olduğu temel öncesiyle hareket edildiğinde, eğitimin de bütüncül bir süreç olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda, din eğitiminin de bu bütüncül sürecin bir parçası olduğu görülmektedir.

Aile içinde dini eğitim, iki temel boyutta ele alınmalıdır. İlk boyut, eğitimin bilinçli bir şekilde davranış geliştirmeyi amaçlayan yönüdür. Aile içi dini eğitimde, ebeveynler ve diğer aile üyeleri, çocuklarının sahip olmalarını istedikleri dini davranışları çocuklarına kasıtlı olarak öğretme amacındadırlar. Bu, çocukların duygu, ilgi ve beceri seviyelerini dikkate alarak gerçekleştirilen bir süreçtir. Ailede din eğitimi, dini sosyalleşmenin ikinci boyutunu temsil eder ve aile, çocukların dini inançlarını ve değerlerini kazandığı birincil dini sosyalleşme ortamıdır. Bu süreç, çocukların dinî kimliklerini oluşturmak ve toplumlarındaki dini normları öğrenmek için kritik bir rol oynar. Bu nedenle ailede din eğitimi, dini sosyalleşmenin temel bir bileşeni olarak kabul edilmelidir.[253] Sosyal bilimler literatüründe, sosyalleşme terimi bireylerin toplumun ortak yaşam unsurlarını öğrenme ve benimseme sürecini ifade ederken, dini sosyalleşme ise kişinin dinin kültürel özelliklerini, değerlerini, sembollerini ve modellerini içselleştirerek kendi bireysel kimliğine entegre etme sürecini ifade etmektedir. Bu süreç, bireyin dini kişiliğinin oluşmasına katkı sağlar.[254]

Bireyin insan olma kapasitesine sahip olabilmesi için, olgunlaşma, gelişme ve öğrenme yetenekleri ile donatılmış olarak doğması gerekmektedir. Bu nedenle, Kuran-ı Kerim'in Nahl Suresi'nde yer alan "Allah sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmezken çıkardı, size gözler, kulaklar ve kalp verdi"[255] ifadesi, bu temel kapasitelerin yaratılış anındaki önemine işaret etmektedir. Tüm dünya dinlerinde çocuk eğitimine büyük bir önem verilirken, İslam inancı özellikle çocukların Allah inancıyla yetiştirilmesi sorumluluğunu vurgulamakta ve bu konuda dini terbiye

---

253 Cemal Tosun, **Din Eğitimi Bilimine Giriş**, Pegem Yayınları, Ankara, 2005, ss. 164-165.
254 Ünver Günay**, Türkiye"de Dini Sosyalleşme**, İlahiyat Vakfı Yayınları, Ankara, 1981, s.195.
255 Nahl 16/78.

uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Bu çerçevede, çocukların günah işlemesi veya isyankâr davranışlar sergilemesi durumunda, ebeveynlerin bu olumsuz durumdan sorumlu tutulmaları ve ihmal ettikleri takdirde cezalandırılmaları gerektiği ifade edilmektedir.[256]

Aile müessesesi insanı terbiye edip mensubu bulunduğu toplumun sahip olduğu dine sevk eden önemli bir etmendir. Aile ve din arasında derin bağların bulunduğunu belirten araştırmacılar, ailenin dini bakımdan korunması, eğitilmesi ve geliştirilmesine oldukça ehemmiyet vermişlerdir.[257]

Ailenin bütün üyelerine dinin itikat, ibadet ve ahlâk esaslarını en iyi biçimde olması gereken bir düzeyde izah etmek mühimdir. Bu izah, inanan insanlar için ailenin din eğitiminin daha iyi anlaşılmasına ve ailenin dini açıdan korunmasına yardımcı olmaktadır.[258] Din eğitimi ve öğretiminde tevhit inancının, itikat, ibadet, ahlâk ekseninde tamamen Yüce Kitab'ın temelinde öğretiminin yapılması; kullanılagelmiş metotların yanında, TV, internet, bilgisayar, tablet gibi teknolojik vasıtalardan istifade etmeyi de kaçınılmaz hale getirmektedir.[259]

Ailede yüz yüze veya kitle iletişim vasıtalarıyla verilen din eğitiminde, işlenecek olan konularda, çocukların, genç ve yetişkinlerin dinî algı ve duygularını yenileyip genişletmek gayesi ile hazırlanan ve onların beğenerek okuyacakları doğrultuda resim ve hikâyelerden istifade edilmiş olması bir hayli mühimdir. Nitekim din eğitimi metotları ile yaygın din eğitimi metotları, aynıdır.[260] Yaygın din eğitimi, konuya dair uygun yöntem ve metotlar tercih edilip, zaman ve şartlara riayet edilerek, anlatım, tekrar, gösteri tekniği şeklinde metotlar kullanılarak verilmelidir. Ayrıca amaç, insanlara istenen dinî anlayış, tutum ve davranışları kazandırabilmektir. Bunun için hedef kitlenin gerek psikolojik gerekse fiziksel özellikleriyle, gereksinimlerini,

---

256 Buhari, Nikah, 81; Müslim, İmaret, 20; Ebu Davut, İmaret, 1; Tirmizi, Cihad, 27; Ahmed, Müsned, II, 5; Süveyd, 1998:2124

257 Beyan Budak, "Geçmişin Yüklerinden Kurtulmak", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 10, 2019, s. 27.

258 Bilal Yorulmaz, **Ailede Değerler Eğitimi**, Erkam Yayınları, İstanbul, 2017, s. 124.

259 Mustafa Öcal, "Çocuklara İslâm"ı Bir Bütün Olarak Nasıl Anlatabiliriz? İslâm Bahçesi Benzetmesi", **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, Sayı: 2, 2003, ss. 103-114.

260 Recai Doğan, **Yaygın Din Eğitiminin Neliği**, Din Eğitimi El Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara, 2017, ss. 272-273.

deneyim ve birikimlerini bilmek gerekmektedir.[261] Bu bağlamda aktarılması gerekli olan mesajlar uygun metotlarla iletilmelidir. Diğer yandan, bireyin içerisinde bulunduğu ortamda kendi kendine sistemsiz ve denetimsiz bir şekilde kültürlenmesi olarak da tanımlanan informal eğitimle bireyler, aile içerisinde gözlem ve taklit yolu ile etraflarından veya kendi tecrübelerinden oluşan bir eğitim süreci de yaşarlar.[262] Diyanet Aile Dergisi'nde belirtilmeye çalışılan bu özellikler istikametinde ailedeki din öğretimiyle ilgili oldukça fazla yazıya yer ayrıldığı tespit edilmiştir. Bu yazılarda ailede din eğitimine dair konular; ahlak, inanç ve ibadet başlığı altında görülmüştür. Bu yazılardan konuyla en ilgili olarak seçilenler aşağıdaki tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: Diyanet Aile Dergisi'nde Ailede Din Eğitimiyle İlgili Bazı Konu Başlıkları

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Ailede Samimiyet	Dr. Elif Arslan	Aralık-2014
2	Helal ile Dost Haramla Küs Bir Aile Olmak	Prof. Dr. Huriye Martı	Mart-2014
3	Aile; Nimetin Adı İmtihanın Tadı	Doç. Dr. Ahmet Ürkmez	Mart-2016
4	Aileyi Besleyen Temel Değerler	Dr. Hatice Kübra Görmez	Mayıs-2017
5	Ailede Adalet	Dr. Fatma Bayraktar Karahan	Kasım-2017
6	Günlük Hayat Ve Din	Dr. Fatma Kızıl	Ağustos-2019
7	Sıla-i Rahim	Emine Demil	Aralık-2020

Tablo 8'de görüldüğü üzere dergide, ailede günlük hayat, adalet, samimiyet, temel değerler, helaller ve haramlar gibi aileyi koruyan ve geliştiren, ailede din eğitimi alanına dair yazılar ele alınmıştır. Bu yazılar, içerik olarak Kur'an ve hadislerden yoğun olarak istifade edilerek hazırlanılmıştır. Helal kazanç üzerine derginin "Biz Bize" köşesinde yazılan ilgili yazılardan birinin içeriği şu şekildedir: "Sevgili dostlar, ailemizde helale özen göstermenin ve haramdan kaçınmanın bir yaşam tarzı olmasını

---

261 Mustafa, Köylü, **Yetişkin Din Eğitiminin Teorik Temelleri**, Samsun: Etüt Yayınları, 2000, ss. 70-75; Mevlüt Kaya, **Din Eğitiminde İletişim ve Dini** Tutum, Etüt Yayınları, Samsun, 1998, ss. 100-101; Mualla Selçuk, "Camilerde Yetişkinlere Yönelik Din Eğitimi Çalışmaları", **Din Hizmetlerinde İletişim ve Halkla İlişkiler,** Editör: Cemal Tosun, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2002, ss: 109-127.

262 Nurullah Altaş ve İsmail Arıcı, **Din Eğitimi Biliminin Bilimselleşme Süreci, Din Eğitimi**, Editör: Mustafa Köylü - Nurullah Altaş, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2015, s. 53-54.

sağlayalım. Çocuklarımızı helal iş ve eğlencelere yönlendirelim. Kazanç kapımızı helal anahtarıyla açalım. Helalin bereketi davet ettiğini unutmayalım. Peygamber Efendimiz'in anlattığına göre, haram yiyip, içip, haram giydiği hâlde el açıp yakaran ama duası kabul olmayan insanlar vardır! Kendimizi ve ailemizi onlardan biri olmaktan koruyalım."[263] Dergideki yazılardan da yola çıkarak görülmektedir ki, ailede İslam'ın temel kaynaklarına dayanarak kazandırılan değerler ve din eğitimi, çocukların dini kimliklerini oluştururken önemli bir rol oynar ve çocukların dini bilgi, değerler ve inançlarına ilişkin temel altyapıyı kazanmalarına yardımcı olur. Aileler, çocuklarına dini bilgiyi aktarmanın yanı sıra, onlara dini değerleri ve ahlaki prensipleri öğretme görevini üstlenirler. Bu şekilde, çocuklar dini inançlarını benimser ve dini yaşamlarını sürdürmeye devam ederler. Dergide, din eğitiminin temel taşını oluşturan esaslara ayrılmış özel başlık sayısı az olmasına rağmen, Kur'an ayetleri, hadisler ve diğer konuların içeriğinde din eğitimi muhtevasına sıkça vurgu yapıldığı belirtilmelidir. Bu durum, farklı konu başlıkları altında da din eğitimi konularının yoğun bir şekilde ele alındığını göstermektedir.

2.2.1. Ailede Çocuk Gelişimi ve Çocuk Psikolojisi

Anne ve babaların çocukları için her şeyin en güzelini istedikleri su götürmez bir hakikattir. Çocukları için her şeyin en doğrusunu istemelerinden kaynaklanan talepleri, ebeveynlerin çocuğun gelişimine etkisinin gücünü de arttırmaktadır. Ancak, çocuğun doğruyu-yanlışı öğrenme yetisi, kendi ruhsal bünyesinden hareketle olmalıdır. Çocuk kendinden yola çıkarak iyi ve güzele ulaşmalıdır. Kendinden yola çıkmazsa, kendisi dışındaki nesnelere yönelirse iç denetim mekanizması gelişmez. Sağlıklı bir büyüme sürecinde anne babaların, çocuğun iç denetim mekanizmasını tetiklemesi gerektiğini vurgulayan Mehtap Kayaoğlu'na göre; karar verme, olayların sebep sonuç ilişkileri ile ele alınıp sonuca varabilme gücü, çocuğun kendisine ait olmalıdır.[264] Ayrıca ortak belirlenen bir öğretim metodu bulunmayan, aile içindeki

---

263 Huriye Martı,"Helal ile Dost Haram ile Küs Bir Aile Olmak", **Ailede Değerler Eğitimi**, Mart 2014, s.13.

264 Mehtap Kayaoğlu, "Ben Nerede Hata Yaptım Demeden", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 273, 2013, s. 10.

yetişkin bireylerin çocuğa farklı yaklaştığı bazı geniş aile tiplerinde çocuklar, doğru ve yanlışın ne olduğunu öğrenemezler. Çocuklara herkes tarafından farklı özgürlükler tanınır, farklı sınırlamalar getirilir. Bu tür yaklaşımlarda çocuğun kafası karışır, o da kendi sınırlarını belirlemek yoluna gider ya da bazı sınırlamaların istendiği zaman kalkabileceğini düşünerek özgürlükler için savaşmaya başlar. Bu durum çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.[265] Bu sebeple dergide, çocukların sağlıklı zihinsel gelişimleri için ailelere öneriler içeren yazılara yer verilmiştir. Çocukların zihinsel gelişimleri için ailenin üstleneceği sorumlulukların en başında huzur, sevgi, güven, adalet ve değerlilik dolu bir aile ortamı oluşturmak geliyor. Sıcak bir yuva, düzenli bir hayat tüm gelişim yolculuklarının temel direğini oluşturuyor. Zihinsel gelişim yolculuğumuzu değerlendirirken, çocuklarımızın algı sistemlerinin özellikle belli dönemlerde desteklenmesi çok önemlidir. Algı sistemleri, çocukların algılama, anlayıp öğrenme dünyasını çok etkiler.[266]

Çocuk gelişimi konusunda Diyanet Aile Dergisi'nin ele aldığı yazılardan konuyla en ilgili olanlar aşağıda verilen Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Diyanet Aile Dergisi'nde Ailede Çocuk Gelişim ile Alakalı Örnek Konular

Sıra	**Metin Adı**	**Yazar**	**Ay-Yıl**
1	Çocuklarda Özgürlük ve Sınırlamalar	Handa Sinirlioğlu	Eylül-2013
2	"Ben Nerede Hata Yaptım! Demeden	Mehtap Kayaoğlu	Eylül-2013
3	Çocukların Zihinsel Gelişimi İçin Aileye Öneriler	Dr.Rümeysa Sezginer	Mayıs-2014
4	Çocuklarda ve Ergenlerde Özgüven Gelişimi	H.Kübra Uzunkaya	Mart-2014
5	Çocuk Ve Oyun	Asuman Düzgün	Mart-2021
6	Çocuklarda Öfke Kontrolü	Özge Kurt	Haziran-2021
7	Çocuklarda Motivasyon	Asuman Düzgün	Ekim-2021

[265] Hande Sinirlioğlu, "Çocuklarda Özgürlük ve Sınırlamalar", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 273, 2013, s. 15.

[266] Rümeysa Sezginer, "Çocukların Zihinsel Gelişimi İçin Aileye Öneriler", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 281, 2014, s. 20.

Kişilik gelişimi aslen, bebek daha anne rahmindeyken başlamaktadır. Çocuk öğrenme sürecindeyken, duyduğu her sesi kaydeder ve ilerleyen zamanlarda benzer yaşantılarla karşılaştığında bilinçaltındaki bu bilgileri davranışa dönüştürmeye başlar.[267] Bundan dolayıdır ki 0-6 yaş arasındaki dönem çocuğun kişiliğinin oluşumu ve gelişiminde oldukça önemli bir aralıktır. Anne ve baba, bebekle kurduğu sevgi temelli ilişki sayesinde, sağlam güven oluşumu için ilk adımı atmış olur.[268] Ergenlik dönemi ise, bireyin kişiliğinin, tutumlarının ve davranışlarının büyük ölçüde şekillendiği 0-6 yaş dönemini tamamlayıcı dönemdir. Bu dönem, ergenin ilgi alanlarının değiştiği, aileye eleştirel yaklaştığı, dikkatini toplamada özellikle ders çalışmakta zorlandığı, en önemlisi birey olduğunun, artık çocuk olmadığının fark edilmesini istediği dönemdir.[269] Dolayısıyla ebeveynin gerek çocukluk gerekse ergenlik dönemindeki etkisi ile çocuğun kişilik şekillenmesi gerçekleşmektedir.

Bireyi harekete geçiren isteğe psikolojide motivasyon adı verilir.[270] Bireyi eylem hâline sokan istek, bazen kişinin içinden gelir ki bu isteğe iç motivasyon denir. Bazen de dışarıdan bir destekle kişinin istek duyması sağlanır ki buna da dış motivasyon adı verilmektedir. Ancak oyun gibi aktivitelerle de elde edilen bu motivasyon şekli kalıcı değildir. Dış etkenin durması ya da ortadan kalkmasıyla bu motivasyon da kaybolmaktadır.[271] Çocuk gelişiminde istenen, çocuğun iç motivasyonunun sağlanmasıdır. Bu iç güdüyü sağlayacak olan ve kendi güçlü yönlerini fark ederek tespit ettiği amaca yönelen, bu konuda da kararlılık gösteren özgüveni ve motivasyonu yüksek çocuklar yetiştirebilmenin, anne babanın elinde olan bir yeti olduğunu bilmek gerekmektedir.[272]

---

267 Semra Kotan, "Ana Rahmine Dönme Arzusu Olarak Ölüm İtkisi: Sinemada İntihar Olgusuna İlişkin Bir Okuma", **Ekev Akademi Dergisi**, 2023, Sayı 93, s.409.

268 H. Kübra Uzunkaya, "Çocuklarda ve Ergenlerde Özgüven Gelişimi ", Diyanet Aile Dergisi, Sayı: 279, 2014, s. 19.

269 H. Kübra Uzunkaya, "Çocuklarda ve Ergenlerde Özgüven Gelişimi ", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 279, 2014, s. 20.

270 Mecbure Aslan- Selen Doğan, **Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi**, Cilt: 11, Sayı 26, 2020, s.292.

271 Salih Güney, **Davranış Bilimleri,** Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2013, s.353.

272 Asuman Düzgün, "Çocuklarda Motivasyon", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 34, 2021, s. 36.

Ailenin güçlü ve sağlıklı olması, aile üyelerinin sağlam psikolojiye sahip, iyi eğitimle dini bilgi ve değer yargılarını içselleştirmiş, kişiliğini aile içi kaynaklardan besleyerek güçlü hale getirmiş olmasıyla paralellik arz etmektedir. Bu bağlamda çocukluktan itibaren evresel süreçlerdeki gelişimde ailenin desteğine ihtiyaç vardır. Bu evresel gelişim süreçlerindeki en etken rollerin başında, çocuğun psikolojisini müspet yönde destekleyen anne baba gelmektedir.[273] Çocukların yetiştirilme tarzlarına bakıldığında, ailenin yapısının, anne baba karakterlerinin, toplum içindeki davranışlarının, tepkilerinin ve kişiliklerin etken olduğu görülmektedir. Özellikle çocuklara sunulan özgürlükler ya da getirilen sınırlamalar, onların gerek aile içinde gerekse toplum içindeki ilişkilerini, davranışlarını ve tavırlarını etkilemektedir. Dolayısıyla farklı aile tutumlarına bakıldığında, yetiştirme tarzlarında olan değişkenliklerin, disiplin tutumları bakımından da birbirleri ile örtüştüğü görülmektedir.[274]

Çocuğun psikolojisi ve gelişmekte olan benliği üzerinde güçlü etkisi olan anne babalar; çocukların gelişimleri, yaşamlarındaki inançları, değerleri, davranışları, benlik kavramları, kişilik özellikleri ve psikolojileri için birinci derece referans kaynakları olarak kabul edilmektedir. Çocuk gelişimi çalışmalarında temel bir bileşen olarak belirlenen ve bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan nasıl büyüdüğünü anlama sürecinde önemli bir rol oynayan çocuk ve ergen psikolojisi ile ilgili dergide ele alınan konu başlıklarından bazı örnekler aşağıdaki tablo 10'da sunulmuştur.

---

273 Demet Taşdan, "Olumsuz Aile Tutumlarının Çocuklar Üzerindeki Etkisi**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 3, 2019, s. 27

274 Hande Sinirlioğlu, "Çocuklarda Özgürlük ve Sınırlamalar", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 273, 2013, s. 12.

Tablo 10: Diyanet Aile Dergisi'nde Çocuk ve Ergen Psikolojisi ile Alakalı Başlıklar

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Çocukluktan Yetişkinliğe Geçiş, Ergenlik	Orhan Gümüşel	Mayıs-2013
2	Çocuklarda Özgürlük ve Sınırlamalar	Hande Sinirlioğlu	Eylül-2013
3	Çocuklarda ve Ergenlerde Özgüven Gelişimi	H. Kübra Uzunkaya	Mart-2014
4	Olumsuz Aile Tutumlarının Çocuklar Üzerindeki Etkisi	Demet Taşdan	Mart-2019
5	Ergenlik Dönemi Ve Kimlik Gelişimi	Elif Demirer	Ekim-2021
6	Ergenlik	Dr. Fatma Bayraktar	Şubat-2016
7	Selam Olsun 15 Yaşımıza	Dilara Tekin	Şubat-2020

Çocukluktan çıkış dönemi olan ergenlik dönemi, fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gelişme ve dönüşüm süreçlerinin yaşandığı zaman dilimi olarak bilinmektedir.[275] "Çocukluktan Yetişkinliğe Geçiş, Ergenlik" başlıklı yazı metninde belirtildiği üzere; ergenlik döneminin kapsadığı yaş aralıkları ülkeden ülkeye, yayından yayına farklılık göstermektedir. UNESCO'ya göre gençlik evresi olarak 12-24 yaş aralığını kabul edilmiştir. Belirlenen bu yaş aralığındaki genç bireyin benliğinde gerek fizyolojik gerekse psikolojik iç çatışmaların yaşandığı bu dönem içinde hem gencin hem de dolaylı olarak yakın ve uzak çevresinin kaygı ve gerginlik durumları ortaya çıkmaktadır. Bu kaygılar iki ana temelde belirmektedir. İlki içsel kaygılardır ki bunlar, ergen bireyin kendiliği ve çevre algısını adlandırdığı tarz ile biçimlenir. İkincisi çevresel diğer ifadeyle dışsal kaygılardır ki bunlar sosyal kaygı nitelikli olan, sosyal baskıların yanında geleceğe dair müdahale ve yapılandırmaları kapsamaktadır. Bu dönemde genç birey sürekli yeni bilgiler, yeni ilişkiler ve sorumluluklar gibi ilk defa karşılaştığı sistemsel durumlarla yüz yüze gelecektir.[276] Bu dönemin en tipik özelliği ise ergen bireyin çocukluk ve yetişkinlik arasında kalmış olmasıdır. Yani bu dönemde ergen birey yarı çocuk, yarı yetişkin hal üzeredir. Çünkü ergen birey çocukluktan yeni çıkmış olmanın hâlleri ile yetişkin olduğunu göstermek isteyen ruh hâlleri içerisindedir. Bundan dolayıdır ki kendisine çocuk gibi davranılmasını kabul etmezken

---

275 Mustafa Koç, "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri", **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** Cilt: 2, Sayı 17, 2004, s.233

276 Orhan Gümüşel, "Çocukluktan Yetişkinliğe Geçiş, Ergenlik", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 269, 2013, s. 13.

büyümenin getirmiş olduğu sorumluluk, kurallar gereklilikleri ise yerine getirmeme eğilimindedir.[277]

Bu noktada genç bireyle en yakın ilişki içerisinde olan aile çevresine, çözümcü ve dönemin sıkıntılarını tolere edici vazifeler düşmektedir. Dergide ergen psikolojisini destekleyici olarak ele alınan yazıda, ergenlik döneminde ailelere düşen görevler maddeler halinde belirtilerek, konuya katkı sunularak ailelere rehberlik edilmektedir.

Risk yönetimi olarak ele alınan bu yaklaşımda dikkat edilmesi gereken nüanslar olduğuna dergide dikkat çeken Orhan Gümüşel; bunlardan ilkinin, anne babanın çocuğunu korumak adına boğmamasının gerekliliği olduğunu ifade etmektedir. Her ebeveyn çocuklarına güven duymalı ve onlara karar alanı bırakmalıdır. Ailesi tarafından kendisine güven duyulduğu hissinde olan genç, egosunu kolaylıkla geliştirip özgüvenini oluşturmakta çaba sarf etmektedir. Aile içinde aktif olarak rol alabilen gençler, bu dönemi çevreleri ile barışık olarak geçirmektedirler. Elbette anne babalar, çocuklarının iyi olmasını isteyerek zarar görmemesi için gayret sarf ederler. Çocuklarını korumaya çalışırken farkında olmadan da korunmanın dozu bazen kaçabilmektedir. Bu doz aşımından dolayı anne babalar çocuklarının değişim ve gelişim süreçlerini kendi elleriyle engellemiş olmaktadırlar, Bunun yanında çocuklarının problem çözme becerilerini ve zorluklarla baş edebilme düzeylerini yetersiz hale getirmektedirler. Gümüşel'in aktarımında ergenlik dönemindeki gençlerin ebeveynlerine ikinci öneri; çocuklarına güven duyulması ve insiyatif kullanım alanı bırakabilmeleridir. Kendisine ailesi tarafından inanıldığını bilen genç, sorumlu davranışlar geliştirmektedir. Aile içinde etkin rol alan genç bireyler bu çatışmalı evreyi kendileriyle ve çevreleriyle barışık olarak geçirmektedirler. Dolayısıyla hem kontrollü olarak insiyatif kullanabilir hem de öz saygı gelişiminde tatmin edici duyguyu yakalayabilirler. Gençlik dönemindeki gençlerin ailelerine üçüncü öneri; bir şeylerin yanlış gidene kadar beklenmemesi gerektiğidir. Ebeveynler tecrübelerinin yardımı ile riskleri önceden görebilmeli ve önlem alabilmelidirler. Dördüncü öneri olarak dergide; ebeveynlerin kontrollü ve sorumlu davranış örneği olmaları istenmektedir. Devamlı nasihat eden ebeveyn olmaktan çok, yaşayış biçimleri ile mesaj veren ebeveynler olmaları gerekmektedir. Dergide yer alan beşinci öneri;

---

[277] Elif Demir, "Ergenlik Dönemi ve Kimlik Gelişimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 34, 2021, s. 36.

ebeveynlerin de yanlışlarının olabileceğini kabul etmeleri ve bunu kişiselleştirmemelerinin gerekliliğidir. Son öneri olarak; sorumlu davranış geliştirmenin saygınlık getireceğini genç bireye öğretilmesi istenmektedir. Pozitif yönleri desteklenerek öğrenen bir genç kendisini daha iyi tanıyarak, limitleri zorlayacak eğilimlerden de kaçınacaktır.[278]

Sonuç olarak, çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemi arasındaki ara geçiş dönemi olarak bilinen ergenlik döneminde, ebeveynlerin içinde bulundukları dönemde çocuklarına karşı daha bilinçli ve ferasetli yaklaşmaları gerekmektedir. Yetiştiği ailenin değerlerinden ayrılarak kendi oluşturduğu değerlerini ve hayat felsefesini uygulamaya çalışan ergene karşı, dengeli ve aile içi söz hakkı adaletini önemseyen demokratik ebeveyn tutumundaki anne babalara olan ihtiyaç yüksektir.

Dergide, kişilik gelişimi ve özgüven oluşumunun bebek daha anne rahmindeyken gelişmeye başladığı varsayılmaktadır. Anne ve baba, bebekle kurduğu sevgi temelli ilişki sayesinde, sağlam bir güven temeli oluşumu için ilk adımı atmış olur ve bu aynı zamanda çocuğun psikolojisinin oluşumunda attığı ilk adımla doğru orantılıdır. Anne ve babanın kendilerini tanıyacağı dönemde bebek ile göz teması kurması güven temini için önemli görülmektedir. H. Kübra Uzunkaya'nın yazısında, çocuğun dil gelişimi ile sorduğu sorulara anne ve babasının sabırla tatmin edici cevaplar vermesi, ona önem ve değer verildiğini hissettireceği aktarılmaktadır. Bu gibi durumlar sonucunda, çocuk güven gücüyle sağlam kişilik özelliklerine sahip olmaya başlar. Ergenlikte ise, ebeveynler yargı dili yerine, anlayış, sevgi ve saygı dili ile genç bireye yaklaşmaya çalışmalı, kendilerinin de aynı dönemlerden geçmiş olduklarını unutmamalıdırlar. Bu şekilde ergen bireyin özgüven gelişimine katkı sağlamış olacakları vurgulanmaktadır.[279] Nitekim aile, çocuk gelişimi açısından temel bir etkendir ve çocuğun bilişsel, duygusal, sosyal ve davranışsal gelişiminde belirleyici bir faktördür.

---

[278] Orhan Gümüşel, "Çocukluktan Yetişkinliğe Geçiş, Ergenlik", **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 269, 2013, s. 14.

[279] H. Kübra Uzunkaya, "Çocuklarda ve Ergenlerde Özgüven Gelişimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2014, s. 20.

2.2.2. Ailede Mahremiyet Eğitimi

Mahremiyet, yaratıcı tarafından insanlığa belirli konuların korunması veya gizli tutulması konusunda verilmiş dini bir sorumluluk alanı olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, mahremiyet kişisel ve toplumsal koruma sağlayan ilahi kaynaklı bir olgudur. Bu bağlamda, mahremiyet eğitimi de dini kaynaklardan beslenmesi gereken bir dini eğitim faaliyeti olarak değerlendirilmelidir.[280]

Mahremiyet, genellikle toplumsal zeminde cinsiyet ve cinsellik bağlamında anlamlandırılmaktadır. Bu nedenle mahremiyet eğitiminin, cinsiyet ve cinsellik eğitimi olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Ayrıca, dinî araştırmalarda da bu yönde bir anlayışa rastlamak mümkündür.[281] Ancak, cinsel eğitim, amacı ve içeriği açısından mahremiyet eğitiminden ayrılmaktadır. Çünkü cinsel eğitimin temel hedefi, bireylerin cinsel davranışlarının olumlu sonuçlarını elde etmelerini teşvik ederek olumsuz sonuçlardan kaçınmalarını sağlamaktır.[282] Oysaki mahremiyet eğitimi, cinsel eğitimle benzer bir yaklaşıma sahip olmamakta; ne cinsel sağlığı öncelikli olarak ele almakta ne de içeriğini üreme sağlığı ve cinsel davranışlarla sınırlamaktadır. Bu nedenle, mahremiyet eğitimi ve cinsel eğitim iki ayrı eğitim alanı olarak kabul edilerek, birbirlerine olan etkilerinin detaylı bir şekilde tartışılması daha anlamlı görülmektedir.[283] Nitekim mahremiyet eğitimi, yetişmekte olan bireylerin kendi kişisel değerlerine saygı duyan ve aynı zamanda başkalarının kişisel değerlerine saygı gösteren bir kişilik geliştirmelerine yönelik katkı sağlayan bir eğitim türüdür. Bu eğitim, bireylerin öz benliklerini tanımalarına, sorumluluk duygusu geliştirmelerine, vicdanlarını olgunlaştırmalarına, cinsellikle ilgili ahlaki sorunları önlemelerine, cinsellik ve mahremiyetle ilgili sorularına cevaplar bulmalarına ve anlamlı öğrenme deneyimleri ile yaşamalarına katkıda bulunmaktadır.[284]

---

280 Mustafa Mücahit, **Ailede Mahremiyet Eğitimi**, Sonçağ Akademi, Ankara, 2021, s.181.

281 Ramazan Diler, "Mahremiyet Eğitimi ve Önemi", **Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt: 2, Sayı 1, ss. 69-98.

282 Kanada Cinsel Sağlık Eğitim Rehberi,https://www.canada.ca/content/ dam/phacaspc/ migration/ phac -aspc/ publicat/cgshe-ldnemss/pdf/guidelines-eng.pdf, (2008)

283 Saadet İder, **İslam"da Mahremiyet Eğitimi**, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2023, s. 43.

284 Ramazan Diler, "Mahremiyet Eğitimi ve Önemi", **Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 2, Sayı 1, 2014, s. 70-90.

İnsanlık ötelerden beri mahremiyet kapsamındaki konuları gündeminde tutmuştur. Mukaddes dinler, Kutsal Kitap ve tebliğcilerin vasıtasıyla tespit edilen hudutları belirtirken, farklı düşünce ve inançta olanlar kendi liderlerinin kriterlerini benimseyerek bir yaşam şekli oluşturmuşlardır. Mahremiyet her dönemde farklı dine mensup olan farklı toplumlarda karşılaşılan önemli kavramlardan bir tanesi olma özelliğine sahip olmuştur. Nitekim ailedeki ve toplumdaki münasebetlerin bazılarının biçimlenmesine etki etmiştir.[285] Aynı zamanda mahremiyet, din ve ahlakın birlikteliğini teyit eden bir olgudur. Kuran-ı Kerim'in ilk indirildiği dönemlerde insanlara "sır alanının hakları" verilmiş ve bu hakların korunması vurgulanmıştır. Bu hakların korunması amacıyla ileri sürülen hükümler, hadislerle tasdik edilmiş ve daha ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. İmanın ve ahlakın gerekliliği olarak, Yüce Allah bu sır alanına saygı göstermeyi emretmiştir.[286] Bu nedenle, insan hayatında mahremiyetin varlığı iman ve ahlakın bir ifadesi olarak kabul edilmelidir, zira bu, iman ve ahlakın varlığını simgeleyen bir unsurdur; aynı şekilde, mahremiyetin yokluğu, iman ve ahlakın kaybının bir göstergesi olarak düşünülmelidir. Mahremiyet eğitimi hem eğitim veren hem de eğitilen bireyler için dini bir hak ve sorumluluk alanı olarak kabul edilmelidir. Zira bu eğitim, Kuran-ı Kerim'in belirttiği şekilde[287] dinî bir temele dayandırılabilir.

Mahremiyet eğitimi, duygu, düşünce ve davranışları sınırlama sorumluluğuyla birlikte, bireye düşünsel, duygusal ve fiziksel dokunulmazlık hakkını da öğretmektedir. Çünkü insan, "hürriyet, mülkiyet ve masumiyet" haklarına sahip olarak dünyaya gelmektedir.[288] İnsanın dokunulmazlık hakkını kullanabilmesi, bu hakkın bilincinde olma ve buna yönelik bilgi ve tutum kazanma süreci ile mümkün olmaktadır. Bu sayede birey, duygu, düşünce ve fiziksel dokunulmazlığını koruma yeteneği kazanır ve sınırlı bir dokunma yetkisi tanınan kişiler arasında davranışlarını düzenleyebilir hale gelir. Ailedeki ve çevredeki münasebetlerin tespitinde mühim

---

285 Ramazan Diler, "Mahremiyet Eğitimi Ve Önemi", **Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt: 2, Sayı: 1, Haziran 2014, s. 69.

286 Abdullah Kahraman, "Mahremiyetin Tanımı ve Sınırı", **Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu,** Cilt: 1, s. 51.

287 Tahrîm 66/6, Âli İmran 3/104, Zümer 39/9.

288 Saadet İder, **Mahremiyet Eğitimine İlişkin Soru Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2021, s. 59.

unsur olan mahremiyet sayesinde bireyler, kendi hususi alanlarını kazanmış olmaktadırlar.

Dinî sorumluluk anlayışına dayalı olarak temellendirilen mahremiyet eğitimi, aile içinde karşılıklı duygusal iletişimlerle anlam kazanmaktadır. Aile içerisinde, küçük bireyler genellikle büyüklerden re'fet ve merhamet beklerken, büyükler ise küçüklerden riayet ve hürmet talep etmektedirler. Çocuklar anne ve babalarından şefkat ve fedakârlık umarken, anne ve baba da çocuklarından itaat ve hizmet beklemektedirler.[289] Kendisine saygı gösterildiğini hisseden bir çocuk, bu olumlu deneyimi başkalarına da yansıtma eğilimindedir. Bu durum, çocuğun, insanlar arasındaki ilişkilerde insanın mahremiyetine saygı duymayı da öğrenmesine katkı sağlar. Öte yandan ebeveynin mahremiyetle entegre kimliği, çocuğun kişiliği ve yaşamına etki edecektir. Aile içerisinde mahremiyeti ihlal edebilecek herhangi bir küçük kırılma, insanın onuruna zarar verebilir. Bu nedenle, anne ve baba her davranışlarını takva ve ihsan şuuruyla sergilemeleri gerekmektedir.[290]

Mahremiyeti öğrenme sürecinin, bilişsel ve duyusal olmak üzere iki temel boyutu bulunmaktadır. Bu iki boyut, yeterli ve dengeli bir şekilde desteklendiğinde, düzenlenmiş bir çevre ile etkileşime sokulduğunda istenilen davranışa dönüşebilir.[291] Ailede mahremiyet eğitimi, oldukça erken bir döneminde başlayabilir ve zaman içinde gelişebilir. Bireyler, yıllar ilerledikçe bu eğitimin kendi hayatlarına sağladığı faydaları daha iyi anlayabilecektir.[292] Ailelerin görevi, çocuklarına yeni bir değer aşılamak değil, var olan değeri canlı ve aktif bir şekilde sürdürmektir. Bu bağlamda, fıtrî eğilim, mahremiyet eğitimini etkin bir şekilde gerçekleştirme olanağı sunar. Anne ve baba, çocukların doğuştan getirdiği özün korunmasına yardımcı olmalı ve aynı zamanda çocuklara bu değeri koruma yeteneği kazandırmalıdır.[293] Bu nedenle eğitim sürecinde aile, mahremiyetin fıtrî bir özellik olduğunu vurgulamalı ve insanlık onurunu koruma amacını öne çıkarmalıdır.

---

289 K. Edib Kürkçüoğlu, "Dinimizde Ana Baba Hakkına Verilen Ehemmiyet", **Dinî, Ahlakî, Edebi, Mesleki Aylık Dergi**, Cilt: 2, Sayı 6, ss. 20-22.

290 Yusuf Bahri Gündoğdu, "Mahremiyet Eğitiminin Temeli İnsanlık Şerefi: Ailenin Mesuliyetleri", **Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 7, Sayı 2, s. 391.

291 Nevzat Tarhan, **İnanç Psikolojisi**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2012, s. 174.

292 Helmut Kentler, **Çocuğuma Nasıl Cinsel Eğitim Verebilirim**, Turkuaz Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 144-145.

293 Yusuf Bahri Gündoğdu, "Mahremiyet Eğitiminin Temeli İnsanlık Şerefi: Ailenin Mesuliyetleri", **Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 7, Sayı 2, s. 387.

Nitekim insanların yaşam çevrelerindeki özgürlük ve hudutlarının belirlenmesi ve bunun bilinmesi, değişen algılar ve mahremiyet bilinci, iffet haya ve mahremiyet ilişkisi gibi ailede mahremiyet eğitiminin muhtevasındaki konular, Diyanet Aile Dergisi'nin açıklamaya çalıştığı başlıklar arasında yer almaktadır.

Ailede mahremiyet eğitimi ile ilgili yazılarda dergide öncelikle; "Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanınızım"[294] hadisi üzerinden, aile içi ilişkilerin olumlu bir şekilde kurulması gerekliliğinin vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca, aile içi ilişkilerin, Hz. Muhammed'in öğretilerine uygun bir şekilde sürdürülmesi önemlidir. Çocuğun Yaratıcı tarafından verilmiş bir emanet olarak kabul edildiği bilinciyle yürütülen eğitim süreci, insani bir çabadan öte Yaratıcı-kul ilişkisine dönüşmelidir. Hz. Muhammed'in "Hiçbir anne/baba çocuğuna güzel terbiyeden daha kıymetli bir bağışta bulunmamıştır"[295] ifadesi, ailede çocuk eğitiminin ne kadar değerli olduğuna işaret etmektedir.[296] Bu bağlamda, çocuğun hayatı anne ve babanın egemenliği altında değil, onların sorumluluk sahasındadır. Anne ve babaya Allah tarafından bahşedilen çocuk, bir ödül olmakla beraber aynı zamanda bir sınav aracı ve imtihan nesnesidir. Bu nedenle ebeveynlerin çocuk eğitimine öncelikle dini inançlarla, ardından içsel motivasyonlarla veya toplumsal kaygılarla yaklaşmaları gerekmektedir. Kişisel sınırların anlaşılması, özsaygının geliştirilmesi ve cinsel sağlık bilincinin oluşturulması açısından kritik bir öneme sahip olan ve çocuğun sağlıklı bir kimlik geliştirmesiyle olası risklere karşı korunmasına yardımcı olan mahremiyet eğitimi, dergide ailede din eğitimi sahasında önemli görülen konulardan olduğu gözlenmektedir. Mahremiyet eğitimi ile ilgili dergide yer verilen başlıklardan bazı örnekler aşağıdaki tablo 11'de sunulmuştur

[294] Tirmizi, Menâkıb 63.
[295] Tirmizi, Birr 33.
[296] Lamia Levent, "Aile İçindeki Mahremiyet", **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak-2015, s. 4.

Tablo 11: Diyanet Aile Dergisi'nde Mahremiyet Eğitimi İle Alakalı Başlıklar

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Aile İçindeki Mahremiyet	Kenan Oral	Mayıs-2014
2	Mahremiyet ve Aile	Dr. Lamia Levent	Ocak-2015
3	Bebeklik Döneminde Mahremiyet	Zehra Koçi	Eylül-2018
4	Eşlerin Mahremiyeti	Dr. Ayşe Gültekin	Temmuz-2019
5	Sosyal Medya ve Mahremiyet	Ayşe Polat	Mart-2020
6	Değişen Algılar ve Mahremiyet Bi	Dr. Lamia Levent	Kasım-2020
7	İffet Haya ve Mahremiyet İlişkisi	Döndü Demirci	Haziran-2021

Dergide mahremiyet üzerine yayımlanan yazılar sadece ailede görülebilen sorunlar ve çözümlerinden ibaret olmayıp, sosyal medya ve dış dünyada da tedbir şeklinde "Sosyal Medya ve Mahremiyet", "Değişen Algılar ve Mahremiyet Bilinci", "İffet Haya ve Mahremiyet İlişkisi" başlıklı konularında yer alan sorunların çözümünde de arayışta olduğunu amaç edindiğini göstermektedir. Dolayısıyla derginin aile içi krizlerin yanında, dış dünya ve sosyal çevrede de mahremiyetle ilgili karşılaşılabilecek olumsuz etkisi olan durumların önlenmesinde gayret gösterdiği açıkça anlaşılmaktadır. Bu konudaki bazı örneklerin içeriğinde:

"Mahremiyet bilincini, ancak, insan olmasından dolayı değerli olduğunu çocuğa hissettirerek kazandırabilmek mümkündür. Ayıp, günah gibi kavramlarla, yasaklamayla sadece çocuğu korkutmuş, belli şeylerden ve durumlardan uzak tutmuş oluruz. Doğumdan itibaren bebeğe; değerli olduğunu her mesajımızda hissettirmek, ağlama/gülme gibi olumlu/olumsuz sözlü/sözsüz tepkilerini dikkate alarak yaklaşmak, mahremine saygı duyduğumuzu bebeğe gösterir. Sınırlarına saygı duyulduğu hissi de bebeğin, özel alanını koruyabilme ve diğer insanların özel alanlarına saygı duyabilme becerisinin gelişmesinde anahtar rol üstlenir. Anne babaların bebeklik döneminde sağlıklı bir mahremiyet bilincinin oluşmasına yönelik hassasiyetleri ile özgüvenli, kendinden emin, huzurlu ve güvenli çocuklar

yetiştirebiliriz.[297] "İnsanın mahrem alanlarını; bedeni, aile içi ilişkileri, gizlice konuştukları ve başkalarına tevdi ettiği sırları şeklinde tasnif edebiliriz. İşlenen günahlar da insanın mahrem alanıdır. Bunları ne işleyenin ne de şahit olanın açığa çıkarması uygun değildir. Çünkü bu tür durumların ifşası sonucunda günahın hafife alınması, örnek teşkil etmesi ve yaygınlaşmasına fırsat verilmesi gibi olumsuz durumlar ortaya çıkar" [298] ifadelerine yer verilmektedir.

Başka bir bölümde, çocukların mahrem hayatına daha fazla özen gösterilmesi için ebeveynlerin yüklenmesi gereken vazifelerden söz edilmektedir. Hanelerin de mahrem alan oluşuna dikkat çekilerek, birliktelik bilincinin meydana geldiği bu alanların muhafazasının önemine vurgu yapılmıştır. Çocukların sanal ortamlardaki görsel paylaşımlarının, mahremiyet açısından anne baba tarafından dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan olmasına değinilmiştir.[299] Toplumumuzda var olan klasik mahremiyet şuurunun yanı sıra modern dünyada ilerleyen çağ sayesinde mahremiyet hudutlarında da farklılaşmalar görülmüştür. Bu sınırlara sanal platformlarda da dikkat edilmesi önem arz etmektedir. Gerek sosyal medya gerekse dijital ortamlar mekân, beden ve zihinsel mahremiyeti ortadan kaldıran içeriklerle teknolojinin gelişmelerine paralel bir şekilde iletişim vasıtalarının tahmin edilmeyen oranda etken olması mahrem sınırları flu hale getirerek sosyal ve bireysel riskleri de beraberinde getirmiştir. Bireylerin bu tarz ortamlarda kendilerini kıskaç altında hissetmeye başladıkları bir değişkenlik gerçeğidir.[300] Sanal olanla birlikte gerçek değerin ne olduğunu bilmesi ve ona önem vermesi, bireye mahremiyette de sanal alanlara dikkat etmesinin gerektiğini öğretmektedir.

"Mahremiyet bilincinin çocuklara kazandırılmasına dair yapılan eğitimler genellikle okul öncesi dönemde başladığı görülmektedir. Bu eğitimin daha alt döneme çekilerek, doğumdan itibaren başlayarak mahremiyet bilincinin çocuğa kazandırılması daha uygun görülmektedir" ifadelerinin yer aldığı dergideki bir bölümde; ebeveynlerin sorumluluğu dahilinde çocuklara mahrem bilinci kazandırılmasının gerekliliğine değinilmiştir.[301] Dini bilincin yerleştirildiği eğitimlerin bireylere okul öncesi

---

297 Zehra Koçi, "Döneminde Mahremiyet," **Diyanet Aile Dergisi**, Eylül-2018, s. 20.
298 Lamia Levent, "Değişen Algılar ve Mahremiyet Bilinci," **Diyanet Aile Dergisi**, Kasım-2020, s. 4.
299 Mustafa Çuhadar, "Medya Okuryazarlığı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 8, 2019, s. 4.
300 Ayşe Polat, Sosyal Medya ve Mahremiyet, **Diyanet Aile Dergisi**, Mart-2020, s. 38.
301 Fatma Dönmez, "Onlar Bize Emanet**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 288, 2014, s. 16.

dönemden başlamak üzere, farklı yaş aralığındaki evrelere göre bilinç kazandırılması elzem görülmektedir. DİB kapsamında sunulan bu hizmetin üstlenilmesi, olumlu bir çaba olarak kabul edilmektedir. Başkanlığın periyodik olarak yayımladığı eserler arasında, konuya en fazla vurgu yapılan kaynakların dergiler olduğu gözlemlenmekte ve bu dergiler arasında en etkin olanının Diyanet Aile Dergisi olduğu saptanmaktadır.

2.2.3. Ailede Çocuğun Din Eğitimi

Eğitimin en etkili ve sağlıklı bir şekilde gerçekleştiği ortam, hiç şüphesiz aile yapısıdır. Çocuk, temel olarak ilk dini ve ahlaki bilgilerini aile içinde eğitim yoluyla elde etmektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin aile içi ilişkileri, iletişimleri, kuralları ve uygulamaları büyük bir öneme sahiptir.[302] Doğum anından itibaren başlayan ve aile içinde kazanılan değerler ve bilgi birikimleri, bireyin geleceğini inşa etme ve şekillendirme açısından oldukça belirleyici bir rol oynamaktadır.[303] Çocuğun aile içinde aldığı eğitim ve terbiye, kültürel kazanımlar, bu bakımdan büyük bir öneme sahiptir. Zira ailede çocuk eğitimi, toplumsal yaşamda büyük bir etki yaratmaktadır.

Tüm dünya dinlerinde, çocuğun eğitimine önem verilirken, İslam dininde özellikle Allah'ın emaneti olarak kabul edilen çocukların Allah inancıyla yetiştirilmesi sorumluluğu, dini terbiyeye gösterilmesi gereken ayrı bir hassasiyeti zorunlu kılmaktadır. Yüce Allah, Kuran-ı Kerim'de ana-babaya çocuklarını eğitmelerini emretmiş, onları buna teşvik etmiş ve "Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan bir ateşten koruyun"[304] şeklindeki ifadesi ile Müslüman bireyin, özgün olarak kendisini ve aile üyelerini eğitme sorumluluğu taşıdığını vurgulayarak, aile içinde iyiliği teşvik etmesi ve kötülükten kaçınmalara yardımcı olması gerekliliğini ebeveynlere bir sorumluluk olarak yüklemiştir. İslam dininin ikinci temel kaynağı olan birçok hadis metninde de insanın bir çoban gibi sorumluluğunu üstlendiği

---

302 Ümmühan Yamanoğlu, **Çocuk Yetiştirmede Aile Modeli,** (Lisans Bitirme Tezi, Newport International University Davranış Bilimleri Anabilim Dalı), 2009, s. 8.

303 Hüseyin Doğan, "Aile İçi Çocuk Eğitiminde Takip Edilecek Temel Dinî ve Ahlâkî İlkeler", **Kafkas Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 7, Sayı 14, 2020, s. 302.

304 Tahrim 66/6.

ve bu sorumluluk nedeniyle hesap vereceği vurgulanmış, aynı zamanda aile içinde erkeğin, aile bireylerinin bakım ve eğitiminden sorumlu olduğu belirtilmiştir.[305]

Okul öncesi ve okul çağındaki çocukların duygusal, bilişsel, alışkanlık ve dini davranışları hem dışsal uyarıcılar hem de kişisel algılar aracılığıyla şekillenmektedir.[306] Çocuğun dini gelişimi, bu gelişim süreçlerine bağlı olarak biçim kazanır. Dolayısıyla, yetişkin bireyin dini inançları ve değerleri büyük ölçüde çocukluk döneminde atılan temellere dayalı olarak şekillenir.[307] Aile, çocuk din eğitiminin temel taşıdır. Çocukların inançları ve değerleri, aile içinde kazanıldığı gibi, aile tarafından da şekillendirilir. Aileler, çocuklarına dini eğitim verirken, onların temel inançlarını inşa etmelerine yardımcı olurken aynı zamanda onlara empati, hoşgörü ve adalet gibi önemli dini değerleri öğretebilirler. Bu şekilde, çocuklar hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha anlamlı ve etkili bir yaşam sürme yetisine sahip olurlar.

Diyanet Aile Dergisi'ne baktığımızda çocuk din eğitimi ile ilgili konular, genel itibariyle inanç eğitiminden ziyade ibadet eğitimi temellidir. Bazı öğretim yöntemlerinde çocukların ilgi İhtiyaç ve gönüllülüğünün dikkate alınmaması, gelişim seviyelerinin ve dönemlerinin geri planda tutulması ile salt dini bilgiyi sorgulamaksızın mutlak doğru olarak kabul ettirilmesi, çocukların bağımsız düşünme ve karar verme becerilerinde gelişim engeli oluşturur. Oysaki din eğitimi, çocukların özgür düşünme süreçlerinin gelişimine katkı sunacak şekilde işlenmelidir.[308] Ailenin ve toplumun devamını sağlayan çocukların din eğitimi, ailede ve toplumdaki önemi dergide ele alınan çeşitli yazılarla okuyucu ile paylaşılmıştır. Bu yazılardan en ilgili örnekler tablo 12'de sunulmuştur.

---

305 Ailede din eğitimi ile ilgili hadisler için bkz. Buhari, Nikah, 81; Müslim, İmaret, 20; Ebu Davut, İmaret, 1; Tirmizi, Cihad, 27; Ahmed, Müsned.

306 Mustafa Tavukçuoğlu, "Okulöncesi Çocuğunun Eğitiminde Din Duygusu ve Eğitimi", **Selçuk ÜİFD,** Sayı 16, 2002, s. 54.

307 Kerim Yavuz, **Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi (712 Yaş),** Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1987, s. 27.

308 Yusuf Ceylan, "**Eğitimin Doğası ve Din Eğitimi: Günümüzde Din Alanında Eğitimli Olmanın Anlamı"**, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 47, 2018, s. 45.

Tablo 12: Diyanet Aile Dergisi'nde Çocuk Din Eğitimi ile İlgili Bazı Konu Başlıkları

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Çocuk Ruhunun Namazla Eğitimi	Doç. Dr. Ahmet Albayrak	Ocak-2013
2	Çocuklara Şükür Bilinci Kazandırma	Fatma Dönmez	Ocak-2014
3	Hafız Yetiştirmede Anne Babanın Rolü-	Yunus Özdamar	Şubat-2016
4	Okul Öncesi Din Eğitiminden Ne Anlıyoruz	Rümeysa Şimşek	Nisan-2016
5	Ah Çocuk Oruçlarım- Çocuk Din Eğitimi	Zuhal Erol	Mayıs-2018
6	Ramazan Ve Çocuk- Çocuk Din Eğitimi	Zeynep Kayseri	Mayıs-2019
7	Okul Öncesi Çocuklarda Değerler Eğitimi	Rümeysa Çayırpınar	Eylül-2019

Dergideki konuya dair ifadelere göre, ilk çocukluk dönemi dediğimiz okul öncesi dönem bu noktada kesinlikle ihmal edilmemesi ve geçiştirilmemesi gereken bir dönemdir. Anne babalar iyi bilir ki çocukluk dönemi çok çabuk geçer ve daha dün eteklerinden çekiştiren çocukları, nasıl olduğunu bile anlayamadan boylarını geçmektedir. Bu sebeple, "çocuktur, daha anlamaz, biraz büyüyünce dinî bilgileri öğretiriz, ibadetlere de daha ilerde alıştırırız." anlayışı doğru değildir. Diğer taraftan çocuğun yaşına ve gelişimine uygun olmayacak şekilde dinî bilgi verilmeye çalışılması ve ibadetlere zorlanması da bir o kadar yanlıştır. Çocukluk dönemi dinî gelişim özelliklerinden olan kolay inanırlık sebebiyle de çocuklar, söylenenlere hemen inanır ve ona göre bir tasavvur geliştirirler.[309] Dolayısıyla çocuklara yönelik din eğitiminde çocuğa neyi nasıl öğretip benimsetebileceğimiz kadar, onların gelişim aşamalarını ve bu aşamaların niteliklerini de iyi bilmek önemlidir.[310] "Hiçbir baba çocuğuna güzel ahlaktan daha hayırlı bir miras bırakmamıştır"[311] hadis-i şerifinin rehberliğinde verilecek eğitimle çocuktaki din duygusu gelişiminin doğru şekilde sağlanabileceği gibi, baskı merkezli veya yanlış bir eğitim metodu ile de fıtratında var olan din duygusunun körelmesine hatta onun tamamen yok edilerek dinden uzaklaşmasına sebep olunabileceği tehlikesini unutmamak gerekir. Bu sebeple

309 İsmail Arıcı, **Çocukluk Dönemi Din Eğitimi**, Editör: İbrahim Turan- Bayramali Nazıroğlu, Bilay Yayınları, Ankara, 2020, s. 224.
310 Elif Arslan, "Okul Öncesi Din Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 9, 2019, s. 2.
311 Tirmizî, Birr, 33.

çocukluk döneminin her aşaması dinî eğitim konusunda son derece eşsiz bir değere sahiptir. Dergide, gelecek nesillere değerlerimizi aktarmada çocukluk çağının önemi hatırlatılıp, dikkat etmemiz gereken noktalar "Okul Öncesi Dönemde Çocuklarda Değerler Eğitimi" yazısıyla kaleme alınmıştır. [312]

Çocuğun din eğitimi konusunda dergide işlenen diğer bir konu başlığı da hafızlık eğitimidir. Allah'ın kelamını zihnine nakşetmek gibi ulvi bir gaye ile Hafız olmaya kendini adayacak Hafız adayının bu eğitim için iyi bir mekân bulması, bedenini helal rızıkla beslemesi ve zihnini boş sözlerden arındırma çalışması yapması gerekir. Bunu sağlamak için en önemli görev başta kendisine ve sonra çok büyük ölçüde anne babasına düşer. [313] Çocuk Din Eğitimi ile ilgili ele alınan "Hafız Yetiştirmede Anne Babanın Rolü" adlı yazıda, anne ve babaların Hafızlık konusundaki yanlış düşüncelerinden birisinin de: "Hafız oldu, daha ne yapsın ki?" anlayışının olduğu ifade edilmektedir. Hâlbuki en az hafız olmak kadar, hafız kalmak da mühim bir meseledir. Anne ve baba, çocuğunun üzerinde etkisini hissettireceği safhalardan bir diğeri de bu hafızlık sonrası dönemdir. Hafız; ömrünü öğrendiği, gayret edip ezberlediği Kur'an güzergâhında, onun hizmetinde giderek tamamlamalı. Bu bağlamda, hafız olan çocuğun, namazı severek kılmasına imkân sağlamak, mukabele okutup, hatimle teravih namazı kıldırtmak, Kur'an'la ilgili yarışmalara katılmasına yönlendirmek bu yönde en etkili teşviklerden olacaktır" [314] şeklinde tavsiyelere dergide yer verildiği görülmektedir.

Çocuğun din eğitiminde İbadet konusuna baktığımızda dergide, namaz ibadetinin en başta yer aldığı karşımıza çıkmaktadır. Çocuklarımıza namazı sevdirebilmemizin birinci temel ilkesi, namazı bir kurallar bütünü ve sadece bizi cennete götürecek bir amel olarak anlatmak yerine, namazın çocuğa ve insana ait doğal bir eylem/amel olduğunu hissettirebilmektir.[315] Dergide bahsi geçen diğer bir ibadet olarak da oruç, rahmet mevsimi olan Ramazan ayını Zuhal Erol'un nostaljik bir dille

---

312 Rümeysa Çayırpınar, "Okul Öncesi Dönemde Çocuklarda Değerler Eğitimi**", Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 9, 2019, s. 32.

313 Yunus Özdamar, "Hafiz Yetiştirmede Anne Babanın Rolü", **Diyanet Aile Dergisi**, Şubat 2016, s. 16.

314 Yunus, s. 16.

315 Ahmet Albayrak, "Çocuk Ruhunun Namazla Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, s. 20.

işlediği ve "Ah Çocuk Oruçlarım" adlı metni ile okuyucuyu çocukluğuna taşıyarak, çocukluk dönemindeki oruçların zevkini yeniden yaşattığı yazısı, fikri yöntemle kaleme alınmıştır. Kutlu Ramazan ayı çocuklar için, yetişkinlerin anladığından fazla şekilde duygularla yansımalar göstermektedir. Severek neşe içinde ilgi ile tuttukları oruçlar, yeni öğrendikleri dini bilgiler ve ibadet şekillerinin uygulama arzusuyla kazanılan inanç temelleri üzerine bina edilmektedir.[316]

Dergiden özetle aile, çocuk din eğitiminin temel taşıdır. Aileler, çocuklarının inançlarını ve değerlerini inşa etmelerine yardımcı olurken aynı zamanda onlara empati, hoşgörü ve adalet gibi önemli dini ve ahlaki değerler eşliğinde ibadet öğretimi yapabilmelidirler. Bu sayede çocukların ailedeki din eğitimi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha anlamlı ve etkili bir yaşam sürmelerine yardımcı olacaktır.

2.2.4. Ailede İnanç ve İbadet Eğitimi

İnanç, ahlâk ve ibadet olmak üzere temelde üç gruptan oluşan İslâm dininin esası iman olup, diğer iki alan bunun üzerine bina olan gruplardır. Çünkü inanç, tüm yönleriyle insan yaşamını etkileyerek, hayatı anlamlı hale getiren olguların başında gelmektedir.[317] İnsanın kendi varlığını bilme arzusu nasıl güçlü bir duygu ve düşünce ise aynı şekilde alemlerin Rabb'ini bilmesi, anlamaya çalışması da aynı duygu ve düşüncenin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer yandan insanoğlu fıtratı itibariyle her şeyi var eden, kuşatan kudrete teslim olma ve onu tanıma duygusunu içinde taşıyarak yaratıcıya bağlanmıştır.[318] Sorunlu bir iman alanı "eğri ağacın doğru gölgesi olmaz" misali, şuurlu ibadet hayatı ve sağlam ahlâki yapı meydana getiremez. Kur'ân'ın çoğunlukla imana ve ilahi varlığa yaptığı vurgunun ardından, cennet ve cehennem bilgilendirmesinin yanında, kıyametin halleri ile âhiret sorguları gibi konulara ağırlık vermesi bundan dolayıdır.[319] Mü'minlere hitaben Allah'ın; "Ey iman edenler, iman ediniz"[320] nidasıyla başlayan âyet,

316 Zeynep Kayseri, "Ramazan ve Çocuk", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 5, 2019, s. 34.
317 Ali Rıza Aydın, İnanma İhtiyacı ve Dinî Ritüellerin Psikolojik Değeri, Dinbilimleri **Akademik Araştırma Dergisi,** Cilt: 9, Sayı: 3, 2009, s. 89.
318 Faruk Gün, **Gayb Bilgisi ve Gaybi Meseleler**, Fecr Yayınları, Ankara, 2022, s. 22.
319 Temel Yeşilyurt, **Çağdaş İnanç Problemleri**, DİB Yayınları, Ankara, 2009, s. 9.
320 Nisâ 4/136.

inanç konusunun iman edenler için kalben ve zihnen yaşatılmasının gerekliliğini göstermektedir. Dergide konuyla en ilgili yazılar aşağıdaki tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13: Diyanet Aile Dergisi'nde İnanç Eğitimi İle Alakalı Başlıklar

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Sona Doğru Ya da Sonsuza Yolculuk	Dr. S. Güler Oğurtan	Mayıs-2013
2	Çocuklar Allah'ı Sorduğunda	Özgün Öze	Ocak-2014
3	Hatırlayın ki Zaman Daraldı	Dr. İlhami Fındıkçı	Aralık-2016
4	Çocuklarımıza Peygamberimizi Sevdirmek	Dr. Muhammet Ali Asar	Nisan-2017
5	Din Nedir?	Said Paşa	Temmuz-2019
6	Haramlardan ve Mekruhlardan Kaçınmak	Dr. Ayşe Gültekin	Ocak-2020
7	Allah'ı Her zaman Hatırda Tutmak	Mustafa Mehmetoğlu	Mart-2020

Gerek tablo 13'te, gerekse çalışmanın sonunda yer alan ek-1'deki tabloda da görüleceği üzere, merkezinde aile konularının olduğu görülen derginin, doğrudan ya da dolaylı olarak her sayısında inanç esaslarına, ahlak ve ibadeti konu alan yazıların hemen ardından yer verildiği görülmektedir.

Dergide konu ile ilgili örnek olarak ele alınan yazıda, tüketimde lüksten ve gösterişten kaçınılması gerektiği tevhit ve ahiret bilinci olmayanların sahibi oldukları varlıklarını mallarını ihtişam ve lüks adına harcadıklarının benzetmesi ile anlatılmaktadır.[321] Diğer bir örnekte ise, Allah'ın her şeyi mükemmel olarak muazzam bir dengede yarattığı insan vücudunda bir problem çıktığı zaman, vücudun bunu kendi iç dinamikleri ile tekrar eski dengesine kavuşturması ve sisteme müdahale ve aşırı yüklenmede bulunulmadığı zaman çok daha sağlıklı olunacağı belirtilmektedir.[322] Müminlere bu örnekler sayesinde inanç konusunda çok mesajlar verilmektedir.[323] Kâinata Allah'ın sıfatları ve esması ile bakılabildiğinde her varlığın gayesiz ve sebepsiz yaratılmadığını Mümin mutlaka görecektir.[324] Allah'ı tanımak da ancak onun

321 Elif Arslan, "İsraf Hayat Tarzımız mı?", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2013, s. 7.
322 Havva Şahin Kavaklı, "Bir Nefes Sıhhat", **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak 2013, s. 28.
323 Âdem Ergül, "Aile Huzuruna İstişare Bereketi", **Diyanet Aile Dergisi**, Haziran 2015, s. 17.
324 Ülfet Görgülü, "Gaye-i Hayat", **Diyanet Aile Dergisi**, Aralık 2015, s. 5.

isim ve sıfatları vesilesi ile mümkün olabilmektedir. Çünkü insanlar duyu organlarına hitap edebilen ve zihinlerinde bir çağrışım yapabilen konular hakkında bilgi sahibi olabildikleri için, beş duyu organının ötesinde yer alan Allah, kendisini vahiy yolu ile insanlara tanıtırken, bunu somuttan soyuta olacak şekilde duyu aleminin kavramları üzerinden örnekler vererek gerçekleştirmektedir.[325] Dergide Allah'ın varlığının anlatımı ve tanıtımı konusunun çoğunlukla Esma-ül Hüsna ve sıfatlar başlıklarıyla işlendiği tespit edilmektedir. Bunun dışındaki konulara bakıldığında, Kur'an'da Allah'a imandan sonra en büyük minnettarlığın anne babaya duyulması gerektiğinin ifade edildiği vurgulanmaktadır.[326] Varoluş ve yaratılış gayesini "niçin yaratıldın?" ve "ben kimim?" diyerek sorgulayan insanın hakiki imanı kâinatın kendisini okuyarak anlayabilir olduğu belirtilmektedir.[327]

Verilen bu misallerde de görüldüğü gibi, inanç öğretiminde başta tevhit inancı olmak üzere insana kendi yaratılışı ve çevresinde olan olayların fark ettirilmesi hedeflenerek dikkat çekilmiştir. Kur'ân'ın üslubu olan bu yöntem, anlamak ve tefekkür etmek üzerine odaklıdır.[328] Kur'ân-ı Kerim, çoğu âyetinde insanı düşünmeye çağırır.[329] Böylece düşünen birey merak edecek ve öğrenmeye yönelecektir. Bir hedefe ulaşmak için kasıtlı tecrübe girişimi düşünmedir.[330] Bu hedef karar vermekten yargılamaya, problem çözmekten eyleme, planlamaktan anlamaya birçok konuyu ve süreci kapsamaktadır.[331] Dolayısıyla buradan hareketle çevresindeki olaylara ve dünyanın işleyişine bakan insan, tefekkür neticesinde bu muazzam düzenin kuran ve yöneten gücün varlığına ve tekliğine iman eder.[332]

---

325 Gün, Gayb Bilgisi ve Gaybi Meseleler, ss. 32-33.

326 Gülüşan Göçen, "Modern Hayatın Memnuniyetsizliğine Karşı Bir İlaç: Şükran Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi,** Aralık 2015, s. 15.

327 Selim Gündüzalp, "Tohumdan Çınara", **Diyanet Aile Dergisi**, Ağustos 2018, s. 43.

328 Kâdî Abdülcebbâr, **Şerhu Usûli`l-Hamse**, nşr. Abdulkerim Osman, Kahire, 1996, s. 45

329 Bk. "Yeryüzünü enine boyuna uzatan, onda sabit dağlar ve ırmaklar meydana getiren, orada meyvelerin her birinden çifter çiftler yaratan O"dur. Geceyi de gündüzün üzerine O bürüyüp örtüyor. Düşünen insanlar için şüphesiz bütün bunlarda ibretler vardır." Ra"d 13/3; De ki: Size gökten ve yerden kim rızık veriyor? Ya da işitme ve görme yeteneklerini hükmü altında kim tutuyor? Ölüden diriyi çıkaran, diriden de ölüyü çıkaran kim? Her türlü işi kim yürütüyor? "Allah" diye cevap verecekler. "Öyleyse (O"na ortak koşmaktan) sakınmıyor musunuz?" Yûnus 10/31

330 Robert J. Swartz- David N. Perkins, **Teaching Thinking: Issues and Approaches MidwePublications**, (Psychology Library Editions: Cognitive Science) 1st Edition 1990, s. 33.

331 Swartz- Perkins, s. 35.

332 Bk. Cemal Tosun- Recai Doğan, **4. ve 5. Sınıflarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi**, Pegem Yayınları, Ankara, 2003, ss. 128-131.

Dergide işlenen inanç konuları müstakil olmasa da konuya ait kavram ve ifadelerle din bilimleri perspektifinden vurgu yapılmak istenen her şey okuyuculara aktarılabilmiştir. Buna örnek olarak; ölümün yokluk olduğunu düşünen kişi de ahiret inancının olmayacağı, ölümün yeni bir hayatın başlangıç kapısı olduğunu düşünenin ise Mümin olduğu ifadeleri verilebilir.[333] Tevfik bizden takdir Allah'tan sözünü kadere olan iman ile bağdaştırmak, kişinin tüm gücüyle gayret etmesidir.[334]

İnanç eğitiminde Allah sevgisi ve merhameti konusunun, insanlarda olumlu tesirler oluşturacak sözcükler kullanılarak, hoşgörü ve sevgi merkezinde uygulanması önerilmektedir.[335] Nitekim çocuklara din eğitimi hususunda takip edilecek üslupla ilgili olarak şu ifadelere yer verilmektedir. "Çocuklar Allah'ı sorduklarında Allah'ı sadece akılları ile değil, henüz açılmamış kalpleriyle de sorarlar. Onlara akıllarının tartabileceği cevaplar vermek konusundaki titizliğimizi, kalplerini incitmeyecek ve şefkatle okşayacak bir dil kurma konusunda da göstermeliyiz."[336] Bu nedenle özellikle inanç eğitiminde sevgi dili metodu izlemek önem teşkil etmektedir. Araştırmaya aldığımız Diyanet Aile Dergisi'ndeki yer alan yazıların ifadelerinde bu metoda yer verildiği görülmektedir.[337]

Dinî tecrübelerin bir diğer ifade şekilleri olan ibadetler ise, özel ve genel olmak üzere iki anlamıyla İslâmî literatürde yer almaktadır. İslâm dininde hayatı tamamen kapsayan geniş kapsamlı bir kavramdır. Genel anlamda mükellefin Allah'a karşı olan saygı ve sevgisinin sonucunda O'nun rızasına uygun davranma çabasını ve bu şekilde yapılan iradî davranışlardır. İnsanların Yüce Yaratıcı'ın rızasını elde etmeye yönelik yaptığı her eylemin bu kapsamda olması[338]gibi Allah'a yönelik yapılan ameller haricinde, Müslümanların birbirleri arasındaki münasebetlerin muhtevasında da

---

333 Fatma Bayraktar Karahan, "Her kişi niyetine", **Diyanet Aile Dergisi**, Şubat 2017, s. 4.

334 Şerife Nihal Zeybek, "Güvercinlerin kaderi", **Diyanet Aile Dergisi**, Nisan 2018, s. 58.

335 Halis Ayhan, **Din Eğitimi ve Öğretimi**, MÜİFV Yayınları, İstanbul, 1997, ss. 108- 123; Mustafa Öcal, **Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodlar**, TDV Yayınları, Ankara, 2005, 77-80.

336 Özkan Öze, "Çocuklar Allah"ı Sorduğunda," **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak-2014, s. 14.

337 Örneğin, "Çocuklar Allah"ı sorduklarında onların sadece akıllarına hitap eden bir dilile cevap vermeye kalkarsak, asla meraklarını tam olarak gideremeyiz. Duyguya hitap ederek "Anladınız mı" yerine "Anlatabildim mi?" diye sormak çok daha kibarca davranıştır." Özkan Öze Yazar, "Çocuklar Allah"ı Sorduğunda", **Diyanet Aile Dergisi**,Ocak 2014, s. 14.

338 Bk. Bakara 2/177; En'âm 6/162; Zümer 39/11; Tevbe 9/22; Mülk 65/15; Cuma 62/10; İsrâ 17/23.

Yaratıcı'nın rızasını kazanma çabası görülmesi[339] şeklindeki eylemlerin de ubudiyete dair kabul edilir olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bireyin ve çevresinin faydasına olacak müspet tutumlar, din bakımından değer kazanmaktadır. Bireysel açıdansa, Yaratıcı'sına karşı kulun itaat ve taat ile yapılması Kur'an ile sünnet kaynaklarında belirlenmiş eylem şekilleridir.[340] Ailede ibadet eğitimi ile en ilgili başlıklar aşağıdaki tablo 14'te paylaşılmıştır.

Tablo 14: Diyanet Aile Dergisi'nde İbadet Eğitimi İle Alakalı Başlıklar

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Ey Oruç Tut Beni	Hümeyra Karagöz	Temmuz-2013
2	Varlığın Huzurumdur Ey Namaz	Perihan İlbaş Tutucu	Eylül-2014
3	Teslimiyetin Zirvesi: Kurban	Esra Bertan	Temmuz-2021
4	En Güzel Sadaka	Dr. Emine Demli	Mayıs-2019
5	Oruç Ve Ramazan	Kübra Arslan	Mayıs-2019
6	Namaz Kulluğun İzharıdır	Dr. Davut Ağbal	Ekim-2019
7	Çocuk Ruhunun Namazla Eğitimi	Doç. Dr. Ahmet Albayrak	Ocak-2013

Tablo 14'te örnek olarak sunulan ibadet konuları ile dergideki ibadetle alakalı diğer tüm başlıklara bakıldığında, oruç, namaz, zekât ve hac gibi özel anlam kapsamındaki ibadetlerden çok, ibadet bilinci kazandırmayı hedefleyen, ibadetin öneminin öğretimini gaye edinen, ibadet ile iman arasındaki ilişkiyi vurgulayan ve bunun yanında tevekkül, ilim, tefekkür, teslimiyet, iyilik, yardımseverlik vb. gibi genel anlam kapsamındaki ibadetlerden oluşan yazılara daha fazla yer ayrıldığı görülmektedir. Bu minvalden yola çıkarak, dergide yazıya dökülen konularda ibadet ve inanç bütünlüğü ile ibadet şuurunu kazandırıp, geliştirmenin amaç edindiği söylenebilmektedir. Bu şuurun kazanımına yönelik dergideki yazılarda genel anlamda; iyilik, fedakârlık, saygı ve sevgi, hoşgörü, diğergamlık ve yardımlaşma gibi değerlerin ön planda tutularak, millî ve manevi değerlere olan saygının temel kabul edildiği; ümidin, sevginin, güvenin ağır

339 Bk. Buhârî, "Meğâzî", 12; Müslim, "Zekât", 55-56; Tirmizî, "Birr", 36; İbn Mâce, "Sünnet", 20; İbn Hanbel, Müsned, 5/285.

340 Ferhat Koca, "İbadet", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, Ankara: TDV Yayınları, 1999, ss. 19/245.

bastığı izlenmektedir. Zira değerler eğitimi insani ve çağdaş bir eğitim olmakla beraber, bu eğitimle yetişen nesiller de yaratılanı yaratandan ötürü sevme misyonuyla yetişen dindar ve çağdaş nesiller olacaktır.[341] Bahsedilen konulara dair dergide karşılaşılan örneklerden bazıları şu şekildedir: "Çocuk için dua, en anlamlı dinî ritüeldir. Aynı şekilde namaz ibadetini de duanın amele dönüşen şekli olarak algılamasını sağlayabiliriz. Yüce Yaratıcı'nın huzurunda samimiyet ve mahcubiyet edasıyla namaz kılabilirsek, bu namazın yansımalarının çocuklarda da görebileceği açıktır."[342] "Büyük bir kararlılık eşliğinde abdest alarak namaz kılıp şükretmek ve ardından büyük teslimiyetle dua etmek o yüce naz makamına olan inançla, tadılabilecek en yüce manevi hazlardandır."[343]

Derginin "Pencere" köşesinde hızla sekülerleşen dünyada hazzın ve hızın insanı varlık nedeninden, ubudiyetinden, benliğinden uzaklaştırıp adeta esir aldığı günümüz dünyasında[344] Ülfet Görgülü, yaratıldığımıza değer bir hayat yaşayabilmek için şu hayati soruları sorar ve izini sürer: "Ben kimim?" "Niçin var edildim?" "Yaratan'ım benden ne istiyor?" "Gaye-i hayatım ne?" sorularını sorar ve konuyla ilgili şu sözlere yer verir:

> *Muhabbetullah kulluğun âdeta dinamosudur. Kulu Rabbine boyun eğdiren, emirlerine itaat etmeye ve yasakladıklarından uzak durmaya sevkeden en tesirli güç Allah'a duyulan bu muhabbettir. İbadetlerimizin her biri gönüldeki muhabbetin yaratanımıza en anlamlı şekilde arz edilmesidir. Muhabbetullah saiki ve rıza-i ilahîyi kazanma niyetiyledir ki namaz miraç, oruç takvaya açılan kapı, zekât sadakat sadakası, hac marifetullaha erişme, kurban canın Rabb'e arzı ve Hakk'a yakınlaşma vesilesi olur. Sadece namaz, oruç, hac, zekât gibi ibadetler değil, yapılan her hayırlı ve güzel davranış muhabbet-i ilahî ile tahkiki kulluğun yansımasına dönüşür. Diyebiliriz ki, gaye-i hayatımız hayatı kulluk bilinci ile yaşayabilmektir. Nefse değil, Hakk'a boyun eğmektir.*[345]

Söz konusu dergide; yetmiş dört başlıkta inanç, altmış beş başlıkta da ibadet konuları işlenirken, yaklaşımın dini, bilim çerçevesinde değerlendiren alanlardan desteklendiği görülmektedir. Din eğitimi perspektifinden bu durum oldukça önem

---

341 Şükrü Keyifli**, Eğitim Yazıları, İlahiyat Yayınları**, Ankara, 2019, s. 75.

342 Ahmet Albayrak, "Çocuk Ruhunun Namazla Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak 2013, s. 21.

343 Perihan İlbaş Tutucu, "Varlığın Huzurumdur Ey Namaz" **Diyanet Aile Dergisi**, Eylül 2014, s. 16.

344 Sekülerleşme sürecinin birey ve din üzerinde etkisi için bakınız: Yusuf Ceylan, "Edwin Cox ve Din Eğitimiyle İlgili Görüşleri", **Cumhuriyet İlahiyat Dergisi**, Cilt: 21, Sayı: 2, Aralık 2017, ss. 1161-1180; Seküler toplum yapısını dikkate alarak inanca dayalı ve dogmatik olmayan din eğitimi anlayışları için karşılaştırınız: Yusuf Ceylan, "Bir Analitik Eğitim Felsefecisinin Gözüyle Din Eğitimi: Paul H. Hirst Örneği", **Ekev Akademi Dergisi**, Sayı: 78, 2019, ss. 587-598.

345 Ülfet Görgülü, "Gaye-i Hayat", **Diyanet Aile Dergisi**, Aralık 2015, s. 7.

teşkil etmektedir. Diğer yandan yayınlanan yazılarda, ümit ile korku dengesinin iyi bir şekilde ayarlandığı, hatta bu denge içerisinde ümit ve sevgiye korku ve ceza olgusuna oranla daha fazla yer ayrıldığı söylenebilmektedir. Nitekim bu yöntem din eğitiminde oldukça önemlidir.[346] Zira Kur'ân-ı Kerim'in üslubuna ümit ve sevgi odaklı bir din eğitimi, daha uygun düşmektedir.

Dergideki inanç ve ibadet eğitimi ile alakalı yazılardan varılan sonuç şudur ki; aile, bir bireyin ilk eğitim ve öğrenme ortamı olmanın ötesinde, dinî inançların ve ibadetlerin aktarıldığı bir merkezdir. Çocuklar, aile üyelerinin inançlarını, dua ve ibadet alışkanlıklarını gözlemleyerek dini bilgi ve anlayış kazanırlar. Bu nedenle, aileler, kendi inançlarını ve ibadet pratiklerini çocuklarına aktarmakla büyük bir sorumluluk taşırlar. Aile içinde inanç ve ibadet eğitimi, çocuklara dini bilgilerin yanı sıra inançla ilgili duygusal bağlar da sunar. Çocuklar, aile içindeki dua saatlerini, ibadet ritüellerini ve dini topluluk katılımlarını deneyimleyerek inançlarını yaşama geçirirler. Bu deneyimler, çocukların dinî kimliklerini geliştirmelerine yardımcı olur. İnanç ve ibadet eğitimi aynı zamanda çocuklara ahlaki değerleri öğretme fırsatı sunar. Aileler, çocuklarına adalet, dürüstlük, merhamet, hoşgörü ve toplumsal sorumluluk gibi dini ahlaki değerleri kazandırmakla sorumludur. Bu eğitim süreci, çocukların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha etik ve duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunur.

Ek-1'deki tabloda yer alan verilere dayanarak, dergide ele alınan ibadetle ilgili başlıkların incelenmesi sonucunda; bu başlıkların, ibadetlerin sadece şekilsel öğretimine odaklanmak yerine, hikâye ve anekdotlarla zenginleştirilerek düşünsel ve bilinç kazandırıcı yazılara dönüştüğü görülmektedir.

2.2.5. Ailede Çocuk Eğitiminde Güncel Sorunlar

Aile üyelerinin toplum düzen ve refahını oluşturan dini değerlere karşı süratle duyarsızlaştığı küresel dünyada, gelişen teknolojinin tesiriyle kitleler, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda değişimlerle karşı karşıya kaldığı söylenebilir. Bununla birlikte

---

346 Fikret Karaman, "Korku, Ümit ve Ye"sin Mümin Üzerindeki Etkisi", **İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** 4/2, 2013, ss. 9-33; Rahim Acar, **Ümit ve Korku Arasında: Din-Akıl ve Bilim İlişkisi,** Bütün Boyutlarıyla Din, İstanbul, Kur'ân Çalışmaları Vakfı Yayınları, 2016, ss. 157-180.

toplum üyelerinde ve ailede dini yaşantıdan ve milli bilinçten uzaklaşıldığı görülmektedir. Topluma yön tayin eden değerlerin gerek eğitim alanında gerekse hayatın her sahasında etkisini kaybetmesi, dini eğitime olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır.

Günümüzde de giderek çoğalan, hayatı tehdit eden çeşitli problemler görülürken, bireylerin hem dini hem de değer yargıları açısından yeterince eğitilemedikleri gün yüzüne çıkmaktadır. [347]Aranan bu eğitim portalında en etkili araç, hiç kuşkusuz teknoloji çağının kaçınılmazı olan kitle iletişim araçları olacaktır. Günümüz şartlarında kitle iletişimi yolu ile eğitim yapılması yaygın hal almıştır.[348] Bilhassa aileyi ve toplumu dini boyutta bilgilendirerek aydınlatma görevini resmi anlamda üstlenen DİB, teknolojik vasıtaları kullanarak çalışmalarını yürütmeye devam etmektedir. Dergide, sanal araçlar yerinde kullanılırsa hem eğitime hem de sosyalleşmeye katkı sunacağı belirtilirken, teknoloji sayesinde gerçekleştirilen bilgi paylaşımı hızının zamanın boşa harcanmasına da engel olacağının altı çizilmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte "sokakta oynayan çocuklar" dönemi kapanarak, sanal ortamda kendi "sanal sokaklarını kuran çocuklar" devri başlamıştır.[349] Artık ebeveynlerin uyarı dillerinin teknolojiyle birlikte güncellenmesinin gerekliliği belirtilerek, teknolojinin hayatımıza girmesiyle birlikte aile içi davranışların değişime uğradığı vurgulanmıştır. Ayrıca dergide, çocukları sanal dünyanın tehlikelerine binâen uyarmanın lüzumuna dikkat çekilmektedir. Zira sanal sokaklar konusunda da en az gerçek yaşamdakilerde olduğu kadar dikkatli olmak gerekmektedir. Konuyla en ilgili dergideki başlıklar alttaki tablo 15'te sunulmuştur.

---

347 Hayati Hökelekli, "Değer Odaklı Eğitim", **DEM Bülten-Dergi**, Cilt: 4, Sayı 1, 2006, s. 52.

348 Bekir Kocadaş, "Kitle İletişim Araçları Eğitim İlişkisi", **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, Cilt: 4, Sayı 2, 2004, s. 131.

349 Sevde Nur Özkan, "Sanal Alemin Getirdikleri", **Diyanet Aile Dergisi**, Ağustos-2014, s. 44.

Tablo 15: Diyanet Aile Dergisi'nde Çocuk Eğitiminde Güncel sorunlar ile Alakalı Örnek Başlıklar

Sıra	Metin Adı	Yazar	Ay-Yıl
1	Aileye Hükmeden Dizi Çocukları	G. Nezaket Maraşlı	Mart-2014
2	Sanal Alemin Getirdikleri	Sevde Nur Özkan	Ağustos-2014
3	Çocuğun Oyun Dünyası ve Dijital Tehlike	Ebrar Yıldız	Eylül-2014
4	Ekran Terörü	Hatice Bakır	Mart-2018
5	Ortam Sanal Tehlike Gerçek	Gülsüm Karapınar	Mayıs-2018
6	Çizgi Film Deyip Geçme	Gülsüm İnal	Ağustos-2019
7	Şimdi Reklamlar	Ayşegül Gürbüz	Mayıs-2018

Toplum değerlerinin gelişimi ve ilerleyebilmesi konusunda pek çok unsur etken olmaktayken, kitle iletişim araçlarının eğitime olumlu faydalar sağlaması sosyal hayatta yansımalar bulmasına sebebiyet vermektedir. Hatta kitle iletişim araçları, aile ve bireylerinin eğitimi üzerinde okuldan daha etkili bir boyuta dönüşmüştür. Günümüzde bu araçlar yalnızca eğitim alanında kalmayıp, bireylerin aktüel vakitlerini değerlendirme vasıtası olarak karşımıza çıktığı da görülmektedir. Dolayısıyla bu noktada çocukların teknolojinin bir parçası olan bu araçlardan istifade ederken ebeveynlerinin dikkatli olması gerekmektedir.[350] Çünkü teknolojinin çocuk, birey ve toplum üzerinde olumlu etkileri olduğu gibi olumsuz etkileri de mevcuttur.

Çocukların günde iki saatten fazla teknolojik cihazları kullanmaması gerektiğini belirten uzmanlar, iki yaşının altındaki çocukların ise bu cihazların başına hiç geçmemesi uyarısının yanında, altı yaş üstü çocukların odasında bilgisayar, tablet, telefon gibi cihazların bulundurmamak gerektiğini tavsiye etmektedirler.[351] Ailelerin bu konuda bilinçlenmesi, çocukların elektronik cihaz kullanılmalarına bir sınırlama getirmeleri ve kontrolü sağlamaları gerekmektedir. Anneler için bir kolaylık ve çoğu

350 Gülsüm Karapınar, "Ortam Sanal Tehlike Gerçek", **Diyanet Aile Dergisi**, Mayıs-2018, s. 34.

351 Haluk Tanrıverdi- Sena Sağır, "**Lise Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanım Amaçlarının ve Sosyal Ağları Benimseme Düzeylerinin Öğrenci Başarısına Etkisi**" Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 7, Sayı 18, 2014, s. 775.

zaman yardımcı gibi görünse de bunlar çocuklar için bilinmeyen ya da bilinse de önemsenmeyen birçok tehlike arz etmektedir.[352]

Dergide; aşırı televizyon izlemenin analitik düşünme ve dil gelişimi için gereken beynin sol yarısının uyarılmasını azalttığı, bu nedenle çocuklara iki yaşına gelinceye kadar televizyon izletilmemesi önerilmektedir. Ayrıca televizyonun, çocuklarda dikkat eksikliği ve obezite riskini artırdığı ve reyting kaygısıyla öne çıkarılan, sempatik gösterilmeye çalışılan psikopat karakterler, gelişim çağındaki çocuklar tarafından rol model kabul edildiğinden dolayı tehlike boyutunda değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir.[353] Konuyla ilgili yapılan çalışmalara yer verilen dergide, okul öncesi dönemdeki çocukların ayda yaklaşık 95 saati ekran önünde tükettikleri bildirilmekte bu durum dergide şu şekilde ifade edilmektedir: "Dizilerde görülen çocuk karakterler, bize ve kültürümüze yabancı, giyinişiyle, konuşmasıyla, bakışıyla, duruşuyla sokakta gördüğümüz çocuklardan çok farklı. Sanki yabancı film izler gibi izliyoruz bu tuhaf karakterleri. En kısa sürede bu "yanlış modellemenin" önü alınmalı, uzmanlar tarafından çocuk dizileri acilen gözden geçirilmelidir. Evet, ailede çocuğun yerine kıymet biçilemez, işte bunun için geleceğe hazırladığımız çocuklarımızın yanlış yönlendirilerek yanlış yetişmelerinin önüne geçilmelidir." [354]

Bu sebeple seyrettikleri çoğu şeyi zihin dünyalarında biçimlendirip, örnek alabilecekleri kişilerin niteliklerini benimsemesinin zaruri olacağı belirtilerek bu hususta ebeveynler uyarılmaktadır.[355] Benzer tehlikenin çocuk dizilerinde de karşılaşıldığına dikkat çekilen dergide, ailenin durumunun feci bir hâlde olduğu ifade edilmektedir. Aile, bütün ilişkilerini çocuklarına göre düzenler ve hayat onlar için, yalnızca çocuklardan ve onların isteklerini en yüksek seviyede yerine getirmekten ibarettir ve ailenin büyük fertlerinin de çocukları tarafından yönetilmekten memnun olduklarının görüldüğü diziler, aile yapısı için olumsuz etki bıraktığı bir gerçektir.[356] Dolayısıyla çocukların teknolojinin bir parçası olan bu araçları kullanırken,

---

352 Ebrar Yıldız, "Çocuğun Oyun Dünyası ve Dijital Tehlike", **Diyanet Aile Dergisi**, Eylül 2014, s. 24.

353 G. Nezaket Maraşlı, Aileye Hükmeden Dizi Çocukları, **Diyanet Aile Dergisi**, Mart-2014, s. 29.

354 G. Nezaket Maraşlı, Aileye Hükmeden Dizi Çocukları, **Diyanet Aile Dergisi**, Mart-2014, s. 30.

355 Gülsüm İnal, "Çizgi Film Deyip Geçme", **Diyanet Aile Dergisi,** Ağustos 2019, s. 32.

356 Nezaket Maraşlı, "Aileye Hükmeden Dizi Çocukları", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2014, s.30.

ebeveynlerin belli kurallar geliştirerek çocukları üzerindeki kontrollerini güncel tutmaları hususunda dikkatli olmaları gerekmektedir.

Günümüzde teknolojik ilerlemelerin hızlı bir şekilde artması, dijital araçlarla olan etkileşimi artırmış ve bu durum dijital oyun bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dijital oyun bağımlılığı, tüm dünya genelinde ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak gündemdeki yerini almıştır. Özellikle çocuklar, bu tür bağımlılıklara karşı daha hassas bir risk grubunu oluştururlar.[357] Nitekim bağımlılık pek çok etkenin birleşerek oluşturduğu bir tablodur. Aynı zamanda bağımlılık, bir şeyin hayata ve sağlığa olumsuz tesir etmesine rağmen kullanımına devam edilmesidir.[358] Birey doğduğu andan itibaren hem öğrenmeye hem de onu kuşatan dünyanın etkilerine duyarlı hale gelmeye başlar. Bu süreç çerçevesinde birey, karşı karşıya geldiği olaylar cephesinden kendini koruyabilmek için bir baş etme yöntemi geliştirmek istemektedir. Birey tarafından geliştirilen bu baş etme yönteminin sağlıklı veya sağlıksız oluşunun, yaşadığı çevre, anne babasının tutumları, sosyal ortamı, kültürel birikimleri çok yakından etkilemektedir. Anne babanın çocuklarına karşı gösterdiği olumsuz tutumlar, herhangi bir aile üyesinin bağımlılık hikayesi olması, tehlikeli arkadaş çevreleri, eğitim hayatındaki başarısızlık ve içinde bulunduğu toplumun bağımlılığa karşı olan bakış açısı, risk meydana getirebilecek etkenlerdendir.[359] Bu nedenle bağımlılığın oluştuğu süreçten bahsederken bireyi, bebeklik döneminden itibaren incelemek, aile, toplum ve toplumun sosyal, kültürel özelliklerini dikkate alarak süreci bütün bir yaklaşımla değerlendirmek gerekmektedir.

Diğer yandan gerek genel ağ ve gerekse sosyal medyanın yaşam alanımıza girmesi ve kısa sürede etkili olmasının ardından hızlanan iletişim şekilleri, beraberinde zaman ve mekân olgularını yok ederek, sosyolojik ve psikolojik hayat şekillerini de değiştirmiştir.[360] İnternetle uzaklar yakın olmuş, iletişim ve ticaret artarken yakınlar

---

357 Kadriye Selin Budak, **Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeğinin ve Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri Ölçeğinin Geliştirilmesi, Problem Davranışlarla İlişkisinin İncelenmesi,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2020, s. 33.

358 Mehmet Dinç, "Teknoloji Bağımlılığı ve Gençlik", **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 3, Sayı 3, 2015, s. 32.

359 İrfan Başkurt, "Gençlik ve Bağımlılk Korunma Yolları (Psiko Sosyal Bir Yaklaşım)", **İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Sayı 8, 2012, s. 74.

360 Özden Arısoy, "İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi", **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 1, 2009, s. 55.

uzak olup duyarsızlık ve rekabet başlamıştır. Küreselleşme ile modernlik ve refah artarken, mekanikleşen kalpler ile sevgi ve merhamet damarları dumura uğramış hale gelmektedir. Bunun yanında internet, mobil hizmetleri ile fertleri kendisine bağımlı yapmış; yanı başındakilerden dahi uzaklaştırarak onları toplumdan ve hayattan kopuk hâle dönüştürmüştür. Bağımlılıkta önemli faktörlerden biri, insanın boşluk ve huzursuzluktan kaçınma meyli içinde olmasıdır. Kişi, bu boşluğu aşmak için kendisinde tatmin oluşturan o eşya ve davranışa tekrar tekrar yönelir. Böylece ona olan bağı kuvvetlenir ve bu durum zamanla vazgeçilmez bir alışkanlığa dönüşür ve insan, farkında olmadan bir döngüde sıkışmış olur. Günümüz modern teknoloji çağında, hemen herkesin evinde bulunan internet ağı ve akıllı cep telefonları, buna davetiye çıkaran en önemli faktörlerdir.[361] Ancak bunların, insanın mutluluk ve refahına hizmet için kullanılan birer iletişim aracı olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır. Bu araçlar, insanın bizatihi kendisi yerine konulmamalı; insanlarla iletişim yerine bu sanal dostlara sığınılmamalıdır. Onlar, hayatımızın tamamına hükmedecek bir gaye hâline getirilmemelidir.

Diyanet Aile Dergisi'nin bağımlılık konusunda çocuk eğitiminde güncel sorunlara yönelik kaleme aldığı yazı başlıkları örneklerine baktığımızda; teknoloji ve kitle iletişim araçları bağımlılığının yanı sıra zararlı madde bağımlılıklarına da ailelerin dikkatinin çekildiği görülmektedir. Konuyla en ilgili olan başlıklar aşağıdaki Tablo 16'da örnek olarak gösterilmiştir.

Tablo 16: Diyanet Aile Dergisi'nde Bağımlılık İle Alakalı Başlıklar

Sıra	**Metin Adı**	**Yazar**	**Ay-Yıl**
1	Yeni Bağımlılığımız İnternet	Meral Uzunay	Kasım-2013
2	Madde Bağımlılığı	Dr. Genco Usta	Mart-2014
3	Alışveriş Bağımlılığı	Serhat Yabancı	Ocak-2015
4	Tutkuya Tutunmak-Bağımlılık	Dr. Fatma Bayraktar	Mart-2017
5	Popüler Zehir Sigara	Büşra Kazan	Eylül-2020
6	A'dan Z'ye Bağımlılık	Kaan Süleymanoğlu	Şubat-2021
7	Madde Bağımlılığı	Doğan Özdemir	Şubat-2016

[361] Eda Büyükgebiz Koca – M. Zihni Tunca, "İnternet ve Sosyal Medya Bağımlılığının Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine Dair Bir Araştırma", **Alanya Akademik Bakış Dergisi**, Cilt: 4, Sayı 1, s. 80.

Sınırlı bir çevresi olan birey, bu sınırların ötesindeki tüm yaşamların kendi yaşamıyla aynı olduğuna inanarak geçirmektedir. Uyuşturucu madde kullanımı, birçok insana göre oldukça yabancı bir sorun olmasına rağmen, bilinmeyen sınırlar ötesindeki bu yaşam ile ilgili veriler oldukça dikkat çekicidir. Araştırmaların verdiği bilgilere göre, 12 ile 17 yaş arasındaki ergenlerin yaklaşık %25'inde yasa dışı madde kullanımına rastlanmaktadır.[362] Madde bağımlılığı ve kullanımının pek çok farklı riskinden söz edilebilir. Bu risk faktörlerinden bazıları; aile içi anlaşmazlıklar, davranış bozuklukları ve depresyon psikiyatrik semptomlar, bir takım akademik zorluklar, ailede ve arkadaş gruplarında madde kullanımının varlığı, dürtüsel bir yapıya sahip olmak özelliği ve erken yaşta başlayan sigara kullanımı olarak sıralanabilir. Gün geçtikçe önemi giderek artan konu halini alan madde bağımlılığı ile ilgili ailelere oldukça fazla görev düşmektedir. Kontrollü ancak baskıdan uzak bir ebeveyn tutumunun bu konudaki en uygun yaklaşım olacağı gösterilmektedir.[363] Çocukluk döneminde, bilgisizlik ve merakla başlayan eğitim süreci, ergenlik döneminde kimlik kazanma duygusu ve taklit eğilimi ile devam eder. Bu dönemlerde, çocuklar çevrelerindeki dünyayı anlama ve kendilerini tanıma yolculuğuna başlarlar. Ancak bu süreçler aynı zamanda bağımlılık riskini de beraberinde getirir. Yasal ve yasa dışı bağımlılık yapan maddelere karşı koruyucu bir eğitim sürecinin ilk adımı aile içinde atılır.

Dergide madde bağımlılığı bahsi içinde ele alınan ve 4500'den fazla kimyasal bulunduğu iddia edilen sigaranın, içeriğindeki sakıncalı madde sebebiyle bağımlılık yaptığı vurgulanmaktadır.[364] Bundan dolayı bedende oluşturduğu hasarların çokluğuna, oluşan sakıncalardan sıklıkla söz edilmesine karşın kullanım oranının yükselmeye devam etmesi, dünya üzerinde yılda yaklaşık 7 milyon insanın bu zararlı madde tüketimi yüzünden yaşamını kaybetmesi gibi tehlikelere ailelerin dikkati çekilerek; çocuklarının bilinçlenmesine ve bağımlılık risklerini anlamalarına yardımcı olmakla ebeveynlerin görevli oldukları belirtilmektedir. [365]

---

362 The National Survey on Drug Use and Health Report, **Alcohol dependence or abuse and age at first use,** www.drugabusestatistics.samhsa.gov , 2004, s. 326.

363 Genco Usta, "Madde Bağımlılığı", **Diyanet Aile Dergisi,** Mart 2014, s. 22.

364 Selami Özcan- H. Yunus Taş - Yılmaz Çetin, "Sigara ile Mücadelede Toplumsal Bilinç", **Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt: 2, Sayı 4, 2013, s. 152.

365 Büşra Kazan, "Popüler Zehir Sigara", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 21, 2020, s. 64.

İnsanın düşünce melekelerini zayıflatan, kontrol altına alan bütün alışkanlıkları karşı bağımlılık kategorisinde kabul ederek dikkatli olunması gerektiğinin altı çizilen dergide, Peygamber Efendimiz'in, kulun kıyamet gününde hesaba çekileceği şeyler olarak sıraladığı; ömrünü ne uğruna tükettiği, bilgisi ve malını nereden kazanarak, nereye harcadığı ve vücudunu ne ile yıprattığı konusunda[366] serlevha hadisiyle de dini boyuttaki uyarı ile karşılaşılmaktadır. Derginin "Pencere" bölümünde "Tutkuya Tutunmak Bağımlılık" başlıklı yazıda, bağımlılığın sadece insan bedenine zararlı maddelerden değil, bir eylem, bir davranış, bir etkinlikten de olabileceğine dikkat çekilmiştir. Toplumda madde bağımlılıklarına karşı var olan bilincin, çoğu zaman davranışsal bağımlılıklara karşı yeterince gelişmemiş olduğu, buna bağlı olarak oluşan tehlike ve tehditlerin ise içine düşülmeden fark edilememekte olduğu, bu durumun toplum nezdinde pasifleştirilerek yalnızca sıradan bir kötü alışkanlık olarak görüldüğünün belirtildiği yazıda, şans oyunları ve kumar gibi davranışsal bağımlılıkların ciddi tehlikeler barındırdığı ve üstelik tedavi gerektirdiğinin de tespit edildiği belirtilmiştir.[367] Ailelerin yasal ve yasa dışı bağımlılık yapıcı her konuda çocuklarıyla açık iletişim kurmalarının gerekliliği ve bunun çocukların bağımlılıkların risklerini ve yasal sonuçlarını anlamalarına yardımcı olacağı ifade edilmektedir. Aile içi eğitim, bu konuda bilinçlenmeyi teşvik eder.

Bunun yanında, son zamanlarda bağımlılık listesine katılan alışveriş bağımlılığı, kontrolsüz olarak alışveriş yapmak ve ihtiyaç dışı harekete geçen dürtüye göre davranmaktır şeklinde dergide tanımlandığı görülmektedir. Kontrolsüz alışveriş taleplerine dayalı önemli bir bağımlılık türü olan bu bağımlılıkta, çocuğun akranlarını gözlemlemesiyle ve özentisiyle bu taleplerinde artış olabilmektedir. Ancak dergide, aile içi eğitimle farkındalık, profesyonel yardım ve sağlıklı başa çıkma stratejileri kazanılarak bu bağımlılığın üstesinden gelinebileceği belirtilmektedir. [368]

Dergide internet ve sanal ortam bağımlılığından kurtulmanın tedavi yöntemleri sayılmış, ebeveynlerin "çocuk bilgisayarı seviyor" diyerek onu bilgisayarla baş başa bırakmamaları, çocuğun erken yaşlarda bilgisayar kullanmasını kısıtlamalarının gerekliliği, yetişkinlerin ise bilgisayar karşısında 1,5 saatten fazla kalmamaları

366 Tirmizî, Sıfâtü'l-kıyame, 1.
367 Fatma Bayraktar, "Tutkuya Tutunmak-Bağımlılık", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2017, s. 4.
368 Serhat Yabancı, "Alışveriş Bağımlılığı", **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak 2015, s. 23.

yönünde bilinçlendirilmesinin önemi belirtilmiştir. İnternet bağımlılarının mutlaka bir uzmana başvurmalarını, bununla eş zamanlı olarak, kişilerin sosyal yaşantılarının artırılmasını, hobilerle yaşantılarının zenginleştirilmesini, çevreleriyle paylaşımlarının artırılmasını ve aile içi iletişimlerinin iyileştirilmesini dergi, tedavi için önerilen en önemli yöntemler olarak sıralamaktadır.[369]

Ailedeki çocuk eğitimindeki güncel bu sorunlar, çocukluk dönemi din eğitimi sürecini etkileyebilir ve bu nedenle eğitimciler ve aileler, bu sorunları aşmak için bilinçli ve dikkatli bir şekilde hareket etmelidirler. Çocukların din eğitimi, dikkatlice yönetilmesi gereken hassas bir süreçtir ve bu sorunların çözümü, çocukların sağlıklı bir şekilde dinî değerleri ve inançları öğrenmelerini sağlar. Dolayısıyla, ailede çocukluk dönemi din eğitiminde karşılaşılan sorunlar konusunda; anne-baba tarafından eğitim sürecinin iyi yönetilmesi, çocuğun gelişim özelliklerinin bilinmesi/dikkate alınması, buna göre farklı yöntemlerin kullanılması, anne ve babanın çocuğun özdeşim kurabileceği rol model olmaları, değer transferinin yapılması, çocuğun ben-merkezcilikten kurtulmasının sağlanması, kuşak çatışması olmamasına dikkat edilmesi, görev ve sorumluluk bilincinin kazandırılması, sevgi merkezli yaklaşımdan uzaklaşılmaması, kitle iletişim araçlarının verimli kullanılması dikkat edilecek tedbirler olarak sayılabilir.

---

[369] Meral Uzunay, "Yeni Bağımlılığımız İnternet", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 275, 2017, s. 4.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bireylerin yetişmesi, gelişmesi ve toplumsal yaşamdaki yerlerini alabilmeleri için bilgi edinimlerinin yanı sıra kişilik gelişimine katkı sağlayan eğitim; örgün ve yaygın olarak iki şekilde yapılmaktadır. Kişilerin topluma ayak uydurması ve fayda sağlaması için gerekli donanımların elde edilmesini kolaylaştıran yaygın eğitim; gazete, dergi, kitap, radyo, televizyon, internet vb. kitle iletişim araçları aracılığı ile geniş ve bilinmeyen bir kitleye ulaşmayı başarmaktadır. Gerek toplumsal problemlerin çözümünde gerekse toplumsal ihtiyaçların giderilmesinde aktif bir rol oynayan kitle iletişim araçları, dergi ve gazete gibi belirli periyotlarla yayımlanan ve süreli yayın adı verilen türleriyle aynı anda farklı geniş kitlelere hitap edebilme özelliğine sahiptir. Bu özelliğinin yanında düzenli olarak yayımlanması ve yayınını uzun vadede sürdürmesi, yaygın eğitimin en etkili iletişim araçlarından olan süreli yayınların muhatap kitle üzerindeki etkin rolünün tesirini katlayarak arttırmaktadır. Diyanet Aile Dergisi, Başkanlığın süreli yayınları arasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Derginin aile bireylerinin en büyüğünden en küçüğüne kadar, her birinin düzeyine uygun dini eğitimi sunabilme özelliğinin, güncel konu tercihlerinin ve dikkat çekici içerik ve görseller ile desteklenmesi, bilgi iletisinin muhatap kitleye daha kolay ve süratli ulaşmasını sağladığı görülmektedir.

Fertlerin yaşayışlarına yön veren bilgilerin öğretildiği derginin; toplumsal düzenin sağlanmasına önemli katkı sunduğu kabul edilen ailedeki eğitimin, dini boyutunu üstlendiği tespit edilmiştir.

Örneklem olarak belirlenen Diyanet Aile Dergisi'nin 102 sayısının tamamında 20 konu alanı tespit edilmiş olup bunlardan 11 konu alanı; "Aile", "Aile Hayatı ve Gelişimi", "Ailenin Korunması", "Ailede İletişim ve Anne Baba Tutumları", "Hadislerle Aile ve Hz. Peygamber'in Ailede Örnek Ahlakı", "Ailede Din Eğitimi", "Ailede Çocuk Gelişimi ve Çocuk Psikolojisi", "Ailede Mahremiyet Eğitimi", "Ailede Çocuğun Din Eğitimi", "Ailede İnanç ve İbadet Eğitimi", "Ailede Çocuk Eğitiminde Güncel Sorunlar" şeklindeki başlıklarla çalışmamızda incelenmek üzere ele alınmıştır. Belirlenen konuların dağılımı ve sıklığı çalışmanın sonundaki ek 1'de tablo şeklinde verilmiştir ve her konu yorumlarla sınıflandırılmıştır. Tespit edilen konuların okuyucuyu hangi yöntemle ailede din eğitimi alanında bilgilendirdiği belirlenmiştir.

Dergi içeriğinde, ailede din eğitiminin yanında; değerler eğitimi, toplumsal duyarlılık ve aile değerlerine detaylı şekilde yer verilmiştir. Aile üyelerine yönelik din eğitiminde; aile hayatı, inanç, ibadet, ahlak, Peygamber ve sahabe hayatı, mahremiyet gibi konulara değinilirken; 2019 Ocak sayısında "Günümüz Dünyasında Bir Sığınak Aile", 2019 Temmuz sayısında "İstismar Edilmemek İçin Doğru Bilgi", 2020 Ocak sayısında "Baki Kalan Salih Ameller", 2020 Ekim sayısında "Değerler Eğitiminde Hz. Peygamber Örnekliği", 2020 Kasım sayısında "Değişen Algılar ve Mahremiyet Bilinci", 2021 Eylül sayısında "Güzel Ahlakın Özü Edep ve Haya", 2021 Nisan sayısında "Nebevi Miras Her Can İçin Merhamet" gibi, kapak konusu ailede din eğitimi alanı kapsamında olan sayılar yayımlanmıştır. Örnek olarak gösterilen bu vb. kapak konusu başlıkların "Pencere" köşesinde detaylıca işlendiği gözlenmiştir. Bunun akabinde dini değerler alanında sorumluluk, diğergâmlık, dürüstlük, saygı ve adalet konularına da dergide ön planda yer verildiği görülmektedir.

Dergide aileyi güçlendiren ve ayakta kalmasını sağlayan destekleyici yazıların sayısı da oldukça fazladır. Hedef kitlesi aile olan Diyanet Aile Dergisi, aileyi dini açıdan bilgilendirirken, aile bireylerinin sorumluluklarına ve aile içi ödevlerin dağılımındaki bilince de öncelik veren bir yayın anlayışı içerisinde olmuştur. Dergide din eğitimi ana konularını oluşturan ibadet ve ahlaka dair çok sayıda yazı kaleme alınmasına rağmen, inanç konusundaki yazıların, sadece ayet ve hadislerle desteklenen müstakil olmayan metinler olarak kaldığı ve İslam'ın prensipleri çerçevesinde bağımsız başlıklar altında işlenmediği görülmektedir. İbadet konusu ele alınırken dikkat çeken özellik ise namaz, oruç, zekât, hac gibi konuların bağımsız olarak işlenmesinden ziyade, ibadet başlığının genel çerçevesinde ibadet bilinci oluşturulmasını önceleyen din bilimleri kapsamında okuyuculara sunulmasıdır. Ahlak konularında ise dergi, aile bireylerine bilhassa değerler eğitimi verme çabası ile ailevi, toplumsal ve evrensel değerler içerikli çok sık yazılara yer vermiştir.

Özellikle derginin ailede din eğitimi alanına ağırlıkla yer vermesi, ailenin manevi yapısına önem verildiğinin bir kanıtıdır. Dergi, ailede etkili bir din eğitimi oluşturulabilmesini aile bireylerinin huzuruyla ilişkilendirerek, bunun temelini oluşturan faktörlerden birinin, etkili iletişim pratikleri olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir bir aile yapısının oluşturulması ve dolayısıyla da ailede din eğitimi alanına zemin hazırlanması için iletişim üzerine odaklanmış bir dizi yazı

sunmaktadır. Bu yazılarda hem ebeveynler arası ve hem de ebeveynler ile çocuklar arasındaki iletişim dinamikleri detaylı bir şekilde ele alınmakta, aynı zamanda evlilik ilişkilerindeki iletişim stratejileri incelenmektedir.

Diyanet Aile Dergisi, genel olarak önemli bir eğitim faaliyeti yerine getirmekte ve yayın amacına uygun olarak başarılı bir rol üstlenmektedir. Bu yayın, ailede din eğitimi ve ailenin dini gelişimi üzerindeki etkileri açısından değerlendirildiğinde, daha kesin sonuçlar elde etmek için nicel araştırmalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmelidir. Bu tür araştırmalar, derginin eğitim faaliyetlerinin etkinliğini ve kapsamını daha net sonuçlarla ortaya koymak açısından katkı sağlayabilir.

İçeriğini dini temalar üzerine kurarak yayınlarını okuyucularına ulaştıran Diyanet Aile Dergisi'nde, ailede din eğitimi konusuna özel bir önem verilmekte, aile bireylerine doğru dini bilgilerin aktarılması ve bu alanda sağlam bir eğitim altyapısının oluşturulması hedeflenmektedir. Ayrıca, dergi, aile üyelerinin manevi tatminlerini psikolojik bir perspektiften ele alarak güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, dini eğitimin yanı sıra bireylerin ruhsal ve psikolojik refahına da katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Ayrıca evlilik öncesi ve sonrası evrelerinde, bilinçli bireylerle sağlam temelli yuvaların kurulmasına ilişkin, din eğitimi çerçevesinde eğitici yazıların çokluğu ile her türlü çevresel deformasyon içeren olumsuz etkilere karşın, sarsılmaz ve güçlü aile temelleri oluşumuna ehemmiyet verilişi oldukça dikkat çekicidir.

Derginin, aileyi sadece dini bakımdan bilgilendirmekle kalmayıp; dini gün ve geceler ile milli gün ve haftalara yer verdiği, gündemin olaylarının da sıkı takibinde olduğu görülmektedir. Milli bağların güçlenmesi ve toplumsal değerler konusundaki bilinçlenmenin aile üyelerinin eğitimine bağlı olduğu düşünülerek bu minvalde değerlere önem verilmiştir. Bunun yanı sıra toplumsal rabıtaların güçlenmesi amacıyla kardeşlik, akrabalık, komşuluk, sorumluluk, saygı, sevgi, güzel geçim, adalet, sadakat, mahremiyet, dostluk, misafirperverlik, yardımlaşma ve dayanışma gibi ahlaki konulara da sıklıkla vurgu yapılmaktadır.

Bilinçli bir yayın politikası izleyen, anlaşılır ve sade bir dil kullanarak kaliteli içeriğini yansıtan dergi, müspet mesajlarla okuyucularına ulaşmayı hedeflediğini göstermektedir. Yapılan analizler sonucunda, derginin kurgusal metinlerden yararlanarak içeriğine çeşitlilik ve zenginlik kattığı belirlenmiştir. Bu yaklaşım, derginin sunduğu içeriği daha etkileyici ve renkli bir hale getirmekte, okuyucuların

ilgisini çekmekte ve onları bilgilendirme amacına hizmet etmektedir. Dolayısıyla bu fikrî ve didaktik metinlerle, okuyucuya doğrudan öğretici bir şekilde bilgi akışı sağlandığı gibi, bazen de hikâye ve kıssalar aracılığıyla kapalı bir şekilde sezgisel yola sevk ederek de bilgi sunumu yapılmaktadır. Dergide mevcut olan eğitim metinlerinde psikolog, doktor, tarihçi, mimar, sanatçı, yazar, eğitmen, sosyolog gibi alanın uzmanlarından yararlanılmış ve bu konuda doğru ve öz bilginin okurlara ulaşması sağlanmıştır. Dini konuların okuyucunun bünyesinde yer edinebilmesi için ise ayet ve hadislerden ve bazı dini şahsiyetlerden istifade edilmiştir. Ancak dergi, dini konularda bilinçli bir yayın politikası benimsemesine karşın, din alanındaki uzmanlara diğer disiplinlerin uzmanlarına oranla daha sınırlı bir yer verdiği gözlemlenmektedir. Bu durum, derginin içeriğindeki uzmanlık dağılımının ve konu çeşitliliğinin daha dengeli bir yapıya kavuşturulması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu anlamda, alan uzmanlarından eşit oranda yararlanmak derginin multidisipliner bir perspektif kazanmasına katkı sağlayabilir.

Dergide, doğrudan ve didaktik bir şekilde okura sunulan, "Pencere", "Biz Bize", "Ailece", "Kültür ve Sanat", "Akliyat", "Bir Nefes Sıhhat", "Çocuğum Büyürken", "Hayatın İçinden", "Hadislerle Aile", "Bir Ayet Bir Yorum", "Hane-i Enbiya", "Kitaplık", "Varlık Aynası", "Ashab-ı Suffe", "Sahabe Hayatları", "Saadet Asrının Hanımları" ve "Gençlik" köşelerinin alanın uzmanları ve ekseriyetle mesleki bilgiye sahip din görevlilerinden oluşan yazarlar tarafından yazılan metinlerden müteşekkil olduğu görülmektedir.

Dergide aile hayatı, gelişimi ve ailenin korunması konularında; aile içindeki eşler arasında sevgi ve muhabbetin oluşturulması, aile bireylerinin huzur ve mutluluğuna katkı sağlanması ve ailede olası problemlerin çözümüne odaklanıldığı görülmektedir. Ayrıca, ailede var olması gereken temel değerler sıkça vurgulanmıştır. Metinler, görseller ve resimlerle desteklenerek, konuların daha etkili bir şekilde iletilmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir. Dergide, ailenin farklı yönlerini ele alan yazılar da bulunmaktadır. Bu yazılarda aile yapısının çeşitli perspektifleri incelenmiş ve ailenin farklı boyutlarına vurgu yapılmıştır.

Derginin, aile içinde din eğitimi gibi unsurların, içselleştirilmiş bir eğitim süreciyle gerçekleştirilebileceği üzerinde durarak, bu sürecin sağlıklı iletişim yöntemlerinin yanı sıra, olumlu anne-baba tutumları üzerinden şekilleneceğine

yoğunlaştığı gözlenmiş ve bireylerin olumlu ebeveyn tutumlarıyla destekleneceği anlayışıyla aile içi dinamiklerin dengelenmesine yardımcı olduğu tespit edilmiştir.

Dergide ele alınan ailede din eğitimi konularında, genellikle ibadet ve ahlak alanındaki yazıların çoğunda, konuyla ilgili olarak özellikle veya dolaylı olarak hadislere atıf yapıldığı fark edilmektedir. İbadet ve ahlak bağlamı, yazıların ana odak noktasını oluşturmakta ve hadisler, konuların desteklenmesi veya açıklanmasında sıkça kullanılmaktadır. Bu yazılarda, ailede dinî eğitimin önemi ve aile içinde ibadetlerin yerine getirilmesi konuları hadisler üzerinden vurgulandığı belirlenmiştir.

Çocukların sağlıklı zihinsel gelişimi için ailelere yönelik öneriler içeren yazılara yer verilen dergi yazılarında, çocukların gelişim evrelerine göre inanç, ibadet ve ahlaki eğitimlerini desteklemek amacıyla ailelere, çeşitli tavsiyeler sunulduğu görülmüştür. Bu yazılarla derginin, ailelerin çocukların zihinsel potansiyelini destekleyebilmeleri için bilinçlenmelerine ve çeşitli eğitici yaklaşımları benimsemelerine yönelik rehberlik amacı taşıdığı gözlenmiştir.

Ailede din eğitiminin temelinde yer alan mahremiyet eğitimi konusunda bireylerin kişisel sınırlarını anlama, bu sınırlara saygı gösterme ve kişisel alanlarını koruma becerilerini kazanmaya yönelik önemli yazılara yer verilen derginin; çocuk din eğitimi ile ilgili konularda, genel itibariyle inanç eğitiminden ziyade ibadet eğitimi temelli yazılara yer verdiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra dergide, doğrudan ya da dolaylı olarak her sayısında inanç esaslarına ait yazılara, ahlak ve ibadeti konu alan yazıların ardından yer verildiği görülmekte ve dolayısıyla ailede din eğitimi konularının sıralamasının bu çerçevede ele alındığı belirlenmektedir.

Dergide, ailede çocukluk dönemi din eğitiminde karşılaşılan sorunların genellikle bilgi eksikliği, iletişim zorlukları ve zaman ayırma gibi faktörlerden kaynaklandığının konuyla ilgili yazılarda vurgulandığı ve bu bağlamda çocukların dinî konularda sağlıklı bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olacak tavsiyelerin ailelere öğretici metinlerle sunulduğu görülmektedir.

Sonuç itibarıyla, doğru bilgiyi ve aileye uygun yazı dilini kullanma bilinciyle yayın hayatına başlayan Diyanet Aile Dergisi, içeriğini ailede din eğitimi alanında sürekli zenginleştirerek önemli bir gelişme göstermiştir. Bu süreçte, aile araştırmalarına katkıda bulunarak alanın derinleşmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Dergi, geniş ve kapsamlı içeriğiyle, aile bireylerine yönelik din eğitiminde

etkin ve kritik rol üstlenen bir yayın olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, derginin hem akademik hem de toplumsal alanda dikkate değer bir etki yarattığını göstermektedir.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Derginin incelenen tüm sayılarında tespit edilen 20 konu başlığında; aile eğitimi, psikoloji, sağlık, tarih, Peygamber ve sahabe hayatı gibi konulara sıklıkla değinilirken; inanç, ibadet, ahlak, çocuk din eğitimi, toplumsal sorumluluk gibi konulara daha az yer verilmiştir. Dergide az yer verilen konulara daha fazla değinilmeli ve özellikle dini süreli yayınlardan olması hasebiyle dini bilgiler, alanın uzmanlarından istifade edilerek daha geniş bir perspektifle okuyucuya sunulmalıdır.
- Dergide din eğitimi açısından sistematik bir yayın anlayışı geliştirilmemiştir. Din eğitimi çerçevesinde dini konular, daha derinlemesine bir işleyişle genelden ziyade özelleştirilerek belirli bir plan ve program çerçevesinde hazırlanabilir. Derginin her sayısında farklı bir dini konu teması belirlenerek öğretilebilir.
- Dergide, dini mesajların doğrudan okuyucuya sunulmasının yanında, kurmaca olay örgüsüyle ve düşünsel eğilimlere sevk edici yöntemlerle hazırlanan metinlere ağırlık verilen dolaylı mesajlara yer verilerek din eğitimi alanında daha etkin ileti sağlanabilir.
- Derginin tüm sayıları dâhil edilerek içeriğindeki edebi türlerde bulunan dini, milli ve tarihi öğelerin din eğitimi açısından incelenmesi araştırmacılara araştırma konusu olarak önerilebilir.
- Edebi türlerin çeşitliliği, derginin içeriğini daha geniş bir kitleye ulaştırabilir ve dini eğitimde yenilikçi bir yaklaşım sunabilir. Bu strateji, derginin hem eğitici hem de ilgi çekici bir kaynak olmasını sağlayarak, uygulanabilir ve etkili bir içerik geliştirme yöntemi olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla Diyanet Aile Dergisi'nin içeriğinde, dini mesajların iletiminde farklı edebi türlerin kullanılması, dini bilgi akışını zenginleştirebilir ve okuyucuların ilgisini artırabilir. Örneğin:

  *Dini öğretileri ve değerleri somutlaştıran hikayelerin sayısı arttırılarak okuyucuların konuları daha iyi anlaması ve empati kurması sağlanabilir.

  *Dini ve milli duyguları ifade eden şiirlerin çeşitlendirilmesi, okuyucuların duygusal bağ kurmasına yardımcı olabilir ve mesajların kalıcı etki bırakmasını sağlayabilir.

  *Örnek olay incelemeleri kullanılarak gerçek hayattan alınan örneklerle dini

prensiplerin uygulanışını gösteren yazılar, teorik bilgilerin pratiğe dökülmesine yardımcı olabilir.

*Akademik ve araştırmaya dayalı makalelere daha fazla yer verilip, dini konular derinlemesine ele alınarak okuyuculara kapsamlı bilgi sunulabilir.

* Kişisel deneyim ve anı metinleri çoğaltılıp, dini yaşamın günlük hayattaki yansımaları okuyuculara gösterilerek benzer durumlarla bağ kurması sağlanabilir.

Bu edebi türlerin dergi içeriğine daha çok entegre edilmesi, metinlerin bireylere dini ve milli boyutta değerler kazandırmasına katkıda bulunabilir. Ayrıca, bu çeşitlilik derginin daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmasını ve dini eğitimde daha etkili bir rol oynamasını sağlayabilir.

- Dergide özellikle dini bilgilerin aktarımında konu başlıkları yetersiz kalmıştır. Bunun yanı sıra dergi içeriğinde, özellikle ibadet bilinci aktarımı konusunda başlık tekrarları gözlemlenmiştir. Bu bağlamda derginin konu başlıkları daha özenle seçilmelidir.

- Dergi iç tasarımına bakıldığında, bazı konulardaki görsellerin sayfa içerisinde çok fazla alan kaplamasından dolayı, yazı metninin daraltılarak sayfaya sığdırılmaya çalışılması, konunun okunurken dikkat dağınıklığına düşülmesine sebebiyet vermiş ve ana fikri yakalamak güçleşmiştir. Bu sebeple konu görsellerinin etkinliği azaltılarak, okuyucuyu yazıda verilen bilgiye odaklayıcı sayfa düzenlemelerine gidilebilir.

- Diyanet Aile Dergisi, her sayısında adında geçen aile vurgusunu daha fazla belli edecek şekilde aile temalı konularını arttırabilir. Adından ilk etapta edinilen aileye geniş perspektifte yer verilmiş izlenimini, hakiki boyuta çıkaracak sayıda aile konulu yazıların fazlalaşmasıyla dergi adı ve içeriği arasındaki uyum yakalanabilir.

- Dergi, araştırma konusu olarak aileye yönelik çalışmaları tercih edenler için doküman kaynak olarak değerlendirilebilir. Derginin yardımcı materyal olarak kullanılabilmesi için, Diyanet İşleri Başkanlığı harici resmi kurumlara ve üniversitelere ücretsiz gönderimi sağlanarak tanıtımı yapılabilir.

- Müstakil bir eğitim kaynağı olarak nitelendirilebilen Diyanet Aile Dergisi'nin, daha geniş okuyucu kitlesine ulaşması ve ailede din eğitimi konusundaki etkisini artırabilmesi için, tanıtım faaliyetlerine odaklanılması önerilebilir. Bu bağlamda, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın geniş eğitim ağından yararlanarak, özellikle Kur'an kurslarında eğitim gören yetişkin öğrenciler ve 4-6 yaş grubu kurslarına katılan

öğrencilerin velileri hedef seçilebilir. Diyanet Aile Dergisi'nin tanıtım faaliyetlerini genişletmek amacıyla hem basılı hem de dijital (e-dergi) formatlarda etkin bir strateji geliştirilebilir. Bu çerçevede, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın düzenlediği konferanslar ve diğer programlar, camilerin ve müftülüklerin giriş alanları, derginin tanıtımı için ideal noktalar olabilir. Bu tür yerlerde derginin tanıtımını yapmak, derginin erişim alanını genişletmek ve aileler arasında dini eğitim konusunda daha geniş bir bilinç ve farkındalık oluşturmak için pratik ve etkili bir yöntem olacaktır. Bu yaklaşım, derginin içeriğini daha geniş bir kitleye ulaştırarak, eğitim ve bilgilendirme misyonunu güçlendirebilir.

KAYNAKÇA

Abay, Ahmet. **Kur'an'da Kişilik Eğitiminin İlkeleri**, Düşün Yayıncılık, İstanbul, 2012.

Acar, Rahim. "**Ümit ve Korku Arasında: Din-Akıl ve Bilim İlişkisi", Bütün Boyutlarıyla Din**, Kur'an Çalışmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 2016.

Ağırman, Cemal. "İdeal Bir Davranış Biçimi Olarak Empati ve Hadislerde Empati Örnekleri", **C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt: 10, Sayı 2, 2006, ss. 23-53.

Akbaş, Bahattin. "Hal ve Tavrın En Güzeli", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 21, 2020, ss. 22-28.

Akçay Civriz, Gülşah. "Söz Ola Kese Savaşı, Söz Ola Kestire Başı**", Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 279, 2014, ss. 24-30.

Akman, M. Kubilay- Özer, Hatice. "İletişim Sarmalları: Sosyo-Psikolojik Boyutlarıyla İletişimi Yeniden Düşünmek", **Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi,** Cilt: 6, Sayı: 15, ss. 307-316.

Akseki, Ahmet Hamdi. **İslam Fıtri Tabii ve Umumi Bir Dindir**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2008.

Akyol Cehri, Canan. "Gönle Ağır Gelen Yük: Haset!", **Diyanet Aile Dergisi,** Ocak 2018, ss. 52-54.

Albayrak, Ahmet. "Çocuk Ruhunun Namazla Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, ss. 20-24.

Alisinanoğlu, Fatma. "Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi", **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 1, ss. 97-107.

Altaş, Nurullah- Arıcı, İsmail. **Din Eğitimi Biliminin Bilimselleşme Süreci, Din Eğitimi,** Editör: Mustafa Köylü-Nurullah Altaş, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2015.

Arıcı, İsmail. **Cumhuriyet'ten Sonra Türkiye'de Din Eğitimini Bilimselleştirme Faaliyetleri,** (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999.

Arıcı, İsmail. **Çocukluk Dönemi Din Eğitimi, Din Eğitimi**, Editör: İbrahim Turan-Bayramali Nazıroğlu, Bilay Yayınları, Ankara, 2020.

Arısoy, Özden. "İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi", **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 1, 2009, ss. 55-67.

Arslan, Elif. "İsraf Hayat Tarzımız mı?", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 267, 2013, ss. 6-10.

Arslan, Elif. "Ailede Samimiyet", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 288, 2014, ss. 6-8.

Arslan. Elif. "Türkiye Müftüsü Halil Gönenç Hoca Efendi", **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 288, 2014, ss. 28-32.

Arslan, Elif. "Mütevazı Bir Aile Mektebi: Diyanet Aile Dergisi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 300, Aralık 2015, ss. 38-41.

Arslan, Elif. "Okul Öncesi Din Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 9, 2019, ss. 2-4.

Arslan, Elif. "Editör Yazısı", **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 1, Ocak 2019, ss. 3-5.

Arslan, Elif. “Okul Öncesi Din Eğitimi”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 9, 2019, ss. 1-3.

Arslan, Lokman. **Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu Peygamberimiz ve Aile,** Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Aileye İlişkin Yayınları, Ankara, 2021.

Aslan, Mecbure- Doğan, Selen. **Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi**, Cilt: 11, Sayı 26, 2020, ss. 290-294.

Aslan, Murat. “Kitle İletişim Araçları, Medya ve Din İlişkisi Üzerine”, **Birey ve Toplum**, 2016, Cilt: 6, Sayı 11, ss. 9-15.

Ay, M. Emin. **Ailede ve Okulda İdeal Din Eğitimi**, Mavi Yayınları, İstanbul, 1997.

Aydın, Ali Rıza. İnanma İhtiyacı ve Dinî Ritüellerin Psikolojik Değeri, **Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi,** Cilt: 9, Sayı: 3, 2009, s. 87-100.

Aybey, Salih. “Diyanet Aile Dergisi’nin Aile Bireylerinin Din Eğitimine ve Huzuruna Katkısı Açısından Değerlendirilmesi”, **Diyanet İlmi Dergi**, Sayı: 58, 2022, ss. 368-370.

Ayaz, Hacer. “Huzur ve Bereket Vesilesi Selam”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 24, 2020, ss. 14-16.

Ayaz, Hacer. “Göz Aydınlığı Evlatlarımız Arasında Adalet”, **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 21, 2020, ss. 14-16.

Ayaz, Hacer “Kadın ve Mescit”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 19, 2020, ss. 14-16.

Aydın, Betül. **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi,** SFN Baskı, İstanbul, 2002.

Aydın, M. Zeki-Akyol Gürler, Şebnem. **Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler Teknikler- Kaynaklar,** Nobel Yayınları, Ankara, 2018.

Aydın, M. Zeki. "Ailede Ahlak Eğitimi", **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:2, Sayı 7, 2003, ss. 125-158.

Aydın, M. Zeki. **Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi**, Nobel Yayınları, Ankara, 2007.

Ayhan, Halis. **Din Eğitimi ve Öğretimi**, MÜİFV Yayınları, İstanbul, 1997.

Barlas, Tolan. "Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru" **Aile Yazıları 2**, Derleyen: B. Dikeçliğil ve A. Çiğdem, Ankara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Cilt: 5, Sayı:2, 1990, ss. 1-26.

Bakır, Hatice. "Ekran Terörü", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2018, ss. 14-16.

Baran Görgün, Aylin. **İletişim Sosyolojisi**, Afşaroğlu Matbaası, Ankara, 1997.

Barlas. Tolan, "Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru" **Aile Yazılar II**, Derleyen: B. Dikeçligil- Çiğdem, Ahmet. Ankara, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu, 1990, ss. 493-505.

Başkurt, İrfan. "Gençlik ve Bağımlılk Korunma Yolları (Psiko Sosyal Bir Yaklaşım)", **İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 8, 2012, ss. 70-87.

Battal, Salih. "Depresyonu Anlamak", **Diyanet Aile Dergisi**, Haziran 2017, ss.16-22.

Batar, Yusuf. "Türkiye'de Din Eğitimi ve Toplumsal Beklentiler", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 4, 2012, ss. 133-140.

Batar, Yusuf. "Türkiye'de Din Eğitimi ve Toplumsal Beklentiler", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi,** Sayı 4, 2012, ss. 146-147.

Bayar, Sema. “Allah’ın Emaneti Ailenin Göz Bebeği”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 2, 2019, ss. 4-12.

Bayraklı, Bayraktar. **İslam’da Eğitim**, Bayraklı Yayınları, İstanbul, 2002.

Bayraktar Karahan, Fatma. “Ailede Adalet”, **Diyanet Aile Dergisi**, Kasım, 2017, ss. 7-8.

Bayraktar Karahan, Fatma. “Her kişi niyetine”, **Diyanet Aile Dergisi**, Şubat 2017, ss. 4-5.

Bayraktar Karahan, Fatma. “Tutkuya Tutunmak-Bağımlılık”, **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2017, ss. 4-10.

Bayraktar Karahan, Fatma. “Günümüz Dünyasında Bir Sığınak: Aile”, **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 1 2019, ss. 8-10.

Bayraktar Karahan, Fatma. “Ailede Güzel Geçim”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 278, 2014, ss. 14-16.

Bayraktar Karahan, Fatma. “Ergenlik”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 20, 2020, ss. 8-13.

Bayraktar, M. Faruk. **İslam Eğitiminde Öğretmen – Öğrenci Münasebetleri,** M.Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010.

Bilgin, Lütfiye Gülay. “Güzel Geçinme Sanatı”, **Diyanet Aile Dergisi**, Haziran 2018, ss. 4-9.

Budak, Beyan. “Geçmişin Yüklerinden Kurtulmak”, **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 10, 2019, ss. 24-28.

Budak, Kadriye Selin. **Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeğinin ve Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri Ölçeğinin Geliştirilmesi, Problem Davranışlarla İlişkisinin İncelenmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2020.

Bulut, Mehmet. "Yaygın Din Eğitimi", **Diyanet İlmî Dergi**, 29/3 ,1993, ss. 6-8

Büyükkaragöz, Savaş. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Mikro basım Yayım Dağıtım, Konya,1998.

Büyüker, Kâmil. "Diş Kirası", **Diyanet Aile Dergisi**, 2014, ss. 40-42.

Böke Gümüş, Emine. "Aile Hayatımızda Hz. Peygamber", **Diyanet Aile Dergisi,** Kasım 2017, ss. 22-28.

Ceylan, Yusuf**. Din Eğitimi,** Editör: Şükrü Keyifli, e-kitap, Dokuz Eylül Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, İzmir, 2015, ss. 151-162.

Ceylan, Yusuf. "Edwin Cox ve Din Eğitimiyle İlgili Görüşleri", **Cumhuriyet İlahiyat Dergisi,** Cilt: 21, Sayı: 2, Aralık 2017, ss. 1161-1180.

Ceylan, Yusuf. "Eğitimin Doğası ve Din Eğitimi: Günümüzde Din Alanında Eğitimli Olmanın Anlamı", **Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 47, Ağustos 2018, ss. 35-54.

Ceylan, Yusuf. "Din Eğitimine Pragmatist Bir Yaklaşım", **Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Sayı: 47, Ağustos 2018, ss. 139-159.

Ceylan, Yusuf. "Bir Analitik Eğitim Felsefecisinin Gözüyle Din Eğitimi: Paul H. Hirst Örneği", **Ekev Akademi Dergisi**, Sayı: 78, 2019, ss. 587-598.

Civriz Akçay, Gülşah. "Söz Ola Kese Savaşı, Söz Ola Kestire Başı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 279, 2014, ss. 24-30.

Cüceloğlu, Doğan. **İçimizdeki Çocuk**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2005.

Çağdaş, Aysel. **Anne-baba-çocuk iletişimi**, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, 2003.

Çağrıcı, Mustafa. **İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi**, Editör: İbrahim Kâfi Dönmez, İFAV, Cilt:1, İstanbul, 2006.

Çamur Yüksel, Fatma."Çocuklara Melekleri Nasıl Anlatalım?", **Diyanet Aile Dergisi,** Temmuz 2018, ss. 22-24

Çayırpınar, Rümeysa. "Okul Öncesi Dönemde Çocuklarda Değerler Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 9, 2019, ss. 32-36.

Çelik, Hüseyin. **Kur'ân'da Aile Modelleri,** Tebeşir Yayınları, Konya, 2015.

Çuhadar, Mustafa. "Medya Okuryazarlığı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 8, 2019, ss. 3-12.

Çileli, Meral. **Ahlak Psikolojisi ve Eğitimi,** Verso Yayınları, Ankara, 1986.

Dam, Hasan. "Çocukluk Dönemi Din Eğitimi", **Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi**, Editör: Mustafa Köylü, Nobel Yayınları, Ankara, 2010.

Demil, Emine. "En Güzel Sadaka", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 5, 2019, ss. 13-16.

Demirer, Elif. "Ergenlik Dönemi ve Kimlik Gelişimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 34, 2021, ss. 36-38.

Demir, Zeynep. “Hz. Peygamber ve Çocuk”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 4, 2019, ss. 34-36.

Demirsoy, Çiğdem. “Erkek ve Aile”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, ss. 17-20.

Diler, Ramazan. "Mahremiyet Eğitimi Ve Önemi", **Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 2 / 1, Haziran 2014, ss. 52- 69.

Dinç, Mehmet. “Teknoloji Bağımlılığı ve Gençlik”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 3, Sayı 3, 2015, ss. 23-40.

Doğan, Hüseyin. “Aile İçi Çocuk Eğitiminde Takip Edilecek Temel Dinî ve Ahlâkî İlkeler”, **Kafkas Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 7, Sayı 14, 2020, ss. 300-310.

Doğan, Metin. **Kur’an, Peygamber ve Toplum**, Yediveren Yayınları, Konya, 2003.

Dönmez, Fatma. “Çocuklara Şükür Bilinci Kazandırma”, **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak-2014, ss. 11-14.

Dönmez, Fatma. “Onlar Bize Emanet”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 288, 2014, ss. 14-18.

Düzgün, Asuman. “Çocuklarda Motivasyon”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 34, 2021, ss. 36-38.

Dysfunction, Jon R. Haris. Healing, and the Family Origin, **Handbook of Family Religious Education**, Editör: Blake J. Neff and Donald Ratcliff, Alabama, 1995, ss.192-194.

Demil, Emine. “En Güzel Sadaka”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı:5, 2019, ss. 12-16.

Duman, Mehmet Zeki. “Aile Kurumu Üzerine Tarihsel Bir Okuma Girişimi ve Muhafazakâr İdeolojinin Aileye Bakışı”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi**, 2012, Cilt: 1, Sayı: 4, ss. 32-43.

Duran, Resul. “Türkiye Aile Yapısının Geleceğine Yönelik Çıkarımların Değerlendirilmesi”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi**, 2022, Cilt: 2, Sayı 1, ss. 147-164.

Durkheim, Emile. **Din Hayatının İbtidâî Şekilleri**, Çev. H. Câhid, Tanin Matbaası, İstanbul, 1924.

Doğan, Recai. **Yaygın Din Eğitiminin Neliği**, Din Eğitimi El Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara, 2017.

Dönmez, İbrahim. **Ailede İletişim ve Etkileşim**, Hegem Yayınları, Ankara, 2009.

Emiroğlu, Nagihan. “Sahip Olduklarımızla İmtihanımız”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 18, 2020, ss. 13-17.

Erden, Münire. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998.

Erden, Münire. **Eğitim Bilimine Giriş**, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2007.

Erdoğan, Handan. “Hz. Halime”, **Diyanet Aile Dergisi**, Mayıs 2017, ss. 27-32.

Ergül, Adem. “Aile Huzuruna İstişare Bereketi”, **Diyanet Aile Dergisi**, Haziran 2015, ss.13-18.

Erkal, Mustafa. **Sosyal Meselelerimiz ve Sosyal Değişme**, Ankara, Mayıs, 1984.

Erkal, Mustafa E. **Sosyoloji (Toplumbilim)**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987.

Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**, Türk Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, 1973.

Esad, Muhammed. **Kur'an Mesajı**, Çev. Cahit Kaytak- Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, 2001.

Esen, Bilal. "Zina", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, Cilt: 44, ss. 440-444.

Esen, Hüseyin. "İslam Hukukunda Aile", **İlahiyat Akademi Dergisi**, Sayı: 11, 2020, ss. 20-24.

Geçicioğlu Ahmet Rifat. Ertuğrul Döner. "İslâm'da Evlilik ve Aile Bağlamında Günümüzde Tartışılan Konular Üzerine Psiko-Sosyal Bir Değerlendirme", **Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:19, Sayı: 2, 2019, ss. 605-608.

Geçtan, Engin. **İnsan Olmak**, Remzi Kitabevi, Ankara, 1994.

Gonzalez, Alyssa. G. Greenwood, Jin WenHsu, "Undergraduate students goal orientations and their relationship to perceived parenting styles", **Collages Student Journal**, Sayı 35, 2001, ss. 182-193.

Göçen, Gülüşan. "Tevekkül ve Tedbir", **Diyanet Aile Dergisi**, Ağustos 2015, ss. 12-16.

Göçen, Gülüşan. "Modern Hayatın Memnuniyetsizliğine Karşı Bir İlaç: Şükran Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Aralık 2015, ss. 14-18.

Gökçe, Birsen. **Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme,** Aile Yazıları I, Editör: B. Dikeçligil- A. Çiğdem Ankara, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Bilim Serisi No: 5/1, ss. 205-223.

Görgülü, Ülfet. “Gaye-i Hayat”, **Diyanet Aile Dergisi**, Aralık 2015, ss. 3-6.

Görgülü, Ülfet. “Nesil Emniyeti”, **Diyanet Aile Dergisi**, Nisan 2017, ss. 6-8.

Görgülü, Ülfet. “Gençlerle Başbaşa”, **Diyanet Aile Dergisi**, sayı: 265, 2013, ss. 23-25.

Görmez, Mehmet. “Niçin Aile?”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265 2013, ss. 5-6.

Görmez, Hatice Kübra. “Aileyi Besleyen Temel Değerler”, **Diyanet Aile Dergisi**, Mayıs 2017, ss. 5-8.

Gültekin, Ayşe. “Yetimlere Karşı Sorumluluklarımız”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 14, 2020, ss. 16-18.

Gültekin, Ayşe. “Haram ve Mekruhlardan Kaçınmak”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 13, 2020, ss. 14-16.

Gültekin, Ayşe. “Eşlerin Mahremiyeti”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 7, 2019, ss. 14-16.

Gümrükçüoğlu, Süleyman. "Din Eğitiminde Dil ve İletişim Etkinliği Olarak Dinlenme", **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 5, Aralık 2013, ss. 1-2.

Gümüşel, Orhan.“Çocukluktan Yetişkinliğe Geçiş”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 269, 2013, ss. 12-14.

Gün, Faruk. **Gayb Bilgisi ve Gaybi Meseleler**, Fecr Yayınları, Ankara, 2022.

Günay, Ünver. **Türkiye”de Dini Sosyalleşme**, İlahiyat Vakfı Yayınları, Ankara, 1981.

Gündoğdu, Yusuf Bahri. "Mahremiyet Eğitiminin Temeli İnsanlık Şerefi: Ailenin Mesuliyetleri", **Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 7, Sayı 2, ss. 381-399.

Gündüzalp, Selim. "Tohumdan Çınara", **Diyanet Aile Dergisi**, Ağustos 2018, ss. 42-44.

Güner, F. Feyza."Binlerce Yıllık Miras", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 282, 2014, ss. 16-18.

Güner, Fatma."Ekmeği Nan -ı Aziz Bilelim", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 16, 2020, ss. 22-24

Gürüz, Demet- Eğinli Ayşen T. **İletişim Becerileri**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2008.

Gürdamur, Emin. "Önce Duygular Vardır", **Diyanet Aile Dergisi**, Nisan 2018, ss. 26-30.

Gürükçüoğlu, Süleyman. "Çocuğun Din Eğitiminde Ailenin Rolü", **KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi, Sayı 1**, 2017, ss. 40-42.

Güvenç, Bozkurt. **İnşan ve Kültür**, Remzi Kitapevi Yayınları, İstanbul, 1999.

Hacıömeroğlu, Aysel. **Diyanet Aile Dergisi'nin Değerler Açısından İncelenmesi,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak, 2022.

Handan, Ayşe- Selim, Özkan. "Sağlıklı Evlilik Doğru Yatırım Gerektirir", **Diyanet Aile Dergisi**, Aralık 2019, ss. 26-28.

Hökelekli, Hayati. "Değer Odaklı Eğitim", **DEM Bülten-Dergi**, Cilt: 4, Sayı 1, 2006, ss. 50-55.

Hökelekli, Hayati. "Cinsiyet**", TDV İslam Ansiklopedisi,** Cilt: 8, İstanbul, 1993.

Irmak, Hürrem. "Örnek Baba Hz. Muhammed", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 19, 2020, ss. 34-36.

Irmak, Hürrem. "Çocuklarda Din ve Ahlak Eğitimi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı:15, 2020, ss. 32-36.

İnal, Gülsüm. "Çizgi Film Deyip Geçme", **Diyanet Aile Dergisi**, Ağustos 2019, ss. 32-34.

İpek, Rüveyda. "Geçmişten Günümüze Ev Ziyaretleri", **Diyanet Aile Dergisi,** 2019, ss. 30-32.

İder, Saadet. **Mahremiyet Eğitimine İlişkin Soru Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2021.

K. G. Odenweller, M. Booth-Butterfield, K. Weber, "Investigating Helicopter Parenting, Family Environments and Relational Outcomes for Millennials", **Communication Studies**, Sayı 65, 2014, ss. 407-425.

K.A. Kwon, G. Yoo, G.E. Bingham, "Helicopter Parenting İn Emerging Adulthood: Support or Barrier for Korean College Students Psychological Adjustment", **Journal of Child and Family Studies**, Sayı 25, 2016, ss. 136–145.

Kâdî Abdülcebbâr, **Şerhu Usûli`l-Hamse**, nşr. Abdulkerim Osman, Kahire, 1996.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem. **İnsan, Aile, Kültür**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998.

Kahraman, Abdullah. "Mahremiyetin Tanımı ve Sınırı", **Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu**, Cilt: 1, ss. 48-55.

Kahraman, Mehmet. "Neden Sanat Yapıyoruz", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 18, 2020, ss. 60-64.

Karaman, Hayrettin. **Kur'ân Yolu Tefsiri**, I-V, Cilt: 4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2006.

Karaman, Fikret. "Korku, Ümit ve Ye'sin Mümin Üzerindeki Etkisi", **İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 4/2, 2013, ss. 9-33.

Karapınar, Gülsüm. "Ortam Sanal Tehlike Gerçek", **Diyanet Aile Dergisi**, Mayıs-2018, ss. 11-16.

Karen L Fingerman, Yen-pi Cheng, Eric D Wesselmann, Steven Zarit, Frank Furstenberg, Kira S Birditt," Helicopter Parents and Landing Pad Kids Intense Parental Support of Grown Children", **Journal of Marriage and Family**, Sayı 74, 2012, ss. 880-896.

Kasapoğlu, Abdurrahman. "Kur'an'a Göre Ailenin Din Eğitimi Görevi- İman ve İbadet Eğitimi" **Diyanet İlmi Dergi**, Cilt 44, Sayı 2, 2008, ss. 10-11.

Kavaklı Şahin, Havva. "Bir Nefes Sıhhat", **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak 2013, ss. 26-29.

Kaya, Ahmet- Bozaslan, Hasan- Genç, Gülten. "Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi", **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,** Sayı 18, ss. 190-230.

Kaya, Mevlüt. **Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum**, Etüt Yayınları, Samsun, 1998.

Kayaoğlu, Mehtap. “Ben Nerede Hata Yaptım Demeden”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 273, 2013, ss. 10-12.

Kayseri, Zeynep. “Ramazan ve Çocuk”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 5, 2019, ss. 34-36.

Kazan, Büşra. “Popüler Zehir Sigara”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 21, 2020, ss. 63-66.

Kazan, Tahsin. “Ailede Geçimsizlik Problemi ve Hadislerle Çözüm Önerileri”, **İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi,** Cilt: 7, Sayı 1, 2021, ss. 196-199.

Keleş, Ekrem. “Aile Bir Kaledir Aslında”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 265, 2013, ss. 6-10.

Kentler, Helmut. **Çocuğuma Nasıl Cinsel Eğitim Verebilirim**, Turkuaz Yayıncılık, İstanbul, 2008.

Keseli, Ustabaşı Nimet. “Ailede Sorumluluk Paylaşımı”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 15, 2020, ss. 19-24.

Kesgin, Safiye. “Cumhuriyet Dönemi Örgün Eğitim Kurumlarında Ahlak Eğitimi”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 52/1, 2011, ss. 209-238.

Keyifli, Şükrü. **Urfa ve Yöresinde Yaygın Din Eğitimi**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.

Keyifli, Şükrü. “Eğitim ve Din Eğitimi”, **Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt:13, Sayı 2, 2013, ss. 103-126.

Keyifli, Şükrü**. Yaygın Din Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar**, İlahiyat Yayınları, Ankara, 2013.

Keyifli, Şükrü. **Yaygın Din Eğitimi**, İlahiyat Yayınları, Ankara, 2017.

Keyifli, Şükrü. **Eğitim Yazıları**, İlahiyat Yayınları, Ankara, 2019.

Kılıç, Halil. "Duası Müstecab olan Üç Kişi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 11, 2019, ss. 12-14.

Kılıç, Ünal. "Hz. Peygamber'in Ahlak'ı ve Güzel Ahlaka Verdiği Önem", **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:1, Sayı: 13, Haziran 2009, ss. 95-97.

Kılıç İnan, Ayşe. **Yüz Temel Eserde Dini ve Ahlaki Değerler** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), OMU Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2009.

Kılınç, Mahir. "Kanaat Zordur, Meyvesi Huzur", **Diyanet Aile Dergisi**, Kasım, 2017, ss. 31-35.

Kılınç, Mahir. "Vehbi Başer'le Söyleşi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 8, 2019, ss. 40-41.

Kımter, Nurten. "İlgili Seven Anne Baba Tutumları İle Din ve Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine", **Dini Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 18, Sayı 46, 2015, ss. 9-44.

Kır, İbrahim. "Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri ", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 2011, Cilt. 10, Sayı 36, ss. 381-404.

Kır, İbrahim. "Eğitimin Toplumsal Temelleri", **Eğitim Bilimine Giriş**, Editör: Fatih Töremen, İdeal Kültür Yayıncılık, istanbul, 2010, ss.156-157.

Kır Gökhan, Özge. "Sağlıklı Aile Olmak", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 16, 2020, ss. 24-28.

Kırca, Celal. "Kur'ana Göre Ailenin Psikolojik Temelleri", **Diyanet İlmi Dergi**, Sayı 2, 1991, ss. 40-41.

Kızıl, Fatma. "Aranızdan Bir Peygamber Günlük Hayat ve Din", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 8, 2019, ss. 14-16.

Koca, Ferhat. "İbadet", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, Ankara: TDV Yayınları, 1999, ss. 19-245.

Kocadaş, Bekir. "Kitle İletişim Araçları Eğitim İlişkisi", Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt: 4, Sayı 2, 2004, ss. 129-135.

Koç, Mustafa. "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri", **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** Cilt: 2, Sayı 17, 2004, ss. 231-238.

Koç, Mustafa. "Yabancı Bir Ülkede Aile Olmak", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2014, ss. 32-37.

Koçi, Zehra. "Döneminde Mahremiyet," **Diyanet Aile Dergisi**, Eylül-2018, ss. 19-25.

Kotan, Semra. "Ana Rahmine Dönme Arzusu Olarak Ölüm İtkisi: Sinemada İntihar Olgusuna İlişkin Bir Okuma", **Ekev Akademi Dergisi**, 2023, Sayı 93, ss. 406-418.

Köksal, Ceyhan Hilal. "İşleri Dinimize, İşimiz Dinlerine Benziyor", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 280, 2014, ss. 34-36.

Köse, Saffet. **Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu**, Mehir Vakfı Yayınları, Konya, 2014, ss. 11-16.

Köylü, Mustafa. **Yetişkinlik Dönemi Din Eğitimi**, Dem Yayınevi, İstanbul, 2004.

Köylü, Mustafa. **Yetişkin Din Eğitiminin Teorik Temelleri**, Samsun: Etüt Yayınları, 2000.

Köylü, Mustafa. **Ailede Din Eğitimi**, Editör: Mustafa Köylü- Nurullah Altaş, 2. Baskı, Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara, 2012.

Kur'an'ı Kerim ve Yüce Meali, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.

Kurt, Hafize Esra. **Diyanet Aylık Derginin Yetişkin Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisana Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.

Kurt, İhsan. **Yetişkin Eğitimi**, Nobel Yayınevi, Ankara, 2000.

Küçük, Ahmet. "Günümüzde Aile ve Kur'an'dan Örnek Aileler", **Tefsir Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 3, Sayı 2, 2019, ss. 408-442.

Küçüksucu, Büşra. "Nasip Vadisinde Söz İmtihanı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 5, 2019, ss. 26-30.

Kürkçüoğlu, K. Edib. "Dinimizde Ana Baba Hakkına Verilen Ehemmiyet", **Dinî, Ahlakî, Edebi, Mesleki Aylık Dergi**, Cilt: 2, Sayı 6, ss. 20-22.

L. Kelly, R.L. Duran, A.E. Miller-Ott, "Helicopter Parenting and Cell-Phone Contact Between Parents and Children in College", **Southern Communication Journal**, Sayı 82, 2017, ss. 102-114.

Levent, Lamia. “Değişen Algılar ve Mahremiyet Bilinci”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 23, 2020, ss. 4-12.

Levent, Lamia. “Aile İçindeki Mahremiyet”, **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak-2015, ss.3-5.

Macit, Yunus. “Türkiye”de Aile ve Kültürel Yapıda Meydana Gelmesi Düşünülen Değişimlerin Yaşlanma, Yoksulluk ve Evlilik Kurumu Açısından Değerlendirilmesi”, **Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 3, 2020, ss. 149-157.

Madan, Rabia-Tekin, Demet. (2015). "0-6 Yaş Grubu Çocukların Gelişim Takipleri" **Programı, Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı**, ss. 642-650.

Maraşlı, Nezaket. “Aileye Hükmeden Dizi Çocukları”, **Diyanet Aile Dergisi,** Mart2014, ss .30-32.

Martı, Huriye. “Helal ile Dost Haram ile Küs Bir Aile Olmak”, **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2014, ss. 11-14.

Mücahit, Mustafa. **Ailede Mahremiyet Eğitimi**, Sonçağ Akademi, Ankara, 2021.

Myers, David G. Social Psychology, **McGraw-Hill Education**, America, 2019, ss. 440-451.

Oflaz, Abdülhalim. “Çocuk Eğitimi ve Terbiyesinde Nebevi Metod”, **Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** Sayı 11, 2017, ss. 287-306.

Olgun, M. Gül. “Geleneksel Çeyiz Kültürümüz ve Çeyiz Sandıklarımız”, **Diyanet Aile Dergisi**, 2013, ss. 28-30.

Oksay, Ünsal. **İletişimin ABC'si**, Simavi Yayınları, İstanbul,1992.

Oktay, Ahmet. **Medya ve Hedonizm**, Yön Yayınları, İstanbul, 1995.

Özbek, Abdullah. **İslam"da Ail eve Çocuk Terbiyesi-2**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2005.

Özbey, Çetin. **Çocuk Sorunlarına Yapıcı Çözümler**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2004.

Özburun, Nazlı. "Senden Adam Olmaz mı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 267, 2013, ss. 13-17.

Özburun, Nazlı. "Senden Adam Olmaz mı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 267, 2013, ss. 14-16.

Özcan, Selami. - H. Yunus Taş. - Yılmaz Çetin. "Sigara ile Mücadelede Toplumsal Bilinç", **Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt: 2, Sayı 4, 2013, ss. 150-175.

Özdamar, Yunus. "Hafız Yetiştirmede Anne Babanın Rolü", **Diyanet Aile Dergisi**, Şubat 2016, ss. 16-18.

Özdemir, Ömer. "Ebeveynlere Göre Ailede Çocuğun Din Eğitimi", **Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 47, 2019, ss. 313-344.

Öze, Özkan. "Çocuklar Allah'ı Sorduğunda", **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak 2014, ss. 13-18.

Özgişi, Tunca. "Türkiye"de Toplumsal Değişimin Siyasi Katılıma Etkisi", **Tesam Akademi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 1, 2014, ss. 52-100.

Özkan, Sevde Nur. "Sanal Alemin Getirdikleri", **Diyanet Aile Dergisi**, Ağustos-2014, ss. 3-10.

Özkan, Fatih. **Çocuğun Din Eğitiminde Anne Baba Etkisi**, Eskiyeni Yayınları, Ankara, 2019.

Öztoprak, Mustafa. "Umran Kuramı Çerçevesinde İbn Haldun"un Peygamber Tasavvuru", **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi,** Cilt: 4, Sayı 10, 2017, ss. 12-34.

Özünlü, Mesut. **Diyanet Aile Dergisi**, Arka Kapak, Sayı: 265, 2013, ss. 16-18.

Pekşen Akça, Raziye. "Ana-Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları", **Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi,** Sayı 29, ss. 1-13.

Piaget, Jean. **The Moral Judgement of the Child**, London: Paperback, 1997.

Polat, Hasan. **Diyanet Aylık ve Avrupa Dergilerinde Değişen Din Algısının Sosyolojik Analizi,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2018.

Salman, Yüksel. "Editör Yazısı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 265, Ocak 2013, ss. 3-4.

Saygılı, Sefa. **Evlilik ve Aile Terapisi, Aile ve Eğitim-Tartışmalı İlmi Toplantı**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2010.

Selçuk, Mualla. **"Camilerde Yetişkinlere Yönelik Din Eğitimi Çalışmaları", Din Hizmetlerinde İletişim ve Halkla İlişkiler,** Editör: Cemal Tosun, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 2002, ss: 109-127.

Selman, Adnan. "Aile-Din İlişkisi ve Aile İçi Roller", **Akademia Sosyal Bilimler Dergisi**, 2018, Cilt:4, Sayı:1, ss. 13-20.

Serim, Timur. **Türkiye'de Aile Yapısı,** Ankara, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 1972.

Seven, Serdal. **Çocuk Ruh Sağlığı**, Pegem Net Yayıncılık, Ankara, 2008.

Sezginer, Rümeysa."Çocukların Zihinsel Gelişimi İçin Aileye Öneriler", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 281, 2014, ss. 20-23.

Shvedovskaya Anna. ve Archakova, Tatyana. "Styles of parent-child interactions in families withpreschool-age children", **Psychology in Russia: State of the Art**, Cilt: 8, Sayı 2, 2015, ss. 36-51.

Sinirlioğlu, Hande. "Çocuklarda Özgürlük ve Sınırlamalar", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 273, 2013, ss. 11-15.

Stinnett, Nick ve Stinnett, Nancy, Search for Strong Families, **Handbook of Family Religious Education**, Editör: Blake J. Neff and Donald Ratcliff, Alabama, 1995.

Süleymanoğlu, Kaan. "Zamanın Hakkını Vermek", **Diyanet Aile Dergisi** Sayı: 4, 2019, ss. 4-12.

Süleymanoğlu, Kaan. "Dindarlığın Modern Kent İle İmtihanı", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 1, 2019, ss.18-22.

Swartz Robert J.- David N. Perkins, **Teaching Thinking: Issues and Approaches Midwest Publications,** 1990.

Şahin, Güliz. **Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyaran Olarak Resim,** Turkish Studies, Cilt: 9, Sayı: 3, 2014, ss. 1309-1324.

Şahinoğlu, M. Nazif. "Ferîdüddin Attâr", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi Cilt: 4, TDV Yayınları,** Ankara, 1991, ss. 95-98.

Şahyar, Ayşe Esra. "İlk Müslüman Hanım Hz. Hatice", **Diyanet Aile Dergisi,** Kasım 2017, ss. 44-54

Şeker, Cihat. **Yahudilikte Evlilik ve Cinsellik Anlayışı/Ahlakı**, İLTED, Erzurum 2015/2, Sayı: 44, ss. 255-257.

Tanrıverdi, Haluk.- Sağır, Sena. "Lise Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanım Amaçlarının ve Sosyal Ağları Benimseme Düzeylerinin Öğrenci Başarısına Etkisi" **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** Cilt: 7, Sayı 18, 2014, ss. 775-822.

Tarhan, Nevzat. **Kadın Psikolojisi**, Nesil Yayınları, İstanbul, 2008.

Tarhan, Nevzat. **İnanç Psikolojisi**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2012.

Tarhan, Nevzat. "Cinsellik ve Toplumsal Hayat": www.mcaturk.com (10.12.2009).

Taşdan, Demet. "Olumsuz Aile Tutumlarının Çocuklar Üzerindeki Etkisi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 3, 2019, ss. 26-28.

Tavukçuoğlu, Mustafa. "Okulöncesi Çocuğunun Eğitiminde Din Duygusu ve Eğitimi", **Selçuk ÜİFD,** Sayı 16, 2002, ss. 51-63.

Tayfurov, Mansur. "Kur'an-ı Kerim"de Aile Yapısı", **Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Sayı 3, 2014, ss. 183-200.

Teke Karataş, Canan. “Müjde”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 282, 2014, ss. 23-34.

Tekin, Muhammet Ali. **Hadis Tekniği Açısından Fıtrat Hadisinin İnşası,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2003.

Tezcan, Mahmut. **Eğitim Sosyolojisi**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1985.

The National Survey on Drug Use and Health Report, **Alcohol dependence or abuse and age at first use,** www.drugabusestatistics.samhsa.gov , (22 October 2004)

Tolan, Barlas. "Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru” Aile Yazılar 2, Derleyen: Tutucu, Perihan İlbaş. “Varlığın Huzurumdur Ey Namaz” **Diyanet Aile Dergisi**, Eylül 2014, ss.16-18

Tosun, Cemal. **Din Eğitimi Bilimine Giriş**, Pegema Yayınevi, Ankara, 2014.

Tosun, Cemal-Doğan. Recai. **4. ve 5. Sınıflarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi**, Pegem Yayınları, Ankara, 2003.

TUİK, **Aile Yapısı Araştırması**, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 2006.

Turğut, Faruk. “Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar”, **Medeniyet ve Toplum Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 1, 2017, ss. 93-117.

Tursun Kubat, Serap. “Zor Zamanlarda Eş Olmak”, **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 24, 2020, ss. 46-50.

Tuzcuoğlu, Necla. **Bir Aile olmak “Anne Baba Olmanın Altın Kuralları”,** Morpa Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 39-41.

Türkdoğan, Orhan. "Aile Sosyolojisi Modeli", Türk Aile Ansiklopedisi I, BAAK Yayınları, Ankara,1991.

Tutucu İlbaş, Perihan. "Varlığın Huzurumdur Ey Namaz", **Diyanet Aile Dergisi**, Eylül 2014, ss. 15-18.

Öcal, Mustafa. "Çocuklara İslâm'ı Bir Bütün Olarak Nasıl Anlatabiliriz? İslâm Bahçesi Benzetmesi", **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, Sayı: 2, 2003, ss. 103-114.

Öcal, Mustafa. **Din Eğitimi ve Öğretiminde** Metodlar, TDV Yayınları, Ankara, 2005.

I.Ulusal Aile Hizmetleri Sempozyumu (2000"li Yıllarda Aile Hizmetleri), H.Ü. Aile Hizmetleri Uygulama Ve Araştırma Merkezi Yayın No: 1, Ankara, ss. 129, 144, 155, 484.

Usta, Genco. "Madde Bağımlılığı", **Diyanet Aile Dergisi**, Mart 2014, ss. 22-24

Ustabaşı Keseli, Nimet. "Ailede Sorumluluk Paylaşımı", **Diyanet Aile Dergisi,** Mart 2020, ss. 20-22.

Uzunay, Meral."Yeni Bağımlılığımız İnternet", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 275, 2017, ss. 4-6.

Uzunkaya, H. Kübra. "Çocuklarda ve Ergenlerde Özgüven Gelişimi ", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 279, 2014, ss. 20-22.

Uysal Yüksel, Şule. "Tek Bir Öz, İki Ayrı Can; Kadını ve Erkeğiyle İnsan", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 2, 2019, ss. 14-16.

Üçal, Turgay- Derek, Malcolm. **Ahlak: Kutsal Kitap'a Göre Etik**, Babylon Kitaplığı, İstanbul, 2003.

Ülkütaşır, M. Şakir. "Âile (Türklerde aile)", **İslâm-Türk Ansiklopedisi,** İstanbul, 1941, Cilt: 1, ss: 186-187.

Ürkmez, Ahmed. "Nimetin Adı İmtihanın Tadı", **Diyanet Aile Dergisi,** Mart 2016, ss. 16-18.

Ürkmez, Mediha. Ebeveyn / Çocuk ilişkisini Güçlendirmede 5 Altın Kural, **Diyanet Aile Dergisi,** Şubat -2018, ss. 12-13.

Wensinck, Arent Jan. **El-Mu'cemü'l-müfehres li-Elfâzi'l-hadîsi'n-Nebevî I**, Leiden, 1943.

Yabancı, Serhat. "İç Sesini Düzelt Hayatın Düzelsin", **Diyanet Aile Dergisi**, Eylül 2016, ss. 26-28.

Yabancı, Serhat. "Alışveriş Bağımlılığı", **Diyanet Aile Dergisi**, Ocak 2015, ss. 23-26.

Yalçın, Hatice. "Evlilik Uyumu ile Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki" **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 3/1, 2014, ss. 250-261.

Yaman, Ertuğrul. "Çocuklarla İletişim ve Ders Takibi", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı 22, 2020, ss. 33-37.

Yaman, Ertuğrul. "Çocuklarla İletişim ve Ders Takibi", **Diyanet Aile Dergisi,** Sayı: 22, 2020, ss. 32-36.

Yamanoğlu, Ümmühan. **Çocuk Yetiştirmede Aile Modeli**, Lisans bitirme tezi, Newport Internetıonal Universty, İstanbul, 2009.

Yavuz, Kerim. **Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişimi**, DİB Yayınları, Ankara, 1987.

Yavuzer, Haluk. **Çocuk Eğitimi El Kitabı**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998.

Yeşilyurt, Temel. **Çağdaş İnanç Problemleri**, DİB Yayınları, Ankara, 2009.

Yıldırım, Ali- Şimşek, Hasan. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

Yıldırım, Kadri. "İslam Kültüründe Küttap Kültürü Üzere Bir İnceleme", **Diyanet İlmi Dergi**, Cilt: 45, Sayı 3, 2009, ss. 135-136.

Yıldırım, N. Nilgün. "Anlaşılmanın Dayanılmaz Hafifliği", **Diyanet Aile Dergisi**, Sayı: 7, 2019, ss. 34-35.

Yıldız, Ebrar. "Çocuğun Oyun Dünyası ve Dijital Tehlike", **Diyanet Aile Dergisi,** Eylül 2014, ss. 23-30.

Yıldız, S. Armağan. "Ebeveyn tutumları ve saldırganlık**", Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt:6, Sayı 3-4, 2004, ss. 130-150.

Yılmaz, Hüseyin. **Din Eğitimi ve Sosyal Barış**, Dem Yayınları, 2019.

Yorulmaz, Bilal. **Ailede Değerler Eğitimi**, Erkam Yayınları, İstanbul, 2017.

Yörükoğlu, Atalay. **Değişen Toplumda ile ve Çocuk**, Özgür Yayıncılık, İstanbul, 1989.

Yörükoğlu, Atalay. **Çocuk Ruh Sağlığı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983.

Zafer, Bilge Ayşenur. “Cumhuriyetle Birlikte Değişen Türk Aile Yapısı ve Kadının Durumu”, **U.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 14, Sayı 24, 2013, ss.121-134.

Zeybek, Şerife Nihal. “Yalan Felaket Getirir”, **Diyanet Aile Dergisi**, Nisan 2015, ss. 43-46.

Zeybek, Şerife Nihal. “Güvercinlerin kaderi”, **Diyanet Aile Dergisi**, Nisan 2018, ss. 51-54.hadis

EKLER

EK 1: Diyanet Aile Dergisinde 2013-2021 Yılları Arasında İşlenen Tüm Konular						
	YIL		**AY**	**YAZAR**	**BAŞLIK**	**KONU**	**SÖYLEŞİ**
	2013		Ocak	Prof. Dr. Mehmet Görmez	Niçin Aile	Aile	M.Emin Özafşar ile Aile Üzerine/
	2013		Ocak	Dr. Ekrem Keleş	Aile Bir Kaledir Aslında	Aile	Fatih Kısaparmak ile Söyleşi/Dr. Lamia Levent
	2013		Ocak	Mesut Üzünlü	Sevgi Anlaşmazlıkların Devasıdır	Aile	
	2013		Ocak	Prof. Dr. Nevzat Tarhan	Evlilik Öncesi Kendini Tanıma	Aile	
	2013		Ocak	Çiğdem Demirsoy	Erkek ve Aile	Aile	
	2013		Ocak	Doç. Dr. Ahmet Albayrak	Çocuk Ruhunun Namazla Eğitimi	Çocuk Eğitimi	
	2013		Ocak	Dr. Ülfet Görgülü	Gençlik (Gençlerle Baş Başa)	Gençlik	
	2013		Ocak	Doç. Dr. Havva Şahin	Bir Nefes Sıhhat	Sağlık	
	2013		Mart	Dr. Elif Arslan	İsraf Hayat Tarzımız mı?	Tüketim Ahlakı	Ömer Faruk Tekbilek ile Söyleşi/ Dr. Elif Arslan
	2013		Mart	Feyza Bağlan	Çocuk Eğitiminde Kontrol Ama Nereye Kadar?	Çocuk Eğitimi	
	2013		Mart	Nazlı Özburun	Senden Adam Olmaz mı?	Gençlik	
	2013		Mart	Prof. Dr. Raşit Küçük	En Kolay Sadaka: Tebessüm	İletişim Ahlakı	
	2013		Mart	M. Cemile Arslan	İyilik Kapısını Aralamak	Toplumsal Duyarlılık	
	2013		Mart	M. Gül Olgun	Misafir Odalarımızın Dokunulmazlığı	Aile	
	2013		Mart	Doç. Dr. Havva Şahin	Sağlık	Sağlık	
	2013		Mart	Dr. Lamia Levent	Kötülük Bir Tohumdur	Ahlak Eğitimi	
	2013		Mayıs	Dr. Elif Arslan	Yetimler Kimin Yetimi?	Toplumsal Duyarlılık	
	2013		Mayıs	Dr. S. Güler Oğurtan	Sona Doğru Ya da Sonsuza Yolculuk	Ahiret Bilinci	Mustafa Cihat ile Söyleşi / Dr. Elif Arslan
	2013		Mayıs	Orhan Gümüşel	Çocukluktan Yetişkinliğe Geçiş, Ergenlik	Gençlik	
	2013		Mayıs	M. Gül Olgun	Gençlere Doğru Meslek Seçiminde Altın Öğütler	Gençlik	
	2013		Mayıs	Prof. Dr. Huriye Martı	Zaman Yolculuğunun Bereketli Durakları	Mübarek Aylar ve Günler Bilinci	
	2013		Mayıs	M. Gül Olgun	Eyvah Misafir Geliyor	Aile	
	2013		Mayıs	Doç. Dr. Havva Şahin	Kırım Kongo Kanamalı Ateşi	Sağlık	
	2013		Mayıs	Dr. Lamia Levent	Barışı Olmayan Savaş	Ahlak Eğitimi	

	2013		Temmuz	Mutlu Doğan	Bir Dünya Ramazan	Mübarek Aylar ve Günler Bilinci	Uğur İyilik ile Söyleşi / Dr. Lamia Levent
	2013		Temmuz	Dr. Fatma Bayraktar	Kur'an ve Çocuk	Çocuk Eğitimi	
	2013		Temmuz	F. Feyza Güner	Benzeri Biz Yapan Ay	Mübarek Aylar ve Günler Bilinci	
	2013		Temmuz	Dr. Elif Arslan	Ramazan Güzellemesi	Mübarek Aylar ve Günler Bilinci	
	2013		Temmuz	Hümeyra Karagöz	Ey Oruç Tut Beni	İbadet Bilinci	
	2013		Temmuz	M. Gül Olgun	Geleneksel Osmanlı Ramazan Mutfağı	Yemek Kültürü	
	2013		Temmuz	Elif Erdem	Rasulullah'in Gönlüne Taht Kuran Hayırlı Eş Hz. Hatice	Siyer	
	2013		Temmuz	Dr. Lamia Levent	Nefsin Panzehiri Oruç	İbadet Bilinci	
	2013		Temmuz	Doç. Dr. Havva Şahin	Diyabet Hastaları ve Ramazan	Sağlık	
	2013		Eylül	Dr. Elif Arslan	Okul Başarısı ve Ailelerin İmtihanı	Çocuk Eğitimi	
	2013		Eylül	Mehtap Kayaoğlu	"Ben Nerede Hata Yaptım! Demeden	Çocuk Eğitimi	
	2013		Eylül	Handa Sinirlioğlu	Çocuklarda Özgürlük ve Sınırlamalar	Çocuk Eğitimi	
	2013		Eylül	Hümeyra Karagöz	Eksiğin "Fazla"suyla Dolması	Engelli Yaşam	
	2013		Eylül	Halime Karabulut	Dünya Konağında Misafir Gibi Yaşamak	Ahiret Bilinci	
	2013		Eylül	Didem Saatçi	Evimiz ve Renkler	Aile	
	2013		Eylül	Hâle Çerçibaşı	Babasının Annesi: Fatma Binti Rasulüllah	Siyer	
	2013		Eylül	Dr. Lamia Levent	Kabahat Kimde	Çocuk Eğitimi	
	2013		Eylül	Doç. Dr. Havva Şahin	Çocuklarda Duruş Bozuklukları	Sağlık	
	2013		Kasım	Meral Uzunay	Yeni Bağımlılığımız İnternet	Sosyal Medya Bilinci	
	2013		Kasım	D. Rümeysa Sezginer	En Gelişmiş Bilgisayarlardan Bile Hızlı Bir Dünya; Hafızamız	Eğitim	
	2013		Kasım	Dr. Ülfet Görgülü	Ravza'da Tanımıştım Onu	İman Bilinci	
	2013		Kasım	H. Kübra Görmez	Asr-ı Saadeti Hz. Aişe Üzerinden Okumak	Siyer	
	2013		Kasım	M. Gül Olgun	Geleneksel Çeyiz Kültürümüz ve Çeyiz Sandıklarımız	Kültür	
	2013		Kasım	Hatice Kahyaoğlu	Bir Yastıkta Kırk Yıl	Aile	
	2013		Kasım	Dr. Lamia Levent	Dost Elinden	İletişim	
	2013		Kasım	Doç. Dr. Havva Şahin	Zayıflayayım Derken Sağlığınızın Olmayın	Sağlık	
	2014		Ocak	Dr. Elif Arslan	Baba Çocuk İletişimi	Aile	Mehmet Tahir İkile (Sanatçı) ile Aile Söyleşisi / Esra Serdaroğlu

	2014		Ocak	Fatma Dönmez	Çocuklara Şükür Bilinci Kazandırma	Çocuk Eğitimi	Mustafa Ceceli ile Söyleşi / M. Gül Olgun
	2014		Ocak	Özgün Öze	Çocuklar Allah'ı Sorduğunda	Çocuk Eğitimi	
	2014		Ocak	Mehtap Kahyaoğlu	Yaşanan Sıkıntıların Dışa Vurumu Panik Atak	Psikoloji	
	2014		Ocak	Nurbanu Demir	Gençlere Sorduk; Eğitimden Beklentileriniz Neler	Gençlik	
	2014		Ocak	M. Gül Olgun	Buzdolabının "Sımsıcak" Dünyasına Hoşgeldiniz	Sağlık	
	2014		Ocak	G. Nezaket Maraşlı	Reytinge Kurban Edilen Tarih Bilinci	Medya Bilinci	
	2014		Ocak	Tülay Kök	Evlilikte Eş Seçiminin Önemi	Aile	
	2014		Ocak	Ayten Kılıçarslan	Almanya'ya Yarım Asırlık Göç ve Parçalanmış Aileler	Göç ve Aile	
	2014		Ocak	Rukiye Aydoğdu	İki Hicret Sahibi Esma Bint Umeys	Siyer	
	2014		Ocak	Kâmil Büyüker	Hediye Makâmında Bir Âdet: Dış Kirası	Kültür	
	2014		Ocak	Dr. Lamia Levent	Yolcu	Hikâye	
	2014		Ocak	Doç. Dr. Havva Şahin	Karbon Monoksit Zehirlenmesi	Sağlık	
	2014		Şubat	Dr. Elif Arslan	Gençlik Kutsanırken Yaşlı Olmak	Yaşlılık	
	2014		Şubat	Esra Serdaroğlu	Hayat Bir Duadır Besmelesi Çocuklukta Çekilen	Çocuk Eğitimi	Bekir Develi ile Söyleşi / M. Gül Olgun
	2014		Şubat	Dr. Fatma Bayraktar	Ailede Güzel Geçim	Aile	
	2014		Şubat	Halime Karabulut	Kutlu Yolun Kutlu Yocusu	İbadet Bilinci	
	2014		Şubat	Tuğba Demiröz	Evlilikte Güven Duygusunun Önemi	Aile	
	2014		Şubat	G. Nezaket Maraşlı	Diziler Aile İçi İletişimi Nasıl Etkiliyor	Aile	
	2014		Şubat	Didem Saatçi	Evcil Hayvanınız Varsa...	Hayvan Sevgisi Bilinci	
	2014		Şubat	M. Gül Olgun	Sadece Çiçek Yetiştirmek Üzere	Bitki Sevgisi Bilinci	
	2014		Şubat	D. Rümeysa Sezginer	Zihinsel Gelişimde Şuuraltı Dünyamız	Psikoloji	
	2014		Şubat	Ayten Kılıçarslan	Almanya'ya Yarım Asırlık Göç ve Parçalanmış Aileler 2	Göç ve Aile	
	2014		Şubat	Elif Erdem	İslam'a Adanmış Bir Ömür; Ümmü Seleme	Siyer	
	2014		Şubat	Kâmil Büyüker	Kuş Kadar Evler Kuş Evleri	Hayvan Sevgisi Bilinci	
	2014		Şubat	Hasan Karaca	Eskiden Herşey	Kültür	
	2014		Şubat	Dr. Lamia Levent	Zulüm Karanlık Bir Kuyu	Savaş ve Etkileri	
	2014		Şubat	Dr. Fatma Doğan	Öksürük	Sağlık	

	2014		Mart	Dr. Elif Arslan	Bir Sessiz Çığlık Çocuk Yaşta Evlilikler	Aile	Fatih Koca ile Söyleşi/ Mehmet Çelik
	2014		Mart	Prof. Dr. Huriye Martı	Helal ile Dost Haram ile Küs Bir Aile Olmak	Aile	
	2014		Mart	Dr. Ülfet Görgülü	Çocuk Kalbi	Çocuk Eğitimi	
	2014		Mart	Hümeyra Karagöz	"Oku" yabilmek Kâinatı	İnanç ve Tefekkür	
	2014		Mart	H. Kübra Uzunkaya	Çocuklarda ve Ergenlerde Özgüven Gelişimi	Çocuk ve Ergen Psikolojisi	
	2014		Mart	Dr. Genco Usta	Madde Bağımlılığı	Sağlık	
	2014		Mart	Psk. Gülşah Akçay	Söz Ola Kese Savaşı Söz Ola Kestire Başı	Psikoloji	
	2014		Mart	G. Nezaket Maraşlı	Aileye Hükmeden Dizi Çocukları	Çocuk Eğitimi	
	2014		Mart	Z. Ulviye Özkan	Eyvah Çocuğum Kitapları Sevmiyor	Çocuk Eğitimi	
	2014		Mart	Yrd. Doç. Dr. Mustafa Koç	Yabancı Bir Ülkede Aile Olmak	Göç ve Aile	
	2014		Mart	Hale Şahin	Rasulüllah'in Kıymetli Dadısı Ümmü Eymen	Siyer	
	2014		Mart	Kâmil Büyüker	Secdeye İşlenen Nakış Seccadeler	El Sanatları	
	2014		Mart	Hasan Karaca	"Gelin" Çocuklar Hava Kararıyor	Çocuk Eğitimi	
	2014		Mart	Dr. Lamia Levent	İnsanın Aldanması; Gaflet	İnanç	
	2014		Mart	Doç. Dr. Havva Şahin	İnme	Sağlık	
	2014		Nisan	Dr. Elif Arslan	Çocuklarımızı Kardeş Yapmak	Çocuk Eğitimi	Göksel Baktagir ile Söyleşi/ M. Gül Olgun
	2014		Nisan	Ali Böcü	Çocuklarımıza Peygamber Sevgisi Kazandırma	Çocuk Eğitimi	
	2014		Nisan	Dr. Ülfet Görgülü	Yıldız Nesil! Ama Nasıl!	Çocuk Eğitimi	
	2014		Nisan	Özgül Piyade	Kurallar Sinir Koyma ve Şiddet	Çocuk Eğitimi	
	2014		Nisan	Nurbanu Demir	Gençlere Sorduk; Anne Baba ile İletişiminiz Nasıl?	Gençlik	
	2014		Nisan	Nursen Şirin	Gençler Hangi Dilden Anlar?	Gençlik	
	2014		Nisan	Z. Ulviye Özkan	Kitabını Seç Öyle Gel	Çocuk Eğitimi ve Aile	
	2014		Nisan	Sema Yiğit	Zaman ve Biz	Aile	
	2014		Nisan	H. Ceylan Köksal	İşleri Dinimize, İşimiz Dinlerine Benziyor	Dünya Müslümanları	
	2014		Nisan	Mutlu Doğan	Bi' Kahve Molası	Kültür	
	2014		Nisan	Rukiye Aydoğdu	İki Kuşak Sahibi Esma b. Ebu Bekir	Siyer	
	2014		Nisan	Kâmil Büyüker	Dost Başa Düşman Ayağa	Kültür	
	2014		Nisan	Dr. Lamia Levent	Cimrinin Hali	Ahlak	
	2014		Nisan	Dr. Havva Şahin	Yeme Alışkanlıklarımız ve Reflü	Sağlık	
	2014		Nisan	Hasan Karaca	Ayda Hayat Var mı?	Mizah	

	2014		Mayıs	Dr. Elif Arslan	Engelli Ailesi Olmak	Aile	Şule Yüksel Şenler ile Söyleşi/ Dr. Lamia Levent
	2014		Mayıs	Mustafa Cihad	Fethin Mehmet'i	Tarih	
	2014		Mayıs	M. Gül Olgun	Ömür Boyu 'Evet'leriniz İlk 5 Yılda Bitmesin	Aile	
	2014		Mayıs	H. Kübra Görmez	Hz. Âdem ve Hz. Havva İnsanlığın İlk Ailesi	Aile	
	2014		Mayıs	Kenan Oral	Aile İçindeki Mahremiyet	Aile	
	2014		Mayıs	Nurbanu Demir	Gençlere Sorduk... Anne-Babalara Sorduk...	Gençlik	
	2014		Mayıs	Dr. Rümeysa Sezginer	Çocukların Zihinsel Gelişimi İçin Aileye Öneriler	Çocuk Eğitimi	
	2014		Mayıs	Mehtap Kayaoğlu	Huylarını ve Takıntılarımız	Psikoloji	
	2014		Mayıs	Abdülbaki İşcan	Baştan Aşağı Toprak İlk ve Son	Yaratılış Gayesi	
	2014		Mayıs	Dr. Fatma Bayraktar	Gurbette Sürgün Veren Çiçekler	Çocuk Eğitimi	
	2014		Mayıs	Hale Şahin	Şikayetini Allah'a Duyuran Kadın; Havle b. Sa'lebe	Siyer	
	2014		Mayıs	Hasan Karaca	Hızlı Okuma	Eğitim	
	2014		Mayıs	Dr. Lamia Levent	Hayat Ağacı	İlim ve Alim	
	2014		Mayıs	Doç. Dr. Havva Şahin	Vertigo	Sağlık	
	2014		Mayıs	Kâmil Büyüker	Geçmiş Zaman Olur Ki	Kültür	
	2014		Haziran	Dr. Lamia Levent	Küçük Bedenlerin Taşıdığı Büyük Acılar	Çocuk İstismarı	Serdar Tuncer ile Söyleşi/ M. Gül Olgun
	2014		Haziran	Dr. Elif Arslan	Sınav Kaygısı ve Başa Çıkma Yöntemleri	Gençlik	
	2014		Haziran	F. Feyza Güner	Binlerce Yıllık Miras	Aile Kültürü	
	2014		Haziran	H. Kübra Görmez	Kur'an-ı Kerim'de ve Kitab-ı Mukaddeste Yaratılış Kıssası	İtikat	
	2014		Haziran	Sende Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne-Babalara Sorduk...	Çocuk İstismarı	
	2014		Haziran	Tuba Doğan	Otizm	Psikoloji	
	2014		Haziran	Canan Karataş Teke	Müjde; Nur Topu Gibi Zamanınız Olacak	Psikoloji	
	2014		Haziran	Dr. Ülfet Görgülü	Gelirimiz Kızımız Damadımız Oğlumuz	Aile	
	2014		Haziran	M. Gül Olgun	Kahvaltı Sofralarımız	Yemek Kültürü	
	2014		Haziran	Elif Erdem	Ümmü Süleym	Siyer	
	2014		Haziran	Kâmil Büyüker	Okçuluk	Kültür	
	2014		Haziran	Dr. Lamia Levent	Ölüm Var Ya Ömer!	İtikad	
	2014		Haziran	Doç. Dr. Havva Şahin	Suda Boğulmalar	Sağlık	
	2014		Temmuz	Nazlı Özburun	Evet Demeden Önce Evlilik	Aile	Rasim Özdenören ile Söyleşi/ M. Gül Olgun

	2014		Temmuz	Dr. Âdem Ergül	Ailemize Hoş Geldin Ey Şehri Ramazan	İbadet	
	2014		Temmuz	Dr. F. Asiye Şenat	Dört Duvar Arasında Kur'an Okunmaz	İbadet	
	2014		Temmuz	Dr. Fatma Kızıl	Aynı Zaman Aynı Minval Üzere	İbadet	
	2014		Temmuz	Nazlı Özburun	Gençlere Sorduk... Anne-Babalara Sorduk	Evlilik	
	2014		Temmuz	Banu Yaşar	Çocuğun Manevi Eğitimi	Çocuk Eğitimi	
	2014		Temmuz	Dr. Sabri Yurdakul	Kekemelik	Psikoloji	
	2014		Temmuz	Dr. Lütfiye Bilgin	Gurbette Nesiller Kaybolmasın Diye...	Göç ve Aile	
	2014		Temmuz	Büşra Aslan Esra Özcan	Çocuklar Yeryüzünün Süsüdür	Çocuk	
	2014		Temmuz	M. Gül Olgun	Bayramlar	Kültür	
	2014		Temmuz	Rukiye Aydoğdu	Ümmü Mabed	Siyer	
	2014		Temmuz	Dr. Elif Arslan	Arkasında Han Var mı?	Tarih	
	2014		Temmuz	Dr. Lamia Levent	Bir Su Damlası	Ahlak	
	2014		Temmuz	Doç. Dr. Havva Kavaklı	Şeker Hastaları ve Oruç İbadeti	Sağlık	
	2014		Ağustos	Sende Nur Özkan	Sanal Alemin Getirdikleri	Teknoloji	Hattat Ali Hüsrevoğlu ile Söyleşi/ M. Gül Olgun
	2014		Ağustos	Dr. Ülfet Görgülü	Hayatın Rövanşı Yok	Aile	Nisan Kumru ile Söyleşi/ M. Gül Olgun
	2014		Ağustos	Özgün Öze	Kerem Bahçeleri	Tefekkür	
	2014		Ağustos	Sende Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne-Babalara Sorduk	Teknoloji	
	2014		Ağustos	İzzet Güllü	Dikkat Dağınıklığı mı?	Çocuk Psikolojisi	
	2014		Ağustos	Nazlı Özburun	Hayır Diyemeyen İyi İnsanlar	Aile	
	2014		Ağustos	Prof. Dr. Ömer Yılmaz	Avrupa'daki İthal Evlilikler Üzerine	Göç ve Aile	
	2014		Ağustos	İhsan Kurt	Yaşadığımız Günlere Sahip miyiz?	Tefekkür	
	2014		Ağustos	Sende Nur Özkan	Tablolar Bizi Anlatır	Sanat	
	2014		Ağustos	Hale Şahin	Safiye b. Huyey	Siyer	
	2014		Ağustos	Kâmil Büyüker	İhsan-ı Şahane	Kültür	
	2014		Ağustos	Dr. Lamia Levent	Faydasız Bilgi	Ahlak	
	2014		Ağustos	Dt. Cenk Demir	Diş Çürükleri	Sağlık	
	2014		Eylül	Sende Nur Özkan	Geleceğe Yapılan İlk Yatırım, Okul Öncesi Eğitim	Çocuk Eğitimi	Rabia Brodbeck ile Söyleşi/ Sevde Nur Özkan
	2014		Eylül	M. Fatih İldeş	İsar, Benlik Değil Önce Sen	Ahlak	
	2014		Eylül	Perihan İlbaş Tutucu	Varlığın Huzurumdur Ey Namaz	İbadet	

	2014		Eylül	Sende Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne-Babalara Sorduk	Çocuk Eğitimi	
	2014		Eylül	Muhittin Korucu	Eşler Arası Kıskançlık	Aile	
	2014		Eylül	Ebrar Yıldız	Çocuğun Oyun Dünyası ve Dijital Tehlike	Çocuk Eğitim	
	2014		Eylül	Ayten Kılıçaslan	Okul Öncesi Eğitim ve Göçmen Aileler	Çocuk Eğitimi	
	2014		Eylül	M. Gül Olgun	Tezhip Sanatı Üzerine	Sanat	
	2014		Eylül	M. Gül Olgun	Eylül Ayı Geldi Kış Hazırlıkları Başladı	Mutfak Kültürü	
	2014		Eylül	Hale Şahin	Uhut'ta Cesur Bir Kadın, Ümmü Umare	Siyer	
	2014		Eylül	Kâmil Büyüker	Mürekkep Yalamak	Yazı Kültürü	
	2014		Eylül	Dr. Lamia Levent	Bu Da Geçer Ya Hu	Hikâye	
	2014		Eylül	Doç. Dr. Ali Kemal Erdemoğlu	Uyku ve Uyku Bozuklukları	Sağlık	
	2014		Ekim	Dr. Elif Arslan	Zamanın Yönetimi	Sosyal Hayat	Nuri Pakdil ile Söyleşi/ İbrahim Arpacı
	2014		Ekim	Dr. Zekiye Demir	Rüyalar Ülkesine Yolculuk	Çocuk Din Eğitimi	
	2014		Ekim	Sevde Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne-Babalara Sorduk	Aile	
	2014		Ekim	Özgül Piyade	İyi İnsan İyi Gelin İyi Kayınvalidedir	Aile	
	2014		Ekim	Engin Eker	Çocukta Öfke	Psikoloji	
	2014		Ekim	Ayten Kılıçaslan	Almanya'da Değerler Eğitimi	Göç ve Eğitim	
	2014		Ekim	Vural Kaya	Güzellik Ülkesi Çocukluğu Özlemek	Aile	
	2014		Ekim	İbrahim Ethem Özer	Sesin Geldiği Kutu Radyo	Kültür	
	2014		Ekim	Esra Akıcı	Doğal Sabunlar	Sağlık	
	2014		Ekim	Elif Erdem	Zeynep b. Cahş	Siyer	
	2014		Ekim	Kâmil Büyüker	Lale Der ki	Tefekkür	
	2014		Ekim	Dr. Lamia Levent	Neyi Arıyorsan O'sun	Hikâye	
	2014		Ekim	Nida Çeliksoydan	Doğanın Sağlık Kaynağı Süt	Sağlık	
	2014		Kasım	Dr. Elif Arslan	Gençlerde Benlik Algısı	Gençlik	Maher Zain ile Söyleşi/ Sevde Nur Özkan
	2014		Kasım	Doç. Dr. Fatma Asiye Şenat	Besmeleye Davet Mektubu	İbadet	
	2014		Kasım	Aydan Usta	Yüreklere Sevgi Tohumları Ekebilmek	Sosyal Hayat	
	2014		Kasım	Sende Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne-Babalara Sorduk	Psikoloji (Özgüven)	
	2014		Kasım	Fatih Sönmez	Çocuk ve Ergenlerde Kendine Zarar Verme	Psikoloji	
	2014		Kasım	Serhat Yabancı	Geçmişimizdeki Olaylara Doğru Bakabilmek	Aile (Evlilik)	
	2014		Kasım	Ayten Kılıçaslan	Almanya'da Çocuk Camileri Projesi	Göç ve Aile	
	2014		Kasım	M. Gül Olgun	Ebru Sanatı	Sanat	

	2014		Kasım	Pelin Akyürek	Evinizi Dekore Ederken	Ev Dekorasyonu	
	2014		Kasım	Rukiye Aydoğdu	Esma b. Yezid	Siyer	
	2014		Kasım	Kâmil Büyüker	Para Tarihi Yazmaya Devam Ediyor	Tarih	
	2014		Kasım	Dr. Lamia Levent	Hatemi Tai'nin Atı	Hikâye	
	2014		Kasım	Doç. Dr. Havva Şahin	Gribal Enfeksiyonları	Sağlık	
	2014		Aralık	Dr. Elif Arslan	Ailede Samimiyet	Aile	Türkiye Müftüsü Halil Günenç ile Söyleşi/ Dr. Elif Arslan
	2014		Aralık	Feyza Güner	Yabancı Olduk Biz Bize	Kültür	
	2014		Aralık	Fatma Dönmez	Onlar Bize Emanet	Çocuk Eğitimi	
	2014		Aralık	Sevde Nur Özkan	Gençlere Sorduk...	İletişim	
	2014		Aralık	Dr. Yağmur Küçükbezirci	Tişört Yazıları	Kültür Yozlaşması	
	2014		Aralık	Dr. Yunus Hacımusalar	Demans	Sağlık	
	2014		Aralık	Ayten Kılıçarslan	Batı Avrupa'da Gençlik Daireleri	Göç ve Aile	
	2014		Aralık	M. Gül Olgun	Kum Sanatı	Sanat	
	2014		Aralık	M. Gül Olgun	Bizim Evin Halleri	Ev Kültürü	
	2014		Aralık	Rukiye Aydoğdu	Esma b. Yezid	Siyer	
	2014		Aralık	Kâmil Büyüker	Saatin Tik Taklarında Eriyen Zaman	Kültür	
	2014		Aralık	Dr. Lamia Levent	Diken Eken Adam	Hikâye	
	2014		Aralık	Dr. Serdar Baylançiçek	Sinüzit	Sağlık	
	2015		Ocak	Dr. Lamia Levent	Mahremiyet ve Aile	Aile	Mustafa Demirci İle Söyleşisi/ M. Gül Olgun
	2015		Ocak	Feyza Güner	Sızı	Kadına Şiddet	
	2015		Ocak	Dr. Adem Ergül	Ülfet Huzur Mayasıdır	Ahlak	
	2015		Ocak	Sevde Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne Babalara Sorduk	Sosyal Medya Kullanımı	
	2015		Ocak	P. Melike Demiralay	Kardeş Kıskançlığı	Çocuk Psikolojisi	
	2015		Ocak	Serhat Yabancı	Alışveriş Bağımlılığı	Aile Ekonomisi	
	2015		Ocak	Hasan Karaca	Süperaktif	Aile ve Medya	
	2015		Ocak	Z. Ulviye Özkan	Çocuk Odası Deyip Geçmeyin	Çocuk Psikolojisi	
	2015		Ocak	Ayşegül Gürbüz	Süper Kahraman	Medya ve Yansımaları	
	2015		Ocak	Mehmet Gönüllü	Geçmiş Zamanlar	Tarihi Kültür	
	2015		Ocak	Elif Erdem	Ümmü Atiyye El-Ensarî	Siyer	
	2015		Ocak	Kamil Büyüker	Şu Gibi Aziz	Edebiyat	
	2015		Ocak	Ş. Nihal Zeybek	Şaşkın Adam ve Zahit	Hikaye	
	2015		Ocak	Atilla Şengör	Sağlıklı Nefes Burundan Alınır	Sağlık	

	2015		Şubat	Dr. Lamia Levent	Mülteci Kadın Olmak	Göç	Orhan Durgut İle Söyleşi/ M. Gül Olgun
	2015		Şubat	Esma Güner	Hastalandım Beni Ziyaret Etmedin	Âdap	Sibel Eraslan ile Söyleşi/M. Gül Olgun
	2015		Şubat	R. Gülcan Kardaş	Kardeşten Kardeşe Gönül İkramı	Yardımseverlik	
	2015		Şubat	Sevde Nur Özkan	Suriyeli Erkeklere Sorduk/Suriyeli Kadınlara Sorduk	Göç	
	2015		Şubat	Ömer Baldık	Çocuk ve Gençlerde Kaygı Bozukluğu	Psikoloji	
	2015		Şubat	Dr. Yağmur Küçükbezirci	Yeni Dünya Düzeninin Gizli Silahı Bilinçaltı Mesajlar	Psikoloji	
	2015		Şubat	Hasan Karaca	Her Şey Güzel Olacak	Evlilik	
	2015		Şubat	Sevde Nur Özkan	Çeyiz Sandıklarımız	Geleneksel Kültür	
	2015		Şubat	Rukiye Aydoğdu	Ebu Bekir Sıddik	Siyer	
	2015		Şubat	Dursun Gürlek	Camiler	Geleneksel Mimari	
	2015		Şubat	Ş. Nihal Zeybek	Merhamet ve Tevekkül	Hikâye	
	2015		Şubat	Nida Çeliksoydan	Bağışıklık Sisteminizin Gücüne Güç Katmak İster misiniz	Sağlık	
	2015		Mart	Dr. Lamia Levent	Modern İnsanın Çıkmazı	Psikoloji	Talha Uğurluer ile Söyleşi/M. Gül Olgun
	2015		Mart	Zuha Seven	Ölüm Öldü mü?	Ölüm ve Defin Âdabı	
	2015		Mart	Hüseyin Arı	Yuvamızı Mutlu Kılacak Sünnetler	İbadet	
	2015		Mart	Sevde Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne Babalara Sorduk	Yalnızlık	
	2015		Mart	Dr. Zekiye Demir	Biz Kadınlar...	Kadın	
	2015		Mart	Serdar Ertaş	Doğru mu Söylüyoruz?	Psikoloji	
	2015		Mart	Saliha Dilmaç	Mutfak Dolapları	Ev Dizaynı	
	2015		Mart	Selim Gündüzalp	Azdan Çoğa Gidilir	Psikoloji (Mutluluk)	
	2015		Mart	Lokman Erdemir	Çanakkale Muharebelerinde Cephe Gerisi	Tarih	
	2015		Mart	Hale Şahin	Hz. Ömer	Siyer	
	2015		Mart	Bekir Erdem	Geçmiş Zaman Olur ki	Tarih	
	2015		Mart	Dr. Ş. Nihal Zeybek	Akıllı ve Basiretli Kişi Acele Etmez	Hikâye	
	2015		Mart	Dr. Hakan Eren	Gözdeki Glokom Hastalığı Nedir?	Sağlık	
	2015		Nisan	Dr. Lamia Levent	İyilik İnsanlık Sanatı	İbadet	Prof. Dr. Ayşen Gürkan ile Söyleşi/M. Gül Olgun
	2015		Nisan	Mutlu Doğan	Peygamber Şehri Mekke	Siyer	

	2015		Nisan	Ayşe Barış	Bir Çocuk Olmak Demek	Çocuk Psikolojisi	
	2015		Nisan	Sevde Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne Babalara Sorduk	İyilik	
	2015		Nisan	Taylan Özkuzucu	Odaklanma ve Konsantrasyon Sağlama	Psikoloji	
	2015		Nisan	Ebrar Yıldız	Yemek Seçen Çocuklar	Çocuk Eğitimi	
	2015		Nisan	Dr. Fatma Bayraktar	Ev Terlikleri	Ev Kültürü	
	2015		Nisan	Elif Erdem	Hz. Osman	Siyer	
	2015		Nisan	Bekir Erdem	Darüşşifa'dan Notlar	Tarih	
	2015		Nisan	Dr. Fatma Bayraktar	İyilik Nasip İşidir	İbadet	
	2015		Nisan	Dr. Ş. Nihal Zeybek	Yalan Felaket Getirir	Ahlak	
	2015		Nisan	Doç. Dr. Havva Şahin	Su	Sağlık	
	2015		Mayıs	Dr. Lamia Levent	Zamanın Ruhu ve Gençlik	Gençlik	Prof. Dr. İhsan Karaman ile Söyleşi// Dr. Fatma Bayraktar
	2015		Mayıs	Ayşenur Menekşe	Varlık Sebebimiz Anne ve Babalarımız	Aile	
	2015		Mayıs	Ayşe Barış	Üç Aylar ve Çocuk	Çocuk Eğitimi	
	2015		Mayıs	Sevde Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne Babalara Sorduk...	Aile	
	2015		Mayıs	Nuray Aydın	Engelleri Beraberce Aşmak	Ailede Engelli Birey	
	2015		Mayıs	M. Gül Olgun	Yüzden Elyafa...	Kültür	
	2015		Mayıs	Selim Gündüzalp	Ne Gariptir İnsanoğlu	Hikaye	
	2015		Mayıs	Dr. Fatma Bayraktar	Yetiştirme Yurdundan Hayata	Çocuk Psikolojisi	
	2015		Mayıs	Rukiye Aydoğdu	Hz. Ali	Siyer	
	2015		Mayıs	Bekir Erdem	Geçmiş Zaman Olur ki	Tarih	
	2015		Mayıs	Dr. Şerife Zeybek	Padişahın Yardımcıları	Hikaye	
	2015		Mayıs	Doç. Dr. Füsun Ülger	Alerji	Sağlık	
	2015		Haziran	Dr. Fatma Bayraktar	Ramazan Mektebi	İbadet	Sami Yusuf ile Söyleşi/ Dr. Fatma Bayraktar
	2015		Haziran	Dr. Ayşe Dolmacı	Çocuklarımıza Kolayca Oruç Tutmaları İçin Yardımcı Olalım	Çocuk Eğitimi	
	2015		Haziran	Dr. Adem Ergül	Aile Huzuruna İstişare Bereketi	Aile	
	2015		Haziran	Sevde Nur Özkan	Gençlere Sorduk... Anne Babalara Sorduk...	Aile	
	2015		Haziran	Yetkin Kuşan	Sınav Kaygısı ve Baş Etme Becerileri	Psikoloji	
	2015		Haziran	Ramazan Uslu	Çocuklar ve Babalar	Aile	
	2015		Haziran	Dr. Hatice Kanca	Sofralarımız	Yemek Kültürü	
	2015		Haziran	Hale Şahin	Hz. Ka'b B. Malik	Siyer	

	2015		Haziran	Bekir Erdem	Şam Emeviyye Camii	Tarih	
	2015		Haziran	Dr. Ş. Nihal Zeybek	Ne Çekerse Dilinden	Hikâye	
	2015		Haziran	Prof Dr. Cem Alhan	Kalp Sağlığı	Sağlık	
	2015		Temmuz	Dr. Lamia Levent	Tatil Kültürü	Aile	A. Hümeyra Ökten ile Söyleşi/ Dr. Fatma Bayraktar
	2015		Temmuz	Dr. Banu Gürer	Helal Lokma	Ahlak	
	2015		Temmuz	Sabri Akpolat	Düğünümüz Var Ama Nasıl	Aile	
	2015		Temmuz	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2015		Temmuz	Tuğba Demiröz	Eleştirme ve Eleştirilme	Psikoloji	
	2015		Temmuz	Betül Baltacı	Çocuklarda Tuvalet Eğitimi	Çocuk Eğitimi	
	2015		Temmuz	Hasan Karaca	Sağlıklı Yaşam	Sağlık	
	2015		Temmuz	Rukiye Karaca	Aynaların Sırrı	Ev Dekorasyonu	
	2015		Temmuz	Elif Erdem	Muaz B. Cebel	Siyer	
	2015		Temmuz	Bekir Erdem	Semerkant'ta Bayram Sabahı	Tarih	
	2015		Temmuz	Dr. Ş. Nihal Zeybek	Nasıl Bir Tevekkül	Hikâye	
	2015		Temmuz	Doç. Dr. Ahmet Demir	D Vitamini	Sağlık	
	2015		Ağustos	Dr. Fatma Bayraktar	Merhamet Bağı	Aile	Betül Burnaz ile Söyleşi/ Dr. Fatma Bayraktar
	2015		Ağustos	Dr. Gülüşan Göçen	Tevekkül ve Tedbir	Din Psikolojisi	
	2015		Ağustos	Dr. Ayşe Dolmacı	Çocuklarımıza Kur'an Eğitimi Verirken	Çocuk Eğitimi	
	2015		Ağustos	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2015		Ağustos	Dr. Nuran Korkmaz	Kendine de Şefkat Göster	Din Psikolojisi	
	2015		Ağustos	Z. Betül Torun	Çocuklara Sorumluluk Bilinci Nasıl Kazandırılır	Çocuk Psikolojisi	
	2015		Ağustos	Halime Karabulut	Eviniz Nasıl Kokar?	Ev Dekorasyonu	
	2015		Ağustos	Ayşegül Gürbüz	Apartman Hayatı Dokunmadan Yaşamak	Komşuluk	
	2015		Ağustos	Rukiye Aydoğdu	Ebu Hureyre	Siyer	
	2015		Ağustos	Bekir Erdem	Saltanat Kayıkları	Tarih	
	2015		Ağustos	Dr. Ş. Nihal Zeybek	Hayır Dua	Hikâye	
	2015		Ağustos	Doç. Dr. Ahmet Demir	Emzirme ve Anne Sütü	Sağlık	
	2015		Eylül	Dr. Fatma Bayraktar	Mekândan Daha Fazlası Ev	Ev Mimarisi	Sadık Yalsızuçanlar ile Söyleşi/ Şükrü Yıldız
	2015		Eylul	Hüseyin Karaca	Kurban	İbadet	
	2015		Eylül	Aydan Usta	Sosyal Paylaşım Tuzakları	Sosyal Medya	
	2015		Eylül	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2015		Eylül	İzzet Güllü	Okul Fobisi mi? Okul Korkusu mu?	Çocuk Psikolojisi	
	2015		Eylül	Dr. Timurtaş Harzadın	Bireysel Motivasyon Teknikleri	Psikoloji	

	2015		Eylül	S. Nur Özkan	Kilimler	Kültür	
	2015		Eylül	Hale Şahin	Enes B. Malik	Siyer	
	2015		Eylül	Cüneyt Gündoğdu	Gönülden Dile	İletişim	
	2015		Eylül	Bekir Erdem	Süleyman Şah Türbesi	Tarih	
	2015		Eylül	Dr. Ş. Nihal Zeybek	Aceleci Olma	Hikâye	
	2015		Eylül	Doç. Dr. Ahmet Demir	Çocukluk Çağı Kanserlerinde Belirti ve Bulgular	Sağlık	
	2015		Ekim	Dr. Fatma Bayraktar	Ailece Tasarruf Ediyoruz	Ev Ekonomisi	Hafız Osman Şahin ile Söyleşi/ Şükrü Yıldız
	2015		Ekim	Prof. Dr. Ertuğrul Yaman	Evlilik Yolunda	Aile	
	2015		Ekim	Hale Dönmez	İsim Tercihinde Bulunurken	Aile	
	2015		Ekim	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2015		Ekim	Tuğba Demiröz	Uyku ve Rüyalar	Psikoloji	
	2015		Ekim	Hülya Çakır	Helikopter Anne Babalar	Çocuk Eğitimi	
	2015		Ekim	Ayşe Barış	Ateş Böceklerinden Avizelere	Ev Dekorasyonu	
	2015		Ekim	Elif Erdem	Abdullah B. Mesud	Siyer	
	2015		Ekim	Dr. Ş. Nihal Zeybek	Dostluk	Hikâye	
	2015		Ekim	H. Hüseyin Demirtaş	Ağız Kokusunun Tedavisi ve Sebepleri	Sağlık	
	2015		Kasım	Dr. Fatma Bayraktar	En Sevimsiz Helal Boşanma	Aile	Leyla İpekçi ile Söyleşi/ Dr. Fatma Bayraktar
	2015		Kasım	Dr. Sabri Türkmen	Nebevi İlkelerle Komşuluk	İletişim	
	2015		Kasım	Doç. Dr. Zekiye Demir	Bilmeyi Bilmek	Eğitim	
	2015		Kasım	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2015		Kasım	Ayhan Altaş	Aile İçi İletişim	İletişim	
	2015		Kasım	Ayla Sarıkaya	Çocuklar Neden Böyle Yapar?	Çocuk Psikolojisi	
	2015		Kasım	Saliha Dilmaç	Her Eve Bir Kütüphane	Eğitim	
	2015		Kasım	Rukiye Aydoğdu	Bilal Habeşi	Siyer	
	2015		Kasım	Bekir Erdem	Gaziantep'te Bir Hamam Davası	Tarih	
	2015		Kasım	Dr. Ş. Nihal Zeybek	Üç Kardeş Üç Altın	Hikâye	
	2015		Kasım	Doç. Dr. Ahmet Demir	Çocuklarda Demir Eksikliği Anemisi	Sağlık	
	2015		Aralık	Dr. Ülfet Görgülü	Gaye-i Hayat	İtikat	B. Veysel Yıldız ile Söyleşi/ Dr. Fatma Bayraktar
	2015		Aralık	Hüseyin Arı	Peygamber Sofrası	Sünnet	
	2015		Aralık	Dr. Gülüşan Göçen	Şükran Eğitimi	Çocuk Eğitimi	
	2015		Aralık	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2015		Aralık	H. Kübra Uzunkaya	Çocuk ve Gençlerde Para İdaresi	Aile Eğitimi	
	2015		Aralık	Esra Şengül	Korkularımızı Yenerek Yaşayabilmek	Psikoloji	

	2015		Aralık	Lütfiye Arslan	Baharatlar	Mutfak Kültürü	
	2015		Aralık	Hale Şahin	Ebu Zer el Gıfari	Siyer	
	2015		Aralık	Bekir Erdem	Kudüs'ün Fethi	Tarih	
	2015		Aralık	Dr. Ş. Nihal Zeybek	Öfkeyle Kalkan Zararla Oturur	Hikâye	
	2015		Aralık	Prof. Dr. Demet Karnak	Astım Nedir	Sağlık	
	2016		Ocak	Dr. Fatma Bayraktar	Hoşgeldin Bebek	Aile	Prof. Dr. Sefa Saygılı ile Söyleşi/Dr. F.B
	2016		Ocak	Dr. Serpil Başar	Nezaket	Aile	
	2016		Ocak	Dr. Fatma Bayraktar	Hastalıkların Tedavisinde de Aile Önemli Bir Faktör	Aile	
	2016		Ocak	Betül Baltacı	Çocuklar Anlar	Çocuk Psikolojisi	
	2016		Ocak	Serhat Yabancı	Mutsuzluğa Sebep Olan Yanlış Düşünce Şekilleri	Psikolojo	
	2016		Ocak	Dr. Hatice Koç	Hayatımızın Düzenleyicileri	Ev Dekorasyonu	
	2016		Ocak	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Ocak	Deniz Güner	Misafirimiz Var	Coğrafya	
	2016		Ocak	Elif Erdem	Zeyd B. Harise	Siyer	
	2016		Ocak	Bekir Erdem	Bir Vuslat Hikayesi	Hikâye	
	2016		Ocak	Doç. Dr. Ahmet Demir	Çocuklarda Romatizmal Hastalıklar	Sağlık	
	2016		Şubat	Dr. Fatma Bayraktar	Ergenlik	Gençl8k	Prof. Dr. Ali Seyyar ile Söyleşi/ Dr. F. Bayraktar
	2016		Şubat	Dr. C. Zehra Köroğlu	Tüketim	Sosyal Hayat	
	2016		Şubat	Yunus Özdamar	Hafız Yetiştirmede Anne Babanın Rolü	Çocuk Din Eğitimi	
	2016		Şubat	Doğan Özdemir	Madde Bağımlılığı	Psikoloji	
	2016		Şubat	Serhat Yabancı	Boş Zaman Yoktur Plansızlık Vardır	Psikoloji	
	2016		Şubat	Doç. Dr. Havva Şahin	Gribal Enfeksiyon	Sağlık	
	2016		Şubat	Halime Karabulut	Evde Ses Var	Aile	
	2016		Şubat	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Şubat	Deniz Güner	Çöl Fırtınaların Savurduğu Kum Taneleri	Coğrafya	
	2016		Şubat	Rukiye Aydoğdu	Abdullah B. Ömer	Siyer	
	2016		Şubat	Bekir Erdem	Osmanlı'da Kadılar	Tarih	
	2016		Şubat	Dr. Lamia Levent	Cahilin Sevgisi	Hikâye	
	2016		Şubat	Mustafa Toprak	Harfleri Birleştiren Sabır	Sanat	
	2016		Mart	Dr. Fatma Bayraktar	Ailece Sınanmak	Aile	Handan Acar ile Söyleşi/ Dr. Fatma Bayraktar
	2016		Mart	Dr. Bilal Yorulmaz	Görselleri Sessiz Gücü	Medya	
	2016		Mart	Dr. Ahmet Ürkmez	Nimetin Tadı imtihanın Adı	Aile	

	2016		Mart	Tülay Kök	Evleneceğiniz Kişiyi Nasıl Daha İyi Tanıyabiliriz	Psikoloji	
	2016		Mart	Dr. Halide Erdoğan	Çalışan Kadın İkilemi	Aile	
	2016		Mart	Dr. Ferda İnce	İnme	Sağlık	
	2016		Mart	S. Nur Özkan	Doğal Taşların Gizemi	Sağlık	
	2016		Mart	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Mart	Deniz Güner	Balkanlar'daki Gözbebeğimiz	Aile	
	2016		Mart	Hale Şahin	Abdullah B. Abbas	Siyer	
	2016		Mart	Bekir Erdem	Çanakkale Geçilir mi?	Tarih	
	2016		Mart	Dr. Lamia Levent	Kötünün Akıbeti	Hikâye	
	2016		Nisan	Dr. Fatma Bayraktar	Hane-i Saadet	Siyer	Talha Bora Öge ile Söyleşi/ Sevde Nur Özkan
	2016		Nisan	Rümeysa Şimşek	Okul Öncesi Din Eğitiminden Ne Anlıyoruz	Çocuk Din Eğitimi	
	2016		Nisan	Dr. Bilal Esen	Sabır	Aile	
	2016		Nisan	Hülya Akbul	Oynarken Öğrenmek	Çocuk Eğitimi	
	2016		Nisan	Zehra Binici	Şizofren	Psikoloji	
	2016		Nisan	Doç. Dr. Havva Şahin	Zeytin ve Yağı	Sağlık	
	2016		Nisan	Dr. Hatice Koç	Isıyla Gelen Güzellik	Ev Hayatı	
	2016		Nisan	Sevde Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Nisan	Deniz Güner	Sierra Leone	Coğrafya	
	2016		Nisan	Elif Erdem	Sad B. Muaz	Siyer	
	2016		Nisan	Selim Gündüzalp	Hayat Seninle Güzel	Edebiyat	
	2016		Nisan	Z. Büşra Atalar	Güzel 'Bir'dir	Sanat	
	2016		Nisan	Dr. Lamia Levent	Ölüm	İtikat	
	2016		Mayıs	Dr. Fatma Bayraktar	Adab-ı Muaşeret	Davranış Estetiği	Neyzen Ender Doğan ile Söyleşi/ Sevde Nur Özkan
	2016		Mayıs	Dr. Muhlis Akar	Her Hayırlı İşe Besmeleyle Başlamak	İbadet	
	2016		Mayıs	Dr. Lütfiye Bilgin	Alimin Ölümü Alemin Ölümü	İlim	
	2016		Mayıs	Betül Baltacı	Çocuklarda Özgüven Eksikliği	Çocuk Psikolojisi	
	2016		Mayıs	Ö. Zehra Sönmez	Anne Olmak	Aile	
	2016		Mayıs	Dr. Ferda İnce	Migren	Sağlık	
	2016		Mayıs	İ. Ethem Özer	Ustalık İsteyen Oklavalar	Mutfak Kültürü	
	2016		Mayıs	Sevde Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Mayıs	Deniz Güner	Filistin	Coğrafya	
	2016		Mayıs	Rukiye Aydoğdu	Ebu Talha	Siyer	
	2016		Mayıs	Ayşegül Gürbüz	M Vitamini	Sağlık	
	2016		Mayıs	Bekir Erdem	Şam-ı Şerif	Coğrafya	
	2016		Mayıs	H. İbrahim Uzun	İbrahim Efendi Konağı	Kültür ve Sanat	
	2016		Haziran	Dr. Fatma Bayraktar	Helal Olsun	İbadet	Rallici Burcu Çetinkaya ile Söyleşi/ Sümeyye Özçelik

	2016		Haziran	Dr. Bünyamin Okumuş	Ben Emanetim	Aile	
	2016		Haziran	Hümeyra Nur İşlek	Hicri Takvim	İbadet	
	2016		Haziran	Dr. Timurtaş Harzadın	Evlilikteki İletişim Hataları	Aile	
	2016		Haziran	Hülya Akbul	Kızım Doktor Oğlum Mühendis	Çocuk Eğitimi	
	2016		Haziran	Doç Dr. Ahmet Demir	Çocuklarda Lenfoma	Sağlık	
	2016		Haziran	Rüveyda İpek	Geçmişten Günümüze Ev Ziyaretleri	Kültür	
	2016		Haziran	Sevde Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Haziran	Deniz Güner	Yemen	Coğrafya	
	2016		Haziran	Hale Şahin	İbn Ümmü Mektum	Siyer	
	2016		Haziran	Bekir Erdem	Pir-i Türkistan	Tarih	
	2016		Temmuz	Dr. Fatma Bayraktar	Yetimler	Sosyoloji	Çizer Hasan Aycın ile Söyleşi/ Sümeyye Özçelik
	2016		Temmuz	Dr. Bahattin Akbaş	Birtakım Bidatler	Aile	
	2016		Temmuz	Betül Baltacı	Üstün Zekalı Çocuklar	Çocuk Eğitimi	
	2016		Temmuz	Dr. İlhami Fındıkçı	Kendine Yabancılaşmak	Psikoloji	
	2016		Temmuz	Doç. Dr. Havva Şahin	Sıcak Çarpması	Sağlık	
	2016		Temmuz	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Temmuz	Deniz Güner	Bir Kırık Kırım Hikayesi	Coğrafya	
	2016		Temmuz	Elif Erdem	Cafer B. Ebu Talip	Siyer	
	2016		Temmuz	Selim Gündüzalp	Veren El Alan Elden Üstündür	İbadet	
	2016		Temmuz	Bekir Erdem	Arslan Bab Türbesi	Tarih	
	2016		Ağustos	Dr. Fatma Bayraktar	Devredilemez Sorumluluk Anne Baba Olmak	Aile	15Temmuz Kahramanları ile Söyleşi/M. Kâmil Yaykan
	2016		Ağustos	Dr. Hamdi Tekeli	Vicdanınızın Selfie'sini Çekebilir miyiz	İbadet	
	2016		Ağustos	Prof. Dr. Hüseyin Yılmaz	Çekirdek Aile ve Geleneksel Aile	Aile	
	2016		Ağustos	Taylan Özkuzucu	Özgül Fobi	Psikoloji	
	2016		Ağustos	Hülya Akbul	Kahve Tadında	Aile Terapisi	
	2016		Ağustos	Prof. Dr. Alper Gökçe	Diz Ağrıları	Sağlık	
	2016		Ağustos	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Ağustos	Deniz Güner	Pakistan	Coğrafya	
	2016		Ağustos	Rukiye Aydoğdu	Ebu Said El-Hudri	Siyer	
	2016		Ağustos	Bekir Erdem	İmam Maturidi Türbesi	Tarih	
	2016		Eylül	Dr. Fatma Bayraktar	Ahvali Şahsiyye	Müslüman Kimliği	Dr. Ekrem Keleş ile Söyleşi/ Dr. Fatma Bayraktar
	2016		Eylül	Rıfat Oral	Kul Hakkı İhlalleri	İbadet	
	2016		Eylül	Prof. Dr. Cağfer Karadaş	Peygamberimiz ve Aile Reisliği	İslamda Aile	

	2016		Eylül	Esra Nur Gençal	Ben Okula Başlıyorum	Çocuk Eğitimi	
	2016		Eylül	Serhat Yabancı	İç Sesini Düzelt Hayatın Düzelsin	Psikoloji	
	2016		Eylül	Doç. Dr. Havva Şahin	Demir Eksikliği Anemisi	Saglık	
	2016		Eylül	Halime Karabulut	Yine Oynayalım mı	Çocuk Psikolojisi	
	2016		Eylül	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Eylül	Saliha Dilmaç	Osmanlı'nın Avrupa'daki Son Sancağı	Coğrafya	
	2016		Eylül	Hale Şahin	Musab B. Umeyr	Siyer	
	2016		Ekim	Dr. Fatma Bayraktar	Ailece Okuyoruz	Aile Eğitimi	Hattat Dr. Ömer Sabuncu ile Söyleşi/ Sümeyye Özçelik
	2016		Ekim	Dr. Mustafa Kahraman	Hayatın Her Anı Güzel	Yaşlılık	
	2016		Ekim	Dr. Fatih Yücel	Kusursuz Bir Adem Arıyorum	İletişim	
	2016		Ekim	Dr. Timurtaş Harzadın	Borderline Kişilik Bozukluğu	Psikoloji	
	2016		Ekim	Dr. Engin Eker	Çocukta Tehlikeleri Öngörme Yeteneğini Geliştirme	Çocuk Eğiitimi	
	2016		Ekim	Dilşad Genç	Kulağınız Çınlıyor mu	Sağlık	
	2016		Ekim	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Ekim	Elif Erdem	Abdurrahman B. Avf	Siyer	
	2016		Ekim	Selim Gündüzalp	Her Gün Özetidir Ömrün	Yaşlılık	
	2016		Ekim	Bekir Erdem	Fransa'daki ilk Türk Kahvesi	Tarih	
	2016		Kasım	Dr. Fatma Bayraktar	Bir Bavula Sığan Hayatlar	Göç ve Aile	Nurullah Genç ile Söyleşi/ Reyhan Sevinç
	2016		Kasım	Nurettin Midilli	İlim Yolculuğunda Öğretmen ve Öğrenciler	Eğitim	
	2016		Kasım	Prof. Dr. A. Bülent Baloğlu	Şiddete Sıfır Tolerans	Aile İçi Şiddet	
	2016		Kasım	Sabahattin Ertunç	Tikler Geçi i midir	Çocuk Psikolojisi	
	2016		Kasım	Tülay Kök	Eş Seçimi	Aile	
	2016		Kasım	Doç. Dr. Ahmet Demir	Çocuklarda Ateş	Sağlık	
	2016		Kasım	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Kasım	Rukiye Aydoğdu	Hz. Aişe	Siyer	
	2016		Kasım	Aydan Usta	Kıskançlık Bilmeyen Yoldaşlar Olmak	Ahlak	
	2016		Aralık	Dr. Fatma Bayraktar	Kardeş Olmak	Aile	Yusuf Aral ile Söyleşi.eşi/ Dr. Fatma Bayraktar
	2016		Aralık	Esma Güner	Komşuluğuna Bak	Sosyal İletişim	
	2016		Aralık	Tuğba Güner	Çocuğun Başarısını Etkileyen Faktörler	Çocuk Eğitimi	
	2016		Aralık	Dr. İlhami Fındıkçı	Hatırlayın ki Zaman Daraldı	Ahiret Bilinci	
	2016		Aralık	Dr. Bilgehan Bilge	Boyun Fıtığı	Sağlık	
	2016		Aralık	S. Nur Özkan	Serbest Kürsü	Aile	
	2016		Aralık	Saliha Dilmaç	Irak	Coğrafya	

	2016		Aralık	Hale Şahin	Zeyd B. Erkam	Siyer	
	2016		Aralık	Ali Ural	İnsan Topraktan Yaratıldı Yani Vatandan	Tarih	
	2016		Aralık	Bekir Erdem	Türkiye Adı Nerden Geliyor	Tarih	
	2017		Ocak	Dr. Fatma Bayraktar	Sevilmek ve Korunmak Tüm Çocukların Hakkı	Çocuk Hakları	Hülya Yazıcı ile Söyleşi/ Dr. Fatma Bayraktar
	2017		Ocak	Dr. İlhami Fındıkçı	Stres	Psikoloji	
	2017		Ocak	Kadriye Ayberk	Anadolu Eğitim Metodu	Çocuk Eğitimi	
	2017		Ocak	Mehmet Kapukaya	Aldatan Aldanır	Ticaret	
	2017		Ocak	Doç. Dr. Abdurrahman Candan	Korku ve Ümit	İtikat	
	2017		Ocak	Firdevs Kapusızoğlu	Düşümde Yere Düşen Bir Gülüştüm	Çocuk Edebiyatı	
	2017		Ocak	M. Emin Gürdamur	Takunya	Kültür	
	2017		Ocak	Canan Akyol	Sözün Gönle Dokunuşu	Konuşma Sanatı	
	2017		Ocak	Seher Meriç	Madde ile Mananın Ölümsüz Aşkı Selimiye	Sanat ve Tarih	
	2017		Ocak	Doç Dr. Ayşe Şahyar	Esma Bint Yezit	Siyer	
	2017		Ocak	Saliha Dilmaç	Batı Trakya	Coğrafya	
	2017		Ocak	Doç. Dr. İbrahim Sakçak	Diyabet	Sağlık	
	2017		Ocak	Merve Ünallı	Serbest Kürsü	Gençlik	
	2017		Şubat	Dr. Fatma Bayraktar	Her Kişi Niyetine	Ölüm Bilinci	Prof. Dr. A. Hakkı Turacı ile Söyleşi/ Fazıl Acar
	2017		Şubat	İshak Orhan	Nasılsın Kişilik Bozukluğu	Çocuk Psikolojisi	
	2017		Şubat	Rıfat Oral	Tefekkür	Itikat	
	2017		Şubat	M. Emin Kılıç	Çocuklara Ahlaki Değerleri Kazandırmaya Sevginin Rolü	Çocuk Eğitimi	
	2017		Şubat	Ali Ural	Bir Ağaca İlânı Aşk mı Neden Olmasın	Psikoloji	
	2017		Şubat	Canan Akyol	Haline ve İmkanına Hikmet Gözüyle Bakmak	İtikat	
	2017		Şubat	Sema Ayvaz	Kış Bahçeleri	Ev Mimarisi	
	2017		Şubat	Seher Meriç	Kapadokya	Coğrafya	
	2017		Şubat	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Zeynep Bint Rasülüllah	Siyer	
	2017		Şubat	Prof. Dr. Kadından Keskinbora	Çocuklarda Şaşılık	Sağlık	
	2017		Şubat	Bekir Erdem	Donanma Şenlikleri	Tarih	
	2017		Şubat	Merve Ünallı	Serbest Kürsü	Gençlik	
	2017		Mart	Dr. Fatma Bayraktar	Tutkuya Tutunmak	Bağımlılık	Selman Kayabaşı ile/ Fazıl Acar
	2017		Mart	Prof. Dr. Salih Battal	Panik Atak	Psikoloji	
	2017		Mart	Hülya Çakır	Ayy.Tüh.Yazık	Aile Psikolojisi	

	2017		Mart	Dr. İsmail Erşahin	Kur'an Perspektifinden Baba Figürleri	Aile	
	2017		Mart	Dr. Salih Aybey	Çocuklara Ölümü Anlatmak	Çocuk Eğitimi	
	2017		Mart	Dr. Fatma Bayraktar	Milletin Kahramanları	Sosyoloji	ii
	2017		Mart	Canan Akyol	Mesafeyi Kaldıran Telefonlar	İletişim	
	2017		Mart	Seher Meriç	Renklerin Ülkesi Fas	Coğrafya	
	2017		Mart	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Havle Bint Sa'lebe	Siyer	
	2017		Mart	Prof. Dr. Alper Gökçe	Halluks Valgus	Sağlık	
	2017		Mart	Bekir Erdem	Bacıyan-ı Rum'a	Tarih	
	2017		Mart	Merve Ünallı	Serbest Kürsü	Gençlik	
	2017		Nisan	Doç. Dr. Ülfet Görgülü	Nesil Emniyeti	Aile	Dr. Savaş Barkın ile Söyleşi/ Şükrü Yıldız
	2017		Nisan	Gülşah Civriz	Sağlıklı Sınırlarla Sağlıklı Bireyler Olmaya Doğru	Psikoloji	
	2017		Nisan	İshak Orhan	Mutlu Evliliğin Püf Noktaları	Aile	
	2017		Nisan	Sabri Akpolat	Merhamet Ağlayabilmektir	Ahlak	
	2017		Nisan	Dr. Muhammet Ali Asar	Çocuklarımıza Peygamberimizi Sevdirmek	Çocuk Eğitimi	
	2017		Nisan	Elifnur Bilgin	Perde Arkası	Ev Dekorasyonu	
	2017		Nisan	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Ümame Bint Hamza	Siyer	
	2017		Nisan	Ayşe Aksungur	Sağlıklı Diyet Nasıl Olmalı	Sağlık	
	2017		Nisan	Firdevs Kapusızoğlu	Diyamandi	Kültür Sanat	
	2017		Nisan	Merve Ünallı	Serbest Kürsü	Gençlik	
	2017		Mayıs	Dr. H. Kübra Görmez	Aileyi Besleyen Temel Değerler	Aile	Aşım Gültekin ile Söyleşi/ M. Kamil Yaykan
	2017		Mayıs	Dr. Zafer Akıncı	Çocuklarda Dikkat Eksikliği	Çocuk Psikolojisi	
	2017		Mayıs	Doç. Dr. Senem Eren	Sanal Dünya ve Değişen Aile İçi İlişkiler	Aile	
	2017		Mayıs	Fahri Döngelli	İlk Öğretmenime... Anneme	Aile	
	2017		Mayıs	Hatice Meraklı	Ailede Değişen Roller	Aile	
	2017		Mayıs	Handan Erdoğan	Hz. Halime	Siyer	
	2017		Mayıs	Seher Meriç	Aziz Mahmut Hüdai	Tarihi Şahsiyetler	
	2017		Mayıs	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Zeynep Bint Huzeyme	Siyer	
	2017		Mayıs	Saliha Dilmaç	Kazakistan	Siyer	
	2017		Mayıs	T. Murat Karaer	İmplant	Sağlık	
	2017		Mayıs	Merve Ünallı	Serbest Kürsü	Gençlik	
	2017		Haziran	Dr. Fatma Bayraktar	İnfak	İbadet	Hidayet Türkoğlu ile Söyleşi/ M. Kamil Yaykan

	2017		Haziran	Doç. Dr. Ercüment Erbay	Çocuk İşçi Olmanın Anlamı	Çocuk Hakları	
	2017		Haziran	Prof. Dr. Salih Battal	Depresyonu Anlamak	Psikoloji	
	2017		Haziran	Sabri Akpolat	RamazanıUğurlarken	İbadet	
	2017		Haziran	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Ümmü Haram Bint Milhan	Siyer	
	2017		Haziran	Ayşenur Aksungur	Ramazan'da Nasıl Beslenmeliyiz	Sağlık	
	2017		Haziran	Bekir Erdem	İbn Sînâ	Tarihi Şahsiyetler	
	2017		Temmuz	Dr. Fatma Bayraktar	Hamele-i Kur'an Hafızlar	İbadet	Hayati İnanç ile Söyleşi/M. Kamil Yaykan
	2017		Temmuz	Esranur Gençal	Benden İzinsiz Bana Dokunulmaz	Çocuk İstismarı	
	2017		Temmuz	Esra Oras	Obsesif Kompülsif	Psikoloji	
	2017		Temmuz	Dr. Bahattin Akbaş	Çocuklara Adaletle Davranmak	Aile	
	2017		Temmuz	Dr. Abdülkadir Erkut	Sosyal Hayatımızda Müsamaha	İletişim	
	2017		Temmuz	Mahir Kılınç	Günah Hastalığı	İbadet	
	2017		Temmuz	Seher Meriç	Karadeniz Yaylaları	Coğrafya	
	2017		Temmuz	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Ümmü Atiyye	Siyer	
	2017		Temmuz	Doç. Dr. Havva Şahin	Kahveyle Gelen Sağlık	Sağlık	
	2017		Temmuz	Merve Ünallı	Serbest Kürsü	Gençlik	
	2017		Ağustos	Doç. Dr. Ülfet Görgülü	Koruyucu Aile Olmak	Aile	Bahadır Yenişehirlioğlu ile Söyleşi/ M. Kamil Yaykan
	2017		Ağustos	Z. Betül Tarı	Oyun Terapisi	Çocuk Psikolojis	
	2017		Ağustos	Kadriye Arberk	İnanmak Başarmaktır	Çocuk Eğitimi	
	2017		Ağustos	Hümeyra Nur İşlek	Astroloji Bilimsel mi	Bilim	
	2017		Ağustos	Selva Özelbaş	Çocuk	Aile	
	2017		Ağustos	Seher Meriç	Ihlara Vadisi	Coğrafya	
	2017		Ağustos	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Rukiye ve Ümmü Gülsüm	Siyer	
	2017		Ağustos	Saliha Dilmaç	Gana	Coğrafya	
	2017		Ağustos	Bekir Erdem	Türk Tarihinde Ağustos İzleri	Tarih	
	2017		Eylül	Ayşe Bayraktar	Asosyal Ağlar	İletişim	M. Sinan Kaçalin ile Söyleşi/ M. Kâmil Yaykan
	2017		Eylül	Gülşah Akçay	Akran Zorbalığı	Çocuk Psikolojisi	
	2017		Eylül	İrem Kurtuluş	İyi Bir Veli miyim	Çocuk Eğitimi	
	2017		Eylül	Salih Şengezer	Nedir Helal Ürün	İnanç Temelli Yaşam	
	2017		Eylül	Sabri Akpolat	Ahde Vefa	Ahlak	
	2017		Eylül	Ülkü Gündüz	Kur'anla İlk Tanışma	Çocuk Eğitimi	
	2017		Eylül	İbrahim Ethem Özer	Her Oda Ayrı Bir Dünya	Ev Kültürü	
	2017		Eylül	Seher Meriç	Yolgezerin Notları	Coğrafya	
	2017		Eylül	Doç Dr. Ayşe Şahyar	Nesibe Bint Ka'b	Siyer	
	2017		Eylül	Dilşad Genç	İşaret Dilinin Gerekliliği	Sağlık	

	2017		Eylül	Bekir Erdem	Farabi	Tarihi Şahsiyetler	
	2017		Ekim	Dr. Fatma Bayraktar	Savaşın Çocukları	Savaşın Çocuklardaki Etkisi	Dr. Nuri Özcan ile Söyleşi/Fazıl Acar
	2017		Ekim	Prof.Dr. Engin Eker	Alzheimer Hastalığında Risk	Sağlık	
	2017		Ekim	Ayşe Yılmaz	Evlilikte Karşılıklı Etkileme	Aile	
	2017		Ekim	Semanur Sönmez	Kudüs Bizim İçin Neden Önemli	İslam Tarihi	
	2017		Ekim	Kübra Arslan	Şükür Virdimiz	İbadet	
	2017		Ekim	Halime Karabulut	Gurbetten	Sosyoloji	
	2017		Ekim	Seher Meriç	Yolgezerin Notları	Coğrafya	
	2017		Ekim	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Hz. Fatımatü'z Zehra	Siyer	
	2017		Ekim	Işıl Tamer	Çörek Otu	Sağlık	
	2017		Ekim	Sema Bayar	Tatar Çölü	Kültür Sanat	
	2017		Kasım	Dr. Fatma Bayraktar	Ailede Adalet	Aile	Hayri Küçükdeniz İle Söyleşi/Reyhan Sevinç
	2017		Kasım	Abdullah Şencan	Çocuklarda Altını Islatma Problemleri	Çocuk Psikolojisi	
	2017		Kasım	Tuba Aşçıoğlu	Postparyum Depresyonu	Psikoloji	
	2017		Kasım	Dr. Emine Gümüş	Aile Hayatımızda Hz. Peygamber	Aile Hayatı	
	2017		Kasım	Hüseyin Arı	Hakikatin Düşmanı Hurafe	İnanç	
	2017		Kasım	Sema Bayar	Dışarıdaki İç Mekân Avlu	Ev Mimarisi	
	2017		Kasım	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Hz. Hatice	Siyer	
	2017		Kasım	Saliha Dilmaç	Vietnam	Coğrafya	
	2017		Kasım	Prof. Dr. Haldun Oğuz	Boğaz Reflüsü	Sağlık	
	2017		Kasım	Bekir Erdem	Mostar Köprüsü	Dünya Coğrafyası	
	2017		Aralık	Dr. Fatma Bayraktar	Vicdan Eğitimi	İnanç Psikoljisi	Osman Çakmak İle Söyleşi/ Fazıl Acar
	2017		Aralık	Serdar Sipahi	Dil Ve Konuşma Bozuklukları	Çocuk Sağlığı	
	2017		Aralık	Esra Oras	Geçmeyen Mutsuzluk	Psikoloji	
	2017		Aralık	Sema Bayar	Büyülü Cam Büyüsüz Gerçek	Sosyal Medya	
	2017		Aralık	Doç.Dr. Ülfet Görgülü	Doğum Mucizesi	Sağlık	
	2017		Aralık	Fatma Çatak	Dönüşen Şehirler	Sosyoloji	
	2017		Aralık	Meryem Kocaoğlu	İç Mekan Bitkileri	İç Dekorasyon	
	2017		Aralık	Seher Meriç	Denizli	Coğrafya	
	2017		Aralık	Doç. Dr. Ayşe Şahyar	Hz. Aişe	Siyer	
	2017		Aralık	Saliha Dilmaç	Bangladeş	Dünya Coğrafyası	
	2017		Aralık	Dr. Alper Ak	Zatürre	Sağlık	
	2017		Aralık	Zeynep Demir	Karda Kanayan Yara Sarıkamış	Tarih	
	2018		Ocak	Doç.Dr. Zekiye Demir	Doğru İnsan Doğru Karar	Evlilik	Prof. Dr. Sefa Yeprem İle Söyleşi/Fazıl Acar

	2018		Ocak	Ayşe Yılmaz	Seni Duyuyorum	İletişim Psikolojisi	
	2018		Ocak	Sedat Demir	Ben'im Tükenmesin	Psikoloji	
	2018		Ocak	Ayşe Macit	Ne Desem Şimdi?	Ailede Din Eğitimi	
	2018		Ocak	Dr. Esra Solmaz	Çocuklarda Öfke Nöbetleri	Çocuk Psikolojisi	
	2018		Ocak	Emin Gürdamur	Nesiller Arası Uçurum	Psikoloji	
	2018		Ocak	Sümeyra Sav	Bir Nokta Bile Olsa Yorum Yazın	Sosyal Medya Kullanımı	
	2018		Ocak	Dr. Elif Arslan	Ne Selam Ver Ne Borçlu Çık	Sosyoloji	
	2018		Ocak	Seher Meriç	Yolgezerin Notları	Dünya Coğrafyası	
	2018		Ocak	Sema Bayar	Taşın Hafızası	Tarih	
	2018		Ocak	Dr. Salih Kesgin	Musab B. Umeyr	Siyer	
	2018		Ocak	Dr. Mehmet Günata	Sağlam Mikrobiyota	Sağlık	
	2018		Şubat	Dr. Elif Arslan	Sizin Hiç Üvey Anneniz Öldü mü?	Aile/Evlilik	Rıza Kayaalp İle Söyleşi/Mahir Kılınç
	2018		Şubat	Dr. Mediha Ürkmez	Ebeveyn / Çocuk ilişkisini Güçlendirmede 5 Altın Kural	Aile İçi İletişim	
	2018		Şubat	Hülya Akbul	Yaramaz Çocuk Yoktur	Çocuk Psikolojisi	
	2018		Şubat	Kübra Aslan	Bizim Hikayemiz	İnanç	
	2018		Şubat	Fatma Bayram	Kaşığa Gücü Yeten Gelsin	Toplumsal Paylaşım	
	2018		Şubat	Ayşegül Gürbüz	Göz Mideden Büyüktür	İsraf	
	2018		Şubat	Seher Meriç	Yolgezerin Notları	Ülke Coğrafyası	
	2018		Şubat	Dr. Salih Kesgin	Ammar B. Yasir	Siyer	
	2018		Şubat	Prof. Dr. Havva Şahin	Behçet Hastalığı	Sağlık	
	2018		Mart	Sema Yiğit	Çocuk İhmal Ve İstismarı	Çocuk Psikolojisi	Serdar Öğretici İle Söyleşi/Fazıl Acar
	2018		Mart	Ayşe Selim	Bipolar Bozukluk	Psikoloji	
	2018		Mart	Hatice Bakır	Ekran Terörü	Teknoloji Kullanımı	
	2018		Mart	Melike Şafak	Çocuğum Büyürken	Çocuk Sağlığı	
	2018		Mart	Fatmanur Yılmaz	Vicdan Öğretilebilir mi?	Çocuk Eğitimi	
	2018		Mart	Fatmanur Ünlü	Aşıkane Koşmak Hasırlar Üstünde	Caminin Toplumdaki Önemi	
	2018		Mart	Gülay Ünsal	Selam Bay Hiç Kimse	Toplum Kuralları	
	2018		Mart	Gülşen Ünüvar	Ve Fark Etti İnsan	Psikoloji	
	2018		Mart	Seher Meriç	Yolgezerin Notları	Dünya Coğrafyası	
	2018		Mart	Nermin Taylan	Destanını Düşmanına Yazdıranlar	Tarih	
	2018		Mart	Dr. Salih Kesgin	Abdullah B. Mesud	Siyer	
	2018		Mart	Gurbet Kargın	Karpal Tünel Sendromu	Sağlık	

	2018		Nisan	Sema Bayar	İmaj Tutkusu	Psikoloji	Prof. Dr. Ahmet Acar İle Söyleşi/Mahir Kılınç
	2018		Nisan	Tülay Kök	Hayatını Başka Hayatlar Üzerine Kuran Bireyler	Psikoloji	
	2018		Nisan	Ayşe Macit	İyi ki Dua Var	Çocuk Din Eğitimi	
	2018		Nisan	Ayşe Yılmaz	Proje Çocuk Yetiştirme	Çocuk Eğitimi	
	2018		Nisan	Emin Gürdamur	Önce Duygular Vardır	Yetişkin Psikolojisi	
	2018		Nisan	Sümeyra Çelik	Kulluğu Kuşanmak	İbadet	
	2018		Nisan	Betül Kılıçarslan	Şehre İnsana Dair…	Toplum Kuralları	
	2018		Nisan	Seher Meriç	Yolgezerin Notları	Dünya Coğrafyası	
	2018		Nisan	Mustafa Demir	Kut'ul Amare	Tarih	
	2018		Nisan	Dr. Salih Kesgin	Enes B. Malik	Siyer	
	2018		Nisan	Prof. Dr. Havva Şahin	İlk Yardım	Sağlık	
	2018		Mayıs	Meral Günel	Tüketirken Tükenmek	İsraf	Muhammaed Bzeek İle Söyleşi/Mahir Kılınç
	2018		Mayıs	Gülsüm Karapınar	Ortam Sanal Tehlike Gerçek	Teknoloji Ve Çocuk Eğitimi	
	2018		Mayıs	Zuhal Erol	Ah Çocuk Oruçlarım	Çocuk Din Eğitimi	
	2018		Mayıs	Süreyya Meriç	Ramazan Deyince	İbadet	
	2018		Mayıs	Prof. Dr. A. Bülent Baloğlu	Çocukları Da Vururlar	Savaş Ve Çocuk	
	2018		Mayıs	Seher Meriç	Yolgezerin Notları	Ülke Coğrafyası	
	2018		Mayıs	Ayşegül Gürbüz	Şimdi Reklamlar	Teknoloji Kullanımı	
	2018		Mayıs	Nermin Taylan	Vatanın Harimi İsmeti	Tarih	
	2018		Mayıs	Doç. Dr. Salih Kesgin	Sa'd B. Ebi Vakkas	Siyer	
	2018		Mayıs	Dr. Ayşe Tuncel	İdrar Yolu Enfeksiyonu	Sağlık	
	2018		Haziran	Dr. Lütfiye Bilgin	Güzel Geçinme Sanatı	İletişim Psikolojisi	Mürşit E. Aybek İle Söyleşi/Mustafa Berk
	2018		Haziran	Ayşe Yılmaz	Evlilikte Kim Değişmeli?	Aile/Evlilik	
	2018		Haziran	Handan Özkan	Ofisteki Kâbus	İş Ahlakı	
	2018		Haziran	Hatice Tongar	Çocuk Kalbine İşlenen Nakış	Çocuk Din Eğitimi	
	2018		Haziran	Abdullah Şencan	Kardeş Kıskançlığı	Çocuk Psikolojisi	
	2018		Haziran	Fatmanur Ünlü	Bayram	İbadet	
	2018		Haziran	Seher Meriç	Yolgezerin Notları	Ülke Coğrafyası	
	2018		Haziran	Doç. Dr. Salih Kesgin	Eyyub el-Ensari	Siyer	
	2018		Haziran	Ayşe Tuncel	Saç Dökülmesi	Sağlık	
	2018		Temmuz	Dr. Hafsa Fidan	Değişen Dünyada İletişim	İletişim	Dr. Binod Şah İle Söyleşi/Kâmil Yaykan

	2018		Temmuz	Binay Annak	Mutlu Evliliğin Anahtarı	Aile İçi İletişim	
	2018		Temmuz	Zeynep Tarı	Her Şeye İtiraz Eden Bir Çocuğunuz mu Var?	Çocuk Psikolojisi	
	2018		Temmuz	Prof. Dr. Huriye Martı	Duaya Muhtacız	İbadet	
	2018		Temmuz	Dr. Bahattin Akbaş	Okunacak Kitaplar	Eğitim	
	2018		Temmuz	Seher Meriç	Ahlat Selçuklu	Ülke Coğrafyası	
	2018		Temmuz	M. Mirza Demir	Srebrenitsa Katliamı	Tarih	
	2018		Temmuz	Doç.Dr. Salih Demir	Zübeyr B. Avvam	Siyer	
	2018		Temmuz	Dr. Mehmet Günata	D Vitamininin Önemi	Sağlık	
	2018		Ağustos	Sedide Akbulut	Kaybolan Merhameti Aramak	Çocuk Eğitimi	Prof. Dr. Refik Turan İle Söyleşi/Kâmil Yaykan
	2018		Ağustos	Ayşe Yılmaz	Ait Olma İhtiyacı	Aile Bireyleri Psikolojisi	
	2018		Ağustos	Esra Oras	İstişare	Aile İçi İletişim	
	2018		Ağustos	Yasemin Çekiçoğlu	Çocuğun Kişilğini Rol Modeli Belirler	Çocuk Psikolojisi	
	2018		Ağustos	Hilal Çorbacıoğlu	Ölüm	Çocuk Psikolojisi	
	2018		Ağustos	Prof. Dr. Bülent Baloğlu	İnternetin Bulamaç Dinleri	Sosyal Medyadaki Bilgi Kirliliği	
	2018		Ağustos	Nurettin Midilli	Okumayı Hayatın Merkezine Almak	Eğitim	
	2018		Ağustos	Seher Meriç	İshakpaşa Sarayı	Kültürel Tarih	
	2018		Ağustos	Fatmanur Ünlü	Fırçadan Kaleme Çekilen Tahrir	Sanat	
	2018		Ağustos	M. Mirza Demir	Hicaz Demiryolu	Tarih	
	2018		Ağustos	Doç. Dr. Salih Kesgin	Abdullah B. Ömer	Siyer	
	2018		Ağustos	Doç. Dr. Rahime Bedir	Hacamat	Sağlık	
	2018		Eylül	Sema Bayar	Gençliği Anlamak	Gençlik Ve Din Eğitimi	Hasan Kaçan İle Söyleşi/Mahir Kılınç
	2018		Eylül	Gülsüm İnal	Engelli Çocuk Annesi Olmak	Engelli Birey Ve Aile	
	2018		Eylül	Zehra Koçi	Bebeklik Döneminde Mahremiyet	Çocuk Mahremiyeti	
	2018		Eylül	Doç. Dr. İbrahim Sakçak	Çocuklarda Obezite	Sağlık	
	2018		Eylül	Halime Karabulut	Taziye Adabı	İbadet	
	2018		Eylül	Nur Sultan Turhan	Sorumluluk Bilincine Sahip Olmak	İbadet	
	2018		Eylül	Sümeyra Çelik	Söz Tamiri	İletişim Dili	
	2018		Eylül	Seher Meriç	İhtişamlı Bir Şehir Ani	Kültürel Tarih	
	2018		Eylül	Nagihan Aydın	Sır Dokulu Zarif Mimari	Sanat	
	2018		Eylül	M. Mirza Demir	Ertuğrul Fırkateyni	Tarih	

	2018		Eylül	Doç. Dr. Salih Kesgin	Üsame B. Zeyd	Siyer	
	2018		Eylül	Dr. Burak Bahar	Çölyak Hastalığı	Sağlık	
	2018		Ekim				Dr. Ekrem Keleş İle Söyleşi/Kâmil Yaykan
	2018		Ekim	Dr. Lamia Levent	Ailenin Yaşlı Üyeleriyle İlişkiler	Aile İçi İletişim	
	2018		Ekim	Ayşe Özkan	Zihni Kemiren Hastalık	Psikoloji	
	2018		Ekim	Zehra Koçi	Okul Reddi	Psikoloji	
	2018		Ekim	Gülsüm İnal	Hayvan Sevgisi ve Çocuğun Gelişimi	Çocuk Gelişimi	
	2018		Ekim	Kaan Süleymanoğlu	Merak Terbiyesi	Ahlak	
	2018		Ekim	Dr. Bahattin Akbaş	İnsanın Süsüdür Tevazu	Ahlak	
	2018		Ekim	Erkan Türkseven	Sakarya'nın İki İncisi	Ülke Coğrafyası	
	2018		Ekim	Eda Saklı	Yeni Filizler	Sanat	
	2018		Ekim	M. Mirza Demir	Osmanlı'nın Yitiği Balkanlar	Tarih	
	2018		Ekim	Doç. Dr. Salih Kesgin	Ebu'l Erkam	Siyer	
	2018		Ekim	Havva Arın	Bitki Çaylarında Akıllı Kullanım	Sağlık	
	2018		Kasım	Sema Bayar	Tek Bir Dünyamız Var	Ekoloji	Levent Uçkan İle Söyleşi/Kâmil Yaykan
	2018		Kasım	Feyzullah Gürdaş	Düşünce Hatalarımız	Psikoloji	
	2018		Kasım	Esra Oras	Hayır Diyebilmek	Psikoloji	
	2018		Kasım	Fatma Güner	Hz. Lokman	Çocuk Eğitimi	
	2018		Kasım	Kaan Süleymanoğlu	Hz. Peygamber Ve Mizah	Peygamber'in Örnek Ahlakı	
	2018		Kasım	Zeynep Demir	Nerede Hata Yaptık	Ebeveyn Çocuk İlişkisi	
	2018		Kasım	Seher Meriç	Ağrı	Ülke Coğrafyası	
	2018		Kasım	M. Mirza Demir	Şanlı Müdafaa	Tarih	
	2018		Kasım	Doç. Dr. Salih Kesgin	Cafer B. Ebu Talip	Siyer	
	2018		Kasım	Dr. Burak Bahar	Sarılık Nedir?	Sağlık	
	2018		Aralık	Dr. Lamia Levent	İnsan	İnanç	Meryem Quıolla İle Söyleşi/Kâmil Yaykan
	2018		Aralık	F. Betül Yılmaz	Evliliği Neler Yorar	Aile İçi İletişim	
	2018		Aralık	Esranur Gençal	Çocuklarda Kaygı Bozukluğu	Çocuk Psikolojisi	
	2018		Aralık	Dr. Bahattin Akbaş	Modern Çağın İmtihanı	İsraf	
	2018		Aralık	Zeynep Demir	Kalpteki Kara Leke	Ahlak	
	2018		Aralık	Seher Meriç	Macahel	Ülke Coğrafyası	
	2018		Aralık	M. Mirza Demir	Kutlu Fetih	Tarih	
	2018		Aralık	Doç. Dr. Salih Kesgin	Ebu Said El-Hudri	Siyer	

	2018		Aralık	Dr. Mehmet Günata	Antibiyotik Kullanımı ve Astım	Sağlık	
	2019		Ocak	Dr. Fatma Bayraktar	Günümüz Dünyasında Bir Sığınak	Aile	Prof. Dr. Ahmet Tekin İle Söyleşi/ Kâmil Yaykan
	2019		Ocak	Feyzullah Gürdaş	Günümüzde Aile Kurumunu Etkileyen Faktörler	Ailenin Korunması	
	2019		Ocak	Dr. Sema Çelem	Aile Olmak	Aile	
	2019		Ocak	Prof. Dr. Huriye Martı	Aile Olmak	Aile	
	2019		Ocak	Kaan Süleymanoğlu	Dindarlığın Modern Kent İle İmtihanı	Din Ve Toplum	
	2019		Ocak	Dilara Tekin	Az Konuş Çok Dinle	Konuşma Adabı	
	2019		Ocak	Hanife Kural	Nerede Benim Ruh Eşim?	Evlilik/Aile	
	2019		Ocak	Meliha Yerlikaya	Mutlu Bir Evlilik İçin	Evlilik/Aile	
	2019		Ocak	Binay Annak	Zorlu Yaşam Olaylarında Çocuk Olmak	Çocuk Psikolojisi	
	2019		Ocak	Eda Saklı	Yolgezerin Notları	Coğrafya	
	2019		Ocak	Mesut Tuluğ	Midemizdeki İstenmeyen Misafir	Sağlık	
	2019		Ocak	Prof. Dr. Adem Apak	Hz. Ümmü Seleme	Siyer	
	2019		Şubat	Sema Bayar	Allah'ın Emaneti Ailenin Gözbebeği	Aile	Hasan Aycın İle Söyleşi/Mahir Kılınç
	2019		Şubat	Dr. Şule Yüksel	Kadını Ve Erkeğiyle İnsan	İbadet	
	2019		Şubat	Kaan Süleymanoğlu	Ahlak Birbirine Omuz Vermiş Tuğlalardan Oluşur	Ahlak	
	2019		Şubat	Dr. Bahattin Akbaş	Merhamet	Ahlak	
	2019		Şubat	Esra Oras	İyileşmek İçin Kabul	Psikoloji	
	2019		Şubat	Duygu Uyar	Oyuncak Rehberi	Çocuk Gelişimi	
	2019		Şubat	Dr. Şerife Zeybek	Kendinle Göz Göze	Psikoloji	
	2019		Şubat	Hilal Köksal	Şeyh Galip	Biyografi	
	2019		Şubat	Ramazan Arslantaş	Prizren	Dünya Coğrafyası	
	2019		Şubat	Prof. Dr. Beynun Akyavaş	Dil Bir Mucizedir	Kültür	
	2019		Şubat	Gülçin Anmaç	El Yazması Kitaplarımıza Nakşedilen Sanatlar	Sanat	
	2019		Şubat	Prof. Dr. Muhammet Gaffaroğlu	Candida Enfeksiyonu	Sağlık	
	2019		Şubat	Eyüp Demir	Cezayir Katliamı	Tarih	
	2019		Şubat	Dr. Ömer Faruk Akpınar	Zeyd B. Harise	Siyer	
	2019		Mart	Emin Gürdamur	Hayatı Sade Yaşamak	Sosyal Ve Ekonomik Hayat	Aykut Ertuğrul İle Söyleşi/Kâmil Yaykan
	2019		Mart	Dr. Muhlis Akar	Tüketimde İktisat Ve Denge	Dinde Sosyal Ve Ekonomik Hayat	

	2019		Mart	Dr. Fatma Kızıl	Yardımlaşmada Ölçü Ve Denge	Dinde Sosyal Ve Ekonomik Hayat	
	2019		Mart	Derya Bulut	Kıskançlığın Üstesinden Gelmek	Psikoloji	
	2019		Mart	Fatma Nur Ünlü	Rağbet İçre Bir Kandil	İbadet	
	2019		Mart	Betül Yılmaz	Eş Seçiminde Ve Evliliğin Yürütülmesinde Farklılıkların Önemi	Aile/Evlilik	
	2019		Mart	Demet Taşdan	Olumsuz Aile Tutumlarının Çocuklar Üzerindeki Etkisi	Çocuk Psikolojisi	
	2019		Mart	Abdullah Şencan	Çocukluk Korkuları	Çocuk Psikolojisi	
	2019		Mart	Dr. Hafsa Vidinli	Kalpten Kalbe Sukut Vardır	İkili İletişim	
	2019		Mart	Selma Gözen	Hem Emanet Hem Emanetçi	Sosyal Hayat	
	2019		Mart	Hilal Koç	Bilge Mimar Turgut Cansever	Biyografi	
	2019		Mart	Seher Meriç	Adıyaman	Ülke Coğrafyası	
	2019		Mart	Dr. Esra Azman	Vitiligo	Sağlık	
	2019		Mart	Doç Dr. Mahmut Öztürk	Asrı Saadetten Çanakkale'ye Kahraman Erler	Tarih	
	2019		Mart	Betül Yılmazörnek	Selman Farisi	Siyer	
	2019		Nisan	Kaan Süleymanoğlu	Zamanın Hakkını Vermek	İnsan Hayatı	Mete Gazoz İle Söyleşi/Kâmil Yaykan
	2019		Nisan	Dr. Yaşar Baytar	İslam'da Zamanın Kıymeti Ve Doğru Değerlendirilmesi	Dine Göre İnsan Hayatı	
	2019		Nisan	Selma Maşlak	Bereketli Vakitler	İbadet	
	2019		Nisan	Dr. Bahattin Akbaş	Kendimizi Ve Ailemizi Nasıl Korumalı?	Aile	
	2019		Nisan	Esra Oras	Öz Güven Eksikliği	Psikoloji	
	2019		Nisan	Zeynep Atalay	Çocukerkil Aileler	Aile Tutumları	
	2019		Nisan	Zeynep Demir	Hz. Peygamber Ve Çocuk	İslamın Çocuğa Bakışı	
	2019		Nisan	Derya Bulut	Takıyuddin Bin Maruf	Biyografi	
	2019		Nisan	Ramazan Arslantaş	Novi Pazar	Ülke Coğrafyası	
	2019		Nisan	Muhammet Sevinç	İslam Kültüründe Musiki	Kültür Sanat	
	2019		Nisan	Merve Suna	Radyoterapi	Sağlık	
	2019		Nisan	Eyüp Demir	Endülüs'te Hüzün	Tarih	
	2019		Nisan	Dr. Ömer Faruk Akpınar	Kays B. Sad	Siyer	
	2019		Mayıs	Sedide Akbulut	Vakit Her Daim İyilik Yapma Vakti	Ahlak	Prof. Dr. Sadettin Ökten İle Söyleşi/Kâmil Yaykan
	2019		Mayıs	Dr. Sema Çelem	Allah İçin Harcamak İyiliktir	Dinde Ahlaki Kurallar	
	2019		Mayıs	Dr. Emine Demli	En Güzel Sadaka	Hadislerde Aile	

	2019		Mayıs	Kübra Arslan	Oruç Ve Ramazan	İbadet	
	2019		Mayıs	Cihan Uluç	Madde Bağımlılığı	Klinik Psikoloji	
	2019		Mayıs	Gülsüm Karapınar	Mükemmel Çocuk mu? Mutlu Çocuk mu?	Çocuk Gelişimi	
	2019		Mayıs	Zeynep Kayseri	Ramazan Ve Çocuk	Çocuk Din Eğitimi	
	2019		Mayıs	Derya Bulut	Ahmet Rasim	Biyografi	
	2019		Mayıs	Eda Köksal	Bir Yeşil Rüya	Ülke Coğrafyası	
	2019		Mayıs	Samet Turan	El Yazması K.K.'lerin Tarihten Bugüne Yolculuğu	Kültür Sanat	
	2019		Mayıs	Havva Arın	Ramazan'da Beslenme	Sağlık	
	2019		Mayıs	Berrin Erdoğan	Muaz B. Cebel	Siyer	
	2019		Haziran	Kemal Yazıcı	Baba Olmak	Aile	Turgay Tanülkü İle Söyleşi/ Mahir Kılınç
	2019		Haziran	Dr. Enes Büyük	Baba Nasihati	Dinde Babanın Rolü	
	2019		Haziran	Dr. Şule Yüksel	Elveda Kıymetli Bağış	Hadislerle Aile	
	2019		Haziran	Sibel Kandemir	Hataları Kusurları Örten Olmak	Ahlak	
	2019		Haziran	Nagihan Aydın	İki Dua Arasında	İbadet	
	2019		Haziran	Hanife Uğur	Şizofreni	Sağlık	
	2019		Haziran	Binay Annak	Çocuğum Büyürken	Çocuk Psikolojisi	
	2019		Haziran	Kaan Süleymanoğlu	Ağaç Ve İnsan	İnanç Ve Tefekkür	
	2019		Haziran	Esma Çetin	Ebruya Çiçek Açtıran Üstat	Kültür Sanat	
	2019		Haziran	Seher Meriç	Taşların Hikâye Anlattığı Kent	Ülke Coğrafyası	
	2019		Haziran	Sema Bayar	Dede Korkut Hikayelerinde Aile Bağları	Kültür Sanat	
	2019		Haziran	Dr. Deniz Başman	Acaba Konjonktivit miyim?	Sağlık	
	2019		Haziran	Zeynep Demir	Amerika'nın Keşfi Yerlilere Ne Oldu?	Dünya Coğrafyası	
	2019		Haziran	Dr. Ömer Akpınar	Suffe Ehlinden Bir Hizmet Eri Şukran	Siyer	
	2019		Temmuz	Rüveyda Kılıç	Doğru Bilgi	Sosyal Platformda İletişim	Serdar Kılıç İle Söyleşi/Mahir Kılınç
	2019		Temmuz	Dr. Muhlis Akar	İnsanlarla Olan İlişkileri Doğru Bilgi Üzerine İnşa Etmek	Dinde İkili İletişim	
	2019		Temmuz	Dr. Ayşe Gültekin	Eşlerin Mahremiyeti	Aile	
	2019		Temmuz	Mehmet Kahraman	Güzeli Anlamak	İnanç	
	2019		Temmuz	Betül Yılmazörnek	Faydalıya Yer Açalım	Dinde İlmin Yeri	
	2019		Temmuz	Esra Oras	Duygularınızı Duyabiliyor musunuz?	Psikoloji	
	2019		Temmuz	Nimet Yıldırım	Anlaşılmanın Dayanılmaz Hafifliği	Çocuk Psikolojisi	
	2019		Temmuz	Halime Yıldız	Bir Camim Vardı	Çocuk Din Eğitimi	

	2019		Temmuz	Sümeyra Çelik	Ahmet Hamdi Tanpınar	Biyografi	
	2019		Temmuz	Ramazan Arslanataş	Belgrad	Ülke Coğrafyası	
	2019		Temmuz	Said Paşa	Din Nedir?	İnanç	
	2019		Temmuz	Kemal Koçer	Hadislerle Aile	Aile	
	2019		Temmuz	Kaan Süleymanoğlu	Battal Gazi Destanı	Tarih	
	2019		Temmuz	Dr. Güler Şahin	Mucizevi Besin Anne Sütü	Çocuk Sağlığı	
	2019		Temmuz	Gülşen Ünüvar	Tatlı Kelam Dinletir Tatsız Kelam Söyletir	Psikoloji	
	2019		Temmuz	Dr. Ömer Faruk Akpınar	Hz. Sefine	Siyer	
	2019		Ağustos	Mustafa Çuhadar	Medya Okur Yazarlığı	Sosyal Medya İletişimi	Doç. Dr. Vehbi Başer İle Söyleşi/Mahir Kılınç
	2019		Ağustos	Prof. Dr. Mehmet Ünal	Kurban Rabb'e Yaklaşmaya Yönelik Bir Adımın Adıdır	İbadet	
	2019		Ağustos	Dr. Fatma Kızıl	Günlük Hayat Ve Din	Hadislerle Aile	
	2019		Ağustos	Prof. Dr. Adnan Baloğlu	Komşunun Tuzu	Sosyal Hayat	
	2019		Ağustos	Dilara Tekin	Akleden Kalpler	İnanç	
	2019		Ağustos	M. Talha Özcan	Sosyal Medya Ve Asosyalleşmenin Eşiği	Sosyal Medya İletişimi	
	2019		Ağustos	Gülsüm İnal	Çizgi Film Deyip Geçme	Çocuk Gelişimi	
	2019		Ağustos	Sümeyra Çelik	Uzakları Yakın Eden Kurban	İbadet	
	2019		Ağustos	Halime Yıldız	Fatma Aliye	Biyografi	
	2019		Ağustos	Eda Köksal	Artvin	Ülke Coğrafyası	
	2019		Ağustos	Kâmil Yaykan	Hadislerle Evlilik	Aile	
	2019		Ağustos	Sibel Kandemir	Beyaz Perde Ve Toplumsal Manipülasyon	Kültür Sanat	
	2019		Ağustos	Havva Arın	Katojenik Diyet	Sağlık	
	2019		Ağustos	Süreyya Meriç	Büyük Taarruz	Tarih	
	2019		Ağustos	Dr. Emine Demil	Ümmü Süleym	Siyer	
	2019		Eylül	Esin Türkmen	Eğitimde İlk Adım	Çocuk Din Eğitimi	Necip Tosun İle Söyleşi/Kâmil Yaykan
	2019		Eylül	Dr. Sema Çelem	Kur'an'ın Terk Edilmesi	İnanç	
	2019		Eylül	Dr. Ayşe Gültekin	Allah'ın Emaneti Kadınlar	Hadislerle Aile	
	2019		Eylül	Kaan Süleymanoğlu	Şahsiyet İnşasında Ödün Ve Uzlaşı	Psikoloji	
	2019		Eylül	Betül Yılmaz	Dokuz Tip Mizaç	Birey Psikolojisi Ve Aile Psikolojisi	
	2019		Eylül	Rümeysa Çayırpınar	Okul Öncesi Çocuklarda Değerler Eğitimi	Çocuk Din Eğitimi	
	2019		Eylül	Süreyya Meriç	Cengiz Aytmatov	Biyografi	
	2019		Eylül	Seher Meriç	Gürleyik Şelalesi	Ülke Coğrafyası	
	2019		Eylül	Orhan Okay	Okumayan Toplum	Eğitim	

	2019		Eylül	Sema Bayar	Maktel-i Hüseyin	Kültür Sanat	
	2019		Eylül	Deniz Başman	Çocucğum Görüyor mu?	Sağlık	
	2019		Eylül	Derya Bulut	Bozkırdan Gelen Zerafet	Tarih ve Sanat	
	2019		Eylül	Gülşen Ünüvar	Mağrur Olma İnsanoğlu	Ahlak	
	2019		Eylül	Dr. Ömer Faruk Akpınar	Ebu Rafi El-Kıbti	Siyer	
	2019		Ekim	Tuğrul Okay	Cami Ve Aile	Ailede İnanç	Emrullah Hatipoğlu İle Söyleşi/Mahir Kılıç
	2019		Ekim	Dr. Davut Ağbal	Namaz Kulluğun İzharıdır	İbadet	
	2019		Ekim	Dr. Bahattin Akbaş	Ana Baba Cennetin İki Kapısı	Hadislerle Aile	
	2019		Ekim	Sümeyra Çelik	Sohbet Adabı	İletişim	
	2019		Ekim	Merve Şahinkaya	Huzura Vardığında	İbadet	
	2019		Ekim	Beyhan Budak	Geçmişin Yüklerinden Kurtulmak	Psikoloji	
	2019		Ekim	Fatma Güner	Çocuk ve Olumsuz Duygular	Çocuk Psikolojisi	
	2019		Ekim	Asuman Düzgün	Öz Denetimli Çocuklar Yetiştirmek	Çocuk Psikolojisi	
	2019		Ekim	Dr. Elif Aydın	İyiyiz	Ahlak	
	2019		Ekim	Zeynep Demir	İnkirazdan İnkişafa Ömer Seyfettin	Biyografi	
	2019		Ekim	Eda Saklı	Kapadokya	Ülke Coğrafyası	
	2019		Ekim	Kemal Koçer	Hadislerle Çocuk	Çocuk Eğitimi	
	2019		Ekim	Sema Bayar	Mütevazı Bir Başlangıç	Kültür ve Sanat	
	2019		Ekim	Dr. Güler Şahin	Gebelik Diyabeti	Sağlık	
	2019		Ekim	Umut Güner	Kudüs'ün Fethi	Tarih	
	2019		Ekim	Gülşen Ünüvar	Doğrulukla Yol Alan Doğruya Varır	Psikoloji	
	2019		Ekim	Dr. Ömer Faruk Akpınar	Ümmü Eymen	Siyer	
	2019		Ekim	Kağan Yaman	Bir Mimari Zirvesi	Kültür ve Sanat	
	2019		Kasım	Hilal Koç	Ailede İstişare	Ailede İletişim	Beşir Ayvazoğlu İle Söyleşi/ Mahir Kılınç
	2019		Kasım	Dr. Sema Çelem	Şura Suresi Işığında İstişare	İnanç	
	2019		Kasım	Halil Kılıç	Duası Müstecap Olan Üç Kişi	Hadislerle Aile	
	2019		Kasım	Ayşe Polat	İyi ki Geldin Efendim	Siyer	
	2019		Kasım	Fatma Güner	Sosyal Hayatın Temeli Olarak Aile ve Nikah Bağı	Aile Kurumu	
	2019		Kasım	Kaan Süleymanoğlu	Bir Yastıkta Kırk Yıl	Evlilik Hayatı	
	2019		Kasım	B. Bilge Annak	Evlilik Kararı ve Eş Seçimi	Evlilik Öncesi Dönem	
	2019		Kasım	Kadriye Arberk	Eğitimden Yana Derdimiz Var Mı?	Çocuk Eğitimi	
	2019		Kasım	Safiye Üstün	Çocuklara Çevre Bilinci Kazandırma	Çocuk Eğitimi	

	2019		Kasım	Dr. Şerife Zeybek	Aradığınız Kişiye Ulaşılamıyor	İletişim	
	2019		Kasım	Sema Bayar	Cemil Meriç	Biyografi	
	2019		Kasım	Özgür Demir	Amasra	Ülke Coğrafyası	
	2019		Kasım	Kemal Koçer	Hadislerle Kadın	Ailede Kadının Yeri	
	2019		Kasım	Zeynep Demir	Peygamberimize Adanmış Dizeler	Kültür ve Sanat	
	2019		Kasım	Büşra Akyol	Metabolizma	Sağlık	
	2019		Kasım	Gülşen Ünvar	Can Gövdeye Yük Değil	Psikoloji	
	2019		Kasım	Dr. Emine Demil	Cabir B. Abdillah	Siyer	
	2019		Aralık	Dr. Lamia Levent	Hayatı Helal Kılmak	İnanç ve İbadet	Savaş Barkçin ile Söyleşi/ Muhammed Çakmak
	2019		Aralık	Dr. Mustafa Çakır	Ticarette Helal Haram İlişkisi	İnanç ve İbadet	
	2019		Aralık	Dr. Emine Demil	Sıla-i Rahim	Hadislerle Aile	
	2019		Aralık	Dr. Bahattin Akbaş	İdeal İnsan	Müslüman Kimliği	
	2019		Aralık	Dilara Tekin	Güzeli Aramak	Psikolojik Gelişim	
	2019		Aralık	Meliha Özek	Nefes Al	Psikoloji	
	2019		Aralık	Handan Özkan	Sağlıklı Evlilik	Evlilik Hayatı	
	2019		Aralık	Asuman Düzgün	Çocuklara Mesuliyet Şuuru Kazandırmak	Çocuk Eğitimi	
	2019		Aralık	Canan Akyol	Bir Anlamı Olmalı	İnanç	
	2019		Aralık	Şule Tüzün	Celalettin Ökten	Biyografi	
	2019		Aralık	Seher Meriç	Amasya	Ülke Coğrafyası	
	2019		Aralık	Fatma Nur Ünlü	Vintage/Eskiye Dönüş	Kültür Sanat	
	2019		Aralık	Ayşenur Güzel	Akılcı İlaç Kullanımı	Sağlık	
	2019		Aralık	Umut Güner	Mukaddes Emanetlerin İstanbul'a Gelişi	Tarih	
	2019		Aralık	Gülşen Ünüvar	Yüze Değil Öze Bak	Psikoloji	
	2019		Aralık	Ömer Faruk Akpınar	Ümmü Rafi Selma	Siyer	
	2020		Ocak	Esma Güner	Baki Kalan Salih Ameller	İbadet	Ayla Ağabegüm ile Söyleşi/Mahir Kılınç
	2020		Ocak	Sema Çelem	İmanı Destekleyen Değer	İbadet	
	2020		Ocak	Dr. Ayşe Gültekin	Haramlardan ve Mekruhlardan Kaçınmak	İbadet	
	2020		Ocak	Kaan Süleymanoğlu	İnsan Düşe Kalka Yürür	İnanç Psikolojisi	
	2020		Ocak	Merve Şahinkaya	Bugün İhlasla Ne Yaptın	İbadet	
	2020		Ocak	Betül Yılmaz	Evlilikte İletişim	Aile İçi iletişim	
	2020		Ocak	Binay Annak	Güvende ve Güvenli Çocuk Yetiştirmek	Çocuk Eğitimi	
	2020		Ocak	Eda Saklı	Diyarbakır	Ülke Coğrafyası	
	2020		Ocak	Ayşe Ünüvar	Pendnameler	Kültür ve Sanat	

	2020		Ocak	Büşra Akyol	Mikrobiyota	Sağlık	
	2020		Ocak	Umut Güner	Tarihin Görgü Tanıkları	Tarih	
	2020		Ocak	Gülşen Ünüvar	Derin Irmak Sessiz Akar	Psikoloji	
	2020		Ocak	Dr. Yaşar Akaslan	Abdullah Zülbicadeyn	Siyer	
	2020		Şubat	Dr. Fatma Bayraktar	Zorunlu Misafirlik	Mültecilere Bakış Açısı	Naciye Subaşı ile Söyleşi/ Mahir Kılınç
	2020		Şubat	Mustafa Mehmetoğlu	Toplumsal Emanet	Dinde Muhacire Bakış	
	2020		Şubat	Selvigül Şahin	Hakikat Üzere Yürümek	İnanç	
	2020		Şubat	Vildan Kaldırım	Ağrılarınızın Sebebi Psikolojik Olabilir mi?	Psikoloji	
	2020		Şubat	Dilara Tekin	Selam Olsun 15 Yaşımıza	Ergen Psikolojisi	
	2020		Şubat	Hürrem Irmak	Çocuklarda Öz Güven Gelişimi	Çocuk Psikolojisi	
	2020		Şubat	Ekrem Özdemir	İnsan Kabe'de Niye Selfie Çeker	Sosyal Medya İletişimi	
	2020		Şubat	Ramazan Arslantaş	Manastır	Dünya Coğrafyası	
	2020		Şubat	Emin Gürdamur	Kültürel Kıyım	Kültür Sanat	
	2020		Şubat	Prof. Dr. Ersoy Civelek	Çocukluk Çağı Astımı	Çocuk Sağlığı	
	2020		Şubat	Umut Güner	Sürre Alayları	Sağlık	
	2020		Şubat	Gülşen Ünüvar	Güzel Bakan Güzel Bulsun	Psikoloji	
	2020		Şubat	Dr. Yaşar Akaslan	Abdullah B. Mesud	Siyer	
	2020		Mart	Dr. Lamia Levent	Sosyal Medya ve Değişen Değerler	Sosyal Medyada İletişim	Cavit Etleç ile Söyleşi/Kâmil Yaykan
	2020		Mart	Mustafa Mehmetoğlu	Allah'ı Herzaman Hatırda Tutmak	İnanç	
	2020		Mart	Dr. Fatma Akdokur	Rahmet Müjdesi	İnanç	
	2020		Mart	Sema Yiğit	Miraç Gecesi	İbadet	
	2020		Mart	Nimet Keseli	Ailede Sorumluluk Paylaşımı	Aile Hayatı	
	2020		Mart	Ayşe Polat	Sosyal Medya ve Mahremiyet	Sosyal Medya Kullanımı	
	2020		Mart	Binay Annak	Engelsiz İletişim	İletişim	
	2020		Mart	Hürrem Irmak	Çocuklarda Din ve Ahlak Eğitimi	Çocuk Din Eğitimi	
	2020		Mart	Süreyya Meriç	Varlığın Aynasında Yolculuk	İnanç	
	2020		Mart	Şerife Zeybek	Yeni Bir Sayfa Aç	İnanç ve Psikoloji	
	2020		Mart	Seher Meriç	Doğadan Gelen Şifa Afyon	Ülke Coğrafyası	
	2020		Mart	Mehmet Kahraman	Sizi Kimin Tanımlamasını İstersiniz	Kültür Sanat	
	2020		Mart	A.Sena Kebapçı	İnfluenza	Sağlık	
	2020		Mart	Gülşen Ünüvar	Dost Meclisinde Söyleşmek	Psikoloji	

	2020		Mart	Dr. Yaşar Akaslan	Sevban B. Bücdüd	Siyer	
	2020		Nisan	Sedide Akbulut	Sorumluluklarımız ve Ramazan	İbadet	Najla Tammy Kepler ile Söyleşi/Mahir Kılınç
	2020		Nisan	Dr. Bayram Köseoğlu	Ramazan ve İrade Eğitimi	İbadet	
	2020		Nisan	Dr. Emine Demil	Fıtrat Hadisi	İnanç	
	2020		Nisan	Gülsüm Soydan	Damarlarda Akan Süt	Dinde Süt Anneliği	
	2020		Nisan	Özge Gökhan	Sağlıklı Aile Olmak	Aile Psikolojisi	
	2020		Nisan	Asuman Düzgün	Okul Başarısında Ailenin Etkisi	Çocuk Eğitimi	
	2020		Nisan	Süreyya Meriç	Kelamın Kadim Dostu Kalem	Kültür Edebiyat	
	2020		Nisan	Selvigül Şahin	Arıtan Nehirler Gibi Gelen Ramazan	İbadet	
	2020		Nisan	Seher Meriç	Tokatlı Kanyonu	Ülke Coğrafyası	
	2020		Nisan	Mehmet Şimşek	Divan Edebiyatının Sönmeyen Kandilleri	Kültür Sanat	
	2020		Nisan	Büşra Kazan	Koronavirüs	Sağlık	
	2020		Nisan	Umut Güner	Vakıf Medeniyeti	Tarih	
	2020		Nisan	Gülşen Ünüvar	Abartılı Söz Dilde Eğreti Durur	İletişim Psikolojisi	
	2020		Nisan	Dr. Yaşar Akaslan	Suheyb B. Sinan	Siyer	
	2020		Mayıs	Kaan Süleymanoğlu	Kalbin Bayramı	İbadet	Ahmet Yenilmez ile Söyleşi/ Mahir Kılınç
	2020		Mayıs	Mustafa Mehmetoğlu	İman Eden Kalplerin Birliği	İnanç	
	2020		Mayıs	Betül Eminsoy	Sosyal İzolasyon Günlerinde Ruh Halimiz	Psikoloji	
	2020		Mayıs	Hürrem Irmak	Çocukluktan Yetişkinliğe Doyumsuzluk	Psikoloji	
	2020		Mayıs	Eda Saklı	Tarih ve Kültür Şehri Gaziantep	Ülke Coğrafyası	
	2020		Mayıs	Dr. Ensar Durmuş	Hipnoz ve Hipnoterapi	Sağlık	
	2020		Mayıs	Dr. Yaşar Akaslan	Salim Mevla Ebu Huzeyfe	Siyer	
	2020		Haziran	Dr. Lamia Levent	Konformizm Kıskacında İnsanlık	İnanç	Necla Koytak İle Söyleşi/Mahir Kılınç
	2020		Haziran	Dr. Bayram Köseoğlu	Varlık Yokluk Sarkacında İnsan	İnanç	
	2020		Haziran	Dr. Nagihan Emiroğlu	Sahip Olduklarımızla İmtihanımız	İnanç	
	2020		Haziran	Dr. Bahattin Akbaş	Aynı Vardan Varolmuşuz	İnanç	
	2020		Haziran	Ayşe Selim	Depresyon	Psikoloji	
	2020		Haziran	Esra Oras	Pandemi Günlerinde Doğum	Sağlık	
	2020		Haziran	Seher Meriç	İğneada	Ülke Coğrafyası	
	2020		Haziran	Mehmet Kahraman	Neden Sanat Yapıyoruz	Kültür Sanat	

	2020		Haziran	Gülşen Ünüvar	Arı Söğüdü Akıllı Öğüdü Sever	Psikoloji	
	2020		Haziran	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Osman B. Maz'un	Siyer	
	2020		Temmuz	Kaan Süleymanoğlu	Maske Değiştiren Din İstismarı	İnanç	
	2020		Temmuz	Mustafa Mehmetoğlu	Dini Dünyevi Menfaatlere Alet Edenler	İnanç	
	2020		Temmuz	Hacer Ayaz	Kadın ve Mescit	İbadet	
	2020		Temmuz	Dr. Sema Çelem	Din İstismarı	İnanç	
	2020		Temmuz	Özge Gökhan	Ölüm Korkusundan Çok Daha Fazlası	Hasta Psikolojisi	
	2020		Temmuz	Hürrem Irmak	Örnek Baba Hz. Muhammed	Ailede Peygamber Modeli	
	2020		Temmuz	Selma Ersoy	Mehmet Akif Ersoy	Biyografi	
	2020		Temmuz	Cüneyt Durhan	Semerkant	Dünya Coğrafyası	
	2020		Temmuz	Esma Türkseven	Tuğra	Kültür Sanat	
	2020		Temmuz	Büşra Kazan	Herpes Simpleks Enfeksiyonu	Sağlık	
	2020		Temmuz	Umut Güner	Şehir Medeniyetinin Sembolü Su Kemerleri	Tarih	
	2020		Temmuz	Gülşen Ünüvar	Geç Gelen Bulutta Yağmur Çok Olur	Psikoloji	
	2020		Temmuz	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Ammar B. Yasir	Siyer	
	2020		Ağustos	Dr. Fatma Bayraktar	Ergenlik	Gençlik Psikolojisi	Fatih Koca İle Söyleşi/Mahir Kılınç
	2020		Ağustos	Dr. Sema Çelem	Kur'an'ın Övdüğü Gençlik	Dinin Gençliğe Bakışı	
	2020		Ağustos	Ayşe Sağlam	Sefer Duası	İbadet	
	2020		Ağustos	Prof. Dr. Cağfer Karadaş	Vakfe Süreli Tavaf Sürekli	İbadet Bilinci	
	2020		Ağustos	Dr. Bahattin Akbaş	Gençlik ve Değeri	Dinin Gençliğe Bakışı	
	2020		Ağustos	Betül Eminsoy	Aile Toplantıları	Aile İletişimi	
	2020		Ağustos	Asuman Düzgün	Pandemi Döneminde Çocuklarda Psikolojik Dayanıklılık	Çocuk Psikolojisi	
	2020		Ağustos	Sümeyra Çelik	İstanbul'un Kokusu	Ülke Coğrafyası	
	2020		Ağustos	Cüneyt Durhan	Kırgızistan	Dünya Coğrafyası	
	2020		Ağustos	Prof. Dr. Havva Şahin	Kırım Kongo Kanamalı Ateşi	Sağlık	
	2020		Ağustos	Umut Güner	Zaferler Ayı Ağustos	Tarih	
	2020		Ağustos	Gülşen Ünüvar	Emeksiz Aş Olmaz	Psikoloji	
	2020		Ağustos	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Selman-ı Farisi	Siyer	
	2020		Eylül	Kaan Süleymanoğlu	Geçmişten Geleceğe	Tarih Şuuru	Sibel Eraslan ile Söyleşi/Mahir Kılınç
	2020		Eylül	Dr. Sema Çelem	Geçmişten Hisse Almak	Kur'an'da Tarih Şuuru	

	2020		Eylül	Hacer Ayaz	Göz Aydınlığı Evlatlarımız Arasında Adalet	Ailede Adalet	
	2020		Eylül	Hatice Kurt	Bir Virüsün Düşündürdükleri	İnanç Şuuru	
	2020		Eylül	Dr. Bahattin Akbaş	Hal ve Tavrın En Güzeli	Ahlaki Örnek Peygamber	
	2020		Eylül	Özge Gökhan	Mutluluk Psikolojisi	Psikoloji	
	2020		Eylül	Asuman Düzgün	Duyarlı Ebeveynler Duyarlı Çocuklar	Aile Psikolojisi	
	2020		Eylül	Hürrem Irmak	Özel Çocuklara Güzel Oyunlar	Çocuk Psikolojisi	
	2020		Eylül	Seher Meriç	İznik Fethinin Büyük Hediyesi Ayasofya Camii	Tarih	
	2020		Eylül	Büşra Kazan	Popüler Zehir Sigara	Sağlık	
	2020		Eylül	Gülşen Ünüvar	Kar Ne Kadar Çok Yağsa Yaza Kalmaz	Psikoloji	
	2020		Eylül	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Mus'ab B. Umeyr	Siyer	
	2020		Ekim	Sema Yiğit	Değerler Eğitiminde Hz. Peygamber Örnekliği	Çocuklarda Din Eğitimi	Belkıs İbrahimhakkıoğlu ile Söyleşi/Mahir Kılınç
	2020		Ekim	Dr. Sema Çelem	Dünya Nimetlerinin Kıymetlisi Çocuk	Çocuklarda Din Eğitimi	
	2020		Ekim	Ayşe Sağlam	Rahmet ve Çocuk	Dinde Çocuğa Verilen Değer	
	2020		Ekim	Tuğrul Okay	İslam Medeniyetinin İki Kalesi Cami ve İlim	İbadet Şuuru	
	2020		Ekim	Betül Yılmaz	Toplumsal İyilik Halinin Teminatı	Dinde Sosyal Destek Sistemi	
	2020		Ekim	Prof. Dr. Ertuğrul Yaman	Çocuklarla İletişim ve Ders Takibi	Ebeveyn Çocuk İletişimi	
	2020		Ekim	Esma Türkseven	Safranbolu	Ülke Coğrafyası	
	2020		Ekim	Büşra Kazan	Meme Kanserinde Genetik Yatkınlık	Sağlık	
	2020		Ekim	Gülşen Ünüvar	Canı Canla Ölçmeli İnsaf Etmeli	Psikoloji	
	2020		Ekim	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Ebu Hüreyre	Siyer	
	2020		Kasım	Dr. Lamia Levent	Değişen Algılar ve Mahremiyet Bilinci	Din Toplumsal Kurallar ve Birey	Nurullah Genç ile Söyleşi/Mahir Kılınç
	2020		Kasım	Dr. Sema Çelem	Değişen Değerler ve Mahremiyet	Din ve Birey	
	2020		Kasım	Hacer Ayaz	Aile Efradının İhmali Vebal Gerektirir	Aile İçi Sorumluluklar	
	2020		Kasım	Hatice Kurt	Kıraat Tefekkür ve Hayat Üzerine	İnanç ve İbadetin Hayattaki Önemi	
	2020		Kasım	Binay Annak	Yabancılaşmaktan Yakınlaşmaya	Psikoloji	
	2020		Kasım	Asuman Düzgün	İnternet Çağında Sağlıklı Çocuk Yetiştirmek	Çocuk Psikolojisi	
	2020		Kasım	Cüneyt Durhan	Saraybosna	Dünya Coğrafyası	
	2020		Kasım	Prof. Dr. Ali Koşar	Zona	Sağlık	

	2020		Kasım	Umut Güner	Osmanlı Mezar Taşlarının Ruhu	Tarih	
	2020		Kasım	Gülşen Ünüvar	Allah Uçamayan Kuşa Alçacık Dal Verir	Psikolji	
	2020		Kasım	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Amr B. Abese	Siyer	
	2020		Aralık	Dr. Fatma Bayraktar	Toplumsal Duyarlılık ve Kadınlar	Kadınların Sosyal Hayata Katkısı	Fatma Haral Efeile Söyleşi/Şule İskender
	2020		Aralık	Dr. Sema Çelem	Toplumsal Hayatın İçinde Kadının Yeri	Kadınların Sosyal Hayata Katkısı	
	2020		Aralık	Hacer Ayaz	Huzur ve Bereket Vesilesi Selam	Dinde Toplumsal Kurallar	
	2020		Aralık	Kaan Süleymanoğlu	Ego Hapishanesi	Psikoloji	
	2020		Aralık	Dr. Bahattin Akbaş	Ruhu Beslemek	Dinin Manevi Boyutu	
	2020		Aralık	Binay Annak	Tükenmişlik Sendromu	Psikoloji	
	2020		Aralık	Asuman Düzgün	İletişimde Sevgi Dili	Aile Psikolijisi	
	2020		Aralık	Serap Kubat	Zor Zamanlarda Eş Olmak	Aile İçi İletişim ve Aile Hayatı	
	2020		Aralık	Cüneyt Durhan	İki Devlet Tek Millet Kardaş Azerbaycan	Dünya Coğrafyası	
	2020		Aralık	Büşra Kazan	Topuk Kan Taraması	Sağlık	
	2020		Aralık	Gülşen Ünüvar	Yedi Kez Düş Sekiz Kez Kalk	Psikoloji	
	2020		Aralık	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Bilal-i Habeşi	Siyer	
	2021		Ocak	Prof. Dr. A. Bülent Baloğlu	Irkçılığın Yeni Maskesi İslamofobi	Sosyoloji	
	2021		Ocak	Dr. Sema Çelem	Geçmişten Günümüze İslam Düşmanlığı	İnanç	
	2021		Ocak	Ayşe Sağlam	En Güçlü Zırh İhlas	İnanç Ve İbadet	
	2021		Ocak	Dr. Bahattin Akbaş	Sağlık Zenginlikten Yeğ	Sağlık	
	2021		Ocak	Esra Oras	Öfke Patlamaları	Psikoloji	
	2021		Ocak	Asuman Düzgün	Çocuklara Sınır Ve Kural Koymak	Çocuk Eğitimi	
	2021		Ocak	Fatma Çatak	Sade Hayatla Minimal Yaşam Arasında Yurdum İnsanı	Din ve Sosyal Hayat	
	2021		Ocak	Cüneyt Durhan	Orta Asya'nın Ruhani Kenti Buhara	Dünya Coğrafyası	
	2021		Ocak	Gülşen Ünüvar	Zırhın Kalınsa Yaran Az Olur	Psikoloji	
	2021		Ocak	Emin Gürdamar	Okuma Tuzakları	Kişisel Gelişim	
	2021		Ocak	Prof. Dr. Metin Özgen	İltihaplı Eklem Romatizmaları	Sağlık	
	2021		Ocak	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Okçuların Serdarı Sa'd B. Ebu Vakkas	Siyer	
	2021		Şubat	Kaan Süleymanoğlu	A'dan Z'ye Bağımlılık	Psikoloji	Esat Kabaklı İle Söyleşi/Mahir Kılıç
	2021		Şubat	Dr. Sema Çelem	Eşref-i Mahlukat İnsan	Din Psikolojisi	
	2021		Şubat	Hacer Ayaz	Peygamberlerin Ortak Sünnetlerinden Dört Güzel Haslet	Hadislerle Aile	

	2021		Şubat	Büşra Şişman	Varoluş Aynasında İnsan	Din Psikolojisi	
	2021		Şubat	Prof. Dr. Ertuğrul Yaman	Bir Yastıkta Huzur	Evlilik Hayatı	
	2021		Şubat	Hürrem Irmak	Çocuklara Ölümü Anlatmak	Çocuk Psikolojisi	
	2021		Şubat	Seher Meriç	Ankara'da Bir Tatlı Huzur	Ülke Coğrafyası	
	2021		Şubat	Fatma Güner	Medeniyete Kapısından Girilir	Kültür Sanat	
	2021		Şubat	Büşra Kazan	Covid-19'a Dair Merak Edilenler	Sağlık	
	2021		Şubat	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Ebu Zer Gıfari	Siyer	
	2021		Mart	Kaan Süleymanoğlu	Zaaf Avcılığı Popüler Kültür	Sosyal Medya İletişimi	Sadık Uysal İle Söyleşi/Mahir Kılıç
	2021		Mart	Dr. Sema Çelem	Arınmanın En Kolay Yolu İyilik	Dinde Ahlaki Özellikler	
	2021		Mart	Ayşe Sağlam	Nesep Bağı	Ailede Mensubiyet	
	2021		Mart	Prof. Dr. Huriye Martı	Amine Sevgili Peygamberimizin Annesi	Siyer	
	2021		Mart	Betül Yılmaz	Evliliği Yaralayan Davranışlar	Evlilik Hayatı	
	2021		Mart	Asuman Düzgün	Çocuk Ve Oyun	Çocuk Eğitimi	
	2021		Mart	Sema Bayar	Vitrindeki İnsan	Dijital Çağda Birey	
	2021		Mart	Cüneyt Durhan	Türkistan	Dünya Coğrafyası	
	2021		Mart	Süreyya Meriç	Ne Çıkarsa Bahtına	Tarih ve Kültür	
	2021		Nisan	Kaan Süleymanoğlu	Nebevi Miras: Her Can İçin Merhamet	Dinde Ahlaki Özellikler	Gülenay Pınarbaşı ile Söyleşi/Mahir Kılıç
	2021		Nisan	Mustafa Mehmetoğlu	Kur'an'ın İndirildiği Ay: Ramazan	İbadet	
	2021		Nisan	Ayşe Sağlam	Neslin Muhafazasında Nesebin Önemi	Ailede Mensubiyet	
	2021		Nisan	Gülsüm Soydan	Ramazan Şifahanesi	İbadet	
	2021		Nisan	Nimet Keseli	Çocuklarımız Bize Emanet	Çocuk Yetiştirmek	
	2021		Nisan	Betül Yılmaz	Tüm Renkleri Görebilmenin Adı: Umut	Aile Psikolojisi	
	2021		Nisan	Hilal Ramazan	Hayatın Fragmanı: Bağlanma Ve Ayrışma	Çocuk Psikolojisi	
	2021		Nisan	Ayşe Ünüvar	Ramazan Gelenekleri	Din Ve Kültür	
	2021		Nisan	Remzi Eralp	Huzur Kaynağı Ailemiz	Aile Hayatı	
	2021		Nisan	Aliye Nur Akarsel	Medeniyetin Eşiğinden Geçerken: Frigya	Tarih	
	2021		Nisan	Süreyya Meriç	Hançerin Tarihi	Tarih Ve Kültür	
	2021		Nisan	Gülşen Ünüvar	Atanın Diktiği Ağaç Nesline Gölgeliktir	Psikoloji	
	2021		Nisan	Büşra Akyol	Ramazan ve Sağlık	Sağlık	

	2021		Nisan	Umut Güner	İslam Medeniyetinin Öncü Müessesesi Rasathaneler	Tarih ve Medeniyet	
	2021		Nisan	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Şehadete Susamış Bir Kahraman: Bera B. Malik	Siyer	
	2021		Mayıs	Dr. Lamia Levent	Öze Dönüş	İnanç	Göksel Baktagir İle Söyleşi/Mahir Kılıç
	2021		Mayıs	Dr. Sema Çelem	Mağra Uzlet Ve Öze Dönüş	İnanç	
	2021		Mayıs	Ayşe Sağlam	Ölümden Sonra Sevabı Kesilmeyen Üç Şey	İnanç	
	2021		Mayıs	Kaan Süleymanoğlu	Yaşamın Mimarı Ölüm Korkusu mu?	Din Psikolojisi	
	2021		Mayıs	Döndü Demirci	Ramazan Ayının Kalbi Kadir Gecesi	İbadet	
	2021		Mayıs	Binay Annak	Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	Psikoloji	
	2021		Mayıs	Hilal Ramazan	Çocuk ve Uyku	Çocuk Psikolojisi	
	2021		Mayıs	Ayşe Ünvar	Beşik Beleme	Kültür	
	2021		Mayıs	Zeynep Uzun	Kadim Şehir Tarsus	Ülke Coğrafyası	
	2021		Mayıs	Gülşen Ünüvar	Tedbir Kula Takdir Yaradan'a	Psikoloji	
	2021		Mayıs	Dr. H. İbrahim Haksever	Divan Şiirinde Ahlaki Değerlerimiz: Edep	Kültür ve Sanat	
	2021		Mayıs	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Ukkaşe B. Mihsan	Siyer	
	2021		Haziran	Kaan Süleymanoğlu	Mescid-i Aksa'ya Kandil Olmak	İslam Tarihi	Eşref Ziya Terzi İle Söyleşi/Mahir Kılıç
	2021		Haziran	Dr. Sema Çelem	Kudüs: Göğe Açılan Kapı	İnanç	
	2021		Haziran	Ayşe Sağlam	Mükellefiyeti Kaldıran Hususlar	İbadet	
	2021		Haziran	Döndü Demirci	İffet Haya ve Mahremiyet İlişkisi	Dinde Ahlaki Özellikler	
	2021		Haziran	Dr. Mustafa Çakır	Sosyal Ağlar Arasında Eriyen Değerlerimiz	Sosyal Medya Ahlakı	
	2021		Haziran	Binay Annak	Kendini Sabote Etmekten Kendini Kabul Etmeye	Birey Psikolojisi	
	2021		Haziran	Özge Kurt	Çocuklarda Öfke Kontrolü	Çocuk Psikolojisi	
	2021		Haziran	Sema Bayar	Kudüs'te Çocuk Olmak	Çocuk Psikolojisi	
	2021		Haziran	Süreyya Meriç	Tarihe Şahitlik Eden Şahideler	Kültür Medeniyet	
	2021		Haziran	Gülşen Ünüvar	Allah Dağına Bakar Kar Verir	Birey Psikolojisi	
	2021		Haziran	Büşra Akyol	Renkli Beslenme	Sağlık	
	2021		Haziran	Umut Güner	1915 Tehcir Kanunu	Tarih	
	2021		Haziran	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Ebü'd-Derda	Siyer	
	2021		Temmuz	Sema Bayar	Çağları Aşan Yoksunluk Yetimlik	Dinin Yetime Bakışı	Yusuf İslam İle Söyleşi/Mahir Kılıç
	2021		Temmuz	Dr. Sema Çelem	Yetimler	Dinin Yetime Bakışı	

	2021		Temmuz	Ebru Adıyaman	Adaletin En Küçük Vatanı: Aile	Dinin Aileye Bakışı	
	2021		Temmuz	Hatice Kurt	Cennete Giden Yolda Sevgi ve İman İlişkisi	İnanç	
	2021		Temmuz	Esra Bertan	Teslimiyetin Zirvesi: Kurban	İbadet	
	2021		Temmuz	Döndü Demirci	İrade Eğitiminin Önemi	Çocuk Eğitimi	
	2021		Temmuz	Ayşe Ünvar	Sepet Götürme	Kültür	
	2021		Temmuz	Esin Türkmen	15Temmuz Anısına	Vatan Sevgisi	
	2021		Temmuz	Zeynep Uzun	Bir Nefes Samsun	Ülke Coğrafyası	
	2021		Temmuz	Süreyya Meriç	İpeğe Nakşolan Kültür	Kültür ve Sanat	
	2021		Temmuz	Gülşen Ünüvar	Yığsan Çok Bölsen Az	Psikoloji	
	2021		Temmuz	Dr. H. İbrahim Haksever	Divan Şiirinde Ahlaki Değerlerimiz: Sabır	Kültür Sanat	
	2021		Temmuz	Büşra Kazan	Kısa Bir Mola	Psikoloji	
	2021		Temmuz	Umut Güner	Srebrenitsa Katliamı	Tarih	
	2021		Temmuz	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Ebu ubeyde B. Cerrah	Siyer	
	2021		Ağustos	Kaan Süleymanoğlu	Hayat Kesintisiz İmtihan	İnanç	Prof. Dr. Şeref Ateş İle Söyleşi/ Mahir Kılıç
	2021		Ağustos	Dr. Sema Çelem	Her Sınav Önemlidir	İnanç	
	2021		Ağustos	Hacer Ayaz	Nebevi Sünnette Dini Kimlik İnşasının İlk Adımı	Çocuk Hakları	
	2021		Ağustos	Dr. Bahattin Akbaş	Varlığı Diri Tutan Yakarış: Dua	İbadet	
	2021		Ağustos	Fahri Sağlık	Bugün Bir Mucize Daha Gerçekleşti	İnanç	
	2021		Ağustos	Cihan Uluç	GeçmişTecrübelerimiz Şimdiki İlişkiler	Psikoloji	
	2021		Ağustos	Asuman Düzgün	Çocuğumun Yeteneğini Nasıl Geliştirebilirim?	Çocuk Eğitimi	
	2021		Ağustos	Ayşe Ünüvar	Gelin Koçu Getirme	Kültür	
	2021		Ağustos	Zübeyde Kılıçer	Yuvalarımız Şen Ağzımız Tatlı Olsun	Aile	
	2021		Ağustos	H. Hilmi Arslan	Güneşle Yarışanlar	Sosyal Hayat	
	2021		Ağustos	Zeynep Uzun	Karadeniz'in İncisi Trabzon	Ülke Coğrafyası	
	2021		Ağustos	Süreyya Meriç	Hakikatli Vaizler: Ağaçlar	İnanç	
	2021			Gülşen Ünüvar	Söz Kusursuzdur Ağızdan Çıkana Dek	İletişim Psikolojisi	
	2021		Ağustos	Büşra Kazan	Ailevi Akdeniz Ateşi	Sağlık	
	2021		Ağustos	Umut Güner	Tarihi Değiştiren Zaferler	Tarih	
	2021		Ağustos	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Zeyd B. Hattab	Siyer	
	2021		Eylül	Dr. Lamia Levent	Güzel Ahlakın Özü Edep Ve Haya	Ahlak	Yavuz Bülent Bakiler İle Söyleşi/ Mahir Kılınç
	2021		Eylül	Dr. Sema Çelem	Utanmıyorsan Dilediğini Yap	Ahlak	
	2021		Eylül	Ayşe Sağlam	Peygamber Yuvasında Bir Gönüllü Hizmetkar	Siyer	

	2021		Eylül	Hatice Kurt	Tabiat Kâinat ve Fıtrat Üzerine	İnanç	
	2021		Eylül	Betül Özkars	Yeme Bozuklukları	Psikoloji	
	2021		Eylül	İbrahim Karataş	Somut Dönemdeki Çocuklarda Din Algısı Ve Eğitimi	Çocuk Din Eğitimi	
	2021		Eylül	Hürrem Irmak	Adım Adım Okul	Çocuk Eğitimi	
	2021		Eylül	Ayşe Ünüvar	Konak Alma	Kültür	
	2021		Eylül	Büşra Şişman	Kusur Dili Ve Şükür Dili	İletişim	
	2021		Eylül	Esin Türkmen	Tarihe Tanıklık Eden Şehir: Eskişehir	Ülke Coğrafyası	
	2021		Eylül	Sema Bayar	Edebiyata Yansıyan Işık: Mabedler	Kültür Sanat	
	2021		Eylül	Büşra Kazan	SMA	Sağlık	
	2021		Eylül	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Resulullah'ın Süvaris Miktad B. Esved	Siyer	
	2021		Ekim	Kaan Süleymanoğlu	Bir Yaşam Tarzı Olarak Vefa	Ahlaki Değerler	Prof. Dr. Feridun Emecen İle Söyleşi/ Mahir Kılınç
	2021		Ekim	Dr. Sema Çelem	Korunması Gereken Bir Emanet: Ahde Vefa	Ahlaki Değerler	
	2021		Ekim	Hacer Ayaz	Toplum Huzuru İçin Gerekli İki Kavram: Şefkat ve Hürmet	Ahlaki Değerler	
	2021		Ekim	Nagihan Aydın	Hz. Peygamber'imiz ve Vefa	Ahlaki Değerler	
	2021		Ekim	Esin Türkmen	Hz. Peygamber'in Örnekliğinde Vefa Toplumunun İnşası	Ahlaki Değerler	
	2021		Ekim	Esra Oras	Panik Bozukluk	Psikoloji	
	2021		Ekim	Asuman Düzgün	Çocuklarda Motivasyon	Çocuk Psikolojisi	
	2021		Ekim	Elif Demirer	Ergenlik Dönemi Ve Kimlik Gelişimi	Ergen Psikolojisi	
	2021		Ekim	Ayşe Ünüvar	Diş Bulguru	Kültürü	
	2021		Ekim	Zeynep Uzun	Bir Farklı Huzur: Harput	Ülke Coğrafyası	
	2021		Ekim	Süreyya Meriç	Bir Fincan Kahve	Kültür	
	2021		Ekim	Büşra Akyol	Hamilelikte Beslenme	Sağlık	
	2021		Ekim	Umut Güner	Bacıyan-ı Rum	Tarih	
	2021		Ekim	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Ebu Said Hudri	Siyer	
	2021		Ekim	Kâmil Yaykan	Dokunabilir misiniz Gözyaşlarıma	Psikoloji	
	2021		Kasım	Prof. Dr. Adnan Baloğlu	Senin Totemin Ne?	İnanç	Ahmet Özhan İle Söyleşi/ Mahir Kılınç
	2021		Kasım	Dr. Sema Çelem	Dini Tamamlamaya Çalışanlar: Bidatçiler	İnanç	
	2021		Kasım	Ayşe Sağlam	Peygamber'imizin Ciğerparesi İbrahim	Siyer	
	2021		Kasım	Döndü Demirci	Zorluklarla Başa Çıkmada Tevekkülün Önemi	İnanç	
	2021		Kasım	Beyza Atagün	Psikolojik Dayanıklılık Ve Akış Deneyimi	Psikoloji	
	2021		Kasım	Dilara Tekin	Esas Travma Travmasızlıksa	Psikoloji	

	2021		Kasım	Asuman Düzgün	İletişimde Sevgi Dili	İletişim Psikolojisi	
	2021		Kasım	Ayşe Ünvar	Sandık Kurtarma	Kültür	
	2021		Kasım	Emin Gürdamur	Birazcık Mutsuzluktan Kimseye Zarar Gelmez	Birey Psikolojisi	
	2021		Kasım	Seher Meriç	Borabay Gölünde Kamp	Ülke Coğrafyası	
	2021		Kasım	Sümeyra Çelik	Kudüs'ün Şiiri Şiirin Kudüs'ü	Kültür Sanat	
	2021		Kasım	Dr. Feyzullah Yadi	Ürtiker	Sağlık	
	2021		Kasım	Doç Dr. Yaşar Akaslan	Allah Resulü'nün Gölgesi: Abdullah B. Ömer	Siyer	
	2021		Aralık	Prof. Dr. Adnan Bülent Baloğlu	Sosyal Ağlara Tüneyen Şeffaf Kötülük	Sanal İletişim Problemleri	Bülent Çetin İle Söyleşi/ Mahir Kılınç
	2021		Aralık	Cihan Uluç	Uzmanına Sorduk	Dijital Dünyanın Getirileri	
	2021		Aralık	Dr. Muhlis Akar	Anne Baba Olma Sorumluluğu	Aile	
	2021		Aralık	Arş. Gör. Ayşe Sağlam	Çocuk Eğitimi ve Yalan	Çocuk Eğitimi	
	2021		Aralık	Kaan Süleymanoğlu	Hakikatin Tahkiyesi: Kur'an Kıssaları	İnanç	
	2021		Aralık	Dr. Burcu Uysal	Ölüm Korkusuyla Başa Çıkma	Din Psikolojisi	
	2021		Aralık	Ayşe Ünüvar	Yerli Malı	Ev Ekonomisi	
	2021		Aralık	Zeynep Uzun	Bereketli Hilalin Nadide Kenti	Ülke Coğrafyası	
	2021		Aralık	Zeynep Demir	Kitap Kapağına İşlenen Sanat	Kültür-Sanat	
	2021		Aralık	Safiye Gölbaşı	Kitapseverin Sahafı	Kültür-Sanat	
	2021		Aralık	Büşra Kazan	Hasatalıklar Gece Neden Artar	Sağlık	
	2021		Aralık	Nermin Taylan	Sömürgecilerin Korkulu Rüyası Oruç Reis	Tarih	
	2021		Aralık	Doç. Dr. Yaşar Akaslan	Huzeyfe B. Yemân	Siyer	

Yapılan çalışmanın bir bütün olarak gözden geçirilmesi ve çalışmanın evreni olan 102 dergi sayısının içeriğindeki ana konuların yıllara göre dağılımının araştırmanın sonunda genel olarak ve sistematik şekilde kolaylıkla görülmesi ek-1 sayesinde sağlanmıştır.